

פרי חכם אגרות

RABBI B. S. HALEVI ASHLAG
81, Hazon Ish St. - Bne Brak
Israel

הרב ברוך שלום הלוי אשלג
באמו"ר יהודא לייב זצוק"ל
מחבר פירוש "הסולם" על הזהר הק'
רח' חזון איש 81, ב"ב, טל. 794227

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו. יראו עינינו וישמח לבנו בהגלות לאור תעלומות, מכתבים של אאמו"ר זצ"ל, אשר היו ספונים וטמונים בכתב ידו הק', ועלו למכבש הדפוס, להאיר עיניהם של המצפים והמיחלים, והמה צמאי חסדיך, הנכספים להרוות ולהשקות צמאונם מנהר היוצא מעדן, להתבשם באורו, ולהתעדן בנועם ה'. ומשזכו, אז ישיר ישראל את השירה הזאת, עלי באר. עלי באר מתוך הנחל, להודיע לישראל נפלאות ה' בהגלות חסדו וטובו על יראיו.

ואשריהם כשזוכים לדבוק בו ית', ועליהם נאמר: ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק וכו'. והוא ענין ההשגה הרוחנית המובא בספר זה, וביתר כתביו. וכדי להבין באפס מה ענין ההשגה הרוחנית, אביא כאן מאמר ששמעתי מפה קדשו.

* * *

אנו מבחינים בהרבה מדרגות ובהרבה הבחנות בהעולמות. ויש לדעת אשר כל המדובר במדרגות וההבחנות, הכל מדובר מענין השגת הנשמות בערך מה שמקבלים מהעולמות. וזה לפי הכלל, **מה שלא נשיג לא נדעהו בשם.**

והוא, כי המלה **שם** יורה על השגה, כמו אדם הנותן שם לאיזה דבר לאחר שהשיג בו דבר מה, ולפי השגתו.

וע"כ כללות המציאות מתחלקת לענין ההשגה הרוחנית לג' הבחנות:

א': עצמותו ית'.

ב': א"ס ב"ה.

ג': הנשמות.

א: בענין **עצמותו ית'** אין אנו מדברים כלל. מטעם כי שורש ומקום הנבראים מתחיל ממחשבת הבריאה, אשר שם המה נכללים בסוד "סוף מעשה במחשבה תחילה".

ב: **א"ס ב"ה.** שענינו הוא מחשבת הבריאה, בסוד, רצונו להטיב לנבראיו בבחינת א"ס, המכונה א"ס ב"ה. והוא הקשר שיש בין עצמותו להנשמות. קשר זה מובן אצלנו בסוד רצון להנות לנבראים.

א"ס ב"ה הוא תחלת העסק. והוא נקרא אור בלי כלי אלא שם מתחיל שורש הנבראים, היינו, הקשר שיש בין הבורא לנבראים הנקרא רצונו להטיב לנבראיו. הרצון הזה מתחיל מעולם א"ס, ונמשך עד עולם העשיה.

ג: **הנשמות.** שהם מקבלי ההטבה, מה שיש ברצונו להטיב.

* * *

א"ס ב"ה נקרא כן, משום שזה הקשר שיש בין עצמותו ית' להנשמות, המובן אצלנו בסוד רצון להנות לנבראיו. וחוף מהקשר הזה של רצון להנות אין לנו שום דיבור. ושם הוא תחילת העסק. והוא נקרא אור בלי

כלי, אבל שם מתחיל שורש הנבראים, היינו, הקשר שיש בין הבורא לנבראים, הנקרא רצונו להטיב לנבראיו. והרצון הזה מתחיל מעולם א"ס ונמשך עד עולם העשייה. וכל העולמות כלפי עצמם נבחנו כמו אור בלי כלי שאין בהם דיבור. והם נבחנו כמו עצמותו ית'. ואין בהם שום השגה.

ואל תתמה מה שאנו מבחינים שם הרבה הבחנות, והוא משום שהבחנות אלו הם שם בבחינת כח, אשר אח"כ, כשיבואו הנשמות, אז יתגלו ההבחנות האלו אצל הנשמות המקבלים את האורות העליונים כפי מה שתיקנו וסדרו, באופן שיהיה יכולת להנשמות לקבלם כל אחד לפי כוחו והכשרתו. ואז מתגלות ההבחנות האלו בפועל. אבל בזמן שאין הנשמות משיגות את האור העליון, אז הכל בערך עצמם נחשבים לבחינת עצמותו ית'.

ובערך הנשמות המקבלים מהעולמות, נבחנו העולמות בסוד א"ס ב"ה. והוא מטעם, כי הקשר הזה שיש בין העולמות להנשמות, היינו, מה שהעולמות משפיעים לנשמות, זה נמשך ממחשבת הבריאה, שהוא בחינת יחס משותף בין עצמותו ית' להנשמות. והקשר הזה מכונה בשם א"ס כנ"ל. וכאשר מתפללים ומבקשים מהבורא שיעזור לנו, ויתן לנו מבוקשנו, הכוונה לבחינת א"ס ב"ה, ששם שורש הנבראים, שרוצה לתת להם טוב ועונג הנקרא רצונו להטיב לנבראיו.

והתפילה היא להבורא ית' שברא אותנו, ושמו הוא **רצונו להטיב לנבראיו**, והוא מכונה בשם א"ס. משום שהדיבור הוא לפני הצמצום. ואפילו לאחר הצמצום לא נעשה בו שום שינוי. שאין שינוי באור. ונשאר תמיד בשם הזה.

וכל ריבוי השמות הם רק כלפי המקבלים. לכן, השם הראשון שנתגלה בסוד שורש לנבראים מכונה שם א"ס ב"ה. וגילוי שם זה נשאר בלי שום שינויים. וכל הצמצומים וריבוי השינויים המה עשויים רק בערך המקבלים. והוא מאיר תמיד בשם הראשון הנקרא רצונו להטיב לנבראיו בלי סוף. וע"כ אנו מתפללים להבורא ית' שנקרא א"ס, שמאיר בלי צמצום וסוף. ומה שאח"כ נעשה סוף, זה תיקונים עבור המקבלים שיוכלו לקבל אורו ית'.

* * *

אור העליון מורכב מב' בחינות: משיג ומושג. וכל מה שמדברים בענין אור העליון הוא רק ממה שהמשיג מתפעל מהמושג. אבל כל אחד בפני עצמו, דהיינו, המשיג לבד, או המושג לבד, אינם מכונים בשם א"ס. אלא שהמושג מכונה בשם עצמותו ית', והמשיג מכונה בשם נשמות, שהוא בחינה מחודשת, שהוא חלק מהכלל. והוא מחודש בזה שנטבע בו הרצון לקבל. ומבחינה זו נקראת הבריאה בשם יש מאין. ובערך עצמם נבחנו כל העולמות לאחדות הפשוט ואין שינוי באלוקות, שה"ס אני הוי' לא שניתי. ובאלקות לא שייך ספירות ובחינות. ואפילו הכינויים הזכים ביותר אינם מכנים את האור כשהוא לעצמו, כי זה בחינת עצמותו שאין בו שום השגה. אלא, כל הספירות וההבחנות, המדובר בהם הוא רק ממה שאדם משיג בו. כי הבורא ית' רצה שאנחנו נשיג ונבין את השפע בסוד רצונו להטיב לנבראיו.

וכדי שנוכל להשיג מה שרצה שנשיג ונבין בסוד רצונו להטיב לנבראיו, ברא ונתן לנו את החושים האלה, וחושים אלו משיגים מה שמתפעלים מהאור העליון.

ובשיעור זה נעשו לנו הבחנות רבות. כי החוש הכללי נקרא רצון לקבל, והוא מתחלק לפרטים מרובים לפי השיעור שהמקבלים מוכשרים לקבל. בערך זה יוצא הרבה חלוקות ופרטים המכונים עליות וירידות, התפשטות, הסתלקות, וכדומה.

והיות שהרצון לקבל נקרא "נברא" ו"בחינה מחודשת", לכן, דווקא ממקום שהרצון לקבל מתחיל להתפעל - משם מתחיל הדיבור. והדיבור הוא הבחנות בחלקים של התפעלות. כי כאן יש כבר יחס משותף בין האור העליון להרצון לקבל.

וזה מכונה בשם אור וכלי. אבל באור בלי כלי לא שייך שם הדיבור, כנ"ל, כי אור שאינו מושג למקבל נבחן לעצמותו ית', שבו אסור הדיבור משום שלא ניתן להשגה. ומה שלא משיגים, איך אפשר לתת לו שם. ומזה נבין שבתפילה שאנו מתפללים לה', שישלח לנו ישועה, רפואה וכדומה, יש להבחין בזה ב' דברים: א', הבורא ית'. ב', דבר הנמשך ממנו.

בחינה א' שנבחנת לעצמותו ית', כאן אסור הדיבור כנ"ל. בחינה ב', הדבר הנמשך ממנו, שהוא נבחן לאור המתפשט לתוך הכלים שלנו, היינו, לתוך הרצון לקבל שלנו, את זה מכנים בשם א"ס ב"ה. שזה

הקשר שיש להבורא ית' עם הנבראים בחינת מה שרצונו להטיב לנבראיו. שהרצון לקבל נבחן לאור המתפשט, שבסופו מגיע להרצון לקבל. ובזמן שהרצון לקבל מקבל את האור המתפשט, אז נקרא האור המתפשט בשם א"ס, והוא בא לידי המקבלים ע"י כיווים רבים, בכדי שהתחתון יוכל לקבל אותם.

* * *

נמצא לפי זה, אשר כל ההבחנות והשינויים נעשו דווקא בהמקבל בערך ולפי מה שהמקבל מתפעל מהם. אלא שיש להבחין בענין המדובר. כאשר מדברים בבחינות בהעולמות, מדובר בהבחנות בכח, וכשהמקבל משיג אותן בחינות, אז הם נקראים בפועל. וההשגה הרוחנית היא כאשר המשיג והמושג באים יחד. כי באין משיג - אין שום צורה למושג, כיון שאין מי שיקבל את צורתו של המושג. לכן נבחין בחינה זו בשם עצמותו ית', ואין שם מקום לדבר כלל. ואיך שייך לומר שהמושג יקבל איזה צורה בערך עצמו. ואין לנו לדבר אלא ממקום שהחושים שלנו מתפעלים מהאור המתפשט, שהוא בחינת רצונו להטיב לנבראיו, ובאה לידי המקבלים בפועל. וזה דומה כמו שאנו מביטים על השלחן, אז לפי חוש המישוש אנו מרגישים שזה דבר קשה. וכן מדת אורך ורוחב, והכל לפי ערך חושינו. אבל אין זה מחייב שהשלחן יהיה נראה כן למי שיש לו חושים אחרים, למשל בעיני המלאך, בעת שמסתכל על השלחן אזי רואה אותו לפי חושיו. לכן אין לנו לקבוע שום צורה בערך המלאך כי אין אנו יודעים את חושיו. ומכאן, שכמו שאין לנו השגה בהבורא ית', ממילא אין לנו לומר איזה צורה יש להעולמות בערכו, רק אנו משיגים בהעולמות בערך חושינו והרגשתנו. וכך היה רצונו ית' שאנחנו נשיג אותו. וזה פירושו: "אין השתנות באור". אלא, כל השינויים הם בכלים, היינו, בחושינו, שהכל נמדד לפי הדמיון שלנו. ומזה תשכיל, אשר באם יסתכלו אנשים רבים על דבר רוחני אחד, אז כל אחד ישיג לפי הדמיון והחושים שלו. ולכן כל אחד רואה צורה אחרת. וכמ"כ באדם עצמו ישתנה הצורה לפי מצבי עליות וירידות שלו, כמ"ש לעיל שהאור הוא אור פשוט, וכל השינויים הם רק במקבלים. ויהי רצון שנזכה לקבל אורו יתברך, וללכת בדרכי השי"ת, ולעבדו שלא על מנת לקבל פרס, אלא להשפיע נחת רוח להשי"ת, ולאקמא שכינתא מעפרא, ולזכות לדביקות בה', ולבחינת גילוי אלקותו ית' לנבראיו.

ברוך שלום באאמו"ר

יהודה ליב הלוי אשלג זצ"ל

דף יא
שנת אפר"ת

לכבוד ידי"נ ... נ"י לעד.

... ומה שרמזת לי במכתבך האחרון, שאני את פני אסתיר ממך, ואחשיב אותך כמו אויב, הנה כוונתך, כמו-שומע את חרפתו ושותק. ואיני נושא בעול עם חברי, ולא איכפת לי כלל במכאובים של חברי, באמת אודה שצדקת בזה, שאיני מרגיש כלל את המכאובים האלו, שאתה מרגיש, ואדרבה אני שש וששמח באותם הקלקולים הגלויים, ומתגלים.

אמנם כמה אני מתאון ומצטער, על הקלקולים שעדיין לא נתגלו, ועתידים להתגלות, כי קלקול הטמון **הוא באפס תקוה**, ותשועה גדולה מהשמים - היא **ההתגלות שלו**, כי זה הכלל, שאין לך נותן מה שאין בו, ואם נתגלה עכשיו, אין שום ספק שהיה גם מעיקרא, אלא שטמון היה, לכן שמח אני בצאתם מחוריהם, כי תשים עיניך בהם והיו גל של עצמות, שבזה איני מסתפק אפילו לרגע, מפני שידוע אנכי שרבים אשר עמנו מאשר עמהם וד"ל.

אבל ברפיון ידים, מתארך הזמן, ואותם הנמלים הבזזים טמונים, ולא נודע מקומם אפילו. וע"ז אומר החכם: "הכסיל חבק את ידיו ואוכל את בשרו". כי הניח משה את ידיו, אבל כאשר ירים משה את ידי אמונה שלו, מתגלים מיד כל שצריך להתגלות, ואז, וגבר ישראל, לכל היד החזקה ולכל המורא הגדול וכו'.
וז"ע "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", וכאשר נתמלא סאתם מקוים המקרא: "הפוך רשעים", ובאבדן רשעים באה האורה והשמחה לעולם, ואז "ואינם".

וזכור אנכי שכדברים האלה היה לי עמך ביום א' דרה"ש תרפ"א, בחזרתנו מבית א"מ נ"י מקידוש, ספרת לי מחשבות מעציבות מאד, שראית בסידורך בבוקר בעת התפלה, ונתמלאתי שמחה בפניך מאד, ושאלת אותי, שמחה זו מה עושה, אמרתי לך גם כן כנ"ל, שבהתגלות רשעים קבורים, אע"פ שלא נכבשו בשלימות, מכל מקום התגלותם עצמם, לתשועה גדולה יחשב, שזה גרם קדושת היום.
ומה שכתבת לי שלא תוכל לבכר את בן האהבה על פני בן השנואה הבכור, הנה הרבה פעמים דברתי אתך פא"פ מזה, אשר מקום האמונה נקרא - "בור", ומילואה של האמונה נקרא - "באר" מים חיים, ובדיוק נמרץ נקרא - "חיים", דהיינו, לא כטבע מים פשוטים, שבהחסר מעט מים, עדיין הבאר במקומה, על דייק שטבע בעלי חי, לבאר הזו, ולא עוד, אלא שכל החלקים שבה, המה אברים שהנשמה תלויה בהם, ונקיבתם במשהו, ומיד ימות כל קומת החי, ואינו. וז"ש "אותי עזבו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכלו המים".

הגם שאין חסרון במים, אבל יש חסרון משהו בבור, הרי כולו נשבר, וודאי בלי ספק, "שלא יכיל המים שבו", שזה מרמז הנביא בשם ה', וזו קבלה אמיתית, לכל חכם ומבין מדעתו. ואם אינך מבין, צא לך ובחון, ואז גם אתה תהיה חכם ומבין מדעתך.

ומה שכתבת לי בשולי מכתבך, שתרצה ממני להשמיעך את קולי הנעים, באשר אצלי אין שום יגיעה, לשמח כל מר נפש מתלאותיהם, כי לב המלא אהבה ממתיק אותם בשורשם, שורש כל נועם.
אשיבך בקצרה, כי לכל זמן, ועת לכל דבר, והנך ראית בעליל, אשר במכתבי הראשון, כתבתי לך ורשמתי לך דבר נחמד מאד בעתו, המשמח לב אלקים ואנשים, בפירוש העניין האמיתי של "ישבעו ויתענגו מטובך" עי"ש היטב, כי אמיתי הוא, וסופו יונעם לכל חך משתוקק לדבר אמת.

אתה רואה איך אני יכול להתאמץ ולשמחך עם דברי אמת בעת הזאת; ולשמחך בדברי שקר חלילה, כמו נביאי השקר, בעת החורבן, חלילה לי מחטוא, כי שקר אין בגבולי במציאות כלל, ומכבר ידעת את שיחתי, במנהג אותם המקרבים תלמידיהם לאמת, בחבלי זיוף ובמטוה של שקרים, או מותרות, אשר מעודי לא נטמאתי בגילוליהם, ולא באלה חלק יעקב, ולכן כל דברי נאמרים באמת, ובאותו מקום שאי אפשר לגלות דבר אמת, אני שותק לגמרי.

ולא יעלה על דעתך, שאם הייתי סמוך אליך, הייתי מדבר יותר, מאשר על הכתב, כי אם ידעתי שכן הוא, לא הייתי נוסע ממך כל עיקר. ואמת גמורה היא את אשר אמרתי לך: "שלפי ההכנה שלנו אינך צריך לי" וכן היא האמת, ואל תחשדני אשר להנאת עצמי ח"ו, בדיתי דברים שלא יאמנו לנו. וכאשר יעזור ה' לזכות לגמר התיקון, אז "תהיה צריך לי מאד", ויתן ה' שנזכה לזה במשך י"ב חודש. כי עוד היום גדול, ואינך מהיר כמוני. מכל מקום אקוה שבמשך י"ב חודש, מהאי יומא דלעילא, תגמור את המלאכה, ואז תראה בכל מאמצי כוחך שנהיה ביחד, איזה שנים, כי עיקר עמקות המלאכה - מגמרו מתחלת.

כ"ז הארכתי לך, בגלל הרהורי דברים שהרגשתי בין שורות מכתבך, כי שכחת את האמת הצרופה, שתמיד בפי ובלבי. ואבטיחך שיותר ממה שנוכחת עד עתה באמיתות דברי, תוכח בעליל לעין, שכל דברי ממש, המה חיים וקיימים לעד, לא ישונו כחוט השערה, וכן כל הדברים שאני כותב אליך, יש בהם מובן אמיתי, שלא יקבלו שינוי, אלא שצריכים לתשומת לב, "מפני שהעת היא עת לקצר".

האמן לי, שהדברים הגלויים במכתבי זה, לא יכולתי לכתוב לך עד היום הזה, מפני טעמים הכמוסים עמדי, כי עיני מונחים בתכלית, אשר יעלה על צד היותר טוב, וזהו שמקיפני בגדר של שמירה מעולה, על כל מלה ומלה וד"ל. ויודע אני שבמשך הזמן יתבררו לך כל דברי ומנהגי כלפיק, כמ"ש: "אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה" - כי דרך תורה היא.

כבר נלאתי לדרוש אחר ריבוי מכתבך אלי, ולהבטיחך בשכר זה כי אנכי ארבה לך מכתבי. ובכל יום ויום אני יושב ומצפה אולי יגיע לי איזה ידיעה ממך, מחייך הרוחניים, או מחייך הגשמיים, ואין קול ואין קשב. ומה תענה על זה ותצדיק, אין כאן לא ענות גבורה, ולא ענות חלושה, זולת ענות במלין יבישין, בדרך המליצה, כמו מרוב טרדות וכדומה, אבל ודאי אתה בעצמך לא תבין אותך.

...אבל עכ"ז ברור לי שיטיבו העתים, ואז תגדל בשיעור הטבתם, גם שיעור אהבתם הגלויה. ועוד נרוה באהבה בתמידות יחד, כמעין דלא פסיק, בשביעה ותענוג יחד, כי נועם ה' למקבל השלם, לא מרגיש שום שביעה כי בעד זה נקרא כל יכול ית', שלעושי רצונו מופיע אור ישן ואור חדש ביחוד אחד, שזה קונים

בשמירת שבתות ושמיטות, לעולמו של יובל, וז"ס "ויניחו אותו עד הבקר וכו' ולא הבאיש ורמה לא היתה בו". כמ"ש "ישבעו ויתענגו מטובך". כי באכילה גשמית, יתמלא הבטן, בשיעור הגשמי, ולא עוד אלא מעלה עשן למוחא, מתוך בישול הקבה, והוא עיף ויגע ונופל לתרדמה. וז"ס שדקר פנחס הרומח לתוך קבתה, בשעה שהיו דבוקים. "ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה". ולכן זכה לשמן המשחה, הגם שלא היה מבני אהרון, כי משה עצמו אמר לו: "הנני נתן לו את בריתי שלום". מתחילה היה ב"ויו קטיעה", אבל באור תורה מתארך ובריתי היתה אתו החיים והשלום יחדיו, ובאור פני מלך חיים.

יהודה ליב

* * *

דף יד

ב"ה ועש"ק חזון אפר"ת וורשה

לכבוד ידי"נ ... נ"י לעד

מכבר ערכתי לך שני מכתבים, ולא עלה בידי לשלחם אליך. והאמת שארצה לראותך טרם נסיעתי אי"ה כ"ב מנחם-אב. עתה אתכבד להטעימך מנפת צוף דבשי. כתיב: "תאבד דברי כזב איש דמים מרמה יתעב ה'". משל: למלך שלקח בנו אצלו ללמדו תכסיסי מלוכה. ויראהו את כל הארץ, את אויביו ואת אוהביו. ויתן המלך לבנו חרב מגנזי אוצרותיו. וסגולה נפלאה בחרב זה, אשר בהראותו החרב לאויבים - כרגע יפלו לפניו כדומן על האדמה. וילך בן המלך ויכבוש מדינות רבות, וישלול שללם ויעש חיל. לימים אמר המלך לבנו: עתה אעלה למרום המגדל ואסתיר עצמי שם. ואתה תשב על כסאי ותנהיג את כל הארץ בחכמה ובגבורה. ועוד לך מגן זה אשר עד היום היה טמון בגנזי המלכות, ושום אויב ומתנכל לא יוכל להרע לך. בהמצא המגן הזה ברשותך. ויטול המלך את החרב ויכרכו במגן, ויתן לבנו. והמלך עצמו עלה אל המגדל ויסתתר שם. ולא ידע בן המלך כי החרב והמגן כרוכים זה בזה. וכיון שהמגן לא היה חשוב כלל בעיניו - לא שמר אותו, ונגנב ממנו המגן, ועמו החרב. וכשהשמע במדינה אשר בן המלך מנהיג הארץ, וגם נגנבו ממנו החרב והמגן, מיד העיזו פניהם, והתחילו אויביו לערוך עמו מלחמה, עד שנפל בידם בשבי. הוא וכל הרכוש הרב. ועתה שאויבם בידם - שפכו כל חמת נקמתם עליו. ונפרעו ממנו על כל מה שהתעלל בהם בימי הנהגת אביו. ובכל יום ויום הכו אותו מכות נמרצות. ויתבייש בן המלך מאביו, כי צרת אביו כאבה לו יותר מצרתו. וישת עצות בנפשו לעשות חרב ומגן כראשונים כדי לפייס את אביו ולהראותו חכמתו וגבורתו. ובתחבולות עשה מין חרב, דומה לחרב הראשון. וכן עשה מגן, דומה למגן הראשון. וכאשר נכוננו כלי מלחמתו בידו, קרא בקול אל אביו שבראש המגדל: התפאר עלי, כי בן חכם ישמח אב וכו' ועד שהוא קורא אל אביו, אויביו הולכים ופוצעים את מוחו וכבדו. וככל שירבו עליו המכות - כן יתגבר ויחזק את עצמו כדי לפייס את אביו. וצועק: עתה איני ירא מכל. ומי יוכל להלחם בי בזמן שהחרב והמגן שלי בידי. וכל כמה שהוא מתפאר - אויביו מרבים עליו מכות ופצעים. אבנים ומקלות פורחים על ראשו. ודמו שותת על לחיו. והוא מתאמץ לזקוף קומתו בגאווה, כגבורים, להראות לאביו שעתה אינו ירא מכל. וכשחק מאזניים נחשבו לעומת גבורתו. כי החרב עמד לו, או המגן עמד לו וכו'.

וזה שרמז המשורר, "תאבד דברי כזב", דהיינו, אותם שפניהם כקוף בפני אדם. ועושים בכח עצמם חרב כמעשי הקב"ה; ולא עוד, אלא שרוצים גם כן להתפאר במלאכה זו כמו שהשי"ת מתפאר וכו', ועליהם נאמר "איש דמים ומרמה יתעב ה'", כי במעשי אנוש עושה מגן ומתפאר שאינו מרגיש שום כאב וכו' - גם זה יתעב ה', דהיינו, ששליטתו נהפך על פניו, כי אומר שהוא בעל חכמה וגבורה, ואינו ירא מכל, ויחד עם זה מלא מרמה ומבקש תחבולות וכו', זה יתעב ה'.

אלא כל השלמות מונח בסוד שם הקדוש "אלקי צדקי", אשר כל אבריו וגידיו ידעו שמקום "השראת השכינה", הוא במקום "הצדק", דהיינו, בזה הידיעה החלוטה, אשר צדקו יחדיו כל מחשבותיו, ולא צעד עוד שום אדם בעולם פסיעה רעה שוה בשוה, כמו שלא יצעד בכח עצמו פסיעה טובה ודו"ק. והגם שהכל מאמינים כך, אבל לידיעה הם צריכים, להתישב על הלב, כמו "מושכל ראשון", אשר ההשתפכות של לב נאמן אמיתי אל הבורא ית', מסוגלת לגלות שְׁכָל זה בעולם, כמו כל דבר פשוט ומקובל שמתישב כל צרכו על הלב.

וז"ע "ובקשתם" משם" את ה' אלקיך ומצאת", וזה ענין ברכת "הטוב ומטיב", שהוא "מטיב לאחריני", כי השגתו שורה באמת על הטובה, כי ע"כ, נקרא "טוב", ושם זה מושג לכל אדם בנקל. וזה ג"כ שם "אלקי חסדי". אבל מחמת קלותו להתקבל, לא נשאר היחיד על כל הבריות ודו"ק.

אבל ע"כ עבודה שבגלות וקיום תורה מעוני, מגולה בעליל לעין כל אבריו של עובד ה', השם הקדוש "אלקי צדקי", דהיינו, שלא היה רע כלל במציאות, אפילו ברגע קטן מהזמן, שז"ס "ומטיב", פירוש שאינו מתגלה על "הטוב", רק על "המטיב לאחריני", בסוד, "גם זו לטובה". שז"ע עמוק ונכבד מכל הנכבדות, ויחוד הזה לא משאיר שום מקום, אפילו ... עת הזאת חוץ הימנו. וז"ס הוי' אחד ושמו אחד, המושג פשוט לשלמים.

יהודה ליב

* * *

דף יז

ב"ה יום ג' דחנוכה תרפ"ב פה ירושלים עיה"ק שתיבנה במהרה

**לאמיתי ורעי, לבי ונקודתי כבוד שמו הוא תפארתי ... נ"י
ויפיע לעד ולנצח נצחים אכי"ר.**

מן ט' אלול יום ב' דחנוכה כארבעה חדשים, אשר קויתי להנות מאור פרי עטרך, ולסוף מונח לפני מכתב ארוך למליצה ורמז, ולא חילק ולא בילק ידענא אפי' כתעלא דמסיק מבי כרבא לא מצאתי. ומה עוול מצאת בי עד שאיני כדאי לידע כלום ממצביך, הגם שאתה יודע עד כמה המה נוגעים לי. כן תמה אני למה לא שמת לב אל המדובר בינינו, שלא תכתוב לי שום דבר שיהי' מעוטף בכנפי המליצה שאנכי פורח בהם עד אין קץ בק"ן טעמים עד שאותך לא אמצא באחת מהם.

אבקשך, למעה"ש מהיום ולהלאה, כי תכתוב לי איזה ידיעה, תכתוב בשום שְׁכָל לפרשו בפשיטות ממש, כמו שידבר איש אל רעהו שאינו נביא, ולהעמידו על נכון שלא ימצא בו מקום לנטות או אפי' מקום עיון, ולא יסתכל על יפיו של הלשון אלא על טוב **קלות ההסברה** ועיקר שלא יערב בלשונו מליצה או רמז כי אין שום פחד מעין איש זר... ובביתי אין ביאה לנכרים זרים.

כשתכתוב לי חדושי תורה, תברר אותם לי, בלי שום שמות ופרצופים המפורסמים בספ', רק בלשון בני אדם, כי גם אנכי לעצמי, מדייק לברר עניני בלשון המדובר, ונופל תחת חושי בפשיטות גמור עד לתכלית, כי זה דרך קרוב ואמיתי, לברר דבר לאמיתו.

כי בזמן שאלביש הדברים בשמות הספרים, מתעורר בקרבי יחד עם זה חשק לידע מחשבות הספרים, וממילא נעתק שכלי מן חפץ המטרה, של דרכי, וזה אצלי בדוק ומנוסה. זאת ועוד, בהשגתי איזה מכוון במליצת הספרים לדרכי, חדותא מסתייעא, לערב שקר באמת, לכן בשעת עמידתי לברר איזה דבר הנחוץ לי, אשמור את עצמי מאד מלהסתכל בספרים, הן מלפניו והן מלאחריו. וכמו"כ בכתב, ואתם איני משמש במליצה כדי שאהי' תמיד מזומן בטהרה למצוא דבר אמת בלי תערובת, ובלי סיוע מדבר חיצון ממנו, ורק אז חיך אוכל יטעם...

יהודה ליב

* * *

דף יח

ב"ה ח' ניסן נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור ה' צו פ"ב ירושלים עיה"ק ת"ו

כבוד רעי... ה' עליו

הנני עתה רק להעריך על שתתפרה במלאכתך במלאכת הכתיבה תמה, לצאת לפני כפעם בפעם, בידיעות מנקודותיך, כי אז ה' איתוספי' כמה ספסלי בבי מדרשא. וכבר הוכחתי לך במכתבי הקודם מיום הראשון בניסן.

ועיין במדרש רבה יתרו, "א"ר ירמיה, ומה אם בשעה שהוא נותן חיים לעולם ארץ רעשה, כשיבוא לפרוע מן הרשעים שעברו על דברי תורה אעכ"ו שנאמר לפני זעמו מי יעמוד, ומי מכלכל את יום בואו. כשהוא רצוי אין בריה יכולה לעמוד בכוחו. כשהוא קם בחרון אפו מי יעמוד לפניו הוי מי לא יראך מלך הגויים". הגם שדברי ר' ירמיה טעמם מוכח מתוכו עם כל זה, תורה, כל זמן שאתה ממשמשם אתה מוצא בו טעם. והנני להאיר אותם לפניך.

אתה מוצא בפיוט: "אתה איום על כל אימים, גא על כל גאים סובב את כל, ומלא את הכל". פירוש, אנו רואים אימות ונראות וכו', וכאבים שנוראים יותר ממיתה וכו'. ומי הוא העושה כל זה? ... וזה שמו, "איום על כל אימים", שהוא מסולק מהם!

וכן אנו רואים מימות עולם, עד היום הזה, כמה אנשים שמיררו את חייהם בכל מיני יסורים וסיגופים, וכל זאת כדי למצוא איזה טעם בעבדות ה', או לידע מי הוא בעל הבירה!

וכולם זרעו חייהם לריק, ויצאו מעולמם כמו שבאו, ולא ידעו רווחה כלל, ולמה לא ענה ה' על כל תפילותיהם? ולמה התגאה עליהם כל כך? ובהחלט, לא התפייס להם? ומה שמו? "גאה על כל גאים", זה שמו (ועיין בשירי המצורף למכתב הזה, השואל בשביל מי נזרע השדה? כי מענה נכונה בפי). אבל "מקבלי האימות" ומשיגי "הגאות המרוחק הזה", יודעים בהחלט שהשי"ת מסולק מהם, הגם שלא ידעו למה הוא מסולק!

ומה מספרים על כך בעלי הפייט? המה אומרים שישנה מטרה נכבדה לכל מקרי העולם הזה, שנקרא "טפת היחוד", אשר שוכני בתי חומר הללו כשעוברים דרך כל אותם האימים, וכל אותו ההחלט בגאותו המסולקת מהם, אז נפתח איזה פתח בקירות לבם "האטום מאד", מטבע הבריאה עצמה, ונעשים כדאים על ידיהם להשראת אותה "טפת היחוד" בקרב לבם. ויתהפכו כחומר חותם ויראו בעליל כי "נהפוך הוא" שאדרבה, דוקא באותם האימות הנוראות מגיעים להשגת ההחלט המסולק בגאווה זרה, שם; ורק שם, דבוק השם עצמו ית' וית', ושם יכול להשרות עליהם "טפת היחוד".

סבב עליהם את כל, במדה כזו, שבעל היחוד היה יודע כי "מצא כופר", ופתח פתוח להשראתו ית'. וז"ש בפיוט "סובב את כל ומלא את הכל", שבשעת ההשגה מורגש שפע המתגלה ומתישב דוקא על כל ההפכים, וזהו "איום על אימים וגאה על כל גאים" כנ"ל, וממילא הוא "מלא את כל" כי בעל הפייט ידע "שהוא ממלא אותם" בהרוחה גדולה; ולא היה עוד משיג נועם יחודו, עד כי נדמה לו בשעת שלימותו, אשר היסורים שעברו, יש להם איזה ערך, לערך טעם ונועם שפע יחודו ית', וכל איבריו וגידיו יאמרו ויעידו לו, אשר כל אחד ואחד מבני העולם היו מקצצים ידיהם ורגליהם שבע פעמים ביום, כדי להשיג רגע אחד בכל ימי חייהם, בטעם כזה המורגש להם.

וזאת תורת המצורע ביום טהרתו / והובא אל הכהן במרבית אשמתו. וזה משפט לכל פעולה טובה / כה תפגוש לפעולה בארץ חובה. ולכל עובר ושב לו יהיה / נודע איך ידורו אני והוא. ושיחתו מה היא באותם הימים / בעת הטיול בין קרני ראמים. שם יש אוזן לדברים מאוד ערבים / ממשיכים נהרי אפרסמון גבים גבים. ורואים הנשמע שאך באשמתם הוא ערב / וסרחונם מרחיק מהם כרחוק מזרח ממערב. ושוחק להם, כי יודע נפשם מעודם / אשר לא יגבל הכופר כלל בעינם. בעת שיתן עצמו להם לכופר / וכל זרה יהיו אזנים לאמרי שפר. וזהו יד לכל כלי טהרה / בו יאחז לגלות האורה. לברוא ולקיים עליה האורה / במשפט הגאולה ובמשפט התמורה.

והגם שלא יפלא מעיניך כל אלה, אני רוצה למלא עמהם דברי ר' ירמיה. וזו כוונתו הנשגבה במליצת דבריו: "מה וכו' כשהוא רצוי אין בריה יכולה לעמוד בכוחו, כשהוא קם בחרון אפו מי יעמוד לפניו - הוי, מי לא יראך מלך הגויים". דהיינו, "איום על כל אימים גאה על כל גאים" כנ"ל. והכל כדי להשמיע "דברות אלקים חיים".

פירוש שמשקל האימים הנשגבים, היו נערכים רק לראות את הקולות, מה שאין העין יכול לראות והלב לחשוב ולהרהר, ועד שבא לידי מדה זו, היה מהלך השי"ת בדרך פועל, בלי שום תרעומת ח"ו על הפעולה.

כמורגש כי הפעולה עדיין לא היתה, ואם כן בכל מהלך האיום הארוך הזה, היה רצוי ומפויס לפעולתו, לגלותה לעת נועד.

זזה שאמר ר' ירמיה "כשהוא רצוי וכו'", דהיינו, כל כוונתו להוכיח את עובדי ה' שיהי' העבר הנשגב האמיתי הזה, נוכח פניהם תמיד, אחר שהפעולה כבר נתגלתה למכביר.

ואם כן יש "למי לתבוע", על כבודו ית' שלא יתחלל, כי מי פתי שיאמר שהקב"ה ותן הוא; והביא את הפסוק: "ומי יעמוד ביום אפו ומי ילכל את יום בואו" ודו"ק מאוד, מן העבר הארוך הנשגב, אשר "יום אפו", הוא הוא המכלכל את "יום בואו", כמו במאזנים וישקלו יחד כנ"ל.

ובזה תבין מאמר ר' טרפון, שס"ל שאמרינן "דיו", והוכיח מהכתוב "ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים", ק"ו לשכינה שיהיה שבועים עכ"פ, ומ"מ מסיק "ותסגר שבעת ימים", דהיינו, ממש כמו טרם שנתגלתה "הפעולה והשכינה" והיה רק "אביה ירק ירק בפניה", פירוש, "לגלות פניה", והבן.

ונבחן ב' יריקות, א' לבחינת "לבא" וב' לבחינת "מוחא", בסוד, "איום על כל אימים וגאה על כל גאים" כנ"ל. ואמרינן "דיו" לפני השכינה "כמעיקרא", ואם בר לבב אתה, תבין מלבך סוד הכתוב, שאחר הסגר שבעת ימים נסעו לדרכם, במערכות התורה, מה שאין כן טרם מילואו של ההסגר.

ואילו פי מלא שירה כים, ושפתותי מליצה כהמון גליו, לא יספיק לי, מלבאר צדקות ה', אשר עשה ועושה ויעשה, לעיני בריותיו אשר ברא ובורא ויברא. נוכחתי לדעת היטב הדק, אשר היו והווים בעולם המון גדול מאוד, אשר צועקים בכל כוחם ואינם נענים, ובגפם יבואו ובגפם יצאו, וכמו בתחילתם, כן בסופם, הרבה הרבה גורעים ואין מוסיפים, ואוי לאותה בושה ואוי לאותה כלימה.

כי "כלל מדוקדק הוא" אשר "מעלין בקודש ולא מורדין" אבל יחודו של השי"ת, כמו שמתגאה על הגופות הריקות מכל חמדה, אינו נחלש ח"ו כלל, ומתגאה אפילו על "קראי מועד אנשי שם" וגם המה אם לא ישמרו את עצמם היטב מבללות זמנם. יוכלו לפטור מעולמם, כמו הראשונים, כי כבודו של עולם חזק הוא, ואינו משתנה מפחד פי בריותיו כמובן.

והרבה גדולים טעו בזה, כי יאמרו שמובטחים המה שלבם ער. והכתוב אומר: "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימתהו ה'", וזה מאמר החכם "גם מתרפה במלאכתו אח הוא לבעל משחית", כי העיקר לשים לב ורעיון ו"כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", לגדל ולקדש את שמו הגדול ומבורך.

ודוקא באורח שכל, ולא כצעקת הכסילים שיודעים לדבר דיבורים בלי לב חכם. אבל החכם עיניו בראשו, ושום כוחות גופניים לא ידע, והוא, לא "ער", ולא "אונן", אלא "דברי חכמים בנחת נשמעים" בכח עיון נמרץ בלתי לה' לבדו, כמ"ש בזוהר: "הכל במחשבה איתבררו", ואין כאן שום צעקה ושום סיגופים וכל מחלה וכל תקלה כלל וכלל, "כי דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", "וכל גרגרן כועס", ו"כל הכועס כאלו עובד ע"ז", ונשמתו מסתלקת הימנו.

אבל כוחות שכליות ומחשבות יש להרבות בכל מגמתו וכוחו ו"כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה', אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את (הירא והשלם) ירושלים תהלה בארץ".

והאמת אומר לך: כשאני רואה הריקים מכל, מבליים ימיהם לריקות, אינו סובב עלי כל דאבון לב, כי סוף סוף לא יאונה בהם שום דבר רוחני, ורק גוף של בשר ועצמות מתענה, אשר לכך נוצר, כנ"ל ברוחב ביאור. וסוף כל בהמה לשחיטה, ובלי שְׁכָל כולם כבהמות נדמו.

וכל הסדרים שבטבע, אינם מעציבים את בר הלבב, ואדרבה "משמחי לב" המה למבינים, אמנם כשאני רואה הנפילים אנשי השם אשר מעולם, אז, כמו חרב אש לוחט יבואו בלבבי, כי המה מענים את השכינה הקדושה, בהבליהם, שבדים ובודים מלבם.

ווי להאי שופרא דבלי בהאי עפרא! טפה הקדושה והנאמנה, שכל ההשגחה הארוכה סובבת לגלות פניה של אמת, ובגילוייה חוזרת וזורקת מים טהורים, מים נאמנים על כל פנות ההשגחה והמציאות, וכל הריקים מלאים, וכל המעונים מושפעים, ואין כאן לא קורי ברזל ולא קורי עכביש, אבל יש כאן כבוד גדול ואהבה נאמנה, חוזרות ושבות מהשי"ת לבראיו, ובכל מקום שנותן עיניו - מתרפא.

ואשרי האוזן שלא שמעה לשון הרע מימיה, ואשרי עין שלא ראתה דבר שוא מימיה, וכל שיקלל - מקולל בהחלט, וכל שיברך - מבורך בהחלט, וכל היוצא מפיו, אין בו שום פקפוק ואין בו יותר. אלא זה הדבר אשר צוה הוי', ולדבקה בו!

עפרא עפרא כמה את קשי קדל, כל מחמדי עינא איתבלי בך, כמה את בחציפו, אותו העין שמברך בכל אשר תפנה, איך נהפכה לזרות, ובכל מקום שנותן עינו נשרף וכלה! ואיך ינוחמו אותם האנשים האנושים מכל, "בנחמת הבל ושמחת בשר", ומה יענו ליום פקודה! וכדי בזיון וקצף.

אשר על כן הרבה דברתי מגנות אותם אנשים עמך פב"פ, ועל דברים שבודים מלבם כמו התפשטות הגשמיות. וכמוהם כן מעשיהם, "כל אשר בוטח בהם", ו"ארור הגבר אשר יבטח באדם, ושם **בשר** זרועו", ו"ברוך הגבר אשר יבטח בה", ו"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו', כי אם בתורת הוי' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה" כמו שאמרו ז"ל: "בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין", ו"אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש" ודי. וכמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמארי סייעא.

וזה שאמרתי לך פנים בפנים בשעת חדוה, אשר עיקר חטא דור דעה היה בסוד הכתוב: "אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך וכו', וימרו על ים, בים סוף", ופירשתי, שמתנה יקרה וערכה, היא לפי יקר הדרת הנותן. והמה פגמו בזה לראשונה, "שלא השכילו את נפלאותיך", אלא סתם "נפלאות" ואם כן העיקר חסר מן הספר, וזה גרם להם שחזרו לאחוריהם בשעת קבלת התורה, ואמרו: "דבר אתה עמנו ונשמעה", והגם שהתורה לא מיחסת להם חטא בדבר, כי נאמר "מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי וכו' כל הימים", הוא משום שחטא שקדם למתן תורה לא נכתב בתורה, כידוע. כי התורה בדרך התיקון עוסקת ולא בדרך חטאים.

שאלת אותי ומה לעשות ע"ז? ואמרתי לך שצריך להתאמץ ולהרבות תודה על הטובה, כי מדרך הטבע, כשהנותן רואה שאין המקבל מכיר לו טובה, נחלש מנתינתו להבא. וענית לי שאין התודה על ברכותיו ניכרת בדיבורי פה גשמי, אלא מתוך האימוץ והרחבת לב בטוב מעלת היחוד, אשר מתוך זה נשבתים האויבים מימין ומשמאל, וכזה נקרא "תודה על ברכותיו", ולא על דיבורי פה גשמי.

ובא וראה כמה חביבים מים נאמנים ממעין דלא פסיק שנאמר עליו: "ישבעו ויתענגו מטוביך", והשביעה אינה מבטלת את התענוג מחמת שהשכיל "נפלאותיך" ולא נפלאות ומופתים, כי למי יענה, ואפילו הוא עצמו כלל אינו צריך לזה, ומעולם לא אמר להם, ולשכמותם "הבו לי ומכחכם שחדו בעדי". וכבר מאס אבותם מלשית עם כלבי צאנו לשמירה פחותה, "וכשל עוזר ונפל עזר" ו"שדי לא מצאנוהו שגיא כח".

וכל זה עלתה לו, מעת ששכח מדתו של "רם ונשא, גבוה הגבה מאוד", והתחיל לעסוק לפי **מדידת בשר ודם**, ומשם **למדידת העצים** וכמו כן **מחשבון רוצה להבנות**, והיה מחשב חשבונות של אחרים, אבל כבר מקרא כתוב "ומצאתה", ואמר רבנאי: עד דאתא לידיה משמע ובראיה בעלמא לא קני, והן לישנא דעלמא. "לא קני עד דאתי לידיה", ולפיכך תני תנא ב' בבות אחד במציאה, ואחד במשא ומתן, להבין ולהורות עד דאתי לידיה ממש. ונראה שיגלה באחרית הימים, קמתמי חז"ל: ולחזי זוזי ממאן נקט? ומשני דנקט מתרוייהו (כאן רמז דבר נוסף שיגלה לקץ הימין) מחד מדעתיה ומחד בעל כורחיה, ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה. וזה סוד "מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה", תתגלה בע"ה ותראה בקץ הימין, כי נעריך בהלכתא למשיחא.

ונחזור לענינינו, שעיקר הוא להשכיל הרבה בנותן המתנה, כמה גדלו, וכמה הוא שוה, ואז יזכה לדביקות אמיתי, וישיג טעמי תורה, שאין שום תרופה, זולתה, בעולמינו.

ואשורר עליה שירה דקה ונעימה, משמחת "לב אמיתי ובדוקה ומנוסה" בעשר נסיונות. טפתי טפתי דקה את, וכל מרחבי חייתי פני הלוט מגבהת המסכה, ברחבי עתידותי / כל אבלי כל נחמתי.

מקום המבוקה ישאוך המון רב בדליות הספתי / כל חורבתי וכל מלואי.
חודרה את בלבבי, וכל שכרך בידי, מכלכל דגלי אהבתי / כל זהבי וכל סחרי.
ואורח טוב מה הוא אומר? כל טרחות שטרח בעה"ב, לא טרח אלא בשבילו. בטעם המימרא: "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם". וכן הוא האמת, שכמו שהעולם נברא בשבילו, כל הפרטים שבמציאותו יחד כמ"כ נבראות בשבילו.

פרט אחד שזה מעוצם היחוד שכלל ופרט שוין אליו, וכל ששיגו כלל בני העולם בגמר התיקון משיגים פרטים השלימים בכל דור ודור, אשר על כן מוצא כל אחד ואחד את פרטי האיברים שלו בתורה, כי כמו שערוכה בכללה לכלל כולו, כן ערוכה בכללה לפרט אחד, ולא עוד אלא אדרבה, שאין בכלל יותר ממה שיש בפרט, וזה שיעור נשלם ואמיתי בעיון רב, אשר על כן כתוב "באהבתה תשגה תמיד" "והגית בו יומם ולילה, ו"אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא", והוא שיעור מותאם בתכלית התאום שהכל אחד הוא, ואין הרוחני נחתך לחלקים, וצריך לקדש את עצמו ולטהר במוחא ולבא, וכשתברך בברכות התורה כמתחילה, תשיג את הפסוק הנכבד: "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי".

אבקשך שלח לך להנאתך ולטובתך ידיעות תכיפות אלי ממצבך בתורה, כי יקצר זמן הרבה. ודע לך כי אריכות זמני התיקון יקטינו ערך התיקון, וכל דבר רוחני משתבח ומתעלה. בלקחו חלק קטן יותר מן הזמן, ואלמלא ידעת הענין שמזיק האריכות על שבילי דנהורא, כמו שאני יודע, אז בטח היית יותר מהיר במלאכתך.

הגם שאיני חפץ ואיני רשאי ללמוד בשבילך, אבל מותר ומצוה רבה, לשמח ולבסס אותם הדודאים, שאתה מוצא בשדה שברכו ה', כי כל עסקינו בחיים רק לאקמא שכינתא מעפרא, ולשמחה ולשיר לפניך בכל עוז, ולשבח תמיד את הבורא ית' מן המותק בפיך, ומכל שכן במקום שנדע שבטח תצליח דרכיה אשר ע"כ לידיעותיך בתכיפות אני צריך, ונרוה אהבים ביחד לבער הקוצים ונראה את השושנה העליונה בקרוב בימינו אכ"ר.

יהודה

* * *

דף כה

ב"ה תשעה עשר ימים למב"י בפר"ת בירושלים ת"ו לסדר בקרבנתם אל ה' וכו' וכו'.

לרעי ... שליט"א

עתה בעת הצהרים קבלתי מכתבו רשום מיום שמיני בחדש הראשון, ודבריי עלי בתורעמותא כעני - הוא תפלה המקובלת, כאיתא בזוהר.

כבר הוכחתי לך במכתבי הקודמים, שעד שאתה מוכיחני על שאני נמנע מלכתוב, יש לך להוכיח את רפיוןך עצמך. ראה, שמיום שבעה בשבט עד יום שמונה בניסן, היינו יותר משני חודשים, לא כתבת לי כלום. ואנכי כתבתי לך במשך הזמן הזה ד' מכתבים, בכ"ב שבט, בעשרה באדר, בר"ח ניסן, ובשמונה בניסן.

ואם הקומץ הזה עדיין משביע את הארי, הוא כמו שכתוב: "כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם", ולמענה הנדרש בחזקה הימנו, אשיבך שהכל מאמינים בהשגחה פרטית, אבל אינם דבקים בה כלל.

הטעם הוא, כי איך אפשר ליחס מחשבה זרה ומטונפת... לבורא ית', שהוא תכלית הטוב והמטיב... אלא רק לעובדי ה' אמיתיים, נפתח להם בתחילה ידיעה בהשגחה פרטית, שהוא היה המסבב כל הסבות שקדמו לזה, מהטובות והרעות יחד, ואז המה דבוקים בהשגחה פרטית, כי כל המחובר לטהור-טהור.

וכיון שנתיחד המשגיח על השגחתו, אין ניכר כלל חילוק בין רע לטוב, וכולם אהובים וכולם ברורים, כי כולם נושאי כלי ה' מוכנים לפאר גילוי יחודו ית', וזה נודע בחוש, ובערך הזה יש להם ידיעה בסוף, שכל הפעולות והמחשבות, הן הטובות והן הרעות המה נושאי כלי ה', והוא הכין אותם ומפיו יצאו, וזה יודע לעין כל בגמר התיקון.

אבל ביני לביני היא גלות ארוכה ומאוימה, ועיקר הצרה היא, שכאשר רואה איזה גילוי פעולה שלא כשורה, נופל ממדרגתו (ונאחז בשקר מפורסם ושוכח שהוא כגרון ביד החוצב בו) כי חושב את עצמו לבעל הפעולה הזו, ושוכח במסבב כל הסבות שהכל ממנו, ואין שום פועל אחר בעולם זולתו.

וזהו הלימוד הגם שעמד בה בבחינת ידיעה מתחילה, מכל מקום בעת הצורך, לא ישלוט בידיעתו ליחד הכל למסבב, ביחוד, שהוא מכריע לכף זכות. וזה כל המענה על מכתבו.

מכבר אמרתי לך פנים בפנים משל אמיתי על ענין ב' הידיעות הנ"ל, שבא זה ולימד על זה. ומכל מקום מתגבר ושולט כח ההעלם בינותם. כמ"ש חז"ל בהני ב' בדיחי דהוי קדם דרבי, דהוי מבדחי לכל מאן דהוה עציב.

משל למלך שעבדו נשא חן בעיניו עד שביקש לגדלו ולנשאו על כל השרים, כי הכיר בלבו אהבה נאמנה בל - תמוט.

אבל אין זה מנימוסי המלכות לרומם אדם לרום המעלות בפעם אחת, ובלי סיבה נראית לעין. אלא שנימוסי המלכות לגלות טעמו לעין כל בחכמה עמוקה.

מה עשה? הפקיד את העבד לשומר - סף בבתי בראי. ואמר לשר אחד חכם בחכמת הבדחנות שיתחפש וישים עצמו כמורד במלכות, ויצא למלחמה לכבוש הבית בשעה שאין אנשי החיל מוכנים.

השר עשה כמצוות המלך, ובתחבולות ובחכמה גדולה שם עצמו נלחם על בית המלך. והעבד שומר הסף שם נפשו בכפו, ומילט את המלך, ולחם נגד השר בגבורה נפלאה ומסירות נפש עצומה, עד שנגלה לעין כל אהבת לבו למלך.

אז פשט השר לבושו, ונעשה שחוק גדול (כי נלחם בעוז רוח ובגבורה רבה ועתה נוכח אשר דמיון ולא ממשות היה כאן). וביותר צחקו כאשר סיפר השר עמקות הדמיונות מאכזריותו ומרוב הפחד שדימה לעיניו. וכל פרט ופרט במלחמה נוראה זו היתה לסבב שחוק ושמחה גדולה.

אבל עם כל זה - עבד הוא! ואינו מלומד. ואיך אפשר לנשאו על כל השרים ועבדי המלך? חשב המלך בלבו, ואמר לאותו השר שהוא מחוייב להתחפש בלבושי גזלן ורוצח, ויעשה עמו מלחמה כבושה. כי יודע המלך אשר במלחמה השניה יגלה לו חכמה נפלאה, עד שיהיה ראוי לעמוד בראש כל השרים.

על כן מינה את העבד לממונה על אוצר המלכות. ואותו השר התחפש הפעם בלבוש אכזרי ורוצח. ובא לבוז את גנזי המלך.

הממונה האומלל נלחם עמו בכל עוז ובמסירות נפש, עד שנתמלאה הסאה. אז פשט השר לבושו, ונעשה שמחה גדולה ושחוק עצום בהיכלא דמלכא, עוד יותר מקודם. כי מעשי תחבולות השר עד פרטיהם מעוררים צחוק רב, מחמת שעתה היה צריך השר להתחכם יותר מלפנים, כי עתה ידוע המנהג בעליל שאין שום אכזר במדינת המלך, וכל מיני האכזרים אך בדחנים המה, עד שאותו השר בתחבולות עמוקות סיגל לו כח התהפכות לבגדי רשע.

אבל ביני לביני, יורש העבד "חכמה" - מידיעה שבסוף. "ואהבה" - מידיעה שבתחילה. ואז הוקם לנצחיות.

והאמת שמראה נפלא הוא כל המלחמות, שבאותו הגלות, והכל יודעים בטוב פנימיותם שהכל מין בדחנות ושמחה המביאים רק טוב. ומכל מקום אין שום תחבולה, להקל על עצמו כובד המלחמה והאיום. הנה הארכת ליך בזה פנים בפנים, ועתה יש לך ידיעה במשל הזה בקצהו האחד, ובעז"ה תבינו גם בקצהו השני.

ועיקר הדבר שאתה רוצה לשמוע דברי עליו, לא אוכל לענות לך כלום, וגם על זה המשלתי לך משל פב"ב, כי "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע", אשר ממשות ההנהגה מסורה לשרים, מכל מקום הכל נעשה על פי עצת המלך וחתימתו, והמלך עצמו אינו עושה יותר, זולת שחותם על התוכנית, שערכו השרים, ואם מוצא איזה פגם בתוכנית אינו מתקנו, אלא מושיב שר אחר במקומו, והראשון מתפטר ממשרתו.

כמו כן האדם, עולם קטן, ומתנהג ע"פ אותיותיו שנטבעו בו, להיות מלכים שולטים על ע' אומות שבו, וז"ס שבספר יצירה, "המליך אות פלוני", וכל אות היא כמו שר בשעתו, שעושה הערכות, ומלכו של עולם חותמם, ובהיות שהאות טועה באיזה תוכנית, מיד מתפטר ממשמתו, וממליך אות אחר תחתיו. וז"ס "דור דור ושופטיו", אשר בגמר התיקון, ימלוך אותו האות שנקרא משיח, וישלים ויקשר כל הדורות לעטרת תפארת ביד ה', ולפ"ז תבין איך אפשר לי להתערב בעסקי מדינה שלך, שכבר ... .. מלכים ושופטים, שכל אחד מחוייב לגלות כל מה שהוטל עליו לגלות, אשר מעברות היחוד ... .. אינו רוצה לתקנם, אני אתקנם בתמיהא, אלא בסוד הגלגול יתברר הכל.

ומטעם זה אני משתוקק לשמוע כל מיני החלטותיך בפרטיות בחינותיהם, כי בכל פרט ופרט, טמון בו חכמה עמוקה ואם הייתי שומע ממך איזה סדרים קבועים הייתי יכול למלאותם ולשמח לך. ודע שקשה לי מאד לשמוע לשונך, מפני שאין לך קביעות בשמות וברמיזותיהם, וע"כ, אפתח לך פתח בערכי הכינויים, אשר ע"פ משפט הכינויים אשר יורוך תמדוד לי בהם משפט חכמתך, ובדרך זה אוכל לירד לסוף דבריך.

הנני לערוך הכינויים, כפי שקלטתי מכל מכתביך, שיהיו נקבעים בקביעות בינינו, לדעת כל מה שתכתוב בלי עיון כלל, כמו סימנים על קנקנים של יין.

ונתחיל משורשא דכל שורשין, עד סיפא דסיפא, ומסומנים בכללותם חמש דרגות: יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש, שכל אלו מקובצים יחד בגוף המתקן, והנה יחידה, חיה, נשמה, המה למעלה מהזמן, והגם שאפילו בלב נברא ימצאום, אבל בבחינת מקיפים מרחוק, ולא יבואו בגוף שנמצא בזמן תיקונו, כי גם במקור הנעלם, מובחן שורש: ראש, תוך, סוף, שהראש הוא שורש ליחידה, והוא א"ס, כי שם, אפילו במקומו לא נתגלה אורו ית', והכל בטל כאור בפני אבוקה.

אחר כך, שורש התוך, והוא שורש לחיה, וה"ס אור אין סוף, דהיינו גילוי אורו בשלימות, ובסוד הזמן מושג האור הזה, רק בבחינת החיות שבו, וד"ל. ולכן נקרא שורש לחיה.

ואחר כך שורש הסוף, והוא שורש לנשמות, והוא כמו בתחילה ממש, סוד אין סוף. וכאן נפרס פרוכתא עלאה, ומתחיל הזמן בסוד "שתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב", שנקרא: רוח ונפש, ושורשם דבוק בנשמה, אבל מתפשטים גם כן למטה, בסוד תורה, זה רוח חיים. ומצוה, זו הנפש, אשר הנפש זו הקביעות,

בחינת נפישה, והוא כח המחבק ומחזק את הגוף במצב קבוע, בכח נוקבות שנטבע בנפש הזו.

והרוח זה הנופח רוחי חיים ואור תורה בדיוקנא דנוקבא. ועוד בשורשא מבואר הסוד "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", דהיינו, הרוח עולה לנשמה, ומקבל ממנה חיים, באור פני מלך, ומביא חיים אלו לנפש, ובשעה זו נקראת, נפש חיה.

וכן הסדר בכל הזווגים בז' נוקבין דרישא, ובב' דלתתא שבנפש, וז"ס "אלקים מושיב יחידיים ביתה", דהיינו, בהתגלות כח נוקבות, שע"י "כל כבודה בת מלך פנימה".

והנה עיקר התיקונים והעבודה הוא לגלות כחות דנשמה, שנקרא בזהר: "עלמא עילאה", וגם זה שייך לבחינת מקור הנעלם, בסוד שורש הסוף כנ"ל. וכל זווג הוא התגלות אור אחד במציאות עלמא עילאה, שז"ס "אשר בנינו כנטעים מגדלים בנעוריהם", דהיינו, בסוד העיבור בעלמא עילאה, וע"י זווג ... .. לתתאין ... כך עלה במחשבה, שסיפא דרישא המקור הנעלם, ישלים על כל המאורות ... המשך מספר אוצר ידיעות. עצם השכל הוא נפש אדם, וכל האדם, כי בה נגדר כולו, והיוצא ממנה היא לבושיה ומשמשיה, מהם ענפים לה, מהם כזרים נחשבו לה.

והנה הכח הזה, הגם שבנפשו הוא, מכל מקום לא יראה אותו, ונעלם מעין כל חי. ואל תתמה על זה, כי העין הוא בחינה שלטת, החשובה מכל החושים, ומכל מקום לא יראו את עצמם לעולם, אלא מרגישים מציאותם בהחלט, באופן שהראיה לא הייתה מוסיפה להם ידיעה כלל, ולכן לא נברא דבר לבטלה, כי הם להם ההרגש, ואין צורך להוסיף על חוש ההרגש.

כמו"כ הכח הנפשי, שהוא עצמו של אדם, לא ניתן לו שום הבחנה בחושים, כי די לו על כל פנים, להרגש מציאותו, ושום ב"א לא יסתפק במציאות עצמו, שיהיה צריך לעדות חושיו, (והטעם שאין הרגש בלי תנועה, ר"ל שלפעמים יפסק ההרגש, ובעצמותו לא שייך תנועה, א"כ דומה יותר לידיעה מוחלטת). וטעות גדולה לדמות צורת עצם השכל, לצורת השכלה הנאחזת במיעוטה לעיני הדמיון, כי זה שקר מוחלט, היות והשכלה זו, היא כמו אור יוצא ופועל, ובהמשך פעולתו נבחן ג"כ הרגש אורו, עד שמסיים פעולתו ונאבד אורו.

מזה תשכיל, שההשכלה הנרגשת בעת פעולתה, היא רק ענף קטן וחלוש ממנה, (הרגש עצמותי הוא בחינת ידיעה, כי כח ההרגש הוא ג"כ חוש, בבחינת יוצא פועל, והרגש עצמותי אינו צריך לו) ואין לו שום דמיון לעצמותה, לא בכמות ולא באיכות, כמו האבן המוכה ומגלה ניצוצי אור, שהתחדשו מהתפעלות כח המחבק הכללי שבאבן, והגם שבצורת כח המחבק שבו אין מין אור כלל. כמו"כ עצם השכל, הוא כח הכללי שבאדם, ונגלה ענפים משונים הימנו, כמו בגבורה וכח, בחום ובאורה, לפי חוקי המעשה הנפעל על ידו.

והגם שאנו מכנים אותה, בשם "נפש השכלית", או "עצם השכל", הוא מפני, שהשכל הוא ג"כ ענף ממנה, והוא החשוב שבעולם, כי "לפי שכלו יהלל איש", וכיוון שאין לך נותן מה שאין בו, על כן אנו מגדירין אותה, בשם שכל. כלומר, עכ"פ לא פחות משכל הנרגש, כי היא ענפה וחלק ממנה. והוא מולך על יתר ענפיה, ובוולע אותם, כנר בפני אבוקה. והשכל לא מתחבר בשום פעולה, אבל כל מיני פעולות מתחברים ונקבעים בשכל, ומובחן שכל המציאות המה עבדיו, הן במשמעת והן להשביחו, כי כולם נאבדים והולכים, והשכל בכלל, הולך ומתפתח. ע"כ כל עסקינו, רק בדרכי השכל ובמשאפותיו, ותו לא מידי.

יהודה ליב

* * *

דף ל

ב"ה שבעה עשר בתמוז בפר"ת קרתא דשופריא

לעצמי ובשרי ... ירום הודו ותפארתי

עתה באתי למענה למכתבך מל"ג בעומר בצירוף מכתבך מן טו"ב סיון, שהשגתי אתמול, ולכן עכבתי מלענות למכתבא דל"ג בעומר, כי קויתי שתודיעני סדר שמות קבועות בינינו, כדי לגלות על ידם מחשבותינו שבלב, אבל השגתי טענת איני יודע... ולכן גם עתה לא אוכל להרחיב במילין מחמת יראתי שלא תכשל בהבנה, ואחכה לכתוב השלישי, אולי אכריע מבניהם לשון ברור, להודיעך אשר בלבבי ולא אחטיא המטרה.

כואב לי על הזמן הרב שהוצאתי בכדי ולמפח נפש, בשלשה מכתבים ארוכים הראשון מיום ב' משפטים ב"ך שבט, בו רשמתי לך שיר יפה לעבודה, המתחיל: "אכן תדבק לשוני לחכי כל עצמותי ציחו שמן, / ומפועל ה' כל שיקוי / וחייתי כל-בו יאומן". וכו'.

מכתב שני מיום ו' תצוה עשרה באדר, בו ביארתי מדרש פליאה, "הגמון אחד שאל לחד מן אליו דבית סליני א"ל מי תופס המלכות אחריו (ור"א) הביא נייר חלק ונטל קולמוס וכתב עליו: "ואחר כן יצא אחיו" וכו' אמרו ראו דברים ישנים מפי זקן חדש". וביארתי האמת המופלא בדברים הללו.

מכתב השלישי מיום ג' ויקרא, בו ביארתי את הפלוגתא דב"ש וב"ה ב"כיצד מרקדין לפני הכלה". גם שיר אמיתי קולע אל המטרה, המתחיל: "הכר נא למי החותמת / שאלה היא לכל בני ירד / וליקוד אש העלמה מוצאת / כבן עולה או כבת מרד".

איני מוצא שום עון בהם שגרמו את אבידתם, זולת שהיית יכול להבין בהם שלא כהלכה, מחמת חסרון לשון ברור בינינו, אשר על כן מצוה גדולה להפיל את חומת ברזל הזו, המפסקת בינינו, אשר לא ישמע איש את שפת רעהו כדור הפלגה.

ומה שהוכחת באריכות מכתבך להראות בעליל שאדני אהבתינו מיוסדים על "אהבה מוסתרה" והעלית מזה סוף דבר ברור לדעתך, שאין לחוש כלל, לכל קושיותי שהקשתי עליך וזה לשונך מלה במלה:

"אמנם אני איני חושש כלל לקושיתך, ממני עליך, וממך עלי, כולם בטלים ומבוטלים, וגם אתה לא תחוש כלל ולא תביט למראה הפנים, אלא לגילוי הפנימי שבלב, כדרך האוהב המסתיר כל מחשבות הרבות שעוברים בתוך לבו, ועושה מקשה אחת חזקה וטובה לדחות ממנו כל המקשאות והחריפים והשומים והבצלים, ולא כוונתי במבוקשי זה כדי להרבות האהבה או שלא לבטלה כי אהבה במקומה עומדת, תמה ושלימה, ובלי שינוי כלל, שעליו אין להוסיף ולא לגרוע.

אולם כדי שלא תמצא בצער בחנם ולמה ועל מה? ובצערך אתה תוסיף על צערי, שבוודאי אינך רוצה בצערי, לכן רמזתי לך ב' הטעמים האלה כי המה אמת ופשוטים" עכ"ל.

מה אעשה אם לא אוכל לחד האמת אפילו בשעה שהיא מרה, לכן אומר לך האמת: עדיין אין נוחה דעתי כלל, מכל פטומי מליך, ואם יש לך צער מזה, מ"מ האמת אוהבה לי יותר מכל, וכתוב: "ואהבת לרעך כמוך", "דעלך סני לחברך לא תעביד", ואיך אשאיר אצלך "דבר מתוק" אם "אינו אמיתי" השנוא לו מאוד, וחכי יקיא אותו, כלה כלה יגרש אותו.

ובפרט בענין החשוב שבחשובים, שנקרא "אהבה" שהיא הקשר הרוחני בין ישראל לאביהם שבשמים, כמ"ש: "וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול סלה באמת באהבה", וכמ"ש: "הבוחר בעמו ישראל באהבה". וזו תחילת הישועה, וגמר התיקון, אשר הבורא ית' מגלה לבריותיו אשר ברא, כל האהבה שהיתה מקודם מוסתרת בלבו, כידוע לך למדי.

ולכן מחויב אנכי לגלות לך הפגמים שטעמתי בב' המטעמים שלך: בטעם הא' מצד חוט המשולש הנעלה באין ערך על אהבת ריעים דעלמא. טעית מאד במשל הזה, להשוות ולהעריך אהבה שורשית רוחנית, לאהבת ריעים התלויה בדבר, שעומדת להבטל בהבטל הדבר. ובטעם הב' הוספת חטא על פשע, להסתייע באהבתנו, מצד אהבת ההשתוות הטבעית המצויה עמנו במדה מרובה.

ותמה אנכי "מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא", כי אהבתנו, שורשית נצחיית היא, תולה על אהבת ההשתוות הטבעית, שאפשר להבטל, "וכשל עוזר ונפל עזר".

ואני באחד ומי ישיבני ואומר לך אם ממשיל משלים אתה, לא תמשול אהבה "שורשית רוחנית" לאהבת ריעים התלויה באיזה סבה מן הסבות, העומדים סוף כל סוף להבטל, אלא לאהבת אב ובנו, שהיא גם כן שורשית, בלתי תלויה בדבר.

בא וראה באהבה זו מנהג הפלא ופלא, שלכאורה אם הבן יחיד הוא לאביו ואמו, מחויב הבן לאהוב יותר את אביו ואמו, כי מגלין אליו יותר אהבה מהורים שיש להם הרבה בנים.

אבל במציאות אינו כן, ונהפוך הוא, שאם הורים נקשרים מאד לבניהם בחבלי אהבתם אז ערך אהבת הבנים מוצער ומוקטן מאוד, עד שלפעמים נראה בחוש אצל הבנים מסוג אהבה כזו, "שנכבה בלבם כל רגש האהבה" שזהו מנהג מחוקי הטבע הטבוע בעולם, ודו"ק ותמצא.

וטעם הדבר פשוט הוא, כי אהבת אב לבנו היא שורשית טבעית, וכמו שהאב חושק שבנו יאהב אותו, כמו כן הבן חושק שאביו יאהב אותו, והחשק הזה המצוי בלבבם, גורם להם תמיד בלי הרף בחי' יראה. דהיינו, שהאב מתירא מאד שבנו לא ישנא אותו באיזה שיעור, ואפי' דק מן הדק, וכמו כן הבן מתירא שאביו לא ישנא אותו באיזה שיעור, דק מן הדק, באין נבדק.

"ויראה תמידית" זו גורמת להם לגלות מעשים טובים בין איש לרעהו, שהאב מתאמץ לגלות אהבתו בפועל בתמידות לעיני בנו, וגם הבן מתאמץ לגלות אהבתו בפועל בתמידות ובכל יכלתו לעיני

אביו. ובדרך זה רגשי האהבה פרין ורבין, בלב שניהם תמיד, עד שהאחד מתגבר במעשים טובים על חברו, בשיעור גדול ושלים. דהיינו, שאהבת לב מהאב, מתגלית אל הבן בשיעור שלם, שעליו אין להוסיף ואין לגרוע.

כשמגיעים למצב זה רואה הבן בלב אביו בחי' "אהבה חלוטה", רצוני לומר, שהבן אינו מתירא כלל, שמא תפחת אהבתו, וגם אין לו תקוה שתתרבה אהבתו, וזה נקרא "אהבה חלוטה", ואז לאט לאט מתעצל הבן לגלות מעשים טובים לעיני אביו, ובערך מיעוט מעשים טובים וגילוי אהבה בלב הבן לאביו, "ממש בערך הזה יכבו ג"כ ניצוצי "אהבה השורשית", שנחקקה בלב הבן מצד הטבע, ונעשה לו טבע שני, קרוב לשנאה ח"ו, כי כל המעשים טובים, שאביו עושה עמו, קטנים ושפלים בעיניו, כלפי החיוב מצד "אהבה חלוטה" שנבלעה באבריו, וז"ס הכתוב "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" וכו', ודו"ק ביותר כי עמוק וארוך הוא.

ובהיות שדרכי תמיד לזמר בשבחים למערכות הטבע שהטביע וערך הבורא ית' לטוב לנו כל הימים ע"כ אגלה לך טעם המחוקק את הגבול הזה, כי לא חפץ רשע הוא ח"ו אלא אדרבה זהו כל פריה ורביה שברוחניות, כי עיקר הנרצה מעובדי ה' הוא הדביקות, ואין ציור דביקות אלא מתוך אהבה ותענוג, כמ"ש: "וקרבנתו מלכנו לשמך הגדול סלה באמת באהבה", ובאיזה אהבה אמרו, ב"אהבה שלימה", כי אין השלם שורה על החסר, ואהבה שלימה היא היא "אהבה חלוטה" כנ"ל.

וא"כ איך יצויר עוד פריה ורביה בדביקות הנרצה, ועולה ונקנה מכל הרפתקאות דעו עלייהו: וז"ס שהלביש הקב"ה נשמה, בגוף ובחומר עכור, אשר סוף כל סוף נודע לו שלגלות אהבה בפועל הוא צריך, ובחסרון גילוי אהבה בלב עצמו, כי טבע החומר לכבות מיד כל רגש אהבה הקנוי לו מכבר. ובדרך זה "השלם שורה על השלם", שיש ידיעה חלוטה באהבה חלוטה ושלימה, מצד השכל, ומ"מ אפשר עוד להוסיף באהבה, ובאם לא יוסיף אהבה, בטח יגרע ויוכבה כל הקנין שכבר קנה בהחלט, וז"ס "והארץ לא תמכר לצמתת" וכו', וכ"ז דברים כנים ואמתיים מאד, והכנס אותם לאוצר, לאחרית הימים בע"ה בקרוב.

עתה בין תבין הרהורי דברים שבלבי עליך. בראותי שאין לך שום יראה מקרירות אהבתי אליך, ואהבתי אליך היא **אהבה חלוטה**, ובפירוש רשמו אצבעותיך, שאהבתנו תמיד במקומה עומדת "בלי להוסיף ובלי לגרוע" אבל סוף דבר הוא שרוחניותנו מלובש בחומר, וטבע החומר להתקרר מחמת **אהבה חלוטה** כנ"ל, והוא חק ולא יעבור.

לכן אדרבה אם אתה מרגיש אהבתנו על צד השלימות בהחלט מחויב אתה, עתה להתחיל במעשים בפועל, "לגלות אהבה" מחמת פחד הקרירות העולה מהרגש **אהבה חלוטה**, בשלילת שום יראה: ובדרך זה מתרבה החשק, ומתרבה הכפלים שבאהבה, שנקרא "פריה ורביה".

והנה דברי נאמרים על צד הראיה, ו"אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות", ושום עיון וספק אין ביכולתו להפר את דברי אלה, ואם אינך מרגיש את דברי בלבך, הוא מחמת הטרדות באבידה שלך, אבל בשעה שתמצא את האבידה, ותוסר הטרדה אז תסתכל בלבבך, ותמצא אותו פנוי מכל רגש אהבה. והוא מחמת חוסר מעשים בפועל לגלות את האהבה כנ"ל, וזה ברור. וגם עתה כבר מדעזעים באיזה שיעור דק מן הדק עבותות אהבתנו מחמת "חוסר יראה" **מכח הידיעה באהבה החלוטה**.

וכל זה כתבתי להודיעך דעתי הישרה, כי איך אכחד ממך דבר אמת, אבל לא נעלם כלל ממני שדברים הללו אינם מיושבים על לבך דהשתא, והמה יגיעים וארוכים לך, ולהג בשר.

אבל שמעני ויטב לך כל הימים, כי אין חכם כבעל ניסיון, לכן איעצך, לעורר בקרבך יראה מקרירות אהבה שבנינו, והגם שהשכל מכחיש ציור כזה. אבל הגע עצמך, אם יש תחבולה להוסיף באהבה, ואינו מוסיף גם זה לגרועותא תחשב: בדומה לאיש הנותן מתנה גדולה לרעהו, האהבה המתגלה בלבו בשעת מעשה, אינה דומה לאהבה הנשארת בלב, לאחר מעשה, אלא היא הולכת ומתקררת יום יום, עד שאפשר לבא לכלל שכחה בברכת האהבה, ומחויב מקבל המתנה להמציא תחבולה בכל יום להיות בעיניו כחדשות.

וזהו כל עבודתנו, לגלות אהבתנו בקרבנו, בכל יום ויום ממש, שוה בשוה כמו בשעת הקבלה, דהיינו, להרבות ולהפרות השכל בתוספות מרובות על העיקר, עד שהתוספות ברכה דהשתא, יהיה נוגע בחושים שלנו, כמו מתנה העיקרית בפעם הראשונה, ולזה צריכים תחבולות גדולות, וערוכות לעת הצורך.

וז"ס הכתוב: "בימים ההם לא יאמרו עוד **אבות אכלו בוסר ושני בנים תקהינה וכו'** כל האדם האוכל הבוסר תקהינה שניו", פי', שכל עוד שלא באו לידיעה הנ"ל, שלגילוי אהבה צריכים, לא יכלו לתקן חטא אביהם, ועל כן אמרו, "האבות אכלו בוסר ושני הבנים תקהינה". ודו"ק.

אבל אחר שבאו לידיעה הנ"ל, מיד יזכו לתקן חטא אביהם, וכל פגם שימצאו, ידעו כי יחטאו בגילוי אהבה כנ"ל, ועל כן כל יום ויום יהיו בעיניהם כחדשים כפעם הא', שבשיעור גילוי אהבה של אותו יום, ימשכו

האור עד לחוש, ואם ירגישו מיעוט בחוש, הוא מתוך אכילת בוסר של אותו יום, כי לא גילו באותו יום שיעור
אהבה כל צרכן. ואכלו טרם גמר בישול, ועל כן נמעט מחושיהם, כי לא שוה ככפעם הא'.

ועיקר הדברים היא הלכתא למשיחא: אבל נוהגים גם בעוה"ז, כי באימוץ הלב, לגלות אהבה בינו לבוראו
ית', הקב"ה משרה שכינתו עליו בסוד הזכירה, בסוד "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך",
וברבות הזכרון מגופא דעובדא, יתרבה החשק והגעגועים, "ורוח אמשך רוחא ואייתי רוח", וחוזר חלילה,
עד שמתרבה הזכירה, ומתרבה על ידי החשק, ועולה במעשים טובים, ש"כל פרוטה ופרוטה מצטרפת
לחשבון גדול", שז"ס "הנה זה בא ושכרו אתו ופעולתו לפניו".

הארכת בזה, אע"פ ששכל קצר הוא בלימוד, אבל לקנות השכל הזה עד שיהיה נבלע באיברים, הוא
ארוך מאד, אבל הוא הוא כל בחי' אתערותא דלתתא, שבערך שיעור קנינו תלוי מהירות התיקון בעת
התיקונים, וערך גודל פריה ורביה אחר גמר התיקון, במהלך העבודה על צד הנרצה.

ואין להרהר אחר דברי, שא"כ "גיורא בארעא ויציבא בשמי שמיא", כי מדת האהבה היא רצונית, שבלב
תלויה, ואינה שכלית, וא"כ איך יתכן להציגה בראש כל המדרגות השכלית כאשר הארכת.

אבל כל הטועם ורואה, כי טוב ה', הוא עד ראה בכל הדברים הללו, כי בדביקות הבורא ית' קא עסקינן,
שיחודו ית' כולל כל ההבחנות שבעולם, מ"מ בלי ספק אין ביחודו העצמי שום גשם, ועכ"פ שום פסיעה
מלבר מעצם שכלי, וע"כ כל הזוכה להדבק בו ית', מתחכם, מפני שדבוק בשכל פשוט, ובשעת הדביקות,
העובד דבוק בנעבד ית', בתוקף גילוי רצונו ואהבתו בלבד. אבל אצלו ית' הרצון והשכל והידיעה ביחוד
פשוט, בלי שום הבדל בצורה: כחוקי הגשמיים: וזה פשוט. ואשר ע"כ השגת גילוי אהבתו ית' זו, זו היא
ברכת השכל. וד"ל.

ובא ולמד מעובד השלם (ואפילו שלם באתערותא דלעילא) ושאל זקניך ויאמרו לך, כי השלם ע"ה שלם
בכל, ויש לו ידיעה שלימה "בברכה שבעתידות שלו", ומכל מקום אינו נחלש כלל מחמת כן, מיגיעה בתורה,
וחיפוש. ואדרבה אין לך מתיגע בתורה ובחיפוש כמוהו. והתירוץ פשוט: שיגיעתו אינו כ"כ לקרב לעצמו
העתידות הטוב, אלא כל יגיעתו היא בגדר גילוי אהבה בינו לבין קונו, ולכן רגשי האהבה פרין ורבין,
ומתגדלים, בכל יום ויום עד שמשתלמת האהבה בבחי' "אהבה חלוטה", שזה מעוררו ומביאהו אח"כ לכפול
שלימותו, בבחי' אתערותא דלתתא וד"ל.

ובדרך אגב אבאר לך סוד הצדקה למסכנא, שמשובח מאוד בזוהר ותיקונים ובחז"ל: אשר אבר אחד
נמצא באדם, שאסור לעבוד עמו ח"ו, ואפילו אם מצוייר עוד באדם "איזה רצון דק" לעבוד עמו, נשאר אבר
זה כנגוע ומוכה אלקים, ונקרא "מסכנא", שכל זכות קיומו ופרנסתו בעולם, היא שאחרים עובדים בעדו,
ומרחמים עליו, וז"ס "כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא", שבהיות האבר סמוך על שולחן
אחרים, אין לו יותר מקיום נפשו בלבד והבן.

ומ"מ מחשיב הקב"ה כאלו קיים עולם מלא, שזהו עצמו כל ברכת העולם ומלואו, שפרין ורבין ומשתלמין
רק בכח נפש המסכן הזה, שמתקיים ע"י עבודה של אברים אחרים וד"ל.

וז"ס "ויוצא אותו החוצה ויאמר לו הבט נא השמימה וכו', והאמין בה' ויחשבה לו צדקה", פירוש, כי
בהוציאו אותו החוצה ע"כ היה איזה רצון לעבוד באבר זה, ולכן אסר לו העבודה.

וז"א: "הבט נא השמימה", ויחד עם זה הובטח בברכת הזרע, והמה כמו "ב' הפכים בנושא אחד" כי כל
זרעו לברכה, על כרחך מאבר זה באים, וא"כ כשאינו עובד, איך ימצא זרע, וז"ע "והאמין בה'", דהיינו,
שקיבל "ב' קבלות אלו, כמו שהם", הן איסור העבודה בהחלט, והן הבטחת ברכת הזרע, וכיצד קיבלם?
ע"ז מסיים "ויחשבה לו צדקה", דהיינו, כצורת "הצדקה", לעיני המתפרנס מעבודת אחרים.

וז"ע ב' המימרות בחז"ל: מר סבר שהקב"ה יעשה עמו צדקה, שיקיימיהו ויחיהו בלי עבודה, ומר סבר
שאברהם יעשה עם הקב"ה צדקה, ואלו דברי אלקים חיים, כי טרם התיקון נמצא אותו אבר בשמים,
ונחשב הצדקה על שם התחנות, ובגמר תיקונו לא בשמים היא ואז נחשב נתינת הצדקה לעליון. ודו"ק כי
אמיתי הוא.

יהודה

* * *

דף לז

לכבוד ... נ"י

"ארבעה נכנסו לפרדס", וכו', כי קודם שנברא העולם, היה הוא ושמו אחד, כי הנשמות לא היו בבחינת נשמות, כי כל ענין שם, הוא ענין, שבשעה שחברו מחזיר פניו ממנו, קורא אותו בשמו, להשיב פניו אליו. וכיון שטרם הבריאה היו הנשמות דבוקים בו ית' בשיעור שלם, ונתן עליהם עטרות וכתרים, הוד והדר ות"ת, אפילו מה שלא עוררו, כי הוא ית' יודע חפצם מאליו ונותן להם, אם כן, מכל שכן שלא שייך לומר קריאת שם, שזה ענין התערותא דלתתא, באיזה צד. ולכן הוא בחינת "אור פשוט", כי הכל בתכלית הפשיטות, והיה אור זה מובן לכל אדם פשוט, ואפילו למי שלא ראה שום חכמה. לכן נקראו בסוד חכמים ונבונים "פשוט", כי הפשוט הוא שורש לכל דבר, וממנו לא ידברו סופרים וסופרים, שהוא מושכל אחד פשוט ומפורסם. והגם שבעלמין תתאין, רואים ברשימו של אור הפשוט הנ"ל שתי חלוקות, הוא משום, שחלק לבם של עצמם, בסוד "ואנכי איש חלק".

מה שאין כן במקום הנ"ל, אין שום השתנות בכל ציור שתצייר. והרי זה דומה למלך שלקח את בנו חביבו פתאום, והעמידהו בפרדס הגדול והמופלא שלו, וכיון שפתח בן המלך את עיניו, לא הסתכל במקום עומדו כלל, כי מרוב האור שבפרדס, נמשך ראיית עיניו למרחקים, הרחק ממנו, כרחוק מזרח ממערב, וכל אור עיניו נתן על הבנינים ועל ההיכלות שברחוק ממנו בצד מערב, והיה הולך ימים וחדשים, מטייל ומתפלא מרוב התפארת והיקר שרואה בצד מערב, שהוא נוכח עיניו.

כעבור מספר חדשים, שקטה רוחו ונתמלא תאותו, ושבע מההסתכלות בצד מערב, יישב א"ע וחשב, מה נמצא בכל הדרך שעברתי? הפך פניו לצד מזרח, הוא הצד שדרך שם נכנס, והוא נרעש! כי כל החמדה וכל היופי, היה בסמוך אליו, ואינו מבין א"ע על אשר לא הרגיש כלל בכל זה עד עתה, והיה דבוק רק באור המאיר כלפי מערב.

מני אז והלאה היה דבוק באור המאיר פני מזרח, והיה הולך ומטייל לצד מזרח, עד שהגיע לשער הכניסה ממש.

עתה תמה על עצמך, ואמור לי החילוק, מימים הנכנסים לימים היוצאים, כי כל מה שראה בחודשים האחרונים, ראה גם בחדשים הראשונים, אלא מעיקרא היה בלי התפעלות, מחמת שהיו עיניו ולבו לאור המאיר כלפי מערב, ולאחר ששבע כל צרכו, הפך פניו לצד מזרח, ושם עיניו ולבו באור המאיר כלפי מזרח ומה נשתנו אלו?

אלא בהיותו על יד שער הכניסה, יש מקום גילוי לפניו הב' שנקרא בלשון חכמים "רמז" מלשון "ומה ירזמון עינך", דומה למלך שמרמז איזה דבר לבנו חביבו, ומפחידו ברמיזת עין. והבן. והגם שבן המלך לא מבין כלום, ולא רואה כלל הפחד הפנימי הטמון ברמז הזה, מכל מקום, מרוב דבקותו עם אביו, מיד נשמט משם לצד אחר.

וז"ס שנקרא פנים הב' "רמז" ודו"ק היטב. כי ב' פנים הנ"ל, פשוט ורמז נרשמים לתחתונים שורש אחד, כמ"ש המדקדקים, שאין תיבה שלא יהיה לה שורש משתי אותיות, הנקראים מקור התבה, כי מאות אחד אי אפשר להבין שום משמעות, ולכן ר"ת פשוט רמז הוא "פר", שהוא שורש לפר בן בקר שבעוה"ז, וכן פריה ורביה באה משורש הזה והבן.

אחר כך מתגלה והולך פנים השלישי הנקרא בלשון חכמים **דרוש**, וע"כ לא היה כלל דרישה לשום דבר, בסוד "הוא ושמו אחד" כנ"ל. אבל בפנים הזה, גורעים ומוסיפים ודורשים ומוצאים, בסוד "יגעתי ומצאתי", כנודע לך בעליל. ולכן נחשב המקום הזה לתחתונים. מפני שיש שם אתערותא דלתתא, לא כמו הארת פני המזרח למעלה, שהיה בבחינת "טרם יקראו ואני אענה", כי כאן היתה קריאה חזקה, ואפילו יגיעה ותאוה, וז"ס "קברות התאוה". והבן.

אחר כך מתחיל, פנים הרביעי, הנקרא בלשון חכמים **סוד**, האמת שהוא דומה לרמז, אלא שברמז לא היה כל תפיסה, אלא כצל הנמשך אחר אדם כנ"ל. ומכ"ש שפנים הג' של דרוש כבר הלבישו, והבן. אבל כאן הוא בחינת קלא בלחש, כמו אשה הרה המריחה... לוחשין לה באזנה שיוה"כ היום וכו' כדי שלא יתנענע הולד ויפול. ודו"ק.

ואין להקשות שאם כן אדרבה, הוא הסתרת פנים, ולא פנים? כי זה "סוד" כמ"ש: "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם", כי לכן כרכר כמה כרכורים, עד שלחש לו לשון מדברת כזאת: "טרף נתן ליראיו", ולא "טרפה", כמו שלגלג האי לגיון. והבן.

והתירוץ הזה השגת בעצמך, וכתבת לי במכתבך, אלא בבושה וצניעות, כי רווק אתה ולא אורחא דארעא. וד"ל.

פסוק זה כיון דאתא לידן, אבאר לך אותו, כי זה גם קושי' המשורר "סוד ה' ליראיו", ואמאי דיבר בלשון כזה? כקושי' חז"ל שמצאנו שהכתוב מעקם (שמונה) י"ב אותיות, כדי לדבר בלשון נקיה כמ"ש: "ובהמה אשר לא טהורה היא וכו'", ע"ש.

ועדיין לא מספיק למשורר תירוץ, כי היה יכול לתת לנשמות כל טוב, ובלשון נקיה, כמו שאמר לבן ליעקב: "למה נחבאת לברח ותגנב אתי, ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה ובשירים, בתף ובכנור". על זה עונה המשורר: "ובריתו להודיעם", שז"ס חיתוך ופריעה ואטיפו דדמא. דהיינו, בפרטיות י"ג בריתות, כי אם לא היה הסוד בדרך הזה, אלא בלשון אחר, היה נחסר ד' תיקונים מי"ג תיקוני דיקנא, ולא היה נשאר אלא ט' תיקוני דיקנא שבז"א, ולא היה הז"א מלביש לא"א, כנודע לבאים בסוד ה', וז"ס "ובריתו להודיעם", וזה סוד "זכות אבות תמה אבל ברית אבות לא תמה".

ונחזור לענינינו, שז"ס "פר" "פרד" "פרדס", שזה סדרם וצירופם, מעילא לתתא ודו"ק. ועתה תבין ענין ארבעה חכמים אלו שנכנסו לפרדס, דהיינו, פנים הד' הנקרא "סד", כי לתחתון יש בו מן העליונים שקדמוהו, ולכן נמצאו כל ד' פנים כלולים בפנים הד', וסודם, ימין ושמאל, פנים ואחור. כי ב' פנים הראשונים הם ימין ושמאל דהיינו, "פר" (וז"ס שאמר על גב מעלה בהר הבית: "כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום") והם בן עזאי ובן זומא, שנשמות אלו ינקו מב' פנים "פר". וב' פנים אחרונים הם פו"א, והוא רבי עקיבא שנכנס בשלום ויצא בשלום, ויפה אמרו: "מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות".

"ואחור" הוא אלישע בן אבויה שיצא לתרבות רעה. ועל זה אמרו חז"ל: "לא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו", כי תרבות רעה היא.

וכל מה שנאמר עליהם, הציץ ומת, הציץ ונפגע, ויצא לתרבות רעה, כל זה נאמר באותו הדור שנתאספו בסקירה אחת ביחד, אבל נתקנו כולם היטב בשלימות זה אחר זה, כנודע לבאי סוד הגלגול. אלא אחר, ראה לשונו של חוצפית המתורגמן, לכן אמר, "שבו בנים שובבים חוץ מאחר", ומקומו ירש רבי מאיר תלמידו של רבי עקיבא.

נכון שגם הגמ' מתקשה, איך למד רבי מאיר תורה אצל אחר, ואמרו "רמון מצא תוכו אכל קליפתו (אחר) זרק". ויש אומרים שגם הקליפה תיקן, בסוד, העלת עשן על קברו. וד"ל.

בזה תבין המימרא של אלישע בן אבויה: "הלומד ילד למה הוא דומה? - לדיו כתובה על ניר חדש". דהיינו, נשמת רבי עקיבא. והלומד זקן למה הוא דומה? - לדיו כתובה על ניר מחוק". אמר על עצמו. וז"ע אזהרתו לרבי מאיר. "עד כאן תחום שבת". שהבין ושיער בפסיעותיו של סוסו, כי לא ירד מסוסו לעולם.

וז"ע "פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בהן, ומלאים מצוות כרמון", ומביא ק"ו ממזבח הזהב שאין עליו אלא כעובי דינר זהב, עמד כמה שנים, ולא שלטה בו האור, וכו' ריקנין שבך מליאין מצוות כרמון על אחת כמה וכמה. ואתיא כמ"ד שהקליפה גם נתקנת.

ודע, שרבי אליעזר הגדול ורבי יהושע, גם הם מנשמות פ"ר. כמו בן עזאי ובן זומא, אלא בן עזאי ובן זומא היו בדורו של רבי עקיבא והיו תלמידיו, דהיינו מכ"ד אלף. אבל רבי אליעזר ורבי יהושע היו רבותיו. וז"ס שבמקום רבי אליעזר היו מטהרין את הטהרות (סוד הפשט), שעשו ע"ג תנורו של עכנאי, כי חתכו אותו חוליות חוליות (ח"י חוליות) ונתנו חול בין חוליא לחוליא, דהיינו, פנים הג' כחול שוויה בין חוליא א' שהוא פ"ב, ובין חוליא ב' שהוא פ"ד, וממילא אחתא ומודעתא כחדא נכללים. ור' טרפון ור' יהושע כחדא, הם תלמידיו של רבי אליעזר הגדול, ורבי עקיבא כמו נכלל ביניהם, כי יום טוב שני לגבי יום טוב ראשון כחול שוינהו רבנן, כי "הדרוש" לגבי "רמז", כשרגא בטיהרא.

אבל חכמי דורו, טמאו כל אלו הטהרות, ושרפו אותן, ורבי אליעזר הגדול הוכיח באמת המים שעלה מימיו, כי חכם גדול היה רבי יהושע וכותלי בה"מ יוכיחו, והתחילו ליפול מפני כבודו של רבי אליעזר ולא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע. וזו הוכחה גמורה, שאין עוד שום ספק שטהור הוא.

אבל החכמים נטלו רבי יהושע באנפי נפשי', ולא רצו לפסוק הלכה כרבי אליעזר רבו, עד שירדה בת קול, בבחינת רבי יהושע דתלמידו ממש היה, אבל רבי יהושע לא התחבר למקומו, ואמר אין משגיחין בבת קול, "לא בשמים היא" וכו', ואז ברכוהו חכמים, כי התבטל אור אוזן מהם, שלא צייתו הלכות רבי אליעזר הגדול. ורבי עקיבא תלמידו החביב לו הודיעו. כי מתו כ"ד אלף תלמידיו בימי הספירה, ולקה העולם שלישי בזיתים וכו'. ע"ש.

אלישע בן אבויה ורבי טרפון משורש אחד באו, אלא אלישע בן אבויה הוא אחרים עצמו, ורבי טרפון הוא פנים דאחרים. משל למה הדבר דומה: בבית אחד מונחים זיתים מרים, לא יצלחו לכל; ובבית שני מונחת קורת בית הבד, לא תוכשר לכל, ובא אדם וחבר את שניהם, כי נתן הקורה ע"ג הזיתים, ויצא לו רכוש גדול של שמן.

נמצא שהשמן הטוב המתגלה, הוא פנים, והקורה היא אחורים, ופשוטי כלי עץ בעלמא הנשלכים אחר גמר מלאכתם.

הבן שמנהג זה הוא בהתפשטות השרשים לענפים בעלמין תתאין הימנו, אבל בשרשם נראו שניהם בבת אחת כמו אדם שבא פתאום לבית הבד, ורואה קורת בית הבד ותחתיו קופה גדולה של זיתים, ושמן שופע מהם בהרוחה, כי בשורש נראה הכל בב"א, ולכן נקרא זה "אחר" זה "טרפון, זה "קורה" זה "שמן" השופע מיד על ידה, וז"ע שיצא לתרבות רעה, כי לאחר שהתגלה החפץ, שהוא נשמת רבי טרפון, נשארה נשמת אחר כתרבות רעה בביתו של אדם. וזה צירוף אות "סוד": ס' היא ר"ת של הסוד עצמו נשמת אחר. ד' היא ר"ת של דרוש, נשמת ר"ע, כי הם הפועלים. ו' שבאמצע הוא רבי טרפון.

יהודה ליב

* * *

דף מג

ב"ה מוצש"ק ויקרא אל משה, נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור
ש' פ"ג ירושלים עיר הקודש תובב"א

לאמיתי וידידי ... נ"י ויופיע לרום המעלה.

לא אוכל עוד להתאפק לכל הניצב בינינו, ואנסה נא את התוכחה המגולה האמיתית. כי צריך אני לדעת כמה הוא שוה ערך, דבר אמת בארצנו: כי כן דרכי תמיד, לחקור בכל מעשי הבריאה, ולדעת ערכה, אם טוב ואם רע, אך בדקדוק נמרץ, מפני שרק מקום זה הניחו לי אבותי להתגדר בו, ובע"ה כבר מצאתי חמודות וגניזין בתמונות העוברות ובטלות האלו: כי לא לחנם נערך כל ההמון הזה נגד עיני, והמה אותיות נחמדות, למשפט כל חכמה וכל דעת, ולא נבראו אלא לצרופי חכמה בלבד.

מתחילה נשפוט את מדת העצלות השורה בעולם הזה ... ובכללה איננה מדה גרועה ובזויה כל כך, והראיה, שכבר אמרו חז"ל: "שב ואל תעשה עדיף". ואע"ג שהשקל הפשוט, וכמה כתובים מכחישים את הכלל הזה, מכל-מקום כדי דייקת ביה כראוי, אראה ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים הן" והכל על מקומו יבוא בשלום.

זה מבורר בלי ספק, שאין שום עבודה בעולם, זולת עבודתו ית', וכל מיני העבודות זולתו, ואפילו לנשמות, אם הוא בערך עצמיותו בפרטו, הרי ראוי לו שלא בא לעולם, כי מהפך הקערה על פיה, כי ממקבל לא נעשה משפיע, שזהו חוק ולא יעבור, ו"אלו היה שם לא היה נגאל".

ואם כן לא כדאי לנו כלל וכלל לדון עובד או עבודה כזו שבעליו הוא בצורת מקבל. מחמת שזה ריקות מוחלט, ואין כל ספק שמוטב היה לו להיות "שב ואל תעשה", כי הוא מזיק במעשה זה, או לו, או לאחרים. ותועלתו נמנע בהחלט, כמו שדברנו לעיל.

ולא איכפת לי כלל וכלל, אם נמצא עמך איזה מספר אברים מרמ"ח אברין, שאינם נוחים מהלכה זו; ואפילו מתערבים את עצמם במחאה גלויה נגד דברי אלו, כי כן טבע כל דבר אמת, שאינה דורשת הסכמה משום ילוד אשה, קטן או גדול, וכל מי שזוכה לדעת התורה ביותר, נמצא עמך על דעתו ביותר.

אשר על כן אחרי האמת הגדול, המפורסם הזה, אשר מחרף במלאכתו - "חבר הוא לאיש משחית", עם כל זה, אין לו שום רחמנות ודאגה על העצלים, לטכס עצה בעדם, מחמת הכלל הגדול: "שב ואל תעשה עדיף"; כי ממ"נ, אם דבר ה' יקר להם, ורוצים באמת לעבוד לקונם ית' להשביח מעשיו, אז אין שום ספק שרוח העצלות לא תהיה עמהם, כי רוח ה' מלביש עוז וגבורה, שהעצלות נדף ממנו כקש מפני רוח, אלא אם יצויר שיש להם חבור עם רוח העצלות הזה, אז בלי ספק שבשעה הזאת אין דעתם נוחה בלתי לה' לבדו. ואם כן, ודאי "שב ואל תעשה עדיף".

יש לי לדבר בענין זה נכבדות, אולם מה אעשה שהזמן גרמא, שאינך מבין בלשוני, כי אינך רגיל בחדושי תורה שלי, הנאמרים בתכלית הפשיטות, אשר צריך להיות בגובה הקומה מאד, עד שיוכל להשפיל קומתו כ"כ ולהגביה אותם; ולא אוכל לשנות דרכי, מחמת שאני רואה בו רצון השי"ת וד"ל.

הגם ששמעת ממני תורה הרבה, על צד הפשיטות, וגם טרחתי מאד בענין להבינך כל דרכי וכל חפצי בעבודת הבורא ית', רצוני לומר, באותו המקצוע שבעז"ה הוספתי על רבותי שבדורי ושלפני, והסכים השי"ת על ידי, ואתה עידי.

עם כל זה מחמת שכל למודנו בענין הזה, היה זמן קצר, בערך ... .. מיום ב' פרשת בהעלותך תר"ף עד פרשת שמות תר"ף (תרפ"א), כי המצב שלך בשבוע ... לא נתן לי עוד לדבר עמך יותר, מחדושי תורתך, וכן הפסקתי אז כל דרך הלמוד שלי מפני טעמים הכמוסים עמי; וגם מקודם לכן גיליתי אונך בדבר זה, בקצת טעמים.

ומכיון שהזמן היה קצר מאד, הוא הגורם שלא הורגלת בדרכי, ולא נבלעו דרכי כלל באבריך, ולכן הכנסת מדעתך שינויים הרבה בתורתך ... .. ומחמתם הפסדת זמן הרבה ... .. ובפרוש הוציא לפני שפתותיך, אשר בכל כחך ואונך תעזור לי בברור דרכי תורתך והתפשטותו בעולם; ורק הנך יושב ומצפה, מתי יגיע השעה המוצלחת, שיהיה לקל ידיך, שתוכל להשתתף עמי בזה הענין. והבטחה זו הוציאו כל רמ"ח אבריך ושס"ה גידריך, בכל תוקף ועוז, גם בחדוה, ללא ספק קטן וקל, שמי יודע אם תזכה לזה המדובר וד"ל.

עתה מה תאמר לכל הבטחותיך עמי... ואני יודע עצתך והתחבולה שהמצאת מדעתך, דהיינו, לשטוף בפעם אחת כל גופך, במים שאין להם סוף, ודי לחכימא ברמיזא. גם יודע אנכי התרוץ המוכן באמתחתך, על שאלתי זאת, דהיינו, שעדיין אינך מוכשר כלל לגלות דעת, ולסתור או לבנות, ומכל שכן להתחבר עמי בעבודה, בה בשעה שאתה בעצמך לא החזקת בה כראוי.

אמנם אם כן יצר הסוכן בך, אתה סותר את עצמך מניה וביה, רצוני לרמוז, שעל שאלה אחרת אתה מתרץ את עצמך לא בעונה, ואדרבה וד"ל, ואם כן איך אתה תופס את החבל בשני ראשים. ... ואני אומר לך שאין כאן שום בושה, שום קטנות ושום גדלות, רק שהצליח מעשי שטן, להפריע על כל דבר טוב שלא יותגלה בדרכיו, כי מה אכפת לך, אם אבין את קטנותך יותר מדי, האם לשמוע שבחים מפי תכסוף, ואני יודע שנפשוך טהור מסיגים כאלו.

וגם מאי אכפת לך, אם אבין את גדולתך בשעור המדוקדק, כמו שהוא בין כתלי לבך; וכלום אינך ירא מלגלוגי עליך, כי עמדתך על דעתך אתה.

וגם בושה זו מאי היא, לדבר בפני חבר כמותי, בפום ממלל רברבן, וכן דרכך בדרך הזה כל קדמונינו, לגלות סודם כמו שבא בקירות לבם ממש, לרב מיוחד, או לחבר מיוחד האמיתי, אם רם אם שפל. כי דרכי דרך האמת, אין להם שום התפעלות מן האמת, אם מר אם מתוק. והעיקר כל עיון כמו שמקובל בשעתו, כי השכל צריך להיות "נקי", וח"ו להטות משפט מחמת מרירותו, וגם הלב על מקומו צריך להיות "צדיק", ומצדיק את הבורא ית', עכ"פ שלא יצויר.

וכמו שאין שעור למעלת הבורא ית' ולכל יכולתו, כמו כן אין שעור לשפלות ילוד אשה (ולחולשתו), אלא אם רק הבריאה הזו עם כל שפלותה מוכנת לקבל דבר אמת, בלי שום נגיעה בדבר, לצורך גופו הנגוף, אלא נמצאת תמיד בסוד הכתוב: "ונקי וצדיק אל תהרוג", כן הולכת ופוסעת על מדרגות הקדושה וטהרה, עד ... .. מה העבודה הזאת לכם.

ואני רואה בעליל בלי ספק, שתפול בפחת הזה, אם פחות, אם יותר, וזה השטן האחרון, אשר אני מוצא בעבודתי הפוריה, בעד כללות בני דורי. כי ב"ה מצאתי חן בעיני בוראי ית', לגלות לי כל שפלות הדור, וכל מיני תקונים קלים ונאמנים, להשיב כל נפש לשרשה בתכלית המהירות.

אבל מה אעשה ביום פקודה, כי תצטרך לענות על שאלת אדם רשע, "מה העבודה הזאת לכם?" ואע"פ שהתירוץ מבורר בהגדה, "אלו היה שם לא היה נגאל", כי אין חפץ בכסילים, עובדי הריקות. ועדיין לא נבחר שום בן אדם לעבודתו ית', אם אין לבו שלם עם ה', לעבוד עבודת משא במסירת נפש, כל היום וכל הלילה, תמיד לא יחשה, אך ורק לעשות איזה נדנדוד של נחת רוח ליוצרו ית'; ואם כן מה לרשע הזה להתערב ולדון עם אוהבי ה' כאלו.

אמנם אחי, באמת אין זו שאלה שכליית, ברור הוא, ואמת הוא, לא נשאר שום הרהור ומשא מתן בדבר, אך דוקא בגלל זה הוא פרכא שאין עליה תשובה, כי שאלת חומר עכור ומעוכר הוא, והיא רק תביעה מגוף החומרי לשוב אל גילולי אבותיו, שיש לו חלק שותפות בעבודתם, או יותר אמיתי, שהוא בעל העבודה, וכל הנאה שלו. וכיון שהשואל הוא רק חומר וגוף בלי שכל, על כן חלש כח השכל, לענות לו שום תרוץ, כי אין אזנים לו, וכפתן חרש יאטם אזנו וכו'.

ועתה ידעתי כח העדפה יתירה, שחנן אותי בוראי ית' על יתר בני גילי, שזמן כביר חקרתי אותה, למה נבחרתי יותר ברצות ה'; ואחרי כל השפלות הנובע מבן רשע הנ"ל, שהוא הקליפה השולטת בזמני, ואחרי

הועדי בשיעורה האמיתי, אז אכיר טובת השי"ת עמדי, להסיח את לבבי היום ותמיד, מלשמוע שאלת הרשע הנ"ל. כי אני מוצא א"ע מחויב ומוכרח כהיום כתמיד להיות כשור לעול וכחמור למשא, כל היום וכל הלילה לא אחשה, מלתור איזה מקום שבו אעשה איזה נחת רוח ליוצרי, ואפילו ביום הזה שאני בו, חביב עלי הדבר לעבוד בעול גדול, אפילו שבעים שנה יחד. ובלי ידיעה כלל בהצלחתה, (כל ימי אפילו) זולת יהיה על הדרך שנצטויתי בודאי ללכת בכל דרכיו, ולדבקה בו, ששמעתי מכל מראש.

יחד עם זה איני יכול כלל וכלל לפטור עצמי, בשום הרהור והגה רוח, שלא לעשות איזה עבודה לשמו ית', מחמת שפלותי; ואני חושב ותואב כל היום, על גבהו של עבדות ה', ובתכלית הגובה, עד שאי אפשר לי כעת להעלות על הכתב.

והן אמת כמו שדברתי עם בני גילי מענינים אלו, ראיתי שיש להם כמו שולחן ערוך שמעיינים בו ומוצאים שעור לעבודת ה', בעדם ולכל הצטרותם.

אבל אני, לא ראיתי מעודי את השו"ע הזה, להיות קצוב בו, תנאי וקצבה, לחפץ השי"ת מבריותיו אשר ברא, במעלות הדביקות בו.

ובדרך כלל קבלתי פא"פ וכו' שקטן וגדול שוים הם לפני ית'. וכל הבריות מוכנים להשראת שכינתו בלבבם, ושעור ההשראה, תלוי בחפץ הבורא ית', ולא בו כלל, אתמהה לכן, חרפה גדולה לילוד אשה, יהיה מי שיהיה, ליתן איזה שעור, או כמין שעור באיכות חפץ הבורא ית'.

והנה דברי אלו פשוטים בתכלית הפשיטות, עם כל זה לא ראיתי עוד בדורי, מי שיהיה בעיני עצמו לאיש פשוט כזה שיבין ערך דברי אלו, כמו שהם לעצמם, והוא מחמת שאי אפשר להם להרכין גופם כל כך.

וכיון שבאתי לזה, אגלה לך כל סודם בחדרי משכיותם. אם תבין ... כי כל זה עלתה להם מחמת שאלת אדם רשע, מה העבודה הזאת לכם, כי הם צריכים תמיד לסמיות עינים כלפי אדם רשע הזה ... .. אבל המה אנשים, ומדוע לא יסבו עכ"פ כל עבודתם למקצוע הזה, מה יש לבעל הכרם מכרמו? ועל כל פנים, היו עובדים עבודה שכליית לבוראם, בין אם יערה עליהם רוח ממרום לראות פירות בעמלם, ובין ח"ו לא. אבל לא היו יוצאים מן גדר עובדי ה' על כל פנים.

בהיותם נמשל כבהמות נדמו ומנשאים הרגשים החומריים, כמו עבודה רצוניית אלקיית, ולא ירצו להבין שכל החומר יחד עם כל מה שיוכל לרכוש, יאבדו יחד. ואבד ונשבת זכרם מן הארץ לנצח.

אמנם אחי, הרבה הרבה דברתי עמך מענינים אלו פנים אל פנים בהיותנו יחד, ואי אפשר להאריך בהם כ"כ על הכתב. אבל אני יודע בטח, שאם תעיין כראוי בדברים אלו שכתבתי בכל המכתב הזה, מחוייב אתה למצוא הרבה ענינים, שאין דעתך נחה בהם, אשר בכונה גדולה כתבתם אליך, כי אני חושב אולי תבין מכאן ולהבא, ותודיעני כל דבר וכל פרט וכל שורש, שאינך מסכים עמי לגמרי, באשר שלבי שלם עמך, ואתה ... .. וסהדי במרום אם הייתי יכול להאכילך את חלב השמים ממעל לא חסתי (כלל) על שום עבודה, ועל שום עמל.

יהודה ליב

* * *

דף מח

ו' עש"ק שמות פ"ה ורשה.

לכבוד בני הישיבה דעטור רבנים ה' עליהם יה"ו

...אצטער מאד על אברים המדולדלים שסיבות החיצוניות גברו עליהם מלהסתפח עמכם, יתן ה' שיחזקו ויוכלו להתחבר עמנו ויהי ה' עמהם.

ואני מבין שאינכם עוסקים כ"כ ביחודין דמוחא וליבא כחפצי, עכ"ז עשו כפי כחכם ותשועת ה' כהרף עין, והעיקר העומד היום לפניכם, הוא אחדות החברים והתאמצו בזה יותר ויותר כי יש בה לשלם בעד כל החסרונות.

איתא: "תלמיד שגלה, מגלין רבו עמו". פירוש, שהיה קשה לחז"ל, איך אפשרי הדבר שישלטו קטרוגים בתורה ועבודה של התלמיד, עד כדי גירושו מלהסתפח בנחלת ה', וזאת אחר שהוא דבוק ברב אמיתי? וע"ז תירצו, כי בעת ירידת התלמיד, ידמה לו כמו שהרב גם הוא ירד ח"ו, עמו, וכיון שכן

הרי באמת כן, כלומר, שלא יוכל להנות מרבו, אלא כפום מה משער בלבו, וא"כ אין לו אלא רב שפול וירוד. בו במדה שמדד אותו ועל כן גולין את רבו עמו. וד"ל.

תחילת גלות מצרים והשעבוד מתחיל מהכתוב: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", פירוש, שנתגלה שליטה חדשה במוחם של כל אחד ואחד, שליטה חדשה מקרוב, כי נפלו ממדרגתם הקדומה, וכנ"ל "שתלמיד שגלה מגלין רבו עמו", וממילא לא ידעו את יוסף, כלומר, שלא השיגו אותו אלא כפי מה ששיערו בלבם. ולכן ציירו בלבם תמונת יוסף כמוהם עצמם, ומכיון שכן "לא ידעו את יוסף" והתחיל השעבוד, שאם לא כן, ודאי היה הצדיק מגין עליהם, ולא היה מצויר להם כלל בחינת גלות ושעבוד. ומפורש שעבודם "בחומר ובלבנים" "חומר", ה"ס עון החומר שדנין בזה על "המחשבה" ובלבני"ם, ה"ס "התשובה" שזכו לרחמים עליונים, והשיגו לשעתם אור עליון, מאמונת האבות הקדושים, ונתלבנו מעונותיהם, אלא שלא היה לתמידות, והיו מתגלגלים ובאים מחמת זה בכל עבודה בשדה, דהיינו, המשך עבודה קשה הנוגעת בכל שאר המצוות. כמו שאמרו ז"ל: "בינונים זה וזה שופטן", ולכן נקראת קליפה זו "פרעה", אותיות "פ"ה ר"ע", פי', דבחי' מלכות שבמוחין נקרא פה, שסודו הוא בחי' הכרעה והסכמה שלא יחל דברו וכל היוצא מפיו יעשה. ובגלות מצרים היתה שליטה ל"פה רע" הנ"ל והיו חוזרים לסורם. ולכן אף על גב שזכו לאיזו הארה עליונה מט"ר, אבל היא לא יכולה להיות נבלעת בגוף, מפני ש"פה רע", שהוא לעומת "פה דקדושה", דהיינו העורף היה מפסיק השפע היורד מן הראש. ויונק ומוצץ כל השפע שהתחיל לרדת בשביל ישראל. וזה סוד "שלא היה שום עבד יכול לברוח ממצרים". כי פרעה עשה כשוף גדול על פתחי מצרים. כמו שאמרו חז"ל.

ובזה מובן הפ' "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה", פירוש, שהש"ת הודיע על ידי משה עבדו, ששום יד חזקה, וכוחות שבעולם, לא יועילו על קליפה רעה זו, מפני שאינה נכנעת אלא מפני הש"ת בכבודו ובעצמו. שז"ס "אני ולא שליח", וז"ס "ושלחתי את ידי והכתי במצרים וכו' ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים" וכו'.

ועתה בא נבוא לפרש לכם בעזהש"ת בשורת הגאולה ושליחות משה. כתוב: "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי, וכו' כי יאמרו לא נראה אליך ה'". פירוש, דכיון שפה דקדושה היה בגלות, בסוד "כי כבד פה וכבד לשון אנכי". לכן היה משה רעיא מהימנא, טוען לפני הש"ת "והן לא יאמינו לי", כי אם אפילו אקשר את ישראל עמי ואוריד להם איזה השפעה, הלא קלי' פרעה מוצצת וחומסת אותה מעמהם. ואע"ג שדביקים עמי, עם כל זה לא ישמעו בקולי. פירוש, שבעוד שיש להם שליטה לקליפת פרעה, ופה ודבור בגלות, מכל מקום אם היו מאמינים ברעיא מהימנא כראוי, היו יכולים בני ישראל לשמוע בקולו של משה, שהוא למעלה מפה ודבור, ואם היו מתחזקים בזה, ודאי היו נצולים מקליפת פרעה.

ועל זה התלונן משה רעיא מהימנא לפני הש"ת "כי יאמרו לא נראה אליך ה'", פירוש על דרך הנ"ל: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", שבעת ירידתם "לחומר", יכפרו גם בגדלות משה רעיא מהימנא וא"כ איך אפשר שמשה יגאל אותם מתחת קליפה רעה וחזקה כזו? לכן מסר הש"ת ג' אותות, שיראה משה לפני בני ישראל, ולימד אותם לסדר אותות אלו לפניהם בזה אחר זה, והבטיח לו הש"ת שיעזור לו מן השמים, שיהיה סיפק בידו להראותם, ואחר שיקבלו בני ישראל ממנו את האותות האלו, יבואו לשמוע בקולו של משה, ואז יוכל לגאול אותם מגלות המר הזה.

ועתה אבאר סוד שלושת האותות. אות א' התהפכות המטה לנחש ונחש למטה. אות ב' שבהוצאת ידו ולא מחיקו נמצא מצורעת כשלג ובהוצאת ידו מחיקו הנה שבה כבשרו. אות ג' שבשפיכת מימי היאור ליבשה יהיה לדם.

ואפרש עכשיו איך הראה אותם לישראל: בידו של הגואל היה מטה שה"ס ר"מ, שיש "מטה" בידו "להטות" לבן של ישראל לאביהם שבשמים, ואם "משליכהו ארצה", פירוש, שבני ישראל לוקחים את מטהו, לשמש עמו כרצונם (ארצה כמו לרצון). "ויהי לנחש", שנראה להם חטאם, כמו בעלי חי, שמעיקרו טרם קרבו למטהו, היה חטאם בבחי' דומם, ואחר שקרבו את עצמם למטהו, נעשה לנחש ממש, עד "וינס משה מפניו" (פירוש, לפום מאי ששיערו ישראל בעצמם ע"ד לא ידע את יוסף כנ"ל).

ואח"כ כשבא משה להצילים מנשיכת הנחש היה אוחז את הנחש בזנבו ולא בראשו. כי גואל שקר כשבא להציל לישראל, אוחז את הנחש בראשו, לפצץ את רישא דחויא, שכן אורח כל תופשי הנחשים.

אבל גואל אמיתי אוחז אותו דוקא בזנבו, (ע"פ הסוד דהאי חויא כפוף לרישא, ומחי בזנבו שכבר פרשתי לכם) "ויהי למטה בכפו", שאז פועל באמת בקרב לבם, להטותם לכף זכות, ואחר שמקבלים בני ישראל את האות הזה, נותן לו הש"ת רשות ויפיו כח, להראותם אות השני.

וכבר פרשתי לכם דבר חז"ל, "יקריב אותו וכו'", לרצונו הא כיצד? כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. כי לזוהמא דחויא, שדנין על המחשבה, יתוקן בקרבן עולה המכפר על המחשבה.

אבל גם הקרבת הקרבן, צריכה להיות באהבה ויראה, ומי שצריך לקרבן אפשר לו להתאמץ, על בחינת יראה אבל לא באהבה כידוע. ואם כן גם הקרבן נפסל מחוסר אהבה וע"ז מתרצים חז"ל: "כופין אותו" - את השי"ת ועל דרך "נצחוני בני", כי העובד מיראה נקרא זווגו ע"ד הכפיה. והבן. "עד שיאמר" השי"ת, ויגלה לו רצונו ויאמר לו "רוצה אני" בעבודה זו, ואיגלאי מילתא למפרע, שאין שום כפיה, אלא זווג ממש באהבה ורעות.

וז"ס, "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה", שבפתיחת הפה מתגלה חכמה עילאה, כי בה בשעה, שנפרדת קלי' "פה רע" מקדושה, יוצא פה דקדושה לאור עולם, שז"ס, פתיחת הפה להרוחה, ואין עוד פגע רע ליחל דברו. כי "יודע תעלומות מעיד עליו שלא ישוב לכסלו עוד", ומיד זוכה לחכמה עילאה, כי גילוי חוק ומשפט באים תמיד ביחד, וז"ס "פיה פתחה בחכמה".

וכיון שהגיע לגילוי חכמה, שלא זכה בה, אלא ע"י יגיעתו הקודמת בזווגים שלו, ע"ד הכפיה, נמצא, שלולא לשון דנוקבא, שבה סגולת היגיעה, לא היה זוכה לכלום. ממילא, איגלאי מילתא למפרע, שאפילו זווגין דכפיה ה' ממש זווגין דאהבה וחיבה ודו"ק. וז"ס "ותורת חסד על לשונה", "על לשונה" דוקא ולא בלשון אחר.

ונשוב לעניינינו שאות הא', שאחזת משה בזנבו נהפך למטה בכפו, ה"ס "תשובה מיראה" על דרך "פיה פתחה בחכמה", שמעת הזאת שנקבעת למטה, והקליפה משולחת ואינה חוזרת, מתחיל שורש גילוי חכמה עילאה.

וסוד אות הב', ה"ס ושורש, לתשובה מאהבה. שבהיותו מביא ובא ידו בחיקו, בהמנותא עילאה, מתגלה התורת חסד על לשונה, ולא זולתה.

ודו"ק בדברים כי באמת צריך להוציא ידו מחיקו, כי חיק, ה"ס, "אנכי ולא יהיה לך". והוצאת יד, ה"ס "התפשטות הדעת", ואם בשעה שמוציא יד להתפשטות טעמי תורה ורזי תורה, זוכר היטב את שורשו שלא לשנות את טעמו, ויודע בטוב שמוציא ידו מחיקו. נמצא שחוק ומשפט קשורים זה בזה כב' ריעין דלא מתפרשין, אז הולך השפע בדרכיו כדבעי.

ובזה תבין הפירוש, "ויבא ידו בחיקו", שה"ס קבלת החוק "ויוציאה", שבא להמשיך התפשטות הדעת, ואינו מתחזק להיות דבוק גם בשורש, שה"ס "החיק" ואז "והנה ידו מצרעת כשלג". ומתרגמין ביונתן בן עוזיאל "והא ידיה סגירתא" שנסגרו מבואות השפע, ואין תיקון זולת להתחזק פעם ב', "וישוב ידו אל חיקו", בקבלת החוק, ואז, "ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו", פירוש, שהחוק מתלוח ומתחבר אל הוצאת יד, וחוק ומשפט מחוברים. ואז שב מהלך החיים והשפע למקומו.

וז"ש "והי' אם לא יאמינו וכו' לקול האות הראשון" ויוציא ידו ולא מחיקו. "והאמינו לקול האות האחרון". כי יראה שבהוצאת יד מחיקו הרי שב לאיתנו.

ואות הג' הענין עמוק, כי היאור הוא אלוה של מצרים, ופרעה אלוה של היאור, שאמר: "לי יאורי ואני עשיתי", שכבר אמרנו, שפרעה חמס אליו כל השפע שיורד מעל הראש, בשביל ישראל.

אמנם תמצית של השפע שחומס, נתן לישראל. ותמצית זו הניתן על ידי פרעה, נקרא נילוס, והוא משקה לכל הדרים במצרים, ונקרא לחם עצלות, שא"צ יגיעה אחריה, ולכן היה פחד שלא יפגמו ב"י אחר גאולת מצרים בלחם אבירים, כמו שקרה במדבר, באמרם "זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים חינם", וזהו התיקון, "והי' המים וכו' לדם ביבשת", כי הכל יראו שנפסלו ממשקה ישראל, שאח"כ הגיע להם מזה דם פסח ודם מילה. וז"ס "צופיה הליכות ביתה", פי' שמימי היאור נהפכו לדם ביבשה, ואז "ולחם עצלות לא תאכל", והוא ענין עמוק ואאריך במקום אחר.

יהודה ליב

* * *

דף נג

ב"ה יום וע"קועש"ק בא י' לחודשן שבט, פה וורשה יע"א

לכבוד הקשור במוסרות לבי ... נ"י

קבלתי דבריו ובענין נסיעת ... נ"י הנני להודיעך שבעז"ה אביאהו עמי יחד ירושלימה וכדומה לי שאעשה לו יזע לבירוט ומשם לירושלים ברשיון שלי, כי אין לי דרך אחר כעת, וכבר הודעתי כזה בכתבי לב"ב שיחי'.

... ובענין ד"ת שתדרוש ממני, היה לך לכתוב מה חסר לך בלעדם, כי את הכל תקבל באהבה, הן אמת שכן דרך האמת, אבל צריך להרגיש את האהבה, והיא אינה מורגשת אלא במקום חסרון, שז"ע "כל המצטער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור", ו"במדה שאדם מודד מודדין לו".

וכבר שמעת הרבה, שכל טוב דאתערותא דלתתא אינו נוהג אלא בהשכלתינו להרגיש החסרון, כמו שהוא ערוך לפנינו מהשי"ת, שז"ס "תפילה עשתה מחצה", כי כל עוד שאינו מרגיש חסרון המחצה, כלומר, החלק שנחלק מכלל והחלק אינו מרגיש כראוי, אינו מסוגל כלל לדביקות השלם, כי לא ליתרון יחשב לו, והאדם לא ישמור ולא יקיים שום דבר שאין בו צורך. והשמיענו חז"ל אשר יש סגולה להרגשה זו בכח התפילה, וכשיתמיד להתפלל ולחשוך לדבקה בו בתמידות. הרי התפילה מסוגלת לעשות מחצה, כלומר, שיכיר שמחצה היא, וכשיתרבו הניצוצין ויובלעו באברים, ודאי יזכה לישועה השלמה ויודבק החלק בכל לנצחיות.

וז"ס, "אין בין מים עליונים לתחתונים אלא כמלא נימא", ע"ד שאמרו ז"ל "נימא נקשרה לו", בסוד, "הרים התלויין בשערה", כי נימא זו למילוא הוא צריך, שזהו סיבת התחלקות מים תחתונים מעליונים ודו"ק.

וז"ס הכתוב "והיה פי ראשו בתוכו", פי', כל עוד שלא נפתח הסתום, דהיינו, פה שבראש, הרי הוא ניזון דרך טבורו, והסתום מחויב להיות פתוח, ונמצא "פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב", פי', שלא יהיה מסתפק במיעוט, כי אם "חלקנו נתיר חלק מזב"ח מי יתיר"? וע"כ ירגיש הכובד שבראש. והרגשה זו **יסב"ב לו שפה לפה**, כי ירבה בשפיכת לבו למרום, לטהר השפה תתאה, שזה שיעור הכתוב "שפה יהיה לפיו סביב מעשה אר"ג", פירוש, שניצוצי ההשתוקקות מתקבצין יד על יד, ומתחברין יחד כ"מעשה אר"ג כפי תחרא יהיה לו", פירוש, אלו הסיבות המסבבות הרגש הכאב, ושפיכת הלב, לא יבטלו כלל, אלא מתקבצים יחד ונעשים בבחי' פה, ע"ד שאמרו ז"ל "זדונות נעשו לו כזכיות", וא"כ יש לו שתי פיות, והבן, ש"סביב" בלשון תרגום "סחור סחור מלשון סחורה", דהיינו, הפנים הוא פרצוף שלם והאחוריים הוא פרצוף שלם, ואם זוכה לזה ויקנה **הפי תחרא**, אזי להוי האי "גברא באבטחותא אשר לא יקרע, כי ינון שמו לנצח נצחים". ודו"ק ותשכח, שז"ס: "בארצם משנה יירשו".

עמקות גדולה יש בדברי אלו, ואין בי כח עכשיו לפרשם. אמנם אם תבין את דברי, תזכה בטח ליעול וליפוק בלא בר וכמו שסיים הפרשה, "ונשמע קולו "בבאו" אל הקדש "ובצאתו" וכו', וכי"ר."

ובכלל אינך מבין סגולת התורה והשגתה, ואם היית מבין ודאי מסרת נפשך עליה, והיית זוכה בה, והנך רואה הכתוב, כי "נר מצוה ותורה אור", ואם יהיה לך בית מלא נרות, ולא יהיה לך אור, הלא יתפסו הנרות מקום בכדי. ומלת תורה הוא מלשון "הוראה" ומלשון "מראה וראיה", דהיינו, הכרה השלמה שאינה מנחת אחריה נימא. יתן ה' שתבינו מהיום את דברי. ...

עוד זאת אבקש ממך להתאמץ ביתר עוז באהבת חברים להמציא המצאות המסוגלות להרבות אהבה בין החברים, ולבטל מאתכם תאות מושגי הגוף. כי זהו המטיל שנאה. ובין עושי נ"ר ליוצרם לא יצויר שום שנאה אדרבה רחמנות ואהבה יתירה יש ביניהם, והדברים פשוטים.

אבקש שכל אחד ואחד יראה המכתב שיש לרעהו, כי הדברים נאמרים מאחד לאחד, ותורה אחת יהיה לכם, בשעבוד הגוף, וקדושת הנפש, ולא לשנות ח"ו, כמנהג בעלי הגוף, וראוי לכם לשמוע מהיום והלאה את דברי, כי חייכם ואורך ימיכם הוא, ולא לטובתי אני דורש, ומה יעשה המצביא המצוין, בעת שבני הצבא ישנו הוראותיו אליהם וכו'.

יהודה

* * *

דף נה

ב"ה כ"ו לחודש טבת פ"ה וורשה יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחיו.

... עליכם להתחזק במה שנוגע לעיקר החפץ הנרצה לנו, וידוע לכם מה שפרשתי על הפ' "וברכך ה' אלוקיך בכל אשר תעשה", אשר אדם התחתון מחויב לעשות כל מה שבכחו לעשות, ורק אז יש מקום להשראת הברכה, אבל כסילות היא לחשוב שהשי"ת נעשה מחויב בזה להשרות הברכה בדיוק במקום עשייתו, אדרבה עפ"י רוב, העשייה במקום אחר, והברכה, במקום אחר, במקום כזה שלא עשה שם האדם כלל, כי לא ידע או לא יכול לעשות שם מצדו. ובברכה האמיתית היא חוק ולא יעבור, שז"ס שנקרא מציאה ע"ד "יגתי ומצאתי" וכבר הארכתי בזה.

וכשאני לעצמי נהנה אני מיגיע כפי, וע"כ "ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב" וכמ"ש "קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות".

ועיקר בקשתי גדולה התחזקו והיו לבני חיל ויהיה ה' עמכם, ודברו נא על לב החברים המדולדלים להתחבר עמנו, ויסורו יראות נכריות מקרבם, וכי יפנו את הבית והי' מקום לגלולים, אל תראו מלהט החרב המתהפכת בדרך עץ חיים.

ואם תרצו לידע, אודיע לכם שאיני מוצא את עצמי רחוק מכם כלל וכלל, ומי שמרגיש התרחקות הוא מסבת עצמו וד"ל.

יתר חדשות אין, דברי המשתוקק להתאחד עמכם ביחוד גמור...

יהודה ליב

* * *

דף נה

ב"ה יום ועש"ק בא י' לחדש שבט תרפ"ה וורשה יע"א

כבוד היקר לי ... נ"י לנצחיות.

קבלתי דברייך בלב מלא געגועים, כי תסתיר עצמך ממני, עכ"פ יש לך לדבר עמי מפי הכתב. ומה שכתבת שתודיעני גלות מצרים אתמהא, "זיל קרי בי רב הוא". "ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", אז "וידע אלקים" עש"ה. ואם לא יהיה ידיעת השי"ת בגלות, אי אפשר לגאולה, וידיעת הגלות עצמו היא סבת הגאולה, ואיך תאמר להודיעני בשעת הגאולה?

והאמת יורה דרכו, שהמצטער מודיע צערו, ואי אפשר לו להסתיר ולהתאפק. אמנם כן ארגיש את כולכם יחד, אשר התחלף לכם היום למחר, ובמקום עכשיו תאמרו אח"כ. ואין לזה תרופה. זולת להתאמץ להבין הטעות והמעוות הזה, שהנושע מה', אינו נושע זולת בנצרך לישועה היום, ומי שיכול להמתין למחר ישיג שכלו לאחר שנותיו ח"ו.

וזה התהווה לכם מסבת התרשלות בבקשתי להתאמץ באהבת חברים, שהסברתי לכם בכל השבעים לשון, **שדי בסגולה זו להשלים כל מחסורכם**. ואם לא תוכלו לעלות השמימה, הלא נתתי לפניכם מהלכים בארץ. ולמה לא הוספתם בעבודה זו כלל?

ומלבד מהסגולה הגדולה הטמונה בזה, שאין לי לפרשו. היה לכם לדעת שהרבה ניצוצי קדושה ישנם בכל אחד מהחבורה, ובאספכם כל הניצוצי קדושה למקום אחד, בשבת אחים, באהבה וידידות, ודאי יהיה לכם קומה של קדושה חשובה מאד לפי שעה מאור החיים. וכבר הארכתי בזה בכל מכתבי לחברים. גם בקשתי שכל אחד ואחד, יראה מכתבו לרעהו, וכן תעשה גם אתה, ובחנוני נא מהיום, להבין ולשמע אותי, על כל פנים במה שבידכם לעשות, כי אז "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב".

ול... תאמר שיעשה חשבון בעצמו. ומה היה חסר לו, אם היה בא עמי בחליפת דברים, ולמה יסתיר עצמו ממני, ואבקשו מאד שיתאמץ לראות מעלות החברים, ולא חסרונם כלל ח"ו, ויתקשר באהבה אמיתית יחד, עד – "ועל כל פשעים תכסה אהבה". ויתבונן להשכיל בכל המכתבים שאני שולח לחברים **"ולחם עצלות לא יאכל עוד"**.

איה המה הר' ... והר' ..., לא שמעתי מהם שמץ דבר עד היום. ואמור להם, שעל כל פנים יחזיקו בשמלות רעיהם, ויתבוננו כל צרכם במכתבים שלהם, ולא ישכחו, כי השאלה הראשונה היא: "ציפית לישועה". ואם המה מצפים לישועה, היתכן שיאמרו, עבודה כזאת יסתגלו להם חפץ ה'. ואם הייתי צריך

להציל את החיים של אחד מהם, מבני החברים, ודאי הייתי עמל ויגע יותר מכם. ומכל שכן חיי המלך כביכול. לפיכך הרבו מוהר ומתן למלכו של עולם, ואז תזכו בבת המלך ותשועת ה' כהרף עין.

יהודה ליב

* * *

דף נז

ב"ה י' שבט תרפ"ה ורשה יע"א

לכבוד ... נ"י

... ועיין היטב באלף יומין דחול! כי הם שבילי דנהר דעה, והיינו דקאמר שמואל: "נהירין לי שבילי דשמיא". בבחינת שבת, "כשבילי דנהרדעה", בחינת יומין דחול. כלומר, "מי שלא טרח בערב שבת, מהיכן יאכל בשבת". ואם כן כל האורות דשבת נערכין באורות שמרויחין ביומין דחול. שז"ס "אלף יומין דחול". ובזה יובן הפסוק, "בא אל פרעה", וה"ס השכינה הקדושה בהתגלות, מלשון "ופרע את ראש האשה". כמ"ש בזוהר. והענין שבמדה שבני ישראל חשבו שמצרים מעבידים אותם ומטרידים אותם מעבדות ה', באותה מדה היו באמת בגלות מצרים, וכל הטרחא של הגואל, לא היתה אלא לגלות להם שאין כאן כח אחר מעורב, ו"אני ולא שליח", כי אין שום כח זולתו. שזה היה באמת אור הגאולה, כמו שמבואר בהגדה של פסח.

וזה שנתן הקדוש ב"ה למשה בדבור: "בא אל פרעה", כלומר, תייחד האמת, שכל הביאה למלך מצרים, אינו אלא **לסוד פרעה**, לגלות השכינה הקדושה, וזה שאמר: "כי אני הכבדתי את לבו וכו' למען שתי אתתי אלה בקרבו". כי **ברוחניות** אין אותיות, כמו שהארכתי מכבר בזה. וכל הפריה ורביה שברוחניות שורה על האותיות הנשאבים מהחומריות דעולם הזה, בסוד "ובורא חשך", שאין כאן שום הוספה וחדוש אלא בריאת החשך, שהוא מרכבה מותאמת לגלות האור כי טוב. ונמצא שהשם ית' בכבודו ובעצמו הכביד את לבו, ולמה זה? כי לאותיות אני צריך.

וזה ענין, "למען שתי אותותי וכו', ולמען תספר וכו'. וידעתם כי אני הוי". פירוש, שאחר שתקבלו האותיות, כלומר, שתבינו, שאנכי נתתי והטרחתי בעדכם, בסוד **אל תסורו "מאחרי"** וכו', כי תקיימו היטב את האחרונים לי לשמי. ואז תעשה השפע את שלה, ותמלא את האותיות, ויהפכו המדות להיות ספירות, כי טרם המילוי נקראים מדות, ובמלואם לטובה נקראים ספירות, "ספיריית", שמאירים לעולם. **מסוף העולם עד סופו**. שזה סוד "ולמען תספר", וכל זה אני צריך בשביל הסוף דבר. דהיינו, "וידעתם כי אני הוי", "ולא שליח". שז"ס שער הנון, שאין לו דרך להתגלות זולת בהקדם מ"ט פנים טהור וטמא, בזה לעומת זה, שבהם "צדיק מ"ט לפני רשע".

וזה ענין הכתוב: "אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו וכו', כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי". פירוש, על דרך שכתוב: "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך וכו'", והבן, אשר "משכלה ועקרה", הוא ענין אחד, אלא **שעקרה** נקראת בחינת החסרון והאות עצמה. **ומשכלה** נקראת בחינת המלוי, שנותן הסטרא אחרא, למלאות החסרון הזה, שאין לו קיום, וקצר ימים ושבע רוגז. ולעת תיקון נגלה לעין, שמזו **המשכלה** נעשית **ההשכל**, ומזו **העקרה** נגלה בחי' "וידוע אותי".

וזה שהורה לנו הנביא: "אל יתהלל החכם בחכמתו והגבור בגבורתו", כי כל בחינת הישות ומהות שאדם מרגיש בעצמו, אין בזה שום רוח, לא לעליונים, ולא לתחתונים, כי בכל בחינות מהות ואורות אין בו שום חדוש, שזה סוד, "ויוצר אור", פירוש, באור אין חדוש, אלא **היצירה** כלומר, בשעה שיש להשפיע מהלכים על גב אותיות ומגלה צורות העליונים.

אבל "ובורא חושך" **שברא**, הוא ענין הוצאת "יש מאין", כמ"ש הרמב"ן ז"ל. ואין כאן **חדוש** אלא **חשך**. כמו דיו לספר תורה. אשר בהתאמצות העובד הוי' לעשת נחת רוח ליוצרו, ולהשלים חפץ הוי', אז מתגרה "המשכלה ועקרה". ובסוד קבלת עול מלכות שמים בשלמות, שזה סוד "זאת" - זוכה ורואה הצורות האמיתיות שיוצר אור, בקושיות וטרדות, ואז זוכה להתהלל בהשכל וידוע שזהו רוח אמיתי, הלל ונרצה במחשבה תחילה.

ובזה יובן הפסוק: "ויאמר אליהם יהי כן ה' עמכם וכו'. ויגרש אותם מאת פני פרעה" - אשר כל התגברות פרעה מלך מצרים, לא היה אלא "בטף" כי לא ידע את יוסף שכלכלם בלחם לפי הטף, וסוד הטף, הוא סוד, שפע המצומצמת בשעת קטנות. בסוד מה שאמרו ז"ל: "טף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהם". ולכן הראה כחו על הטף, ואמר: "ראו כי רעה נגד פניכם. לא כן לכו נא הגברים". כי על ניצוצי הגבורות בעבודת ה', יש לו להודות שעל ידי הקדוש ב"ה באו. אבל על ניצוצי הרעה שנגד פניכם, זה אי אפשר לומר, שמצד השי"ת הוא. ודו"ק בזה.

ולכן אמר: "כי אותה אתם מבקשים". כלומר, כל מגמתכם הוא להגביר ניצוצי הגבורה. ולהגביר ניצוצי הרעה. ואיך תוכלו ליחד ניצוצין הרעות להשי"ת. ובזה נגרשו מבחינת הפנים של פרעה ודו"ק כאן. ובזה יובן מכת הארבה, שנאמר: "וכסה את עין הארץ וכו', ואכל את יתר הפלטה" פירוש, כיון שראה השי"ת שכל אחיזתו של מלך מצרים (עד שגירש אותם וכו'). היה במה שבירר הגברים, ודחה את הטף (על דרך אותה אתם מבקשים כנ"ל) לכן המכה חמסה מהם גם בחינת הגברים. ואבדו גם כל ניצוצי הגבורה. ובזה תבין הפסוק של הגאולה: "החדש הזה לכם ראש חדשים". פירוש, במצרים היה נקרא החדש **סיון** ע"ד שאמרו ז"ל בהר סיני, שמשם ירדה שנאה, כמו כללות עבודה קשה שבמצרים נקרא **סיון**, כמו **שנאן**, כלומר, שנאה שלנו כנ"ל, על דרך "אותה אתם מבקשים", וכל ההתאמצות שלהם רק למחוק האותיות, מפני ששנאו אותם. ודו"ק.

ובאור הגאולה, כשזכו לאלפי שנאן, נעשה החדוש (החודש) הזה, לראש וראשון, ובמקום **סיון**, נצטרפו האותיות ל**ניסן**. כלומר, נסים שעמנו. וזה שפירש רש"י על הכתוב הזה: "החודש הזה, מלמד שהראה הקדוש ב"ה למשה לבנה בחדושה". והדברים עתיקין.

יהודה ליב

* * *

דף

ב"ה יום ח"י לחודש שבט יתרו פ"ה וורשה יע"א

לידידי מוה"ר ... נ"י לנצח

למענה על מכתבך מיום ו' בא, שהשגתי יחד עם מכתבך מיום ד' בשלח. אודות הוכוח נראה ביותר פירושך האחרון. ואמלא מעט את דבריך: "דלתי לבי לאורח עליון אפתח" - כמו הבטחה להרים את עצמו לאורח העליון המופשט מכל מיני השגות התחתונים. "ווי עמודי תהלות יביעו", - שבאופן העליה הזאת מעלה מעלה, אז מתחברים עמודי הלב בקשרים הידועים, הנקרים "ווין" (ע"פ בוין תתקטר) לדבקות אמיתי, שאז נובע אור העליון עליו. "וכל מורשי לחפשי אשלח", - כמו מפקיר כל הונו, רצוני לומר כל מושגיו, כי מורשי הלב הם מושגי הגוף, ואין ענינו שישלחם לחפשי, שיהיה להם בכח להתדבק עמו בויכוחים, אלא אדרבה כלה גרש יגרש אותם מביתו, שלא יהיה להם עוד שום מגע ומשא עמו.

וכדי לפעול את זה בהחלט, בא מאמר הסוגר ואומר: "יודיעו על מה אדניה הטבעו", פירוש הדבר, כמו שאלה ששואל למורשי, ומתוכח ואומר, אולי יש לכם אדנים בארץ גדולים או קטנים, או מאומדים אשר על אדנים אלו נסמך איזה בנין שכלי? ובזה אומר להם, שיודיעו זאת, אם ידעו לענות אותו על החרוזים הנמשכים להלאה, שאין עליהם שום תירוץ אנושי, ובזה כלה יגרש אותם, להודיע שתולה ארץ על בלימה ע"כ.

ועל מכתבך מיום ד' בשלח, מה שכתבת שאינכם מבינים דברי, אתמהא אין זה כי אם מרפיון עבודה ומה אעשה, ומכ"ש בעת הזאת קבלו נא על כל פנים דבר הזה, להיות ביניכם קשר אמיץ באהבה, כמו שהזהרתי אתכם טרם הפרדי מכם.

וכבר כתבתי ע"ז כמה מכתבים ולבי אומר לי שתתרשלו בזה, כי אני מרגיש עזובה ביניכם בכלל. והשי"ת ירחם עלינו ונזכה לישועה בקרוב...

יהודה ליב

דף סא

ב"ה יום ו' עש"ק משפטים כ' שבט תרפ"ה וורשא יע"א

כבוד ידי"נ מור"ה... נ"י לנצח אחדשה"ט

אתמול קבלתי מכתבך - ונהנתי, כי אראה שעכ"פ תרצה למלאות רצוני. ואודות שאלתך הא', דברך מגומגמים מאד. והוא ענין עמוק מאד. עתה טרוד אנכי, ומכל מקום אאריך מעט בענין, אולי תבין ותקבל מעכשיו.

כבר אמרתי בשם הבעש"ט. כי קודם עשיית המצוה, אין לחשוב כלל בהשגחה פרטית, אלא אדרבה, צריך האדם לומר: "אם אין אני לי מי לי". אבל אחר המעשה, מחוייב האדם להתישב בעצמו, ולהאמין **שלא מכוחי ועוצם ידי עשיתי המצוה**, אלא רק **מכח ה'**, שכן חשב עלי מכל מראש, וכן הייתי מוכרח לעשות. כמו כן הסדר במילי דעלמא, כי שקולים הם הרוחניות והגשמיות, לכן טרם שאדם יוצא לשוק להרויח דבר יום ביומו, צריך הוא לסלק מחשבותיו מהשגחה פרטית, ולומר אז: "אם אין אני לי מי", ולעשות כל ההמצאות שעושים הגשמיים, בכדי שירוויח מעותיו כמותם.

אולם בערב, כשבא לביתו ושכרו אתו, ח"ו מלחשוב שבריבוי המצאותיו, עשה את הרווח, אלא אפילו היה מונח במרתף כל היום גם היה מצוי שכרו בידו. כי כן חשב עליו השי"ת מכל מראש, וכן מוכרח להיות. ואע"ג שבשכל החיצון, הם דברים הופכיים, ואינם מקובלים על לב, מכל-מקום, מחוייב האדם להאמין כן, כי כן חקק עליו השי"ת בתורתו, מפי סופרים ומפי ספרים.

וזהו סוד היחוד "הוי' אלקים", שסוד **הוי'**, ה"ס ההשגחה הפרטית, שהשי"ת מהוה את כל, ואינו צריך שיושבי בתי חמר יעזרו לו. **ואלקים**, בגמטריה **הטבע**, אשר האדם המתנהג על-פי הטבע שהטביע במערכות שמים וארץ הגשמיים, ושומר חוקם כמו שאר הגשמיים; ויחד עם זה, נמצא מאמין בשם הוי', כלומר, בהשגחה הפרטית, נמצא מייחד זה בזה, והיו לאחדים בידו, ועושה בזה נחת רוח גדול ליוצרו, ומביא הארה בכל העולמות.

שז"ס ג' הבחינות: **מצוה**, **עבירה**, **רשות**. אשר **המצוה** היא מקום **הקדושה**. **העבירה** היא מקום **הס"א**. **ורשות** שאינה - לא מצוה ולא עבירה. היא מקום המערכה שעליה נלחמים **הקדושה והס"א**. בהיות האדם עושה דברים הרשתיים, ואינו מייחד אותם לרשות הקדושה, נופל כל המקום הזה לרשות הס"א. ובהיות האדם מתחזק לעשות במילי דרשותא, יחודים כפי כחו, מחזיר הרשות לגבול הקדושה.

ובזה פירשתי מה שאמרו חז"ל: "מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות". פירוש, אע"ג שהרפואה ביד ה' בלי ספק, ותחבולות אנושיות לא יזיזו ממקומו, מכל-מקום הודיענו התורה הקדושה: "ורפא ירפא", להודיעך שרשות הוא, שהוא מקום המערכה בין מצוה לעבירה כנ"ל. אם כן הרי מחוייבים אנו מצד עצמנו, **לכבוש תחת הקדושה את "רשות" הזה**; והכיצד נכבשת? אלא בהיות האדם הולך לרופא האומן, והרופא נותן לו תרופה בדוקה המנוסה אלף פעמים, ואחר שזכה לקבל הרפואה הבריאה, אז מחוייב להאמין שבלעדי הרופא, היה השי"ת גם-כן מרפא אותו. כי כבר קצוב חיוו מכל מראש, ובמקום לשיר ולשבח את הרופא האנושי, הרי הוא מודה ומשבח להשי"ת, ובזה **כובש את הרשות תחת גבול הקדושה**.

ועל דרך זה בשאר דברי "הרשות". ובזה הולך ומרחיב גבולי הקדושה, על דרך שהקדושה מתרחבת בכל שיעורה, ופתאום רואה עצמו וכל קומתו עומד וחי בהיכל הקודש, כי כל-כך נתרחבה הקדושה וגבוליה, עד שהגיעה למקומו עצמו. והבן זה.

כל האמור בארתי לכם כבר כמה פעמים, מפני שענין זה, הוא **אבן מכשול לכמה בני אדם, שאין להם קבלה מבוררת בהשגחה פרטית**, ו"עבדא בהפקירא ניחא ליה", ובמקום עבודה רוצה ביותר לבטוח; ועוד יותר חושק לבטל הקושיות מאמונתו, ולקנות לעצמו אותות ומופתים שלמעלה מהטבע, ולכן נענשים ודמם בראשם. כי מחטא אדה"ר ולמעלה, המציא ה' תיקון לחטא זה בסוד היחוד **הוי' אלקים**, על דרך שבארתי, וז"ס: "בזעת אפיך תאכל לחם", ומטבע האדם, שמה שמשיג על-ידי רבוי כוחותיו, קשה לו מאד לומר, שמתת השי"ת הוא. ממילא יש לו מקום עבודה, להתאמץ באמונה שלמה בהשגחה פרטית, ולהחליט שאפילו בלי עבודתו היה משיג כ"ז. ובזה הולך ונמתק עוון זה.

ולכן, אחר שידעת וכתבת, שהטבע הוא תנאי מהשי"ת כנ"ל, איך נסתפקת שוב לעבור לפעמים חלילה, על תנאי והיה בעבור מה שיהיה. ועובר תנאי השי"ת, ודאי לא יצלח בלי ספק, כי אינו מיחד ה' בהוי' אלקים. ו"האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות תשובה". ועוד, למה לו נסיונות, בעת שיש פעולות מעשיות, וגם אני מבין, מהיכא תיתי לחשוב, שאין צריך לקבוע את ההשגחה הפרטית, וכבר הזהרתי ע"ז פעמים רבות.

ומה שכתבת בענין המשפט להצטער על המשכה הבריית. זה ודאי חיוב הכרחי, ואם איש חיל אתה, אין לך בכל היום, ותמיד לא תמצא בשעת בדיקה איזה כתמים. כלומר, שגם אתה עזרת באפס מה לגמר הזה. ומכל שכן בשעת כעס, וכן בשעת קנאה ובהרגש גאות וכדומה, שכל אלו הם כתמים הבאים מרקמי רעיונות, שכחי ועוצם ידי יש בקניני ורכושי. אולם צריך אומנות גדול שלא לפול מחמת זה בהתרשלות עבודה, כי לא יוכל להרגיז את היצר טוב, על יצר הרע, ולומר: "אם אין אני לי מי לי" וכדומה, כמ"ש: "וכסיל מתעבר ובוטח", אלא כמו שכתבתי בשם הבעש"ט לעיל, וכל הנ"ל הם חוקים קבועים לא יבטלו ח"ו, והם נצחיות.

וצריכים להבין בזה, שלא מחשבותיו מחשבותינו, ולגבי השי"ת, אין כלל ענין ההופכיות במציאות, וכל זה הוא ההערכה כלפי חמשה חושנו. וכן יש להבין שכל האותיות והצורפים מצדינו מתאווים, ומפי עליון הכל נכלל בשתי צורות. דהיינו, בחינת נייחא ובחינת רוגזא שסובבים בכל מקרי העולם. כי נייחא כוללת המנוחה וכל תענוגיו. והרוגזא כוללת כח התנועה, וכל... וכל תנועות... חדוש הבריאה. שז"ס: "יוצר אור ובורא חושך... יהודה ליב

* * *

דף סג

ב"ה ד' יגש ו' טבת תרפ"ו

כבוד... מוה"ר... נ"י

...עם כל זה אכתוב לך, בחינת עמודי דאמצעיתא בעבודת השי"ת, שיהיה לך תמיד למטרה ימין ושמאל, כי יש הולך שעוד גרוע מיושב ובטל. והוא, המטה מהדרך, כי דרך האמת הוא קו דק מאד, שעליו פוסעים והולכים, עד שבאים להיכלא דמלכא. וכל מי שמתחיל ללכת בתחילת הקו צריך שמירה מעולה, שלא יטה לימין הקו או לשמאלו, אפילו כחוט השערה, כי אם בתחילה הנטיה היא כחוט השערה, אפילו אחר כך הולך ישר באמת, אבל כבר לא יבוא בשום אופן, להיכלא דמלכא, משום שאינו דורך על הקו האמיתי, כזה עד"מ: והוא משל אמיתי כהלכתו.

ואבאר לך סוד עמודא דאמצעיתא; שה"ס "אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא". כי תכלית הנשמה בבאה לגוף, שתזכה בעודה מלובשת בגוף לשוב לשרשה ולהדבק בו ית', כמ"ש: "לאהבה את ה' אלקיכם וללכת בכל דרכיו ולשמור מצותיו ולדבקה בו". הנך רואה שגמר העני' ^{תחילת} "היכל" ^ז בו". דהיינו, כמו שהיתה טרם התלבשותה בגוף.

אבל צריכין הכנה דרבה, - שהוא ללכת בכל דרכיו, ומי יודע דרכי השי"ת? אמנם ז"ס "אורייתא שיש בה תרי"ג אורחין", שההולך עליהם סופו שיזדכך, עד שגופו לא יהווה מחיצה של ברזל בינו לבין קונו. כמ"ש: "והסירותי את לב האבן מבשרכם", ואז, יתדבק בקונו, ממש כמו שהיה דבוק טרם התלבשות נשמה בגוף. נמצא, שיש לך שלוש בחינות: א. ישראל, הוא המייגע א"ע לשוב לשורשו. ב. הקב"ה, שהוא השורש שאליו משתוקק. ג. הוא בחינת תרי"ג אורחין דאורייתא, אשר עליהם מזכך נפשו וגופו, שה"ס התבלין, כמ"ש "בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין".

אך באמת הני שלשה אחד הם ממש, שכן בסופו של דבר כל עובד ה', משיג אותם בבחינה אחת יחידה ומיוחדת. ומה שנראה שמחולקים לשלשה, הוא בערך הבלתי שלם בעבודת השי"ת.

ואבינך באפס מה, קצה תראה, אבל כולו לא תראה, זולת בישועתו ית' אליך: סוד הנשמה נודע, שהיא חלק אלקי ממעל, שמטרם ביאתה בגוף היא דבוקה כענף בשורש. ועיין בעץ חיים בתחילתו, שע"כ ברא השי"ת את העולמות, משום שהיה רצונו לגלות שמותיו הקדושים, "רחום וחנון" וכו', שאם לא יהיו בריות אין על מי שירחם עליהם וכו' ע"ש. והם דברים עמוקים מאד.

אמנם מעט כפי כח העט, - אשר "כל התורה כולה הם שמותיו של הקב"ה". כאמרם ז"ל. וענין ס' השגה, "שכל מה שלא נשיג לא נדעהו בשם". כמובא בספרים, אשר כל אלו השמות הם שכן הנשמות, שעל כרחם באה לגוף, שבאמצעות הגוף דוקא, מסוגלת להשיג שמותיו של הקב"ה, ולפי השגתה, כן מדת קומתה. וכללא נקוט: **כל דבר רוחני, כל חיותו הוא ערך ידיעתו**. שבעל חיים גשמי מרגיש את עצמו, כיון שהוא מורכב משכל וחומר. נמצא שהרגש רוחני, הוא בחינה ידועה, ושעור קומה רוחני, שעור גדלו של ידיעה, ע"ד שכתוב: "לפי שכלו יהלל איש". אבל **בעל חיים יודע, ולא מרגיש כלל**. והבן זה היטב.

תבין שכן הנשמות: הנשמה טרם ביאתה בגוף, היתה בחינת נקודה קטנה, הגם שהיא דבוקה בשורש כענף באילן, ונקודה זו נקראת, שורש הנשמה ועולמה. ואם לא באה לעולם הזה בגוף, לא היה לה אלא עולם שלה. כלומר, שעור חלקה בשורש.

אמנם מה שזוכה יותר ללכת בכל דרכי השי"ת, שה"ס תרי"ג אורחין דאורייתא, השבים להיות שמותיו של הקב"ה ממש, אז מתגדלת קומתה בשעור השמות האלו שהשיגה, וז"ס ש"הקב"ה מנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות". פירוש, הנשמה נכללת מב' צדיקים: צדיק עליון, וצדיק תחתון, ע"ד התחלקות הגוף מטבור ולמעלה ומטבור ולמטה. והיא זוכה בזה בתורה, שבכתב ובתורה שבעל-פה, שהם שני פעמים ש"י שבגמטריה תר"ך, שה"ס תרי"ג מצוות דאורייתא, ושבע מצוות דרבנן.

וז"ש בע"ח: ש"לא נבראו העולמות, אלא לגלות שמותיו של הקב"ה", עש"ה ותבין. והנך רואה, כיון שירדה הנשמה להתלבש בחומר מטונף הזה, לא יכלה עוד לשוב ולהתדבק בשרשה, בבחינת עולמה עצמה, כמו שהיתה בשורשה קודם ביאתה לעולם הזה, אלא היא מחויבת להגדל קומתה "תר"ך פעמים, כמו שהיתה מלפנים בשורש, שה"ס כל השלמות, כל הנרנח"י עד היחידה, שע"כ נקראת היחידה בשם "כתר", לרמז על מספר "תר"ך הנ"ל.

והנך רואה שסוד תר"ך שמות הנ"ל של תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן, הם בעצם ה' בחינות של הנשמה. דהיינו, נרנח"י, כי הכלים של הנרנח"י הם מתר"ך מצוות הנ"ל, והאורות דנרנח"י הם עצם אור תורה, שבכל מצוה ומצוה. נמצא שהתורה והנשמה הם אחד.

אבל קוב"ה ה"ס אור א"ס המלוּבש באור תורה שיש בתר"ך מצוות הנ"ל. והבן זה היטב, שז"ס שאמרו ז"ל: "כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה". פירוש, שהקב"ה מהכולל, והתר"ך שמות הם פרטים וחלקים, אשר פרטים אלו, הם לפי פסיעות ומדרגות של הנשמה, אשר אינה מקבלת אורה בפעם אחת, זולת בדרך מדרגה, לאט לאט, בזא"ז.

המתבאר לך מכל זה, אשר סוף הנשמה להשיג את כל התר"ך שמות הקדושים, וקונה כל קומתה, שהם תר"ך פעמים, בכמות שהיתה מטרם ביאתה, אשר שעור קומתה נראית מתר"ך מצוות, שאור תורה מלוּבש בהם, וקב"ה בכללות האור תורה, הרי לך מפורש ש"אורייתא וקב"ה וישראל חד הוא" ממש. והתבונן מאד בדברים, שאינם דרושים אלא פשט פשוט, אשר ע"ז אמרו: "הפשט לא אפשט". ואשריך אם תבין את אשר לפניך.

ונחזור לענין, אשר טרם ההשתלמות בעבודת השי"ת, נראים אורייתא וקב"ה וישראל, כמו ג' בחינות, דהיינו, שלפעמים ישתוקק להשלים את נשמתו להשיבה לשרשה, שזה בחי' ישראל, ולפעמים הוא רוצה להבין דרכי השי"ת, ורזין דאורייתא, "דמאן דלא ידע ציוויא דמארי איך יעבוד ליה", שזה בחי' אורייתא. ולפעמים משתוקק להשגת קב"ה, כלומר להדבק בו בהכרה שלמה, ומצטער רק אחר זה בעיקר, ואינו מצטער כ"כ להשגת רזין דאורייתא, וגם אינו מצטער כ"כ להשבת נשמתו לשרשה, כמו שהיתה טרם התלבשות בגוף.

לכן ההולך על הקו האמיתי בהכנה לעבודות ה', מחויב תמיד לבדוק את עצמו, אם הוא משתוקק לג' בחינות הנ"ל בשוה ממש, כי סוף מעשה משתווה לתחלתו, ואם משתוקק לבחי' אחת מהם ביותר מבחי' הב' או הג', הרי נוטה מדרך האמת הזה, והבן זה.

על כן מוטב שתאחז את המטרה להשתוקק לציוויא דמאריה, "דמאן דלא ידע אורחין דמאריה וצוויין דמאריה, שהם רזין דאורייתא, איך יעבוד ליה", שהוא מבטיח ביותר קו הממוצע בין שלושם.

וז"ס, "פתחו לי פתח א' של תשובה כחודה של מחט, ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרנות נכנסות". פירוש, פתחו של מחט אינה לכניסה ויציאה, אלא להכניס בו חוט לתפירה ולעבודה, כן תשתוקק רק אחר ציוויא דמאריה, לעבוד עבודה, ואז אפתח לכם פתח כפתחו של אולם. שה"ס שם המפורש בפסוק **"ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ"**.

יהודה ליב

דף סז

ב"ה פרשת ראה תרפ"ו

כבוד ידי"נ... נ"י

...אמנם שמור רגליך מלקבל טלטולא דגברא טרם הזמן. כי "במקום שאדם חושב, שם הוא". ועל כן בזמן שאדם בטוח שלא יחסר לו כל טוב, אפשר לו לשים עמלו בדברי תורה, כי "ברוך מתדבק בברוך". אבל בחוסר הבטחון יתחייב בטרחא, וכל טרחא הוא מס"א. "ואין ארור מתדבק בברוך". כי לא יוכל לשים כל עמלו בדברי תורה. ואם אמנם מרגיש הוא לכתת רגליו במדינת הים, על כל פנים, לא יחשוב בדברים אלו כלום, אלא במהירות גדולה כמו שכפאו שד, ויחזור לקביעותיה, כדי שלא יפזר נוצצו בזמנים ומקומות אשר זולת זה, עודם אינם מאוחדים כראוי.

ודע שלא ישוער שום פגם מהתחטוים, רק בזמן ומקום המורשים, כמו שהוא עכשיו, רצוני לומר, אם מועיל, או מצטער, או ח"ו מתיאש לרגע הנוכחה, הרי הוא "שדי תכלה בכל הזמנים, ובכל המקומות שבעולם", שז"ס "רגע באפו, וכמה זעמו? רגע."

על כן אין תקנה לאדם, אלא להיירשיר כל הרגעים ההויים, והעתידיים לבוא, שיהיו מוקטרים ומוגשים לשמו הגדול. ומי שדוחה רגע שנוכח פניו, כי מוקשה הוא, מגלה כסילותו לכל, שכל העולמות, וכל הזמנים, אינם כדאים בעדו, באשר שאין אור פניו מלושב בשינוי העיתים והזמנים, אע"פ שעבודתו של אדם, בהכרח משתנה על ידיהם. ובעבור זה, הוכן לנו בזכות אבותינו הקדושים, האמונה והבטחון שלמעלה מן הדעת, שהאדם משתמש בהם, ברגעים הקשים, בלי טורח ובלי לאות.

זזה ענין "בהאי אתא קלילא, זמין לכל עבידתייה בהני יומא שיתא". כי אות ה"א שהיא שורש הבריאה, היא אות קלה, שאין הטורח מועיל להגדיל קומתה ולא כלום, באשר "דאזדריקת ע"ד א"ס וא"ת", ע"כ המקבל עליו עול מלכות שמים שלמה, אינו מוצא טורח בעבודת השי"ת, ועל כן יכול להיות דבוק בהשי"ת ביום ובלילה, באור ובחושך, ולא יעצרנו הגשם, הנברא בעובר ושב, בחלוף ותמורה, כי הכתר שה"ס אין סוף ב"ה, מאיר לכולם בשוה ממש, שהסכל ההולך, תחת מבול של המניעות הזורם עליו, מלפניו ומלאחריו, ואומר לכל, שאינו מרגיש בחסרון הפסק הדבקות, איזה קלקול ואון בעדו.

כי אם היה מרגיש את זה, ודאי היה מתחזק למצוא איזה תחבולה, להנצל על כל פנים מהפסק הדבקות, הן פחות והן יותר, אשר תחבולה זו עדיין לא נמנעה משום מבקש אותה, או על דרך "מחשבת האמונה", או על דרך "הבטחון", או על ידי "בקשות תפלתו", שהמה מותאמים לאדם דוקא במקומות הצרים הדחוקים, כי אפילו "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי", אשר על כן אין צורך לזה למוחין דגדלות, לשמור על הענף שלא יופסק משורשו כרגע.

"ואם שלוש אלה לא יעשה לה", אלא "ויצאה" לרשות הרבים, תחת שעבוד הבריות, "חנם אין כסף", לאדון זה, כי לא יתנו לו כלום, בעד טרחתו, בעמל של דברים בטלים. כמו שכתוב: "כמוהם יהיו עושיהם", וכו', ומה יבקש מאתם כזה שנברא על ידי הנעבד, משתחוה למעשה ידיו? על כן, **כל האומר שיש לו מניעות מן השמים, אני אומר עליו, ששקר העיד בקונו.** אלא בזדון לבו עושה את עצמו מונע באשר שאין לו הרצון האמיתי, להיות דבוק בהשי"ת, מחמת קשריו החזקים עם "הכתרין דמסאבותא", שאינו רוצה מתוך פנימיות הלב להפרד מהם לנצחיות.

וזש"ה "ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלוא כסף, ובלוא מחיר יין וחלב". דהיינו, כל תפלתנו להשי"ת, שיעניק לנו מחכמתו וזיוו יתברך, הוא רק משום שחפץ ממנו שנתקשט לפניו ברצונות האלו, בסוד "רוח אמשיך רוח ואייתא רוח".

על דרך משל: משום שאין זה מן הנמוס לבוא אל המלך פנימה, בלי איזה בקשה... אבל האמת שאין לנו עסק עם המתנה בערכה עצמה, אלא בזה שזכינו להיות דבוק הן פחות והן יותר, בו ית'.

ועל דרך משל: בעבד שרוצה להתדבק במלך מתוך תשוקת לבו, ומתחיל ללכת בנמוסי המלכות. ומסדר לו ית' איזה בקשה. והמלך דוחה אותו. אם פיקח הוא, הרי הוא אומר למלך, אמיתיות נקודת לבו, שאינו חפץ בשום מתנות, אלא שהמלך יסדר לו איזה שרות, הפחות שבפחותים, ויהיה באיזה צורה שיהיה, רק להיות דבוק באיזה שעור עם המלך. בקטורא חדא דלא יופסק ח"ו מאד. כרגע כבר גלה לנו המלך זה

בצורה של דביקות, אשר שפלה היא בעיני השפלים, וערכה תמיד לפי מדת הרצון, של נקודת הלב, דהיינו, התפלה, האמונה והבטחון, שהוא תמיד לא יחסר המזג כנ"ל, אפילו ברגע קטן מכ"ד שעות המעת לעת. אבל השפלים, מתוך נקודת לבבם, אינם משתוקקים לדביקות במלך עצמו, בגופא דמלכא, אלא במתנותיו המרובות ובשמעם דבר המלך, שמחלק מקנה וחיל בתענוגים נפלאים. אשר יזרמו הניצוצות מתוך עומק לב אל מתנותיו העצומות. אשר על כן, מוצאים טורח בדביקותו ית', דמה ח"ו יהיה מזה, וכדומה מהצורות של מה בכך, אלא תפוחי הזהב... ועל כן, כל מבין יצחק אל העובדים האלו שלבם חסר, ואומרים לכל שסכלים המה, כי מספרים שיש להם מניעות וד"ל.

אבל "ברית אבות לא תמה", "והבא לטהר מסייעין אותו", ותכף בבוקר, בקומו משנתו יקדש הרגע הראשון בדביקותו ית', וישפוך לבו להשי"ת, שישמרהו כל הכ"ד שעות שבמעל"ע, שלא יעבור במוחו דבר בטל, ולא ידומה לו זאת לנמנע, או למעלה מן הטבע, כי תמונת הטבע העושה המחיצה של ברזל וכו'. וראוי לאדם לבטל מחיצות הטבע המוחשות לו. אלא מתחילה יאמין שאין מחיצות הטבע מפסיק אליו ית' ח"ו, ואחר כך יתפלל בכל לבו, אפילו על דבר שהוא למעלה מרצון טבעו.

והבן את זה תמיד, גם כן בכל שעה שיהיו עוברים ושבים עליו צורות שאינם של קדושה, ויופסק כרגע, תכף בזכרו, יראה לשפוך לבבו, שמכאן ולהלאה, יציל אותו השי"ת מהפסק מדבקותו, בכל יכולתו, ולאט לאט יתרצה לבו לה', ויחשוק להדבק בו באמת. וחפץ ה' בידו יצליח.

יהודה ליב

* * *

דף ע

ב"ה ער"ה דשנת תרפ"ז לאנדאן יע"איל"א

כבוד ידי"נ ותלמידי מוהר"ר... נ"י וכל החברים ה' עליהם יהיה

קבלתי כל מכתבך, ויהיו נא לרצון לפני אדון כל ית'. אבל "דע את אלקי אביך ועבדהו". דע פירוש הכרה, כי נפש בלא דעת לא טוב, זאת אומרת, המשתוקק ומתגעגע לעבוד אותו ית', כי בעל נפש הוא, אבל אינו מכיר את רבונו, אז לא טוב הוא.

ואע"ג שבעל נפש, אינו מוכן מעצמו להכיר אותו ית', עד אשר יערה עליו "רוח" ממרום, אך הוא מחוייב לתת אודנין למשמע לדברי חכמים, ולהאמין בהם בשלימות.

וכבר מקרא כתוב: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". פירוש, ע"ד שפירש זקנך הבעש"ט, "ה' צלך". כמו הצל המתנענע אחר תנועות האדם, וכל נטיותיו בהתאם לנטיות האדם, כמו כן, כל האדם בהתאם להשי"ת, פירוש, שבהתעוררות אהבה להשי"ת, יבין שהשי"ת התעורר אליו בגעגועים עצומים וכו'. שזהו כוונת רבי עקיבא "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין, ומי מטהר אתכם", והבן.

על כן בתחילת התקרבות האדם, נותנים לו נפש מסטרא דאופנים, דהיינו, שהשי"ת מתעורר אליו בכל עת שיש איזה הזדמנות מצד האדם, בכיסופים וגעגועים, להתדבק באדם. וזה שהודיענו המשורר: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי", שדוד המלך ע"ה, הוא כללות הנפש דכלל ישראל, ועל-כן היה תמיד משתוקק ומתאוה ונכסף לדביקות האמיתית בו ית'.

אבל צריך להכיר בנפשו, אשר השי"ת, רודף אחריו, ממש באותו השיעור, שהוא רודף אחר השי"ת. ואסור לו לשכוח ח"ו את זה, גם בעת הגעגועים היותר גדולים, ובזכרו שהשי"ת, מתגעגע ורודף להתדבק בו בשיעור עצום כמדת עצמו, נמצא תמיד הולך בכיסופים וגעגועים, מחיל אל חיל, בזווגא דלא פסיק, שהוא תכלית שלימות כח הנפש, עד שזוכה לתשובה מאהבה. דהיינו, "תשוב ו' לגבי ה'", שהוא יחוד - קוב"ה ושכינתיה.

אבל נפש בלי דעת, והכרה את רבונו, נמצא בירידה גדולה, לאחר שמתרבים געגועים באיזה שיעור. כי נדמה לו שהשי"ת מואס בו ח"ו, אוי לאותה בושה וכלימה, שמלבד שאינו משלים את תשוקתו וכיסופיו, עד שיתמלא לאהבה נצחית, נמצא עוד בבחינת "ונרגן מפריד אלוף" ח"ו, משום שנדמה לו, שרק הוא הכוסף

וחושק ומתגעגע אחרי השי"ת, ואינו מאמין לחז"ל, שבאותו מדה ממש גם השי"ת תואב וכוסף ומתגעגע, אחרי האדם.

ומה לנו לעשות ולהועיל לאלה אשר עוד לא נקבע בלבבם אמונת חכמים. ומבשרי אחזה אלוקי, כי כבר הוכחתי לכם כמה פעמים, אשר "כל מיני הנהגות דהאי עלמא, המה אותיות שהאדם מחויב להעתיק אותם, במקומם האמיתי ברוחניות, כי הרוחניות, אין לה אותיות".

אמנם בסוד שבירת הכלים, נעתקו כל האותיות, להנהגות ובריות הגשמיים, שבהיות האדם משתלם ומגיע אל שורשו, מוכרח מעצמו ללקטם, אחת לאחת, ולהמציאם לשורשם לקדושה, שז"ס "מכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף זכות". וענין "יחוד קוב"ה ושכינתיה", שהאדם גורם בהתמלאות סאתו בכיסופיו וגעגועיו, דומה ממש לבחינת זווג התחתון, הנוהג בלידת גוף גשמי, שהוא גם כן נמשך מסבה הקודם בהכרח, דהיינו הקישוי, פירוש, מדה ידועה של כיסופים וגעגועים, שנקרא קושי בלשון הגשמי, שאז יהיה גם זרעו לברכה, באשר שיורה כחץ, בנפש, שנה, ועולם, שז"ס היכי דמי תשובה, באותו זמן ואותו מקום ואותה אשה. כי ה' תתאה כוללת נפש, שנה, עולם.

"נפש" ה"ס מדת הכיסופים והגעגועים. "ושנה" ה"ס הזמנים של בחי' העראות כי ביאה שלימה יש לה שעור השלם להכניס העטרה ליושנה, כלומר ע"ד שהיו הדביקות בשורשם טרם התפרדם בעולם הגשמי. אבל לא בפעם אחד, ימצא האדם מוכן לזווג הגבוה, מאד נעלה, שנקרא ביאה שלמה. אלא "אך טוב וחסד ירדפוני" כנ"ל. וע"כ עושה העראה שהיא תחילת ביאה, שז"ס, "צדיק ורע לו", שהשי"ת אינו רוצה בדביקותו, ועל כן אינו טועם בגעגועים ובכיסופים בחינת אהבה, הצריך ל"אותו דבר" ול"אותו מקום", ונמצא בו בחינת צער, שה"ס נגע העתיד להתמתק לבחינת ענג.

אולם "מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן", כי השי"ת מונה כל העראותיו, ומחבר אותם לשיעור השלם, שבמדת הקושי, ליום המיועד, שזה כוונת הפייטן, "תעיר ותריע להכרית כל מריע". כי "תקיעה" ה"ס גמר ביאה, ע"ד שאמרו "תקע ביבמתו", שה"ס הזווג דקוב"ה ושכינתיה, מעילא לתתא, טרם התלבשה הנשמה בגלגולים דהאי עלמא, ואחר כך בשעת הכנת האדם לשוב אל שורשו. אז לא בפעם אחד יגרום זווג שלם, אלא עושה העראות, שהוא סוד, דרגת הנפש, בסוד, מסטרא דאופנים, אשר רודפים בכל כוחם ברתת ובזעה, אחר השכינה הקדושה, עד שנמצאים מתעגלים על קוטב הזה, כל היום וכל הלילה, תמיד לא יחשו. כמו"ש בספרים, בסוד האופנים, וכל עוד שמשתלמת נפשו בדרגות הנפש, הולך ומתקרב, כן מתרבה געגועיו וצערו, כי התשווקה העזה שאינה משתלמת, משאירה אחריה צער גדול, לפי שעור תשווקתו.

וזה סוד "תרועה", ומלמד אותנו הפייטן ואומר: "תעיר", כלומר, שאתה עושה העראות, בשכינה הקדושה. "ותריע", שע"כ, אתה גורם לצער גדול, שאין כמותו, בסוד "גנוחי גנח", כי בשעה שאדם מצטער שכינה מה אומרת וכו', ולמה אתה עושה כן? הוא כדי, "להכרית כל מריע", פירוש, כי "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו". וליודע תעלומות גלוי שעור החפץ שבלב האדם לקרבתו ית', אשר עדיין אפשר להיות מתפסק ח"ו. ועל כן הוא ית' מרבה העראותיו, כלומר, התחלות הביאות, שאם האדם שומע לקולו ית', בסוד "ה' צלך" כנ"ל, נמצא שאינו נופל ויורד מחמת התגברות הצער של העראות, כי רואה ושומע שגם השכינה הקדושה סובלת כמדתו, מחמת הגעגועים המתרבים, ממילא נמצא הולך ומתעצם, פעם אחר פעם, ביתר געגועים, עד שמשלים נקודת לבבו, בחפץ השלם, בקשר חזק שלא ימוט.

ע"ד שאמר רשב"י ז"ל באדרא: "אני לדודי ועלי תשווקתו, כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא, בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב"ה, ובג"כ השתא ועלי תשווקתו", וכו' ע"ש. והיינו, "עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלו עוד", ועל כן זוכה להשיב את ה' לגבי ו' לנצחיות. דהיינו, גמר ביאה, והכנסת עטרה ליושנה, שהוא סוד "תקיעה גדולה".

וכל זה בכוחות וסגולות של התרועות, כי הכריתו כל מריע ולא ישוב לכסלו עוד. ואז זוכה להכרה השלמה, בזווג דלא פסיק, בסוד "הדעת", ורואה שכל הקושי שהגיע אליו בריבוי הזמנים, אינו אלא "לדעת", והוא סוד "באותו הזמן", כלומר, "הידוע ליודע תעלומות", שהזמנים עשו בו הסגולה הנ"ל, שיעמוד בצדקתו לנצחיות.

"ובאותו מקום", שה"ס הכנסת עטרה ליושנה, כמו שהיתה קודם מיעוטה, כמו ששמעתם ממני כמה פעמים, שהשי"ת אינו עושה חדשות בעת גמר התיקון, כסברת הכסילים, אלא "ואכלתם ישן נושן", כלומר, עד שיאמר רוצה אני. וד"ל.

"ובאותה אשה", כי "שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל". כלומר, שבשעת הכנה נראה החן והיופי לעיקר השלימות, שאחר זה הוא משתוקק וכוסף, אולם בעת התיקון, "שימלא הארץ דעה את ה'", אז, עולם הפוך ראיתי, כי רק היראה והגעגועים הם עיקר השלימות הנכסף להם, ומרגישים שבזמן

הכנה היו משקרים בעצמם, והבן זאת. ז"ס "צדיק וטוב לו", דהיינו גמר ביאה לזוכה לתקיעה גדולה כנ"ל, זה צדיק גמור ודו"ק.

הראה דברים אלו לפני עיני כל החברים, ובזה אברך אתכם בכוח"ט בספרן של צדיקים.

יהודה ליב

הנה טרדותי רבו עלי, ואיני יכול להודיע לכם גודל געגועי אחריכם, אולם בטחוני חזק בישיעה קרובה, ומצדכם תחסרו ביותר ממניעת מכתבכם אלי, ועל כל פנים מכתב ארוך אחד בכל שבוע, והאמינו לי, שעוד אתם כותבים לי, תשיגו את תשובתכם תיכף, והנה מחברנו ... נ"י, לא השגתי כלום, ואולי אין מחסור ליראיו, גם זה יודיעני, ואני מתגעגע לשמוע ממנו ומב"ב כל טוב ובע"ה נזכה עוד לדבר בהרחבה מרוב טוב.

יהודה

* * *

דף עד

ב"ה ער"ה תרפ"ז לאנדאן

לכבוד ידי"נ ותלמידי הר' ... נ"י

... למה לא הודעתני מדבקות החברים, אם מתרבה והולך מחיל אל חיל, שזה כל יסוד העתיד הטוב שלנו. ומהצלחתכם על במתי ההוראה וכו'.

אודה ולא אבוש, שהטרדות מתרבות עלי, עד שאין בכוחי להשתעשע עמכם, נגד רוחו של כל אחד ואחד כרצונו תמיד. אולם חקוקים אתם במורשי לבבי, כל היום וכל הלילה, ובמשרפות הצמאון אחר טובכם ושלמותכם, והשי"ת יודע כמה יגיעות וכוחות נתתי בעסקכם. ובטוחים אנו בזה שלא יהיו ח"ו לבטלה, ודבר ה' לעולם תעמוד.

אבל למה שכחתם התורה שאמרתי בחג השבועות, על הפסוק: "דומה דודי לצבי", שענין "מחזיר פנים לאחור", אשר הפנים נבנים בזמן הבריחה וההסתר, רק בבחינת אחורים, שהוא ענין מדת הצער מהריחוק מקום וההסתר. ואשר באמת האחורים האלו הם פנים ממש, כלשונם ז"ל: "מחזיר פנים לאחוריו", ונמצא הפנים באחורים, ודו"ק, שז"ס "אני הוי' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם", ודו"ק, והיינו דכתיב: "ומשחרי ימצאוני".

הנה, כתבתי לכם כוונת התקיעות לדעת למה תוקעים ומריעים כשהם עומדים וכו'. ... "כי קדוש היום לאדונו". והגם שאני יודע שלא יגיע אליכם דברי בעת שמיעת קול שופר. אולם, "טרם ישמעו ואני אענה" כתיב, על כן כתבתי בעתו וזמנו.

גם אתה תראה מכתבי זה לכל החברים, ואולי יטו אזנם, לשמוע את דברי. ... ומהיום ולהלאה נתחזק בעז"ה בתורה ובמצוות, "כשור לעול וכחמור למשא", לאקמא שכינתיה מעפרא, "וכדי בזיון וקצף", והזדונות יהפכו לזכויות, כי, ימלא כבודו את כל הארץ. ובעז"ה בטחוני חזק שישיעתינו קרובה להגלות, ונזכה לעבוד יחד את השי"ת מתוך הרחבה, וחפץ ה' בידנו יצליח.

יהודה ליב

* * *

דף עה

ב"ה יום ט"ז לחודש מר-חשון פ"ז לאנדאן

כבוד ידי"נ מוה"ר ... נ"י לנצח.

מכתבך מיום י"ג תשרי קבלתי. ועל מה שאתה כותב לי: "מכיר אני בשעור גדול עד אין ערך, כמה שאני צריך לסגופים חיצונים לתקן את החיצוניות שלי". עד כאן דבריך. אומר אני, שאין אתה צריך לסגופים, ואין אתה צריך לתקן את החיצוניות. ומי למד אותך תורה חדשה זו? אין זה כי אם שאינך דבוק עמי כמקדם, ועל כן אתה שומר כרמים זרים.

דע כי אין לך עוד ידיד נאמן בכל עולמך. ואני איעצך, שלא תתקן כלל את החיצוניות שלך, אלא רק את הפנימיות שלך. כי רק הפנימיות שלך עומדת לקבל תקון. ועיקר מה שהפנימיות מתקלקלת מחמת ריבוי החטאים, הוא הזוהמא, וסימנו הוא, הישות והגאות. והזוהמא הזאת, אינה מתיראת מפני כל מיני הסגופים שבעולם. ואדרבה היא אוהבת אותם, מחמת שהישות והגאות מתחזקים על ידי הסגופים. אולם אם אתה רוצה למרק החטאים ממך יש לך לעסוק בבטול הישות, במקום הסגופים. דהיינו, שתרגיש בעצמך, שאתה השפל והגרוע ביותר מכל באי העולם. וצריך למוד והשכלה מרובה, כדי להבין זאת. ובכל פעם צריך לנסות עצמו, אם אינו משטה ומרמה עצמו, ומועיל גם כן להשפיל את עצמו בפועל לפני חברו.

אכן צריך להזהר שלא ישפיל עצמו, אלא מאנשים כשרים, ועל כן, אם ירצה לעסוק בזה בפועל, יוכל לבטל עצמו לפני החבריא שלנו, ולא לפני זרים ח"ו. אבל מוכרח לדעת נאמנה, שהוא הגרוע והירוד מכל בני העולם, כי כן הוא האמת.

הנה עצתי זו, נקיה וקלה היא, ואפילו איש חלש יוכל לקיים אותה בכל תוקף. כי אינה מטשת כוחות הגוף, והיא הטהרה השלמה. והגם שלא דברתי עמך מזה, הוא, מפני שלא היית צריך לה כל כך. כי בהיותך דבוק עמי במקום אחד, לאט לאט היית מכיר ממילא בשפלות שלך, בלי שום למודים ומעשים, מה שאין כן עכשיו, שאינך עמי במקומי, אזי אתה מוכרח לעסוק בבטול הישות דרך הנזכר לעיל.

והעיקר **להרבות בתפלה** ולחזק הבטחון שיצליח השם יתברך אותך לזכות לתשובה שלמה. ולדעת איך להתדבק בו יתברך בקשר אחד לנצחיות. כי זהו העיקר, ובזה ניכר בין עובד הוי' ללא עבדו. ו"אל דמי לך, ואל תתן דמי לו". עד שיסלח לכל חטאתיך ופשעך, ויקרבה אליו לעד ולנצח נצחים. וצריך אתה להדבק בי באופן שהמקום לא יפריד בינינו, כי אמרו ז"ל: "הדבק לדהינא ואידהן", שזהו עיקר גדול מפעולות הלמוד של הבעש"ט להזדווג בצדיקים. והלואי חכמת להבין זאת. ותאמין לי שמצדי אין שום מניעה וכובד, ואלמלא ידעתי שיש באפשרותי לעשות לכם יותר טובות בעודי עמכם בארץ ישראל ודאי לא הנחתי אתכם. ובאמת גם נסיעתי מכם היתה בדיוק לטובתכם.

יהודה ליב במהר"ש אשלג

* * *

דף עו

ב"ה ט"ז מר-חשון תרפ"ז לאנדאן

כבוד ידי"נ מוה"ר ... נ"י

מכתבך מיום י"ד תשרי קבלתי, אבל ידידי, למה אין דעתך נוחה בסדר הראשון שסדרתי לך, ואתה מבקש אחר החדשות. וכבר אמרתי לך, שכל עוד שלא תתרגל בסדר הראשון, אין אתה רשאי לעשות לך סדרים אחרים, הן קלים, הן חמורים, והנה אתה עושה עצמך שוכח מעקרו, ותדפוק עלי אחר סדרים חדשים, אין זה כי אם מהסת היצר.

הנני להזכירך את הסדר הראשון שנתתי לך, ויעזור לך השי"ת, שלא יהיו לך מעתה שום הפסק בעבודתו ית', רק לעלות מעלה מעלה, עד שתזכה להדבק בהשי"ת כראוי.

א. להיות נכון לעבודתו יתברך, בערך שתי שעות אחר חצות לילה, לא יאוחר (דהיינו משעה השמינית ערבית).

ב. בשתי השעות הראשונות, לעסוק בתיקון חצות לצער עצמך על גלות ישראל, וצער השכינה הקדושה, בגרם עוונותי, ואחר כך בתפלות ותחנונים, עד השעה העשירית.

ג. משעה העשירית עד התפלה, הוא זמן עיון בספרים הקדושים, בראשית חכמה וכדומה, ובכתבי האר"י. ותראה להבין היטב ולהשכיל בכל אשר תלמד, ואם לא תבין על בוריו, אל תתן דמי להשי"ת, עד שיפתח לך, ותבין אותו, כי זהו העיקר, רצוני לומר, מה שהשי"ת מחכים.

ד. לקבוע עתים לתורה, בלי הפסק שיחה קלה ח"ו. ותראה לקבוע עת לא פחות מחמש שעות כסדרן, ותוכל לקבוע אותם אימתי שתרצה, בכל משך שעות היום. אבל העיקר שלא תפסיק בשום שיחה בנתיים, ויהיו כסדרן, ובלימוד הנגלה דוקא. ולהזהר שלא לשכוח מהלימוד כלום. ועל כן תחזור על הלימוד כראוי. ונכון בידך שתלמוד הוראה, והוא מסוגל לך ביותר.

גם תוכל ללמוד בחבורה עם מי שאתה רוצה במשך החמש שעות הנ"ל. אולם אל תדבר בדברים אחרים, שאינם מענין הלימוד, אפילו בדרכי עבדות וכדומה. ואם השותף לא ירצה ללמוד זולת שתיים או שלוש שעות, תוכל להשלים אחר כך בפני עצמך, עד שתשלים החמש שעות, וביתר שעות היום, תצליח במשא ומתן.

הרי שלך לפניך, התאמץ וזרז עצמך, וקח את השי"ת עמך שתצליח להתנהג כמו שרשמתי לך, ויתקיים בך מאמר רשב"י ז"ל באדרא זוטא "אני לדודי וכו' כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב"ה ובג"כ השתא ועלי תשוקתו".

וכעבור כמה חדשים שתתרגל היטב בסדר הזה, תודיעני ואוסיף לך בדרכי השי"ת.

באמת איני רחוק מכם כלום, כי הכל תלוי בכם, כי אין הזמן והמקום מפריע ולא כלום ברוחניות. ולמה לא תזכרו התורה שאמרת בחג השבועות על הפסוק: "דומה דודי לצבי", שדרשו ז"ל "מה הצבי בשעה שהוא בורח מחזיר פניו לאחוריו כך הקב"ה בשעה שהוא מסתלק ח"ו מישראל מחזיר פניו לאחוריו". ופרשתי לכם, אשר אז חזר הפנים להיות באחורים, כלומר, שמשתוקק ומתגעגע לחזור ולהדבק בישראל. ומזה נולדים גם בישראל געגועים והשתוקקות להדבק בהשי"ת, אשר השעור של השתוקקות והכיסופין, הוא באמת הפנים עצמם. ע"ד שאיתא בברכי נפשי שחיבר הר"י הלוי "פני אל תפלתך ברוצח לחלות פני האדון ה'". אשר ע"כ עיקר הסגולה בזמן הזה, רק להתמיד ולהרבות הגעגועים והכיסופים, כי בזה מתגלה הפנים. אכ"ר.

והרבה עלי מכתבך, וגם זה יהיה לך למשיב נפש.

יהודה ליב במהר"ש

* * *

דף עח

ב"ה יום ט"ז מר-חשון תרפ"ז לאנדאן יע"א

כבוד ידידי מהר"י נ"י לנצח

... בענין השואת עניןך לדרכי השתלשלות העולמות, אשר רוח חבריך אינה נוחה מזה, הוא משום שקבלו הימני שצריך מתחילה להבין העולמות העליונים, שכן הוא הסדר, מעילא לתתא מתחילה, ואחר כך-מתתא לעילא, כי **מעין גשמי לא יולד אלא גשמיות**, ובכל מקום שנותן עיניו, נמצא רק מגשם. **ומעין רוחני יוצא רק תמונות רוחניות**. ובכל מקום שנותן עיניו מתברך.

ואפילו התמונות הגשמיות, שמרגישים את מקורם, חוזרים להיות רוחניים אמיתיים, לא על צד ההשואה ודמיון, אלא מתהפכים לרוחניות גמורה, על דרך שכתוב: "תתהפך כחומר חותם ויתיצבו כמו לבוש".

מה שאתה דורש הימני, לחזור ולשנות לך ענין היחודים, כי לא זכית לקבלם מפי סופרים, אתמהא, איך תקבלם מפי סופרים.

ראיתי המשלים והמליצות שלך, המתחילים: "אשא משלי ואומר, דברים המדודים בעומר". אמנם, מדדת דבריך בעומר, אך התאמץ עוד לברך ברכת העומר: כי "העומר עשירית האיפה הוא". **איפה**, הוא לשון תמהון לבב גדול, כמו שכתבת: "**איפה הוא הצד צודק. ועשירית הוא מלשון אסורות**". כי יש אם למסורת, ויש אם למקרא כנודע, והוא ע"ד: "מלך אסור ברהיטים".

וענין המדה הזאת תורה, אשר בכוח האמונה והבטחון, גם התמהון לבב נאסר, כלומר, שלא נשאר אפילו רושם של תמהון, אשר זהו שעור העומר. אבל צריכים לברך, וזה לא מצאתי במכתבך. איתא: "בוצע ברך נאץ ה'". פירוש, כי "תפלה עשתה מחצה". ודרך כל המתפלל על עצמו שאין לו שלמות, זולת המחצה. כי השלם אין לו על מה להתפלל. על כן הזהירו אותנו חז"ל שלא לעבוד ע"מ לקבל פרס, אלא לשלמות, והוא סוד נשגב, לא יבין אותו אלא מי שאין לו שום אתערותא בעד עצמותו. על כן אמרו חז"ל: "בעל הבית בוצע ואורח מברך". דהיינו, אסור לו לשקר בעצמו, שבעל הבית נותן לו שלמות, אלא עליו להרגיש האמת כמו שהיא, בדיוק נמרץ. ועל כן אמרו: "בעל הבית בוצע". ואף על פי כן אורח צריך לברך. "אורח", הוא מלשון **והריחו ביראת השם**, וכיון שמקבל מה שבעל הבית נותן לו בבציעה, כמו שהיתה על צד השלימות, לעשות רווח ממילא נמצא "מברך". ושעור מדת ברכתו, כפי שעור שמחתו במתנה, והוא אפשרי לו, רק בכוח **והריחו ביראת השם**.

וזה שאמרו חז"ל: "הרי שגזל סאה של חטים טחנה לשה ואפאה והפריש חלה כיצד מברך? אין זה מברך, אלא "מנאץ". והוא עמוק עמוק. כי הגוזל אינו נותן תודה לנגזל, כי הנגזל לא נתן לו כלום. אלא לקח ממנו על כרחו, שלא בטובתו.

וענין הבציעה והפרס שמגיע לאדם, הכל מכוח עוון ראשון ר"ל, כי "עבירה גוררת עבירה". "בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה". והכל הולך בטר התחלה. והבן. ועל כן, אף על-גב, שמאמין שכל החסרונות והבציעות, יד ה' פעל כל זאת, מכל מקום, על עוון הראשון לא יוכל לחשוב כזאת, כי ודאי "מפי עליון לא תצא הרעות" ודו"ק. ונמצא ודאי גזלן אמיתי בזה, כמו שזה חטף מה' שלא בטובתו. והבן.

ו"עץ הדעת חטה היתה", כנודע, וז"ש: "הגוזל סאה חטים", "סאה" ע"ש "בסאסאה בשלחה תריבנה". **חטים**, היינו עוון ראשון, ואם כן, אע"ג שטחנה ואפאה כלומר, שנעשו "לעבותות העגלה", ואחר כך יפריש ממנה חלה, והוא מלשון חולין, "כולו לה", שרומז על הרוממות והפרשה למעלה מהדעת, אין זה "מברך", אלא "מנאץ". כי היא "מצוה הבאה בעבירה". דאי לאו העוון הראשון. לא היתה המצוה הגדולה הזו. והבן. וכל זה מפני שגזלן הוא, ואינו מתבונן שצדיק חונן ונותן, ועל כן אינו מברך בכל לבו, ואינו עושה "תשובה מאהבה", שאז היו "זדונות נעשו לו כזכויות". והיה מכיר בסאה חטים, שמתנת ה' היא, ולא כוחו ועוצם ידו.

על כן אמרו חז"ל: "בעל הבית בוצע" ולא "אורח". דהיינו, גם הסאה חטים, מתנת ה', "לשמרי בריתו ולזכרי פקודיו לעשותם". וכשהאורח מתחזק להאמין, שכל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילו, אז מברכהו בכל לבו, ונמצא שזו הבציעה עצמה, היא באמת דבר שלם, אחרי ברכת ה' מעילא לתתא. אבל מתחילה צריך להתחזק מעין ברכותיו מתתא לעילא. והיינו שנקרא אורח שאפשר לו להתחזק ולהתאמץ בכוח הריח, בסו"ה: "והריחו ביראת ה'". ובסו"ה: "גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית". זאת אומרת, שעוון הראשון נשרש בגופו מכח אביו ואמו, ועל כן נעשה האדם גזלן, בזה שאומר שעצמו הוא כנ"ל, ולא מתנת ה', ועל כן נקרא גוזל אביו ואמו, ועוד מוסיף חטא על פשע, כי אומר אין פשע. כלומר שגם המצוה מתחבבת להשחית ח"ו. ודע לחכימא ברמיזא. וזה סוד "ברכת העומר". שצריך להרגיש "מתנת ה'", גם בסאה החטים. והיינו, בכוח הריח כנ"ל, ואז שמחתו שלמה בכל עבודתו, ובזה חוזר הפרס להיות שלמה. ויודע ה' דרך צדיקים.

יהודה ליב במהר"ש נ"י

* * *

דף פ

ב"ה ט"ז מרחשון תרפ"ז לאנדאן

כבוד ידי"נ מהר"ר ... נ"י.

את מכתבך מיום י"ד תשרי קבלתי ונהייתי מאד, ומשובחים מעשיך בדבר התאמצותך בדבקות חברים, יתן השי"ת שתזכה ג"כ לכוונה השלמה.

ונא יידי, להתחזק מאד בלימוד התורה, הן נגלה והן נסתר, כי לא חסר לך יותר, אלא להתחזק בעול התורה, שאין יצר הרע שורה אלא בלב פנוי מחכמה, ולהשמר מאד מעצלות, כי בעצלתים ימך המקרה, והיא הקליפה היותר קשה בעולם, והכל לפי רוב המעשה, וסימן לעצלים היא העצבות, וסימן לזריזים הוא השמחה.

אם לא קשה לך, הייתי מיעצך, שתלמוד למוד ההוראה, בכדי שתגיע להוראה, שהיא יפה לנשמה. והעיקר להתפלל ולבטוח בה, על כל מה שתרצה לעשות, ויועיל לך לגמור בכי טוב. כבר ידעת שהתפילה והבטחון, עולים בקנה אחד. וצריכים להאמין באמונה שלמה, שהשי"ת שומע תפילת כל פה, וביחוד מה שנוגע לשכינה הק', ובאמונה זו קונים הבטחון, ואז תהיה תפילתו שלמה, בבטחון שיושע, ואז יזכה להיות בבטחון ובשמחה כל היום, כמו שכבר נוסע. ותזכור מה שאמרתי לך, שהשעה הראשונה אחר הקימה, תשבר את לבך ותעסוק בתיקון חצות דרך מחשבה, ותצער עצמך בצער השכינה, שסובלת בגרם מעשיך. אבל לא תאריך בזה, יותר משעה אחת. ואחר כך תיכף תגביה את לבך, בדרכי השי"ת, באמונה ובטחון כנ"ל בשלימות. ותעסוק כל היום בתורה ועבודה בשמחה. ואם תרצה, תוכל לעסוק בשבירת הלב, גם חצי שעה טרם השינה. אבל הזהר מתחבולות היצר, שרוצה דוקא להעציב את האדם, בעת עסקו בעבודת השי"ת, ובעת כזאת אומרים ליצר הרע: אף על גב שהצדק אתך, עם כל זה-המתן, כי יש לי שעה קבועה לך. ואז אחשוב בזה, ולא בעת עמדי לפני המלך, ועל כן היה לכהן בגדים מיוחדים לדשן את המזבח, ובגדים מיוחדים לעבוד עבודה.

וד"ל והזהר בדברי אלה, ואז תזכה לקרב את עצמך לדביקותו ית' וחפץ ה' בידך יצליח.
יהודה ליב במהר"ש אשלאג

* * *

דף פא

ב"ה יום ועש"ק וישלח תרפ"ז לאנדאן יע"א

כבוד ידי"נ מה"ר ... נ"י לנצח

...ומה שכתבת שאינך מבין את החדושי תורה שכתבתי לך, אמנם כן היו צריכים להיות מובנים לך, ובהיישיר דרך עבודתך בודאי תבין אותם, כי על כן כתבתים לך.

ומה שפירשת, על "זדונות נעשו לו כזכיות", אשר בעת תשובתו אל ה' רואה בעליל, שהשי"ת אנסו על עונותיו, ועם כל זה נותן נפשו על תקונם כמו שהיו עונותיו ברצון, שבזה נמצאים הזדונות כזכיות וכו'. עדיין לא קלעת למטרה, כי סוף סוף אתה עושה מאונסים זכיות, אבל לא מזדונות. ועוד ביותר נטית מהדרך, בפירוש חטאו של אדם הראשון, וחייבת את נשמתו גלות מצד אונס הנ"ל, ועשית האונס כשוגג. ומה שתירצת, שאין חילוק אם התינוק מתלכלך מעצמו או במעשי אביו, סוף סוף מלוכלך הוא, ומחויב לצאת לרחוץ. אתמהא, איך יצא לכלוך מטהור?

ודבריך האחרונים כנים הם, שהודות שנכנסת במקום שאינו שלך, ובשביל הרגלך להיות עוטה על עדרים שאינם שייכים לך, ועל כן לא הבנת דברי הקולעים בדיוק, רק אליך ולשמך לבדך. מי יתן והיו דברי אלו דים לך, שלא לרעות עוד בכרמים שאינם שלך. וכן איתא בזוהר: "אסור ליה לברנש לאסתכלא באתר דלא אצטריך". ומה שכתבת שאני מעלים דברי בין השורות וכו', ואיתא: "צרכי עמך ישראל מרובין" וכו'. כי אין לך שעה שהוא דומה לחברו, ומכל שכן "הני דמהדרא אפתחא רצין ושבין, ותרעין לא פתחין". אין קץ לשנוי מצביהם. ובשעה שאני כותב ד"ת, או בע"פ, אני אומר אותם שיפרנסו לכל הפחות כמה חדשים, דהיינו שיהיו מובנים בעתים הטובות במשך הזמן, ומה אעשה אם העתים הטובות פחותות המה, או הפרוץ מרובה על העומד, ודברי נשכחים?

וזה ודאי, שבשכל האנושי העיוני, לא יתבוננו כלל דברי, כי המה נאמרין ונצרפין מאותיות דליבא. ובדבר הזה שדימת שנכנסת ולא ידעת לצאת, כי נלאית מלכלכל את הענין, אומר לך בדרך כלל, שהשב מאהבה, הוא הזוכה לתכלית הדביקות. דהיינו, רום המעלות. ואיש המוכן לחטאים, הוא מצוי בשאול תחתית. והמה שתי נקודות היותר רחוקות בכל המציאות הזו.

לכאורה יש לדייק על לשון תשובה, שהיה צריך להקרא לשון שלמות, אלא להורות, שהכל ערוך מכל מראש, וכל נשמה ונשמה, כבר נמצאת בכל אורה וטובה ונצחיותה. רק עבור "נהמא דכיסופא" יצאה הנשמה בסוד הצמצומים, עד שמתלבשת בגוף העכור, ורק בסגולתו, היא חוזרת לשורשה לטרם הצמצום, ושכרה בידה מכל המהלך הנורא שעשתה, שכללות השכר הוא הדבקות האמיתי. כלומר, שהתפטר מנהמא דכיסופא. כי כלי קבלתה נהפך לכלי השפעה, ושוה צורתה ליוצרה. וכבר דברתי הרבה בענין זה. ובזה תבין. אם הירידה לצורך עליה היא. היא נחשבת עליה ולא ירידה, ובאמת הירידה עצמה, היא העליה, כי אותיות התפילה עצמם מתמלאים משפע, ובתפילה קצרה, יקצר השפע, כי יחסרו אותיות. וכן אמרו ז"ל: "אלמלא חטאו ישראל, לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד". ודו"ק.

הא למה זה דומה: לעשיר גדול שהיה לו בן יחיד רך בשנים. ויהי היום והעשיר נאלץ היה לנסוע למרחקים לתקופה של שנים רבות. וירא העשיר שמא בנו יפזר את רכושו בענין רע.

ע"כ התחכם, והחליף את רכושו באבנים טובות ומרגליות ובזהב. וכן בנה מרתף גדול עמוק באדמה, והטמין בו את כל הזהבים והאבנים הטובות והמרגליות, וגם את בנו הכניס שם. ויקרא לעבדיו הנאמנים לו, ופקד עליהם שישמרו את בנו שלא יצא מן המרתף, עד מלאות לו עשרים שנה. ובכל יום יורידו לו מכל מאכל ומשקה, אך בשום אופן לא יורידו לו אש ונרות. ושיבדקו את הקירות מכל סדק שלא יפלו שם קרני השמש. ולמען בריאותו יוציאו אותו מן המרתף בכל יום למשך שעה אחת ויטיילו אותו בחוצות העיר, אבל בשמירה מעולה שלא יברח, וכשימלאו לו עשרים שנה, אז תתנו לו נרות ותפתחו לו חלון ותניחו לו לצאת.

מובן שצערו של הבן היה עד אין קץ, ומכ"ש בעת שטייל בחוץ, וראה שכל הנערים אוכלים ושותים ושמחים בחוצות, בלי שמירה ובלי זמן קצוב, והוא נתון בבית כלא, ורגעי אורה ספורים לו, ואם היה מנסה לברוח מכים אותו בלי חמלה. ויותר הוא נדאב ונדכא בשמעו שאביו בעצמו הסיב לו כל היגון הזה, כי המה עבדי אביו עושים פקודת אביו. כמובן שחושב, שאביו הוא האכזר הגדול מכל האכזרים הקדמונים, כי מי שמע כזאת.

ביום שמלאו לו עשרים שנה, שלשלו העבדים אליו נר אחד כמצות אביו, לקח הנער את הנר והתחיל להסתכל מסביבו, והנה מה הוא רואה, שקים מלאים זהב וכל סגולות מלכים.

רק אז הבין את אביו, שהוא רחמן אמיתי, וכל מה שטרח לא טרח אלא בשביל טובתו, ומיד הבין שבודאי העבדים יניחו לו לצאת חפשי מהמרתף, וכן עשה, יצא מהמרתף, וכבר אין שמירה, אין עבדים אכזריים, אלא הוא עשיר נעלה על כל עשירי ארץ.

והנה באמת אין כאן חדוש ולא כלום, כי איגלאי מילתא למפרע, שעשיר גדול היה כל ימיו, אמנם לפי הרגש הוא היה עני ואביון, המדוכא בשאול תחתית כל ימיו, ועתה ברגע אחד התעשר בהון עצום, ועלה "מבירא עמיקתא לאיגרא רמה". ומי יוכל להבין את המשל הזה? מי שמבין אשר "הזדונות", הם הם המרתף העמוק בשמירה המעולה שלא לברוח משם. ואתמהא, אם אתה מבין את זה.

ובזה פשוט הוא, שהמרתף והשמירה המעולה כל אלו המה "זכיות", ורחמי אב על בנו, שבלי זה לא היה לו מציאות כלל בשום פנים, שיהיה עשיר כאביו, אבל "הזדונות" המה "זדונות ממש". ולא "שוגגין". ולא "אונסין מפי הדבור". אלא, טרם ששב אל עשרו, שולט הרגש הנ"ל, בכל מלואו ומובנו, אבל אחר ששב אל עשרו, רואה כל זה שרחמי אב הם, ולא כלל אכזריות ח"ו.

וצריך להבין שכל קשר האהבה של האב ובן יחידו הנ"ל, תלוי בהכרת רחמנותו של האב על הבן בדבר עניי המרתף והחשכות והשמירה המעולה, כי טרחא גדולה וחכמה עמוקה, רואה הבן ברחמי אביו האלו. גם בזהר הקדוש, דברו מזה, ואמרו שהזוכה בתשובה, השכינה הקדושה מתגלית אליו, כמו אם רכת לב, שלא ראתה את בנה ימים רבים, ועשו פעולות גדולות ומרובות, לראות זה את זה, ומחמת זה באו שניהם בסכנות עצומות וכו', ולסוף הגיע להם זה החופש המקווה בכליון עינים, וזכו לראות זא"ז אשר אז האם נופלת עליו ומנשקו ומנחמו ומדברת על לבו, כל היום וכל הלילה, ומספרת לו הגעגועין והסכנות בדרכים שעברו עליה עד היום, ואיך היתה עמו מעודו, ולא זזה שכינה, אלא שסבלה עמו בכל המקומות, אלא שלא יכל לראות א"ז.

וזה לשון הזוהר: שאומרת לו כאן לנו, כאן נפלו עלינו לסטים. ונצלנו מהם, כאן מתחבאים היינו בבירא עמיקתא וכו', ומי פתי לא יבין רבוי האהבה והנועם והעונג המתפרץ ויוצא מספורי נחמה האלו.

ואמת שטרם שנפגשו פנים אל פנים היה בזה הרגשי יסורים קשים ממות, אבל בסוד נגע מחמת שה"ע" בא לסוף הצרוף, אך בעת הספור מדברי הנחמה, אשר ה"ע" בתחילת הצרוף, ודאי ענג, אלא הם שתי נקודות שאינם מאירות רק אחר מציאת היותם בעולם אחד. וסוב ודמה לך, אב ובן שחכו זה לזה בכליון

ענים, אורך ימים ושנים, ולסוף ראו את עצמם, אבל הבן הוא אלם וחרש, ואינם יכולים כלל להשתעשע זה עם זה, ונמצא עיקר האהבה בתענוגים כיד המלך.

יהודה ליב

* * *

דף פה

ב"ה כסלו תרפ"ז לונדון

כבוד ידי"נ ... מוה"ר נ"י לנצח

מכתבך האחרון מיום ה' כסלו השגתי לנכון, ועל פליאתך ממיעוט מכתבי, אומר לך שטרדתי רבו מאד, ע"כ אשא תפילה לה' שיגמור בעדי.

אני מתפלא למה לא פרשת את מכתבי ששלחתי לידידינו נ"י, בענין "בעל הבית בוצע ואורח מברך". כי כתב לי שאינו מבין בו.

וכמדומה לי שנלאית נשוא את הגעגועים לזכות לעול תורה ומצוות לסיבת פגעי הזמן. ומה אוכל לומר לך מרחוק, בעת שלא תוכל לשמוע את קולי, גם דבורי, זולת להסתכל באותיות מתות יבשות, עד להפיח בהם רוח חיים, אשר לזה צריכים יגיעה, וליגיעה צריכים זמן מרווח לדעתך. כתוב: "פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון, על שולי המעיל סביב. וכו'. ונשמע קולו בבואו אל הקודש וכו'".

הנה סוד האפוד, מלשון אי' פה'ד'. כי במקום הדלת שם הפתח, בשעה שסגור. בגשמיות, אפשר לראות הדלת, כמו שאפשר לראות את הפתח, אבל ברוחניות, אינם רואים זולת הפתח. ואי אפשר לראות את הפתח הדלת כלל, זולת באמונה שלימה וברה רואים את הדלת, וברגע הזאת מתהפך לפתח, כי הוא אחד ושמו אחד.

וכוח הזה לשמוע בקול חכמים במציאות זאת בד', נקרא אמונה, מפני שאינה נקבעת בפעם אחת, אלא בחינוך, בהסגל, ובעבודה, ע"ד שאומנים את הילד הקטן, המונח כאבן שאין לו הופכים, זולת האומן הזה המגדל אותו. ועל-כן נקראת כללות העבודה הזאת בלשון "מעיל". להיותו בגד חיצוני, והיותו ב"למעלה" משכל האנושי, ושב שילוב ע"ד שולי הכלי, ששם מקום קבוץ השמרים והזוהמא.

דהנה במשך ימי האומנות הוא בבחינת הולך ושוב, כל דמהדרי אפתחא, וברגע האחרון של ההליכה, כשנמצא קרוב לפתח, אז דוקא, נלאה, וחוזר לאחוריו. הליכה הזו נקראת "זהב", מלשון "זה הב", כמוש"כ הזוה"ק, כי ההליכה נעשית בכוח ההשתוקקות והגעגועים, לדביקותו ית', ומיחל ומתהלל, זה הב זה הב. ונקרא "פעמון", משום שאין לו כוח לפתוח, וחוזר לאחוריו, וכן מבלה זמנו בהלך ושוב, פעם אחר פעם, באהדורא אפתחא. ונקרא "רמון", כי רוממות הלמעלה משכל מקיפו סביב. ועל-כן שוב נקרא "רמון", דאם לא כן, היה ח"ו נופל לגמרי.

וברבות הימים מתקבצת זוהמא וחרדה גדולה, בשולי המעיל סביב, הן מבחינת הפעמון, והן מבחינת הרמון (המתקבצת) מסביב האי" פו"ד", שאין לו קצה...

ולמה עשה ה' ככה לבריותיו, הוא, משום שצריך להמציא הקול לדבורים, שיתגלה פה ד' בבואו אל הקודש, כמו"ש "ונשמע קולו בבואו אל הקודש".

צא ולמד, מאותיות דהאי עלמא, דאין קול אלא בחרדה, כמורגש בנימין של הכינור, כי עקב תוקפו של התמשכות הנימין, יש שם חרדה באויר, שהוא הוא הקול, ולא זולת, ועל דרך זה, יש בכל אוזן אנושי, מין עקומא דאודנין, שנקרא תוף, בלשון הרופאים, אשר מתוד שפה חבירו מכה באויר, באים ניצוצי אויר המוכים, על אוזן האדם, דופים ביותר, על-כן הם מכים על התוף שבאוזן, והתוף נחרד מכל הכאה בצורה אחרת. ובזה נמצאים כל מעלת מובחר היצורים, מין המדבר, שבזכות זה, "כל שתה תחת רגליו".

וז"ש "וגילו ברעדה", ודרשו ז"ל: "במקום גילה שם תהא רעדה". והלשון קשה, דהיה להם לתפוס לשון קצרה, "הגילה והרעדה יהיו ביחד", אלא יורנו, אשר הגילה לא היתה לה מקום בלעדי הרעדה. וזה שאמרו: בו במקום שצריך להמצא גילה ושמחה, דרך שם מציאות הרעדה, שהוא מקום גילה.

גם תוכל לנסות זאת, בזוג המקשקש על הברזל בגיגית, ומשמיע קול. אבל אם תשים ידך על הגיגית, מיד יחלש הקול, וזאת מפני שהקול היוצא מהגיגית, הוא בחינת הרעדה של הגיגית, ועל ידי הכאת הזוג ושימת ידך, אתה מחזק את הגיגית, וממעיט את הרעדה, וממילא נחלש הקול.

והנך רואה את הקולות, אשר הקול והחרדה דבר אחד הוא. אבל לא כל הקולות ראויים לנעימות, שהוא באיכות צורת הקודם, דהיינו החרדה, למשל: קול רעם מפחיד ולא ינעם לאוזן האדם, מפני שהחרדה תופסת שיעור גדול בכוח המכה, וגם כן מדה של זמן ארוך יותר מדאי, ואפילו כוח המכה היה קטן, היה גם כן, צורם לאוזן, מפני תפיסת זמן מרובה. אבל קול כינור ערב לאוזן השומע, להיותו משוער בכוח המכה, והיותו משוער בתכלית הדקדוק באריכות זמן, והמאריך בתפיסת זמן אפילו חלק מס"ד מדקה, יקלקל הנעימות.

ומכל שכן להבין את הקולות לדבר ה', כי יקר הוא, ודאי צריכים דקדוק גדול, בכוח המכה, המחולק על שבע מדרגות. ומכל שכן בתפיסת זמן, שלא לקלקל חלק ס"ד מדקה, כי שם רגל גאוה נמצא, כמ"ש: "ותשם בס"ד רגלי", ואז תדע שכל המלאכים עולים בשיר, ובמקום גילה הוקדם הרעדה, ועל כן לא כל החרדות טובות, אלא החרד לדבר ה', מקבץ כל החרדות למקום והקדם הגילה, וה"ס "יקוו המים וכו' אל מקום אחד", לא זולת ח"ו.

וזהו שאמרו ז"ל: "כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה, באה רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו", כי החרד לדבר ה' נקרא החרדה במקום רוח צפונית, דהיינו, בסוד "הרמון" כנ"ל, שבזה "בעה"ב בוצע".

ואתפליג לילה ע"ד "תפילה עושה מחצה", שעל-כן הוא שוכב במטה, שה"ס "לא יתן לעולם מוט לצדיק" וכו', ועד"ש על, "וישכב במקום ההוא", דרשו: "יש כ"ב" אותיות, שהוא "כף" המחזיק "ב" אותיות שהם ב' הנקודות היותר רחוקות במציאות שלפנינו, כמו שהארכתי במכתבי. ולמעלה ממטתו שם ה"ס רמון כנ"ל. וכיון שנתגלתה הנקודה של מטה. אז הקב"ה יוצא לטייל עם הצדיקים בג"ע, כי הפתח פתוח, והשכינה הקדושה אומרת כל השירות והתשבחות שלה, ועל כן **כינור של דוד מנגן מאליו**, כלומר, בלי חיבור שום דבר, זולת החרדה דרוח צפונית וד"ל.

ואם עדיין אין הדברים ברורים, צא ולמד אלף בית. שלא נחסר כל ל-"ב" שהעולם נברא בו, זולת ה"א" של "אנכי", וזו הפרצה שלה ברוח הצפונית של ה"ב". וע"כ "מצפון תפתח הרעה", שהיא פרצה גדולה. אמנם על כן "מצפון זהב יאתה". מתחילה בפעמונים, ובהתיחדם של ה"ב" אותיות, מתגלה פה ה', ועל-כן צריכים לקבץ החרדות למקום אחד, להיות חרד רק על דבר ה'. ואז מכינים "פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב".

וע"ד זה לאט לאט, יהיה העומד מרובה על הפרוץ, ויריח ביראת ה', ומרגיש ש"כל מה שטרח בעה"ב לא טרח אלא בשבילי". וידע ויראה שבעה חלקי הרוח רעדה כנ"ל, דהיינו, שנוסף על הרוח של יראת השם. עוד שש רוחות. השורים על משיח ה', כמ"ש "ונחה עליו וכו' רוח חכמה ובינה" וכו' ע"ש.

ועל כיוצא בו אמרו ז"ל: "בעל הבית בוצע" וכו', שאע"פ שבעל הבית בוצע האורח מברך על הפרושה, כמו על השלימה, ומי אשר ח"ו אינו עושה כן, עליו נאמר: "ובאו בה פריצים וחללוה". ח"ו כמו"ש: "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית". לבוא שם בגסות הרוח, בפרוץ מרובה על העומד, וכדי בזיון וקצף. וז"ס "ויו" קטוע דשלום דפנחס", להיותו עומד בפרוץ מרובה לפניו, ותעצר המגפה, שבקדושתו הרבה העומד על הפרוץ, ושוב נתיחדו העם עם משה וד"ל, והיה שכרו שהקב"ה אמר למשה: "הנני וכו' ברית כהונת עולם". לנצחיות כמו"ש בזהר.

ובזה יתבאר לאברהם, **הזאת זכרון** שלו שיש שם, שלא יחשוב האדם בפרטות הענינים שנלכד בהם, שזהו עצת היצר והס"א. רק בכללות, והכוונה כמו שהארכתי כאן די באר, וז"ס כל עשיותיו של אדם, צריכים להיות בכוונה רק לאקמא שכינתא מעפרא, שהנחש הקדמוני ניזון הימנו. ודו"ק.

ומה אעשה לאלה שנודרים ונודבים על דעת רבים להטות, ודי להם חצי הנחמה שמקבלים על ידיהם, כמו שאומרים (אינשי): "צרת רבים חצי נחמה", ועל כן, עובדים ומסתפקים, כדי לקבל פרס, ולוא גבהו דרכיהם פעם אחת לתמיד, למעלה מיוד טפחים, אז יראו את הדלת, כי פתח פתוח להרוחה הוא, ולא יהיה עוד ב' הפכים במקום אחד, ובזמן אחד, להיותו שורה למעלה מיוד.

...כתוב: "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" (משלי ג, לד) - אפתח במשל פי, אולי תבינו: מלך גדול, טוב ומטיב, אשר כל מגמתו היתה רק להנות בני מדינתו. כי לא נזקק לשום עבודה שיעבדוהו. אלא שכל שאיפתו היתה להטיב עם בני מדינתו.

אמנם ידע שיש מדרגות במקבלי טובתו, בשיעור אהבתם אליו ובמדת הכרת ערך מעלתו - עלה ברצונו להנות בשיעור מופלג את הכשרים שבבני מדינתו ביחוד. וכל יתר העם יראו שאין המלך מקפח שכר

המרבים אהבה אליו, אלא שמשביע אותם מטובו משפע התענוגים אשר הכין עבורם, ובנוסף על התענוגים שנותן להם כיד המלך, יש להם תענוג מיוחד בזה שמרגישים שנבחרים המה מעם, וגם זה רצה ליתן לאוהביו.

וכדי להשמר מהתלונה של העם, שמא ישקרו בעצמם, או יטעו גם כן את עצמם לומר: מאוהבי המלך המה - ועם כל זה נגרע שכרם. ומחמת שלמותו של המלך נשמר גם מזה, ועל כן חשב תחבולות להוציא מחשבותיו אל הפועל בשלמותם. עד שמצא עצה נפלאה:

נתן צו לכל בני המדינה כולם, אחד לא יחסר לבוא לשנה תמימה אל עבודת המלך. ויחד מקום בהיכלו לכך. והתנה בפרוש שאסור לעבוד מחוץ למקום המיועד, כי פיגול הוא, ובעיני המלך לא ירצה. והנה שכרם אתם במקום פעולתם. שהכין להם סעודות גדולות וכל מעדני עולם בכל אימת שרוצים. - ואחר ככלות מועד שנת העבודה, אז יקח את כולם לשולחן המלך עצמו, ויהיו מרואי פניו היושבים ראשונה במלכות.

והכרוז התפרסם. וכולם כאחד באו לעיר המלך המוקפה חיל וחומה, כי נסגרו שם במשך השנה הנועדה, ותחל העבודה.

סבורים היו שהמלך הכין משגיחים על אופן עבודתם, לדעת מי עובדו ומי לא עובדו. - אמנם המלך הסתתר, ואין שום השגחה, ואיש הישר בעיניו יעשה. כך נראה הדבר בעיניהם. ולא ידעו מההמצאה הנפלאה אשר נתן מין אבק רע במעדנים ומגדנות. וכנגדו נתן אבק מרפא בבית של העבודה. ובזה התבררה ההשגחה מעצמה. כי אוהביו ונאמניו באמת ובתמים, אף על פי שראו שאין השגחה במקום הזה. מכל מקום מחמת אהבתם הנאמנה, שמרו מצוות המלך בדקדוק, ועשו כל עבודתם כפי המוטל עליהם. וגם דייקו לעבוד במקום המיועד לכך דווקא. וממילא שאבו לתוך גופם את אבק המרפא. וגם כאשר הגיע זמן האכילה - טעמו את המגדנות והמעדנים. והיה בהם אלף טעמים, מעודם לא השיגו טעמים כאלו ולא הרגישו מתיקות כזאת.

ועל כן היו מהללים ומשבחים את המלך מאד. כי על שולחן המלך הנעלה על כל שבחים המה אוכלים! אבל השפלים, שאינם מבינים כלל בחינת מעלה במלך, שראוי משום זה לאהוב אותו באהבה מסורה ונאמנה. כיון שראו שאין השגחה - לא שמרו את מצות המלך כראוי. זלזלו במקום המיועד לעבודה, וכל אחד עבד עבודתו במקום שנראה לו במגרשי המלך. וכשהגיע זמן האכילה, כיון שטעמו את המגדנות - נתמלא חיכם טעם מר, מחמת האבק הנ"ל. ויחרפו ויבזו את המלך ושולחנו הבזוי אשר הכין להם לשכר חלף טרחתם. והוחזר המלך אצלם לשקרן גדול שאין כמותו. אשר במקום מעדנים ומחמדי עולם - נתן להם מרורות ומלוחות כאלו.

וכיון שכן, התחילו להמציא להם ממגרש העיר מיני מזונות. לשבור רעבם. ואז משנה שברון שברם - כי עבודתם נתרבה פי שנים. ולא ידעו החמדה שבשולחן המלך המצוי לעיניהם. והנמשל הוא: התורה נחלקת לב' חלקים: חלק לשיעבוד המקום, כמו תפילין, שופר, ולימוד התורה. חלק לשיעבוד הבריות: כמו, גזלה, ושמרתם לנפשותיכם וכו' גניבא, אונאת איש, להקפיד על נקיות וכו'. והנה החלק שבין אדם לחברו הוא העבודה האמיתית. והחלק שבין אדם למקום הוא השכר והמחמדים הפרושים על שולחן המלך.

אמנם, "כל פועל ה' למענהו" פעל, שגם החלק של שעבוד הבריות צריך להיות במקום של מלך. דהיינו, "לאקמא שכינתא מעפרא". ובזה יש אבק מרפא לסם המות המוטל בן אדם למקום. וזה סוד: "ולענוים יתן חן". בתורה ומצוות שבין אדם לחברו, ובין אדם למקום. "לאוהביו ולשומרי מצוותיו" - לעשותם עובדים הכל על המקום הנועד, ויש להם חן דקדושה. ו"בארצם יירשו משנה" - כי מלבד שאינם עובדים כל כך בשעבוד הבריות - המה שרויים בתענוג כל ימיהם בחן ה'. אבל "ללצים הוא יליץ" כנ"ל. ואומרים שולחן המלך מגואל הוא ח"ו. כי מרגישים את הקדושה כמו ליצנות ח"ו ואם כן הרשעים אינם מרויחים ברשעם, ואם כן מי יוכל להפסיד מה, אם יתפרש מהם אפילו בשעת תקוה למציאת חן.

יהודה ליב

* * *

דף צא

ב"ה ג' שמות תרפ"ז לאנדאן יע"א

כבוד תלמידי ... נ"י

... ודאי אני רוצה להתאחד עמכם בגוף ונפש, בזה ובבא. אמנם איני יכול לעבוד, זולת ברוחניות ובנפש, כי יודע אני את נפשכם, ואני יכול להתאחד עמה, אבל אתם אין היכולת בלבכם לעבוד זולת בגוף, כי אינכם יודעים את רוחניותי, שתוכלו להתאחד עמה, ואם תבינו את זה, תבינו גם כן, שאני איני מרגיש בעצמי שום מרחק מכם, אבל אתם, ודאי לקרבת גוף ומקום צריכים, אך זה, לעצמכם ולעבודתכם, ולא לי, לעבודתי, ומתרץ אני את עצמי בזה מראש, על הרבה קושיות.

אבל אני מתפלל לה' שיוליך אתכם בדרך אמת, ותנצלו מכל המעקשים המצוים בדרכים, וכל מה שתעשו ה' יצליח בידיכם.

ומצדכם עליכם לדקדק בדרכי שהיישרתי לכם, בענין מוחא ולבא, געגועים ותפלות, ואז יצליחנו ה' בודאי, ונתאחד בקרוב בגוף ונפש בזה ובבא.

מענה למכתבך מכ"ו כסלו ב' דחנוכה, כתבת: שהעולם נברא בשביל עבודה, ולסבת עבודה ברא את החושך, שיהיה בו חומר לעבודה, כי באור יש תענוג ולא עבודה. והקשית לפי זה, קליפת הימין למה, בשמשים החושך לאור, והנברא מרגיש החושך לנבדל הימנו, וכמו שאינו שלו, ואם כן יוכל לסבב כל שבעים שנותיו. ואדם כזה למה נברא? ואתה דורש ע"ז תשובה שלמה, ולא לאורות הגדולים אתה צריך, רק להסיר ממך חרפת הצביעות הנוגע עד הנפש, ואתה מסיים, שע"ז אתה יכול לומר... האמת יורה דרכו, ומה כבר הגיע השנה החמישית וכו' ע"כ.

הנה דברייך מבולבלים, איני יודע לכן את האמת הזה. אמרת חדשות, שהעולם נברא בשביל העבודה. ואם כן צריכה העבודה להשאר לנצחיות? ונודע שהנצחיות הוא בסוד המנוחה! ומה שאתה מקשה על הנברא השם חושך לאור, ואינו מכיר החושך שיש בו? צריכים לדעת להבחין בין ימין ושמאל, ועדיין לא זכית לראות החושך, כי ערך החושך והאור הם כפתילה ואור, על כן צריכים לראות את הנר, ולהנות לאורו, אז תדע ימין ושמאל!

אולם מה אתה מתמיה בכלל על הבורא יתברך, שנתן כוחות גדולים לקליפות. כבר אמרתי לך בענין זה באורים גדולים - והעיקר, שהשי"ת מגין על עצמו שהדבוק בו לא יהרהר עליו, וזה לא יקרה לעולם, כי כל יכול הוא - ואיני רוצה להאריך כאן.

אבל דברייך מעורכים אצלי, ע"ד "תפלה לעני", שהיא תפלה בתורעמותא, שקרובה היא להתקבל לפני כל התפלות. ועיין בזוהר על הפסוק "תפלה לעני" וכו': "וכי דוד עני הוי, אלא תפלת עני היא בתרעומתא, וכו'". כי"ר.

ומה שאתה דואג על סימן יפה, נראה שנחוץ לך ענין השלמות, על בחינת סימן בעלמא, וזהו סימן טוב, שלפני חמש שנים לא התרעמת כזה וכו' וד"ל. וכבר אמרתי לך, שמן "ויסעו מרפידים", עד קבלת התורה, אינו אלא נסיעה אחת, אבל תדע, שאין דברי אמורים לקרר דאגתך ולנחם אותך. כי בסוף שנה אחת היית במדרגה יותר חשובה מהיום. אלא שאל תתיאש מן הרחמים.

ומה שהבאת ראיה על מטרת הבריאה, שהיא לעבודה, מן הכתוב: "מה ה' אלקיך שואל ממך כי אם ליראה את ה' אלקיך וכו' ולעבוד את ה' אלקיך" וכו'. אמנם כן, יש שתי מטרות: אחת, שצריכה להיות לעיני האדם, ואחת, לבורא ית' בעצמו. והכתוב מדבר מה שצריך להיות לעיני הנברא.

והענין כמו"ש בפרקי אבות: "לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין להבטל ממנה". כלומר, שבהיות השלמות מטרת העבודה וגמר מלאכתה, אם כן יש צד פרוץ לפני הס"א, להתקרב ולהבינו, שאינו מסוגל לזה, ולהביאו ליאוש, כי על כן צריך האדם לדעת, שגמר מלאכה אינו עסק האדם כלל וכלל, כי אם עסק השי"ת, ואם כן איך אתה יכול לדעת את השי"ת, ולשערהו אם יכול הוא לגמור מלאכתו, או אינו יכול ח"ו, שזה ודאי חוצפה והמרה.

"ולא אתה בו חורין להבטל ממנה", אפילו בו באופן, אם השי"ת רוצה שתעבוד, בלי לגמור מלאכה. וז"ש: "מה ה' אלקיך שואל" וכו'. פירוש, הנברא מחוייב לדעת רק אחת שהשי"ת... עבודה, ועל כן יעשה רצונו יתברך בתמימות, ע"ד: "פתחו לי פתח א' של תשובה כחודה של מחט", וע"כ ינצל מהס"א, שלא יתקרב אליו לעולם, ואם האדם נשלם בזה, יכול הוא להיות בטוח שהשי"ת מצדו יגמור מלאכתו. "ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרנות נכנסות".

אבל אם אינו מוכן מצדו לעבדו, אפילו באופן שלא יזכה לגמר מלאכה, ולפתחו של אולם, ודאי לא יועיל לו כל החנופות והשקרים, וכבר ביארתי מ"ש בזוהר "ע"פ שנים עדים וכו' יומת המת", דא ס"ם דאיהו מת מעיקרא שאין הדבר כבד להרוג את המת, הגם שיש למת קליפת ימין, כי הקליפה היותר קשה מתבטלת ברבוי הודאה לפני השי"ת, ורבוי העבודה. איני יודע אם דברי מספקים אותך, אמנם הודיעני עוד, ואיישב לך לפי העת, כי שאלת מה העדות, שאלת חכם היא, אם בעל עבודה הוא.

יהודה

* * *

דף צד

ב"ה עשרה באדר ב' תרפ"ז לאנדאן

כבוד תלמידי... נ"י

...הנה המכתב הנ"ל, שלא נשלח בעת כתיבתו, אשיבו לך כעת. והנני גם כן להשיב על מכתבך האחרון מיום ער"ח אדר ב'.
... ומה ששאלת בענין נהי"מ, שלא בארתי ימין ושמאל ואמצע שבהם, הוא גם כן להיותו שייך לתכונת האו"ח, וכבר כתבתי לך שתכונות האו"ח, המה צריכים לכל הבאורים שבספרי.
כמה פעמים עוררתיך, אשר המדות הרוחניות, בשום אופן לא יוכלו להיות טובות מהמדות הגשמיות. ואתה בשלך, שאינך מרגיש טעם עבודת בנקיות.
לדעתי כל מקום שיש רצון העבודות, כבר נאבד שם... מהעבודה, כי עכוב הניחא דרוחא והשפע הנמשך, נקרא עבודות, ע"ד שאמרו: "עבדא בהפקירא ניחא ליה". ועל כן בהמצאו מקושר תחת עול שעבוד אדונו, נקרא עבד ועובד.
ועיין בפתיחה, שענין "עבודה ויגיעה", נמשכות מהמסך המעכב על אור עליון החמוד לו מאד, וענין השכר נמשך מאור חוזר, שבזה שבה המלכות להיות כתר, ונמצא יוצא משעבוד לגאולה שלמה, ברחמים הפשוטים, שה"ס כתר.
ועל כן אמרו ז"ל: "עבדא דנהום כרסיה לא שויא", משום דאור חוזר מוגדר בשם נהי"ם נהי" דז"א והמלכות המזדווגים בהכאה, כנודע.
ואם היה העבד שוי נהי"ם כרסיה עד הגולגלתא, היה יוצא לגאולה כנ"ל. אלא דלא שוי, רק עד הכרס עצמו. כולמר, דכוונת העכוב שלו, אינו בקושיות דהמסך בבחינה ד', אלא על מנת לקבל. ונמצא גם בחינת מסך המעכב שלו יהיה גם כן כלי קבלה, ולא כלי עכוב בבחינת כנ"ל, ועל כן מתהפך ח"ו הכתר להיות מלכות, ומכתר מצורף רק כרס, ונהי"מ כרסיה לבד, ועל כן נשאר להיות עבדא.
וכל ההבחן הזה, בין מסך דכתר, ומסך דכרס, בא לו על ידי מאוס בכלי קבלה לבטנו, בתכלית המאוס. כלומר, גם התענוג הנמשך לבטנו מאליו. היה דומה עליו, כמו תענוג של הגורר ומחכך בשחין ובוועא, שהוא התענוג המאוס לכל אדם, משום דברי הזקא, ועל ידי הכוח המאוס בטבע, נטבע בו טבע שני, למאוס באמת בתענוגי בטנו, ובזה יהיה המסך שלו נאזר בכוח העכוב כבחינה ד', השב להיות כתר.
אך מה נעשה לאלה, אשר אינם מקפידים כל כך אנקיותא! ודבר מאוס, גם בטבע הראשון שלו, הגשמי, עליו יש רחמנות גדולה! שמצדו, הוא מזוכך, וכבר מיאס בדבר שצריך למאס, אבל אינו יכול להבחין כ"כ מצד טבע גשמיותו, שאינו בורח כל כך בזהירות הראויה אפילו לדבר מאוס הגשמי. ועם זה מתורץ קושייתך בדבר הצביעות. שע"כ יצא לך הטעות, שהעולם נברא בשביל עבודה. שמה שאצלי **שכר**, מתבלבל אתה מבלי משים לב, שהיא **עבודה**, ונכון שתתקן עצמך בטרם באתי ירושלימה, וביותר קודם חג החרות.

יהודה ליב

* * *

דף צה

ב"ה עשרה לאדר שני תרפ"ז לאנדאן יע"א

כבוד ידי"נ מהר"י... נ"י

גם מכתבך מיום כ"ב אדר א' קבלתי לנכון: ומה שאתה מצטער, שאין החידושים שלך מוצאים מקום וזמן המוכשר לתשומת עין ולהתחשב עמהם, גם אני מצטער על זה, ולדעתי יותר ממך: אבל קוה אל ה' ויאמץ לבך וכו'.

ומה שאתה כותב יפה עשית שלא הלכת, אבל עתה לא עת צניעות הוא, כי כבר נדפס רובו של הספר, וכל העומד להגלות כגלוי דמי, ועל כן תוכל לפרסם הספר כחפצך.

גם מצדי, אני רוצה לדעת אודות האוסרים כל חדש בתורה, ומוציאים החדש מפני הישן, אשר יש להם בספרי ב' דרכים, או לאמר שאין כאן תוספת וחידוש כלל, מפני שהכל כתוב בכתבי האר"י, וכן הוא האמת. או לאמר, שכל דברי הם סברות הבטן, ולמה לא נזכר מהראשונים, אף מלה אחת מכל האמור בדברי? ומי יודע אם אפשר לסמוך על אדם כזה שרוצה לברוא שיטה חדשה בקבלה, אשר לא שערום אבותינו, ואחר כך לתלות על יתדם זה כל קופתם של שרצים.

והאמת אני מודיע לך, שלא הוספתי שום דבר על הכתוב בכתבי האר"י, בכוונה להסיר אבן המכשול מתחת רגלי העורים והפסחים, אולי יזכו לראות בטוב ה' בארץ חיים. וטוב היה שתמהר להיות בקי בכל ספרי בטרם הגלותו לעיני החיצונים, כדי שתוכל להראותם כל דבר ודבר כתוב ומפורש בכתבי האר"י ז"ל. והנה עיקר וקוטב כל הביאורים שבחיבורי, הוא גילוי האור חוזר, אשר האר"י ז"ל, קיצר בו, להיותו מגולה די באר, לכל המקובלים, עוד מיסודם של הראשונים מטרם ביאתו לצפת ת"ו. ועל כן לא האריך והרחיב דבר זה.

אבל בענף ד' מביא להדיא - והוא מובא בע"ח דף קד' ע"ב בשער מ"ז סדר אבי"ע פרק א'. אשר במקום זה מובאים לנו כל מה שחידשתי בענין ה' בחינות דאור ישר, וענין האור חוזר.

ודע אשר ה' בחינות דאור ישר המובא פה, זה קוטב כל חידוש קבלת האר"י ז"ל על הראשונים. ועל זה היה כל מחלוקת אנשי דורו עליו, בכוח המשנה שבספר יצירה, "עשר ולא תשע", "עשר ולא י"א". ואגלה לך עם זה, אשר היא שנתנה בלבול גדול בהבנת דבריו ז"ל, להיותו מביא ברוב המקומות בחי' העשר ספירות במקום ה' בחינות, ואני חושד שהרח"ו עשה זאת בכוונה להסיר ממנו עיקשות פה ולזות שפתיים הנ"ל. ובבאורי כבר הערתי תלונה זו בהוכיחי היטב, אשר אלו ואלו דברי אלקים חיים כמבואר בהפתיחה כוללת.

ועיין בדרוש הדעת, בשער ההקדמות, ששם טרח עצמו הרח"ו ז"ל, מאד מאד להשות הע"ס, והה' בחינות יחד. אבל אינם מספיקים לגמרי לבעלי העיון. ועל כן חתם רק את שמו עצמו על הדברים ע"ש. בענין זווג דהכאה, שאני מרחיב דיבורי, ובכתבי האר"י מובאים בקיצור. הוא מטעם הנ"ל, לסיבת גילוי הענין יותר מדי, בין תלמידי הרמ"ק ז"ל, ועל דבר זה אמר האר"י ז"ל, שכל דברי הרמ"ק נאמרים רק על עולם התוהו, ולא על עולם התיקון, כי ענין זווג דהכאה, אינו נוהג רק בעולמות שקודם האצילות, וכן בחיצוניות אבי"ע, אבל בפנימיות אבי"ע, אינו נוהג הכאה, אלא זווגא דפיוסא, הנקרא חיבוק נשיקין, ויסודות, כמו שאבאר בע"ה בהתחלת עולם התיקון. אולם ביסודות עצמם נוהג זה בכל מקום, רק בבחי' פיוסא.

ועיין היטב בשער מאמרי רשב"י, בתחילת פרשת שמות, בביאור על הזוהר שם: "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" וכו', נהרין ונצצין בזווגא עילאה עש"ה בסוד ב' הצדיקים, צדיק דעאל בה הנקרא יוסף, וצדיק דנפיק מינה הנקרא בנימין, דהא' נקרא נהירו, שז"ס התפשטות ט' הספירות דאור ישר אליה. והב' נקרא נציצו, שהוא סוד חי העולמים, עש"ה ותראה שלא הוספתי כלום בכל דברי, חוץ ממה שסידרתי הדברים למתחילים, וזהו סובב רק על מהרנ"ש ז"ל, ועל מהר"ש ויטל ז"ל וודאי אין בזה קפידא.

לפעמים, אני מפסיק דרוש אחד באמצע, מפני שהוא שייך לעולם התיקון. ואיני רוצה לבלבל המעיין, רק להדריך אותו בדרך נאמן ובטוח. בדעתי לאחר שאפרש בקיצור איה"ש את כללות הפרצופין והעולמות והמוחין, אחזור לראש, ואז אוכל לבאר את המאמרים השלימים בסדר נפלא, כאשר חשב הרח"ו ז"ל.

... והמצטער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמן, להיות אלו ואלו דברי אלקים חיים, ובשיעור הצער נמדדת השלוח להיותו באמת אחד, וכל ההבחן בזה, הוא רק בהדביקות בו יתברך, שבשעת הדביקות מתהפכים כל הדינים להיות רחמים פשוטים, וסימן לדבר, שאפילו חייב מיתה הנראה אל עיני המלך, נפטר

זוכה בחיים, אשר על כן, שלא בשעת דביקות, נמצא ההבחן של אלו ואלו שני "מטי"ת" בגימטריא צח, כי אז "צדיק מט לפני רשע", ו"שבע יפול צדיק וקם"...

קשה לי מאד להיות בחג הפסח בלונדון, והוא ביותר מפני שעדיין אני באמצע עבודתי. והגם שלבי מלא תקוות, אבל מנהגי להנות רק מההוה, שהיא היא הסגולה לקרוב העתידות הטובות. ועל כן יש לי מקום רחב של געגועים.

אני חושב אחר הפסח לשוב ירושלימה ת"ו, ואני רוצה לראות אתכם מוכנים ומזמנים בהיכלא דמלכא, כי בשמחת חג המצות, תצאו מכל אותם דמהדרי אפתחא ברצוא ושוב...

... וע"ד המובא להמשיך ו' במצה ואז נהפך המצה להיות מצוה, והפרוסה לשלימה, ועד אנה תעסקו בהלכות יחץ. וכבר אמרו ז"ל: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס", כי לא תשבר להם טרם הקבלה לידיים, ומרגלא בפומייהו דאינשי: "ש"וב"ר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה", כי אם מתחזק בהמחצה שביד הנותן, אז נעשין ב' המחצות כל אחד ואחד לשלימות, שזה סוד, והצדיקים: "בארצם משנה יירשו", כי אין כאן שבור ושניהם מלאים ושלימים, ונמצא כי אחת מהנה לא נשברה, ויש לו לחם משנה, כי המלכות חוזרת להיות כתר; וזה שביקש אלישע מאליהו הנביא: "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי", דהיינו ברוח הנותן.

... אמרו ז"ל: "חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע" וכו'. פירוש, שאדם זוכה להרחבת הדעת על ידי אשה נאה, ודירה נאה, וכלים נאים, כמו שאמרו בזוהר, על הפסוק: "ושמרו בני ישראל את השבת" ע"ש. אך יש זוכה להרחבת הדעת על ידי שכרות יין ושכר, כמוש"כ: "תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש", ובאמת הוא ענין של שקר, כי מה יתן לך ומה יוסיף לך הרחבת הלב במקרה השכרות, ששוכב ושמח, דכולי עלמא דיליה. ועל כן כתוב "לץ היין", להיותו מתלווץ על אנשים בשמחה של שקר, ושאין לו שחר. וזה היה חטאו של נח, ומלאכי השרת מבזין אותו ששכור הוא.

אבל ישנה קליפה שפלה ובזויה, הנקראת קליפת עמלק "שחותך המילות וזורקן כלפי מעלה", וכו'. כלומר, שהוא כל כך חומרי, עד שאי אפשר לפייס אותו אפילו ב"ג בריתות, וי"ג נהרות דאפרסמונא דכיא. כי גם אותם זורק כלפי מעלה, ואומר: "טול מה שנתת להם".

וזה סוד הכתוב גבי אלישע, שהיה **חורש** י"ב צמדי בקר, "והוא בשנים העשר". שהעבודות הנמוכות נקרא **חרישה**, וכבר היה בדרגא היותר שפלה, דהיינו בסופה שהיא "השנים עשר", ובמדרגות השנה נקרא חודש אדר, "חודש השנים עשר". ואז אליהו הנביא השליך את אדרתו וכו', ויעשהו עולה לה' וכו', ע"ש. כי בהחזיקו באדרתו של הנותן, זכה לנצח עד גמירא. כי "אדר", מלשון "אדיר", והתחזקות היוצאת מהכלל, נקרא "אדר", והתחזקות זו מגיעה לו "לאדר", רק על ידי ריבוי תורה. והגם שבמקום זה, אין חכמה ואין תבונה ואין עצה, אבל עמלק נחלש ונחרב ונעדר, ובא צדיק ויורש מקומו.

והענין שאין ע"ז נבטלת אלא בעובדיה, שיש לו שייכות עמה, כי אי אפשר להכות את הרוח עם הגרזן, אלא רוח המכה דוחה רוח, וברזל בברזל, וכדומה. וכיון שכל עיקרו של עמלק הוא "לץ", ומחריב הכל בחומריות, בלי דעת, רק בליצנות בעלמא, על כן אי אפשר לבערו מן העולם, עם רוח הדעת, אלא אדרבה, בדבר שלמעלה מן הדעת, והיינו, על ידי יינה של תורה.

כי מכללות האור תורה, נשאר כח "אדיר" הזה ובזה תבין דאף-על-פי שלץ היין הומה שכר, אבל סגולה טובה, לכלות ולאבד זרע עמלק (כמוש"כ ולהומם ולאבדם, מדה כנגד מדה ונהפוך הוא וכו'). במשתה היין של אסתר המלכה, שעומדת מחיקו של וכו', וטובלת ויושבת בחיקו וכו'. והיינו דאמרו חכז"ל, דמותר לשנות ב"פורים" ובאושפיזא ובמסכתא, וד"ל.

ועל דרך שאמרו, "חייב אדם לבסומי בפוריא", והיינו דאמרו: "אשר למד לא נאמר, כי אם אשר יצק מים, ללמדך, שגדולה שמושה של תורה יותר מלימודה". דמחמת השימוש, זכה לפי שנים, ולא כלל מחמת הלימוד, להיותם ב' הפכים בנושא אחד. שעל כן נקראים פי שנים, והאיסור הוא ההתר, שבמפתח הראוי לסגירה, ראוי לפתיחה.

וזה סוד משלוח מנות איש לרעהו עיין בפע"ח, להיות שאינו ניכר בין בעל ג"ר לבעל ו"ק, מפני ב' מנות ששולחים זה לזה, וזה שאמר בזוהר שיר השירים: "כי טובים דודיך מיין", דהיינו, שהידידות נמשכת מיינה של תורה ע"ש. להיותו דבוק בתכלית השלימות עם הקב"ה, אפילו במקום שאין חכמה וכו', שאין זה **מחכמת התורה עצמה**, אלא **מיינה של תורה** הנובע ויוצא מתוך ריבוי תורה.

וזה סוד "וזכרם לא יסוף מזרעם", דהיינו בחי' הזכריות להיות מביט "על רשעים ואינם". ואגלאי מילתא, שאין כאן אחורים כלל, "וימי הפורים האלה נזכרים ונעשים" כנ"ל. "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות". הכל בזכר תליא מילתא, אפילו מגילוי של אסתר וד"ל.

קצרתי בדברים, להיות שהענינים האלה דברתי כמה פעמים באריכות, ואקוה לה' יתברך שירחיב גבולכם בכל המלואים השייכים לדברים הנ"ל, כי קרוב הדבר אליך עד מאד, ועד כמה תנסון את ה', ואם תאמינו בו ית', ודאי לא הרביתם פעמיכם לשוב לאחור. ולמה האמין השי"ת את רשב"י, שלא ישוב לאחור, כש"א "אני לדודי" וכו' "כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא. בחד קטירא אתקטרנא ביה בקב"ה, ובג"כ השתא ועלי תשוקתו" וכו'. אלא שאדם יראה לעינים וה' ללבב, כי אין פיהם ולבכם שוים לעשותו, ותבלין לזה הוא התורה כנודע. ובאמת הרבה תורה למדתי לכם. אמנם הכנסתם טיפות של דברים בטלים, אך כנגדם יצאו טיפות של תורה.

אני אין בכוחי להלחם עם החומריות שלכם, ובמקום זה, האיר עליכם אור תורת המצויין אפילו בדורות שעברו.

אבל אתם לא עבדתם לעצמכם מול החומריות כלום, ואין לכם התפעלות מגדלות השי"ת, ומגדלות עבדיו, ומתורתו הקדושה, אשר אני עומד ומזהיר אתכם בזה, זה כמה; וזה הכותל המפסיק ביני וביניכם, זה זמן רב "ווי להאי שופרא דבלי בהאי עפרא".

ודעו שהעבודה הזאת מסוגלת ביותר, בטרם ביאתי אליכם, להיותה עבודת חוץ, והמנקה בגדיו לפני המלך, לא ישיג כבוד, ועל כן התקינו עצמיכם בעתו ובזמנו, כדי שתכנסו לטרקלין, כי אינני רואה חסרון אחר זולתו, ומי שאמר לעולמו די וכו'. והזמן קצר והמלאכה מרובה מאד במקום תורה, על כן מהרו וסעו מרפידים לאור באור החיים, ונתברך יחד בברכת הגאולה אשר גאלנו וגאל את אבותינו אכ"ר.

יהודה ליב

* * *

דף ק

ב"ה ניסן תרפ"ז לונדון.

לכבוד ידי"נ מהר"ר ... נ"י

כל מכתביך השגתי לנכון, ומה שאתה רוצה לקבל דמי קדימה על הספר, כי סוף כל סוף יתגלה, אשריך, כי מעלת הצניעות להצניע עד כמה שהוא ביכולת, על דרך שאמרו ז"ל: "הכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה", וכו', כי כל הענינים הגדולים והעיקרים בצניעות באים. וזה שכתוב בזוהר הקדוש, על ר' אבא שיודע לגלות ברזא, והכל כפי היכולת. אמנם אחר היכולת, אין שום מעלה בצניעות, אבל הצניעות דמעיקרא, שורה ומשרה עליו הברכה לעולמים.

יהודה ליב

* * *

דף קא

בס"ד נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור תרפ"ז לאנדאן יע"א

לכבוד התלמידים ה' עליהם יחיה

... והנה אשיב לכם ביחד, להיות הכל נובע מרצון אחד, וקדושת החג מתקרב ובא, וכמו שידעתם שדרכי להתקבץ אל עצמי, ולא לותר זמן בימים אלו.

והגם אין לי עוד הוצאות גדולות לצרכי אוכל נפש על החג, כי ב"ה השגתי המצות והיין לנכון. אבל טרוד אנכי לקבל את הבן הנולד מכל העובר עלי במשך חדשי העבור מחודש תשרי, והבן יקיר לי מאד, ילד שעשועים, ועל כן המו מעי לו, ולכל צרכיו.

בטח שמתם לב לכתוב במכתבים הקודמים, שתכינו עצמכם לנהרות אל ה' ואל טובו בימים האלו, בטרם ביאתי אליכם, כי הזמן מוכשר לכך-אם תרצו, כי בצרכי ה', וחלק ה', אין הזמן והמקום מגבילים בינינו כלום, והקופה של גשמיות? תלו אותה לאחרים! והננו אחד.

כבר תמו חז"ל, "אסתר מן התורה מנין"? ואמרו: "ואנכי הסתר אסתיר", והענין, "שמתוך שלא לשמה בא לשמה", ש"המאור שבה היה מחזירן למוטב", ואם כן שפיר הקשו, איך אפשר להיות הסתר לאיזה אדם? ואפילו אם תאמר שרשע הוא, שעוסק בתורה ומצוות שלא לשמה, מכל מקום המאור שבה מוכרח להחזירו למוטב, ותרצו, שיש ב' הסתרות, בסוד "הסתר אסתיר", הסתר אחד ממיעוט הירח, כמ"ש "מאורות, חסר כתוב", ונחסר הו' מהמאור שבה, **מאר** במקום **מאור**. הסתר שני, מחטא אדם הראשון, בבחינה **שזרק בה זוהמא**, ונתמעט ג"כ הראשון ונמצא **מר** במקום **מאור**, ובמעשי בראשית הקדים רפואה למכה, שנאמר בפסוק אור "יהי אור", "ויהי אור", דהיינו, שיהיה מספיק לב' הסתרות הנ"ל.

והנה בכח הנחש המסית, נפגם גם אור השני, ונשאר ממנו **ור**, ומכבר חסר באור הראשון הו' כנ"ל ונשאר **סער על ראש הנחש וסיעתו**, "ארור אתה מכל הבהמה", וכו'. שמראשון נשאר **אר**, ומהשני נשאר **ור** ועל כן נקצצו לו גם הרגלים, ועל גחונו ילך ודו"ק. כי אין לי פנאי להאריך. שזה סוד אור ששימש בז' ימי בראשית וכו', שגנזו לצדיקים לעתיד לבוא והבן.

אולם כל התיקונים המה במקבלי האור, שבהיותם אינם כדאים לקבל האור העליון, הנם ח"ו במורדי האור כי **אור ה"ס**, **השפעה**. וכשמגיע לכלל קבלה, נקרא **מאור**, שה"ס, **פנימיות המחזירו למוטב**, המתלבש בכלי קבלה, ואור העליון מתלבש באותיות כל התפילות, והוא ושמו אחד, שה"ס שהיו אבותינו משוקעים בטיט ובלבנים, מגלולי מצרים בשער מ"ט דהטומאה, ואז נגלה עליהם, מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, והטעם, שהיו צריכים לגלות כל אותיות התפילה, ועל כן המתין להם הקב"ה. אמנם כשכלו התפילות מהר עליהם לגאלם, ו"גיטו וידו באין כאחד" ממש.

ומרדכי הצדיק באמנו את ה"דתא" (הדסה) זכה בה מצד שהיתה בת דודו אביחיל, ואע"ג "ומראה כבוד אש ה' כאש אוכלת בראש ההר", מרעה טוב ושמן היה לה אצלו, כמ"ש "מימינו אש דת למו". שהבין באור צדקתו, והמשיך עליה חוט של חסד, ובהמשכה זו המשיך מדת ה"קו" לקדושה י"ד יום (דמדת קו ה"ס חסד) מסיבת ב' המעוטין הנ"ל בסוד "ואביה **ירק ירק** בפניה", עד שזכה "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה", אפילו לאומות העולם ממש.

ומתחילה תקנה באחורים, דהיינו "שעומדת מחיקו של אחשורוש, וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי הצדיק", שה"ס הטהרה, בסוד "ומתרגמינא מרי דכיאי", (וזו שתירצו שמרדכי הו"ס התרגום של תורה). דהיינו, ה"מר" מסטרא דחויא הנ"ל. שהטיל בה זוהמא, (וזו סוד לרוב אחיו, ולא לכל אחיו והבן היטב) ופרח ממאור שבה הא' ד"אין אני והוא יכולים לדור בעולם" כי "אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת". וזכה וטיהרה לה, כי המשיך לה אלופו ומיודעו: אבל, עדיין מאורות חסר כתיב, דהיינו, הו' מצד מיעוט הירח כנ"ל. אך בעבור זה זכה אחר כך "בלבוש מלכות וכו', ועטרת זהב גדולה". כמ"ש "את שני המארת הגדולים". ואז "מרדכי מן התורה", כמ"ש "מר דרור", דהיינו, "חירות ממלאך המות". והיינו בלשון הקודש ממש. כי כל הטהרה באחורים שה"ס תרגום, וחירות גמורה בלשון הקודש. דמ"ט פנים טהור, ומ"ט פנים טמא, מסיטרא דמיעוט הירח הוא. ועל כן תיקון א' יוצאים הכלים בטהרה, ותיקון ב' הוא "שם חדש, אשר פי' הו' יקבנו", "הויה שמה" "ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי".

והארכתני עד פה להטעימכם **מרור של מצוה** אם תרצו, שסוד "וימררו את חייהם" - בחוסר ב' אלפין דתוהו, הגם דזוהמא דחויא, לא היה אלא באור א' כנ"ל. אבל תלה הקלקלה בעליונה שחוסר הו"א דמיעוט הירח הדיח (הוכיח) שא חסר גם שם ח"ו, והלביש אותם כמו אור וכלי, שמן המאור ואור, נטל א דמאור (דהו' כבר חסר) וא דאור, והרכיבן זה בזה, ועשה **מר ור** והיינו מלאך המות, שב' רישין נעשין לת', וכשזוכין "במר דרור" כנ"ל, אז "ואתא קב"ה ושחט למלאך המות" - הנעשה שוב פעם מלאך קדוש. ואין כאן מ"ט ומ"ט, כף זכות, וכף חובה, שהם **כף ב** אותיות אלא "הוא ושמו אחד", כי "לא ישיא אויב בו, ובן עולה לא יעננו", "הפוך רשעים ואינם" וכו'.

ועל כן מתחילה צריכים לאסור את אלוה של מצרים, באסור (בעשור) לחודש, להיות נתלים בתורה, "לא יוכל לבכר (לבקר) את וכו', כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים", שז"ס, הכנה למכת בכורות, בן השנואה.

ובזה שאסרו את אלהי מצרים לכרעי המטה, המשיכו עליהם אור יקר, במקום הכרות, ו"יקיר כמו יכיר", ואין ביקור, ויש ביכור, כי אין מום, כמו שנאמר "הבן יקיר לי אפרים ילד שעשועים", וכו'. כי "שכל את ידיו", וישם יד ימינו על ראש אפרים, וה"ס... "שה לבית אבות", מידי אביר יעקב כנ"ל. ובארבעה ימים של ביכור, שחטו אותו בארבעה אסור (עשור) והפה שאסר, (שהו"ס פי שנים יכיר ויקיר) הוא הפה שהתיר

ובאור לי ה', ולילה כאור תהיה. ואז "שה לבית". ו"בעצם היום הזה, יצאו כל צבאות ה'", וכו'. "אני ולא שליח" וכו'. "וטבלתם בדם אשר בסף", בשיפולי כרעא, "והגעתם אל המשקוף, ואל שתי המזוזות", דהיינו, התיקון אשר ממלא את ב' המיעוטין הנ"ל, ה"ס "שתי מזוזות", מלשון מז"זה", בסוד אמונת אומן, ואמונת נאמן, והבת שאומן היא ממש אמו בנאמן, כמו שפירשתי לכם כבר, ואז "והגעתם אל המשקוף" וכו', כי "דמים תרתי משמע", ואין לי פנאי להאריך. והמשכילים יבינו.

ומה מאד כלתה נפשי לשמוע מכם בשורת הגאולה, וברכת הגאולה, אשר גאלנו וכו', כי "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל", כלומר, "שהיה הוה" מתיחדים בפי שנים כאחד, כי רואה את אחוריו, כמו את פניו, ואל יהיו לכם לפלא, הלא קופה של שרצים, תלוי לכל אחד ואחד מאחוריו, ואיך תבא לקו המשוה עם שלפניו.

אמנם זה בסוד הוה לבד, שהנצחיות הוא סוד הוה, והמשוה יהיה להוה והיה, והיינו בזוכים לאור אמת, המתלבש רק ברצון אחד ומיוחד, וכל היותר משהו מרצון אחד, על כיוצא בו אמרו: "כל יתר כנטול דמי", שזהו ביחוד של הדביקות האמיתי מהכרת לבו, המלא מאור הויה ב"ה, על כל גדותיו. ואפילו כשמכוון לבו לשמים, צריך להזהר מאד, באחדות הרצון, שיתיחד ביחוד אמיתית הכרה פנימית בשיעור הדביקות על גבהו של היכולת ה'... ית' כי ידו לא תקצר ח"ו, כמ"ש: "ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ".

וז"ס גאולתן של ישראל, בסוד "אני הויה, אני ולא שליח, ולא מלאך, ולא שרף", כמ"ש ז"ל. כי מי שיש לו רצוניות הרבה, הרבה שליחים למקום, והרבה מדרגות יש, כמ"ש המקובלים, שאפילו בנפש דעשיה, יש קכ"ה מדרגות, אבל מי שאין לו אלא לב אחד, ורצון אחד, אין לו כל החשבונות, וכל המדרגות הנעשים ע"י שרפים וחיות ואופני הקודש, אלא "ואהיה אצלו אמן", ילד שעשועים, כי עבד ה' שיש לו נחת מעבודת שלו, סימן מובהק הוא שהש"י יש לו נחת מעבדו הנאמן, ולהיפך, הוא ח"ו להיפך. ועל כן צריכים לכוון לב רק להשתעשע עמו יתברך, בשהוא השעשועים לו לעצמו לבדו, ולא להעציב ח"ו, בכל אופן שלא יהיה; וכן בן חכם, מביט תמיד בפנים של אביו, אם יש לו שמחה הימנו, להיות לו מגמה אחת, לשמח האב ותו לא מידי. וז"ס "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל-ל", שפירשו ז"ל: שמלאכים ושרפים לומדים ידיעת השי"ת מישראל, וז"ס "כי טוב מאד, זה הס"ם", להיותו פורח באחת, וכשנוטלין ממנו זה הכח לקדושה, אז מקויים בנו ובכל מאורך. וז"ס שמתחית המתים זוכין לגילוי אליהו, שפורח בארבע, ואז מתתקן בנו הכח הזה לעבוד ולעדוד באחת, דהיינו טוב מאד כנ"ל, המקוה לנו בב"א כי"ר.

מכתבי זה ערכתי בקיצור לשון מסיבת קוצר הזמן; אבל ברצות הוי' יספיק שתכינו את עצמיכם, ותזכו לכל הנ"ל, בטרם ביאתי אליכם, ואז "באתרא דליעול 'ירקא' ליעול בשרא וכוורא", כי אחר כל הזכיה הנ"ל, תתחילו להיות מוכנים, לקבל אורו ית' ע"י, כחפץ ה' מכל מראש, והגם שהוא פלא בעיניכם, להשקפתכם. אבל על כל פנים תאמינו לי שאין כוונתי ח"ו להתפאר, כי טובת ה' היא טובתכם, ואם קטנים אתם בעיניכם, תביטו על בעל מלאכתכם שפעל אתכם, כי אומן נפלא, אינו פועל דברים שפלים ונמוכים. ורעיון רוח הזה, הוא הפגם מסטרא דחויא שהטיל בה זוהמא, לחשוב את עצמו לנמוך ושפל, ולא ירגיש כי הויה עומד לימינו, גם ורק בעת תחתית שפלותו, ואני מה שאני רואה, אני אגיד, אולי ימצא השי"ת חן בעיניכם בימינו בקרוב.

יהודה ליב

מצאתי הגהה אחת בדף א' של הפתיחה ע"ב, שבמקום זולת שכתבתי, נכתב אלא, או רק, וכנראה שהוא מהר'... נ"י, מכבר נתווכח עמי במילה זו, ואז שתקתי לו על חציו, אמנם כעת שמתי אל ליבי ומצאתי מפורש במלכים י"ב "לא היה אחר בית דוד זולתי שבט יהודה לבדו". וכן במלכים כ"ד "לא נשאר זולת דלת עם הארץ", ופירש המצודת ציון ע"ש והשיבני דבר.

ובענין סילוק החובות המרובים שאחדים מבקשים במכתבים, אני מצדי שואל למה לא תשלמו לי את חובי להריץ לי מכתב בכל שבוע כבקשתי אליכם. אמנם כן, כל החובות ממצוה אחת נתפשטו.

הנ"ל

* * *

דף קו

כבוד התלמידים ה' עליהם יחיה

אתמול השגתי השני מאות פתיחות, והיום מכתבכם. וכולכם באחת, שמכתבי הם בקיצור, וכשאני לעצמי הארכתי בו הרבה, שע"כ לזמן צריכים, שכן טבע כל דבר גדול להיות מושכל בהמשך הזמן. מה שכתב הרב ... שלא הבין את מכתבי והוא מסבת היותו כ"ראשי תיבות", נראה שעדיין הוא אינו יודע, שאינו יודע, כי האמת שהוא, "סופי תיבות", ולא "ראשי תיבות", כי בכל יום ויום, אני מקוה לה', שיגמור בעדינו, שאין אנו בני חורין להפטר ממנו יתברך.

ומה שהעיר על זה שכתבתי שיהיה להם לפלא שלאחר שיזכו לכל הכתוב, אז יוצרכו לקבל אורו יתברך על ידי וכו', וכתב שאין זאת לפלא אצלו כלל וכו', היינו משום שלא הבין כתבי, כפי שמודה בעצמו, ואיך יבין את הפלא? אבל אני אומר שגם בעיני הוא פלא; ויהי נא בעל נסיון ויבחנו דברי. ומה שכתב בענין להתאזרח בארץ, הנני מסכים, גם טוב עלי המעשה, להנות מזכות אבות, כי ברית אבות לא תמה, והמעשה רב.

ומ"ש... בפירוש מכתבי, ש"דרור" בגימטריה "קודש", היה לו לומר בהיפך ש"קודש" בגימטריה "דרור", ומה שכתב שרוצה לדעת, אימתי אשוב לביתי? - ואני רוצה לדעת, אם הוא מוכן כבר לקבלני, ולהנות ממני, ובעה"ש אודיע זאת מצדי בעתו.

גם מכתב הר' ... קבלתי ומה שכתב חוץ "מכיר ויקיר", שלא יוכל לכלכל כדבעי, ידע שהוא קוטב כל מכתבי, ואם אינו מבין את זה, אי אפשר לו כלל לרדת לעומק הדברים.

... ואיתא ברש"י ז"ל חיי שרה "בת ק' כבת כ' לעונשין (לחטא) (וב"ב נח ע"א.) "הכל בפני חוה כקוף בפני אדם". ואלו רמזים בעלמא. אבל בפשיטות הכ' מתחלפת בק' להיותם ממבטא אחד גיכק, ועל כן "הבן יקיר" לי, יוכל להתפרש שהבן "מוקיר" לאבא, או הבן "מכיר" אביו, כי באמת הם מבטא אחד, "שהמוקיר מכיר", "המכיר מוקיר", בלי הכרע כלל.

ונודע בשם הבעש"ט סימן מובהק לידע כמה הקדוש ב"ה משתעשע עמו, להסתכל בלב עצמו, כמה הוא משתעשע עם הקב"ה. וכך כל הענינים בסוד ה' צלך. וע"כ מי שמרגיש עדיין איזה הבחן, בין "מוקיר למכיר", הרי עדיין ליחוד לב צריך, להיותם מצד הקב"ה אחד ממש. והוא ענין עמוק, שהקב"ה באמת שורה בלב כל איש מישראל, וזהו מצידו יתברך, ועל כן מה האדם חסר? רק לדעת זאת, והידיעה מתחלפת, והידיעה גומרת. וזה סוד "ה' צלך", הנ"ל.

ומה ששאל איזה קודם, גילוי אליהו, או תחיית המתים או שניהם כאחד באים, זה אינו שוה לכל, וכמה מדרגות יש בו, וצריך אריכות גדולה להסביר זאת ואכמ"ל.

ר' ... נ"י, יפה עשה... אבל נראה שגם אתה לא עיינת בקונטרסים כראוי, כי אינך יודע להראות להם, שכל דברי נמצאים בעץ החיים, וממש לא הוספתי אפילו מלה אחת, חוץ מזה שכתבתי בפרוש "המלכות" בכל מקום שהוא, הוא ענין הרצון לקבל, והרי דבר זה מוסכם מכלל כתבי האר"י, בלי צורך לפרש מקומו. בזהו ובתיקונים, זה מובא בפירוש, וחוף מזה אינו יודע שום שינוי לשון.

ומה שדימה ספרי לעמק המלך, הנה ראיתיו פה בפעם הראשונה, ובשבוע שעברה כתבתי ממנו. אמנם ספר זה כל יסודותיו מחודשים, והמה מסודרים על קבלת הגאונים, שמתחיל בצמצום א', ואחר כך עולם המלכות, ואחר כך אויר קדמון, ואחר כך טהירו, ואחר כך אצילות, אלא שענינים האלו, הוא ממלא בסדרים של האר"י ז"ל... ובאמת שאין להם דמיון כלל, כי האר"י ז"ל לא דיבר יותר אלא מקו וצמצום, ואחר כך א"ק עקודים, נקודים, ואצילות. כמו שמובא בשמונה שערים, ובכל כתבי האר"י.

ולימודי האצילות המיוחס להאר"י, אינם כלל מהאר"י, זולת איזה קיצור מספר עמק המלך גופי', ועל כן, ספר זה לא מצא חן בעיני המקובלים, הנמשכים אחר האר"י ז"ל.

כתבתי לך שתלמוד מקודם את הקונטרס, עד שתוכל לומר לכל אחד ואחד, ולהראות את אי ידיעתם כי תוכל באמת למצוא כל דבר בעץ החיים, ובשמונה שערים, ומכל שכן אם תעיין היטב בענף ג', ובענף ד' ה' בפנים מאירות, כי בע"ג מפורש האו"ח, בענף ד' הד' בחי' דאו"י, ובענף ה' ו', מבוארים ענין הזדככות של המסך שעל ידו נעשה הסתכלות דאו"ח, ותוכל להוכיח לכל מי שמחויב לשמוע מה שמדבר, ואם תעשה כן ודאי תוכיח צדקתך.

והנה בין הספרים שלי נמצא הספר חפצי בה להרח"ו, הכרוך יחד עם ספר הקבלה מחכם מסעוד שנתן לי במתנה, ואני צריך אותו מאד, ועל כן אבקש לשלחו אלי בהקדם האפשרי.

יהודה ליב

* * *

דף קח

ב"ה יו"ד למסב"י תרפ"ז לאנדאן יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחיו

שלשום בלילה קרה לי מקרה נפלא: איש אחד ביקש ממני לבוא לביתו, כדי לראות את אוצר הספרים שלו. שביניהם גם ספרי קבלה...
ראיתי שם, ספר גדול, כמאה שמונים דפים, ב' לבויגען - בשם "עמק המלך" לחד מבני עליה הפלא ופלא הרב נפתלי אשכנזי זלה"ה, נדפס באמסטרדם שנת ת"ח.
המחבר עשה סדר שלם לחכמת האמת, ע"ד ספר עץ החיים, מתחיל מהצמצום, ומסיים בעולמות בי"ע התחתונים. ובנוי על יסודות האריז"ל בביאורים של עצמו. גם מסתייע מקבלת הגאונים והראשונים, ע"ד הר' יעקב קאפיל זצלה"ה.
כשפתחתי את הספר, ראיתי בו הרבה ענינים ויסודות שאינם מובאים בשום ספרי האריז"ל והראשונים, זולת בספר לימודי האצילות לבד שמובאים בספרו אות באות - והיה לי לפלא. עברתי על הספר בעיון רב, עד שנתברר לי, שכל ספר לימודי האצילות, המיוחס להאריז"ל, הוא בדוי ומזויף, אלא מעתיק אחד קיצר את ספר עמק המלך הנ"ל, ועשה ממנו חבור קטן, שהוא ספר לימודי האצילות המצוי אצלנו.
ולא עוד, אלא שהמעתיק הזה היה בור גדול ולא הבין בקבלה כלום. ועל כן בלבד את דפי הספר באופן מבהיל, כי לקח מכל עשרה דפים חצי דף ושליש דף, והעתיקם אות באות, ואחר כך חברם יחד לענין אחד, ויצא שענין אחד בספר לימודי אצילות מלוקט ומחובר מעשרה שלישי דפים מעשרה ענינים מיוחדים, שבספר עמק המלך. ועל כן הוא מוזר ומתמיה. גודל כעסי על הרשע השוטה הזה אין להעלות על הכתב. היות ולקח אצלי זמן רב לסדר לעצמי את הענינים.
אולם חביבים היו עלי מחמת רום קדושתם של הענינים המובאים שם, על כן ביליתי זמן רב מאד - למעלה מהמשוער, על ספר זה. ואני מבין שלכל הגדולים קרה אותו הדבר. ומכיון שכן ברצוני לפרסם ברבים: א. שהוא לא מכתבי האר"י ז"ל. ב. שהוא משובש ומבולבל עד שאסור להסתכל בו ויש לגנוזו כדי להסיר מכשול מדורות הבאים. והרוצה לעמוד על קדושתם של הדברים, ימציא לו את הספר הקדוש עמק המלך הנ"ל ששם מובאים הענינים בשלימותם ותפארתם הרמה. ואני חושב לפרש הדבר בהקדמה שאסדר.
הספר הנ"ל הוא יקר המציאות. כנראה שלא נדפס יותר מפעם אחת. קרוב לשלוש מאות שנה. וזו לי הפעם הראשונה שאני רואה אותו. והשגחה עליונה היתה בדבר. היות שלקחתי עמי לדרך את ספר לימודי האצילות, וכשרציתי לעיין בו, לא מצאתי אותו. התענינתי אולי אוכל לשאול אותו. אך לא מצאתיו באף מקום. ובסוף מצאתיו בתרמילי והיה לי לפלא.
אודות השאלות הפרטיות. אשא תפלתי: שבכל אשר יפנה יצליח, כי א"א לי להתיישב בענינים פרטיים בימים אלו. כי טרדתי מקיפים אותי, וע"כ באורו נראה אור.

יהודה ליב

* * *

דף קט

ב"ה יו"ד למסב"י תרפ"ז לונדון יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם

אני חושב שאיני צריך כ"כ לכתוב לכם ד"ת, כי יש לכם די והותר, מתוך הכתב, ומתוך הדפוס. אבל מי יודע אם המה עדיין בעיניכם כחדשות, דהמחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ועל כן אין האדם מתפעל לשבח, אלא מחדשות.

הנה קודם הפסח כתבתי לכם חידושי תורה, כמו שאומרים "יום טוב דיגע תורה". (תורה של חג) ועמהם תבינו דברי חז"ל, בענין יראת שמים, ד"כל העולם כולו, לא נברא אלא לצוות לזה", שיש לדייק. "לזאת" מיבעי ליה? כי המלכות שה"ס הלכה, וסוד יראת שמים, נקראת "זאת", כנודע, וקוב"ה נקרא "זה", אלא נודע למדקדקים, כשאנו אומרים, מזכר ונקבה יחד, מבטאים הדבור בלשון זכר, והקב"ה נקרא "זה" בסו"ה ודברי חז"ל, "דעתיד הקב"ה, לעשות מחול לצדיקים, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר: הנה אלקינו זה וכו' זה ה' קוינו לו" וכו'.

אבל בטרם התיקון של עשיית מחול לצדיקים, שמחול ה"ס מחילה, אז נאמר: "ואל יבוא בכל עת אל הקודש", והיינו מסבת הגלגל על כ"ח עתים, י"ד לטובה, וי"ד להפך, כנודע, אלא "בזאת יבוא אהרן אל הקודש", דהיינו, בי"ד לטובה הנקראת "זאת", וז"ש ז"ל: "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה", דהיינו, ליחוד קוב"ה ושכינתיה, שנקראים אז "זה", שעד כאן צריכים לעלות ביראת הרוממות, דהיינו במהפך קבלתו להשפעה, והמשפיע, שהוא למעלה מגלגל, ודאי יכול להשפיע לכל עת, אפילו לי"ד דלהפך, שבבחינת השפעה, אין כאן ח"ו שום רע, כמו שנתבאר היטב.

וזס"ה "שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמיך", דכל זמן שלא זכינו להתאחד בקוב"ה, בבחינת מחשבה אחת אלא שתי מחשבות וכו', ע"כ אנו מבקשים "שמרה זאת", תן לנו כח ועוצמה, לבוא אל הקודש, בשמירת הכתוב בזאת יבוא אהרן אל הקודש. "זכור ושמור בדבור אחד נאמר", ובזה נתעלה להתאחד באחדות האמיתי ית'. שמו ויתעלה בבנין עדי עד.

כתוב "אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו, עד יכונן, ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ", וכן אנו מריצים בקשותינו למרומים, דפיקו בתר דפיקו, בלי עייפות, ובלי הרף, ואין אנו נרפים כלל וכלל, מזה שאינו עונה לנו. באמונתנו ששומע תפלה הנו ית', אלא שממתין לנו, לעת שיהיה לנו הכלים לקבל השפע הנאמן. ואז נשיג מענה על כל תפלה ותפלה, בפעם אחת כי "יד ה' לא תקצר" ח"ו.

וז"ש הכתוב: "ילדים אשר אין בהם כל מאום וכו' ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך", ללמדך אפילו אותם שזכו למחילת עוונות, שנעשים כזכויות, שבזה אגלאי מילתא למפרע, שאין בהם כל מום, ועם כל זה, צריכים עוד כוח לעמוד בהיכל המלך, כלומר, לעמוד ולהתפלל ולחכות, בלי עייפות, אלא בדפיקו בתר דפיקו, עד שמפיקים רצון השלם מהשי"ת.

ועל כן צריכים ללמוד מלאכה זו בטרם שנכנסים להיכל המלך, דהיינו לאזור כוח ועוז, לעמוד כעמוד של ברזל, עדי נפיק רצון מהשי"ת, כמ"ש "אל דמי לכם", אף על גב שהשי"ת נראה ששותק ואינו עונה, אל יעלה על דעתכם משום זה, לידום גם כן ח"ו, "אל דמי לכם", לא לזה כיוון השי"ת בדממה שלו, אלא להמציא לכם כוח אחר כך, לעמוד בהיכל המלך, באותו שעה שלא יהיה לכם שום מום, ועל כן "אל תתני דמי לו" וכו', ומובן שכל המלאכות מלמדים בעוד שנמצאים מחוץ להיכל, דאח"כ לא זמן ליחוד מלאכות הוא כמובן.

ואני פורש בשלום כל התלמידים, ומפני טרדותי לא אוכל לענות בפרטות יותר, ואקוה אל ה' וטובו.

יהודה ליב

* * *

דף קיא

ב"ה אחד ושליש למב"י תרפ"ז פהלאנדאן יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחי

...ומה שמתומם על קנאתי והתמסרותי על עמק המלך, שאני רוצה לפרסמו, הוא משום שלא הבין אותי, כי לא את עמק המלך אני מקנא, רק הקיצור הימנו, והוא לימודי אצילות, שהמעתיק בזדון יחסו על האר"י ז"ל. ומתוך קצרו שתי רעות עשה. א' שלקח זמן מכל חקרי לב, בחנם ולבהלה, לסבת הרחוקים,

המתקרבים בשורותיו ומתמיהים. ב', שאלה דברים של הרב החכם בעל עמק המלך בכהאר", ומביא בזה ערבוב הדעת, עד אין לשער. ומתוך זמני עצמי, שהלך לאבוד, אני מקנא. ובנדון הספר הנ"ל, הנה המחבר הוא אדם קדוש מאד נעלה בלי ספק. אבל דבריו בנויים על יסודות מהר"י סרוק ז"ל, שגם לדעתי, לא הבין דברי האר"י ז"ל רבו.

אמנם דברי הר"י סרוק ז"ל, התפשטו לכל הקדושים אשר בארץ המה, והוא משום שהר"י סרוק ז"ל סדר על כל פנים דבריו ששמע מהאר"י ז"ל, ועל כן מובנים המה, לכל בעל מדרגת השגה, כי גדלות מוחו והשגתו של מהר"י סרוק, הוא עד אין חקר.

ועל כן גם בעל עמק המלך, נסמך כולו על יסודותיו, ועמו כל המקובלים שבחו"ל עד היום הזה, וזאת משום הקושיות שבדברי הרח"ו ז"ל, שקצרים המה ובלתי מסודרים. והוא גם אחד מהסבות שנתעוררתי לחקוק דברי עלי ספר, בסדור קבלת האר"י ז"ל, שהגיע לנו מהרח"ו, שהבין אותם כמו שהאר"י ז"ל בעצמו מעיד עליו. וגם מהר"י סרוק הודה לזה.

ולפלא על החיד"א שלא הבין להציל את עמק המלך מקשיות המקור חיים, שח"ו לא שיקר כלל בקבלת האר"י ז"ל, חוץ ממה שנסמך על מהר"י סרוק, והוא מקרה כל המקובלים והמחברים מחו"ל פחות או יותר, אחד מהם לא נמנע.

ולדעתי גם מהר"י צמח ז"ל, מהר"מ פאפרש, מהר"ן שפירא ומהר"מ די לונזאנו זכר כולם לברכה וכו'. נבנים הרבה מאד מהר"י סרוק ז"ל, ולמה לא כעס עליהם?

אולם כשאני לעצמי אקוה בעז"ה לטהר דברי האר"י ז"ל בלי ערוב משמות והשגות מזולתו, שנתערבו עד היום הזה בתוך דבריו, באופן שיהיה מוסכם במשך הזמן, מכל הגדולים, ולא יצטרכו להשקות יסודות האר"י ז"ל במעיונות זולתו.

ומענין... שהתפלא מדוע לא הבאתי את הרש"ש? למה לא ענה לו שהרש"ש ז"ל מתחיל ספרו מעולם-הנקודים, ואני - באמצע עקודים עומד. ופרט לאיזה דברים מקוטעים בהשמש, שגם המה שייכים לה' פרצופי אצילות, לא נשמע דבר הימנו בעינינו אלו.

ומה שהשיג על פירושי "הכתר" מש' מ"ב בע"ח. תוכל לומר לו משמי, שאינו מבין הפירוש שם. כי שם מדבר מספירת הכתר שכולל ע"ס דאור ישר וע"ס דאור חוזר שה"ס א"ק הפנימי, שהוא אמצעי בין א"ס, ובין עסמ"ב, אלא שנגלו לחוץ הימנו כנודע, ועד"ז יש בכל פרצוף ופרצוף סוד הכתר, דוגמת א"ק הפנימי, שכולל עשרים ספירות, דע"כ נקראים בלשון הזוהר "כ". ועליו אומר הע"ח שאפשר לקראו א"ס, ואפשר לקראו נאצל. ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

ואני מדבר רק מהכתר מע"ס דאור ישר, שלא יתכן לקראו רק בשם א"ס, ובשם מאציל, ולא יתכן כלל לקראו אמצעי ח"ו, ומכל שכן תחת שם היולי, ושורש לד' יסודות דחו"ב תו"מ. כי טרם הגלות ספירת הבינה דאו"י, אין כלל אפילו בחינת שורש לכלי, כמו שהארכתי בענף א', אשר בחינת הכלי הן הכוח, והן הפועל, הכל מצד הנאצל. עש"ה.

ובענין אור פנימי דעגולים, עירבב דברי לאחר שחלקתי אותם בב' נקודות, בזה שחלקתי דהארת או"מ, הוא מצד א"ס המקיף. וענין אור פנימי הוא ממה שיכולים העגולים מצד עצמם לקבל, שהם ב' בחינות.

שם בסמוך בבחינה ג' פירשתי האו"פ ז"ל: "ואור זה המגיע להם נקרא אור פנימי, ש-כ" פירושו שמגיע להם מצד עצמם, וזה נקרא אור הרשימו, כלומר, שהרשימו עדיין בכוחה למשוך וליניק מא"ס, אלא בהארה המצומצמת, שמכונה משום זה, רשימו הנשאר אחר אור הגדול שמטרם הצמצום". והארכתי שם. לאפוקי מהמדמים לעצמם שענין הרשימו בכל מקום מורה כמו שנחצב חלק מאור הקדוש. ונשאר דבוק במקום, אחר הסתלקות האור, שהוא טעות מופלג, להיות כל אור דבוק בשורשו, ונמשך משורשו בלי הפסק אפילו רגע, הן אור גדול, והן אור קטן, הנשאר אחר הסתלקות הנקרא רשימו.

ובבחינה ד' שם פירשתי, את או"מ בזה"ל: "כי הא"ס מאיר עכשיו בחי' השפעה ממקומו" וכו' ע"ש. כוונתי, שאור זה אינו בא על תכונת מקום הצמצום, שהוא בגבול ומדה כמו או"פ, אלא אדרבה, הוא מאיר בלי גבול. ואינו מבחין בין גדול לקטן, שעשה הנאצל לעצמו.

ועינינו אלו מפורשים במבו"ש ושה"ק במקומות הרבה. ואין כלל חלוק בינו וביני, רק במובן, אבל לא בלשון כלל, כי גם אני אומר, שאור הרשימו הוא או"פ, אלא פירשתי אותו כדי שלא יטעו בזה כנ"ל.

ומה שכתב, שאינו מסודר אל התכלית הנרצה, שהיא הכוונה. אמור לו, שלזה כל כוונתי בסדור ההקדמות, שרבים טועים בו, וכל אחד ואחד, בונה במה לעצמו, והוא משום, שהאר"י ז"ל ורח"ו, לא סדרו בעצמם, וע"כ הכרחתי לבאר יסודותי בפרוש ע"ס, שרובם טועים בו מאד. ובפרוש ובסדור פרצופי א"ק שרובם טעו בו הרבה.

ואחרי שאבאר סדר פרצופי האצילות, ועליות המדרגות כהלכתם, אז אבאר את ספר נהר שלום, שנדפס בסתירות גדולות, מסבה שהדפיסו אותו שלא מדעת הרש"ש ז"ל. ונתחברו דברים שאמר בילדותו... וחזר מהם לעת זקנותו. ולולא היה מחברם בעצמו, ודאי היה מגיה מה שצריך.

אמנם נודע הדבר שהוא לא חברו, אלא אחרים גנבו והדפיסו אותו, בשעה שלא היה בביתו, והיה מצטער על זה כנודע. וראיתי פירושים שנדפסו לתרץ דבריו, אך פירושיהם מעידים עליהם שלא ירדו אפילו לתחילת דעתו של הרש"ש ז"ל, חוץ מספר אחד, תורת חכם, המשיג למקצתו, אבל לא ירד להישיר הדברים. ובעז"ה יתפרש כל זה לנכון.

אמנם שיטת הרש"ש ז"ל, הוא כנגד כל המחברים עד היום, ועל כן לא יכולתי לישא וליתן בדבריו האמיתיים, בטרם אני מראה יסודותיו האמיתיים, בלמוד הע"ח, אשר בעז"ה אגלה אותם אי"ה בימים הבאים.

והנה אחבר גם כן מראה מקומות, על כל דברי שב"פנים מסבירות ופנים מאירות". כי לא הוספתי שום מובן על הכתוב ומפורש בשמונה שערים, ובעץ חיים ובמבוא שערים, וגם מספר חפצי בה להרח"ו ז"ל, קבלתי איזה דברים, ומשאר כתבי האר"י לא קבלתי ליסודותי כלום וכלום, מיראתי על טהרת בעליהם עליהם, ואין צריך לומר מקבלת הראשונים והגאונים וכל זולתו, אשר כמעט שלא ראיתי אותם כלל. ומה שהבאתי את הרמב"ן ז"ל בפירושו על ספר יצירה, לא הבאתי ליסוד החכמה, אלא ליסוד הטהרה מגשמיות, שגם הרח"ו מביא אותו לענין זה, כי כן הבאתי גם את הרמב"ם לענין זה.

מצאתי לנחוץ להאריך בזה, כדי שתוכלו להשיב למי שצריך. בהשכל ודעת, ודברי חכמים בנחת נשמעים. ובעז"ה אחבר מראה מקומות כדי שתוכלו להראות כל דבור ודבור.

קעת אני טרוד לסדר הקדמת הספר. ולאחר מכן אסדר מראה מקומות ומפתחות הענינים ור"ת ומרוב טרדותי מאריכים לי הזמן, ומה עוד שהמה מלאכות שאני לא רגיל בהם וע"כ נדחים מיום ליום. מענין בית הכנסת החדש, אני נהנה מאד, ורציתי לשמוע מה נעשה בבית הכנסת השני שקוו לעשות בעיר העתיקה.

ואדרוש בשלומכם.

יהודה ליב

* * *

דף קטו

ב"ה מוצש"ק פרשת ויקהל תרפ"ז לונדון

כבוד ידי"נ מוה"ר ... נ"י

...ומ"ש בענין הנקיות בגדים, אני מסכים עמך. ומ"ש "ע"ס דאור חוזר", במה מושג האור? ומה מושג הכלי? זה מבואר בהמשך הספר לכל מבקש, אשר בחי' ד' שהיא בעלת המסך, היא הכלי, אבל אינה כלי קבלה, זולת כלי השפעה, ובזה חוזרת להיות כתר. ומושג האור הוא מושג כללות כל החכמה הזאת, כי כל המדובר בחכמה הוא רק בערכי האו"ח, אבל באור ישר כולם שוים זה לזה, ע"פ ד' הבחינות הנודעים, כמבואר שם, וענין התחלקות ט"ס התחתונות דאור חוזר, כבר כתוב שם, שהמה מתחברים בכלים דאור ישר.

בקונטרס הד' שאשלח בזו השבוע בע"ה, תראה שם בהקדמת אח"פ בפנים מסבירות באות י"א, בסוד קו האורך המיוחס לאור ישר וקו הרוחב לאור חוזר, ובזה תתבונן שעיקר האור חוזר, נבחן על כמות המשכות אור העצמות בפרצוף שבלעדו האור חוזר אינו נמשך בהנצל, דע"כ נקרא הארת הקו, קו דק, עש"ה ונקוט כלל זה בידך.

יהודה ליב

* * *

דף קטז

ב"ה ה' שמיני תרפ"ז לונדון

כבוד ידי"נ ... נ"י

כל מכתביך קבלתי לנכון. חזק ונתחזק, אל תירא ואל תחת מפניהם. וסימן יהיה בידיך, שבהתקרב ההצלחה, יתגדל היראה ופחד מהם.

ובדבר שאלתך אם לנסוע לאמריקה, איני יודע כל עת לשער את רוחך בעבודת הוי', אולי ימצאו בזה השונאים מקום חלש, לרפות ידיך מעבודתו ית'.

והגם ש"שלוחי מצוה אינן ניזוקין", היינו "בעידנא דעסיק בה", פירוש, שאינו מבטל בשבילה יותר זמן ממה שצריך בשביל המצוה, אבל אם מתרפה ומפסיד זמן, יותר ממה שצריך על קיום המצוה, אז יש מקום לאחזת הקליפות. והבן היטב.

על כן תעשה נסיון בזה: תתחיל לעבוד בהכנות וצידה לדרך, ותראה ותמוד כחך, אם לא יטרידו אותך מחשבותיך, שלא בעת המעשה, אלא מיד אחר המעשה הנחוץ, תקח עצמך לעבודת הוי', ותוכל לדחות את המלי דעלמא הנוטפים מעינינו אלו, אז תדע, כי איש חיל אתה ולך, כי שלחך הוי', ויברך הוי' את דרכך ואת מעשי ידיך.

אבל, אם לא תוכל להסיר את המחשבות העודפות, גם שלא בעת הצורך והעסק, כי יטרדו אותך גם "בעידנא דלא עסיק בה", אז לא ברך הוי' לדבר הגדול הזה, ועדיין אתה צריך להזדכך ולהזדרז בכל מילי דמיטב, כראוי להיות לשלוחי דרחמנא.

יהודה ליב

* * *

דף קטז

ב"ה א' אחרי תרפ"ז לאנדאןכבוד מהר'... נ"י

כבוד מהר'... נ"י

מכתבך קבלתי, ואברך אותך במז"ט, על הסמיכה שהשגת, והנהו החומה הראשונה שגדרה דרכך מלכת קדימה, ואקוה שמהיום תתחיל להצליח וללכת מחיל אל חיל, עדי תגיע להיכלא דמלכא פנימה.

הייתי רוצה שתשיג עוד סמיכה, אבל זרז עצמך מהיום לבלות רוב הזמן בהכנת גופך לאזור חיל ואומץ, "כשור לעול וחמור למשא". לבל לאבד אפילו רגע קט, "כי אורחין רחיקתין וזוודין קלילין".

ואם תאמר הכנה זו איכה היא? אומר לך, כאשר שמעתי מהאדמו"ר מקאלשין זי"ע. שבימים הראשונים היה צורך להקדים להשגת השי"ת כל שבע החכמות החיצוניות, המכונים "שבע נערות המשמשות לבת מלך", ולסגופים נוראים. ועם כל זה לא הרבה היו זוכים למציאת חן בעיני השי"ת: אולם, מעת שזכינו ללימוד האר"י ז"ל, ולעבודת הבעש"ט, הוא באמת דבר השוה לכל אדם, ואינם צריכים עוד הכנות הנ"ל.

כי תדרוך בב' אלה הנ"ל, שבחמלת ה' אלי מצאתי חן בעיניו, וקבלתי אותם בשתי ידי, ודעתי קרובה אליך כקרבת האב אל בנו. בטח אמסרם לך לעת שתהיה כדאי לקבל פה אל פה.

והעיקר היא היגיעה, כלומר, לחשוך איך להתיגע בעבודתו ית', כי אין העבודות הרגיל עולה בשם כלל, זולת הגירומין של היותר מהרגילות, הנקראת יגיעה, בדומה לאדם הצריך לאכול ליטרא לחם לשביעתו, אז כל אכילתו אינו עולה בשם סעודה שיש בה שביעה, זולת הכזית האחרון מן הליטרא, שכזית זה עם כל קטנו, הוא הגירומין שהכריע את הסעודה לבחינה שיש בה שביעה והבן. וכן מכל עבודות ועבודות, שואב השי"ת רק את הגירומין העודפין על הרגיל לו, והמה יהיו האותיות וכלים לקבלת אור פניו ית'. והבן זה היטב.

* * *

דף קיח

ב"ה עש"ק שלח תרפ"ז לאנדא

לכבוד החסיד המפורסם מוה"ר ... נ"י

אחדשה"ט כיאות

הנני להודיעך, שברגע זה השגתי מכתב המדאיב נפשי עד למאד, בדבר שמסרו קונטרסי הקדוש לידי החיצונים, להתעלל בו כחפצם, ועתה תבין אותי ואת הזהרתי הכפולה והמשולשת, להחזיק סוד, ולמה לא שלחתי הקונטרסים עד היום הזה, כי יגורתי מזה, וע"כ רציתי לשלוח מקודם את הקונטרסים, לכ"ק מרן שליט"א ולידי הרה"ק שליט"א.

והנה אשר יגורתי בא לי, וידי נערים מדעת בגדו בי, לעשות אשר לא צייתי, אחר הזהרתי הגדולה, שלא לגלות סודי לשום איש, יהיה מי שיהיה, והנה הבאישו את רוחי בעיני הדור, ואשר הכשילו אותי בדרך עבודתי הנשאה לעשות נ"ר לקוני, מי יוכל למחול להם את זה, ובשמים סהדי, על עמלי בכל כוחי, להמשיך קדושתו ית' להדור ההוא.

אמנם הס"א מוצאת תמיד אנשיה, עושי שליחותה, להפיל לי מכשולים, בכל פנותי שאני פונה בשביל להטיב לאחרים, ועכ"ד "רבים אשר עמנו מאשר עמהם", ואין הקב"ה מקפח שכרי, ולאט לאט אני הולך ומפנה הדרך, פעם פחות, פעם יותר, אבל תמיד (בשכר) עם רווח ב"ה, עד שאזכה להפיל כל שונאי השי"ת בעזרת שמו הגדול והנורא.

ואתה, אל תירא מפחד פתאים, ומוציאי הדבר קטני עבה ממתנבם. כן רצה השי"ת, וכן עשה אותי ומי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל. כי זכות תורת גדולה מזכות אבותם, וכן בני דורו של עמוס הנביא הי' מבזים אותו ואמרו שלא היה לו להקב"ה על מי להשרות שכינתו אלא על פסילוס הזה, כמ"ש בפסיקתא. אמנם כתוב: "שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר", כי לסוף אנשי האמת, המה המנצחים.

עמוס, נשאר חי וקים לנצח נצחים, ומי שמע או ידע מהנעשה עם בעלי ריבו. כן הדבר הזה, אין בעלי הלשון יכולים להזיק אלא לבני מינם, ונמצא הסער על ראש רשעים יחול, והאמת חי וקים, אינו נחלש מכל מיני השקרים, אלא עוד מתחזקת על ידיהם, כמו שדה זרועה המתחזקת ע"י זבל ואשפות, שזורקים אותם, וברכת השדה פרה ורבה על ידיהם ברצות השי"ת.

עדיין איני מרגיש הנזק שיגיע לי על ידם להפצת תורת. וע"כ איני יודע, לכלכל לי איזה דרך להשכין אור, ולהצילו מרעתם. אבל ודאי הוא, אם ארגיש איזה נזק, אהיה נוקם ונוטר בהם, כדת של תורה, ואמדוד את כוחי עמהם, וכל מה שימצא ידי בכוחי לעשות אותו אעשה, כי את האלקים אני ירא ואין עוד כוח זולתו ח"ו וד"ל.

ובדרך כלל למענך עצמך תדע, שלא לכבודי ולצרכי, חברתי את הספר, זולת למענו ית' ויתעלה לבד, כי ראיתי בלבול דברים גדול בכתבי האר"י אשר סבתו הוא, מפני שהאר"י ז"ל, לא כתב וסידר אותם בעצם כתב יד קדשו כראוי, לעומק החכמה הנשאה הזאת, והרח"ו ז"ל, בעת ששמע וכתב הדברים, עדיין לא היה במדרגות השלימות, המוכרחות להשיג אותם השמועות בשרשם, כי היה אז צעיר לימים, בן שלוש שנה הי' בעמדו לפני האר"י ז"ל, כמו שכתוב בשער הגלגולים (שער ח' דף מ"ט) ז"ל: "ושעתה בשנת השל"א ליצירה שאני בן כ"ט שנים ללידתי", וכו' ע"ש, שאז בפסח כבר שימש את האר"י ז"ל, ובועש"ק פרשת מטות מסעי יום ר"ח אב שנת של"ב נחלה ר"ל. וביום שלישי שלאחריו ה' באב נפטר לחיי עולם הבא.

והנך מוצא שלעת פטירתו ז"ל הימנו הי' רק בן שלשים שנה, והאר"י ז"ל חי שלוש שנים ושמונה שנים כנודע, וכתב עוד שם (שער ח' דף ע"א).

שבעת פטירתו לא היה שם הרח"ו ז"ל וזה לשונו מלה במלה: "סיפר לי הר' יצחק הכהן ז"ל, כי בעת פטירת מורי ז"ל, כשיצאתי מאצלו נכנס הוא (היינו מהר"י כהן ז"ל), ויבכה לפניו ויאמר וכי זו היא התקוה שהיינו כולנו מתאווים בחייך, לראות טובה ותורה וחכמה גדולה בעולם, וישיבהו אלו מצאתי אפילו אחד

בלבד צדיק גמור. בכם לא סלקוני מעוה"ז קודם זמני, ועודנו מדבר בזה, שאל עלי, (על הרח"ו ז"ל) ואמר היכן הלך חיים, וכי בשעה כזאת הלך מאצלי, ויצטער מאד, והבין מדבריו כי היה ברצונו למסור לי איזה דבר סתר אז אמר לו (מהר"י כהן ז"ל) מה נעשה מכאן ואילך, ויאמר (האר"י ז"ל) תאמר לחברים משמי, שמהיום והלאה לא יתעסקו כלל בחכמה זו שלמדתי, כי לא הבינו אותה כראוי, ואמנם הרח"ו לבדו יעסוק בה **לבדו** בלחישה בסתר, ויאמר (מהר"י כהן) וכי ח"ו אין עוד תקוה, ויאמר אם תזכו אני אבוא לכם ואלמדכם, ויאמר לו, איך תבוא ותלמדנו, אחר שאתה נפטר עתה מעוה"ז, ויאמר לו אין לך עסק בנסתרות, איך תהיה ביאתי לכם וכו' ותיכף נפטר לחיי עולם הבא".

והארכתי להעתיק דברי ספר שער הגלגולים מהרח"ו ז"ל הנ"ל, כדי שתראה שהאר"י ז"ל אסר להרח"ו ז"ל ללמד תורתו לאחרים, והוא משום, שאז לא הבין השמועות ששמע מהאר"י ז"ל על בוריים, והוא הסבה שלא רצה אפילו לסדר הכתבים ששמע מרבו, וסדרו אותו הבאים אחריו, דור השלישי, המה מהר"י צמח ז"ל, מהר"מ פאפרש ז"ל, ומהר"ש ויטאל ז"ל, אשר כל אחד מאותם המסדרים, לא היה להם כל כתבי האר"י בשלימות, כי שש מאות ניירות מן הכתבים נגנבו בחיי הרח"ו ז"ל, שמהם סידר מהר"י צמח ז"ל את רוב הע"ח, ועוד איזה חבורים, וחלק אחד גזר וציוה הרח"ו ז"ל לקבור אתו בקבר, וכן עשו. וחלק שלישי הניח בירושה ליד בנו מהר"ש ויטאל ז"ל, שנסדר מהם שמונה השערים הנודעים, ואח"כ לזמן מרובה, נתקבצו מהר"י צמח ז"ל, וסיעה גדולה של ת"ח, והוציאו חלק הג' מן הקבר, ונסדר מהם מהדורא קמא, ומהדורא בתרא של הע"ח, ועולת תמיד, ועוד חבורים.

והנה תראה, שבכל פעם לא הגיע ליד המסדר אלא חלק שלישי מכללות הכתבים, שהמה ביחד עצם אחד ובנין אחד, והלואי שיספיק, וכיון שלא היה בידם אלא מיעוט קטן מהכתבים. לא הבינו עומק החכמה אז ובלבלו ביותר את הדברים במה שלא הבינו איך לסדר.

ותדע נאמנה, שעדיין לא היה מזמן האר"י ז"ל עד היום הזה, מי שיבין שיטת האר"י ז"ל על שורשו, כי היה ביותר קל להשיג מח גדול וקדוש פי שנים ממש מהאר"י ז"ל, מאשר להבין את שיטתו, ששלטו בו ידים רבות, מבעל השמועה והכותב הראשון עד המסדרים האחרונים, בו בעת שעוד לא השיגו הדברים על מכם בשרשם העליון, שכ"א היפך ובלבל בדברים.

והנה ברצון עליון ית', זכיתי לעיבור נשמת האר"י ז"ל, לא מפני מעשי הטובים, אלא ברצון עליון, שנשגב גם ממני עצמי, למה נבחרתי אנכי לנשמה נפלאה זו, שלא זכה בה אדם מעת פטירתו עד היום, ולא אוכל להאריך בענין זה מפני שאין דרכי בזה לדבר בנפלאות, אלא מצאתי חובתי מטעם... להרגיע את רוחך, לעומת שטף מים עזים, מעבדים המתפרצים על אדוניהם, ויגרשו מימיהם רפש וטיט, שיפלו במפעלם אשר פעלה נפשם הבהמי, שעוד לא הבינו בשלימות, איך להפרידו מנפש הרוחני. כי תדע שאסור לירא מפני כוחות כאלו, שאינם נובעים, אלא לשטוף כל קודש ח"ו, והקב"ה מצילנו מידם.

ואני חושב שתאמין לי, מפני שאין דרכי מעודי, לשקר ולגזם, או לרדוף אחר כבוד וקניית שם בין הטפשים וכדומה: שעד היום הזה סבלתי, ולא היה לי רצון אפילו להלחם עמהם.

וליתר עוז שלא תתבלבל מחיילות של הס"א האלו, אודיעך סימן מובהק, שקבלנו מפי האר"י ז"ל לידע מי הוא צדיק אמיתי, ומי שהוא צדיק שאינו אמיתי, אלא ראוי להיות צדיק, שמפני זה צריך ג"כ לנהוג בו כבוד, וכסבור אתה שאנו צריכים להפיל גורלות על זה, לידע מי עובד ה', ומי לא עבדו, כי האותות והמופתים אינם מכריעים בענין זה, כמו שנודע בין החסידים, וא"כ לגורל אנו צריכים, הס מלהזכיר.

אלא תדע, ששאלה זו שאל הרח"ו ז"ל את האר"י ז"ל, ומפורש זה בספר שער רוח הקודש, שהוא שער ז' מן השמונה שערים הנודעים מהאר"י ז"ל דף א' וז"ל אות באות: "והסימן שנתן לי מורי ז"ל הוא בראותינו אם הוא מאמת בכל דבריו, או אם כל דבריו לשם שמים, ולא יבטל אפילו אות אחת מדבריו, (סובב על סוד אות אחת שלומד מחברו שצריך וכו' כנודע ליו"ח) וגם ידע לבאר רזי התורה וסודותיה, זה ודאי נוכל להאמין בו", והרח"ו עצמו מסיים על סימן זה וז"ל אות באות: " **וכפי דבריו נוכל לידע ולהכיר גדלו ומעלתו כפי ידיעתו** עכ"ל.

והביאור הוא כמ"ש לפני זה, שבהיות האדם, צדיק וחסיד ועוסק בתורה ומתפלל בכוונה וכו', ממנו נבראים מלאכים ורוחין קדישין, שז"ס "העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד" וכו'. וההבלים דנפקו מפומיהו נעשים מרכבה אל נשמות הצדיקים הראשונים, לרדת למטה, ללמד תורה לאדם ההוא וכו', ע"ש. ואומר שם עוד שבאם המצוות אינם שלימות, נעשה מזה בחי' מלאכים ורוחין שאינם שלימים, והם נקראים מגידים וכו', וע"ז נתן סימן הנ"ל אם התורה והמצוות שלימים, זוכה להשגה שלימה, ויודע לבאר כל רזי התורה. ואם הוא חסר בזה, כלומר, שאינו יודע לבאר אלא מקצתם, ודאי אין מעשיו שלימים עש"ה. והנה כל אותם שיכולים להיות לבעלי ריבי, הוא מפני שאין מבינים אפילו את שיחתי, ואיך אפשר להחזיק אותם לצדיקים גמורים, והנה נתתי בידך סימן מובהק.

וכבר כתבתי לך, שספרי, אין צריך להסכמה, בהיות שלא הוספתי על דברי האר"י ז"ל אפילו מלה אחת, וכן כבר עשיתי מראה מקומות על כל סברא וסברא להראות מקומם בכתבי האר"י ז"ל, וא"כ האר"י ז"ל א"צ הסכמת אנשי דורנו, ועשיתי זה בכונה עמוקה, בראותי דרכי הס"א לעומתי מכל מראש, וכמעט שלא ניכר מלאכתי עצמי, והוספה בכל ב' הפירושים האלו, וא"כ, איך יחזיקו מעמד ומערכה לעומת המחברת הזאת, ואם יהיה להם תלונה, על מה שלמדתי ואני בקי בכתבי האר"י ז"ל יותר מהם, זו אינה טענה, לא היה להם לבלות זמנם בדברי רוח, והיה להם זה הפנאי לעיין בכתבי האר"י ז"ל, וכיון שחבקו ידים יאכלו עתה את בשרם.

ואני פורש שלומך ושלום... ושלום... ואמור לו, שכל דרכיו המה כמעשה זה, אשר כוונתו טובה, והמעשים לא טובים, והכל הולך אחר המעשה, אבל מה אעשה לו, אך עצמי ובשרי הוא, ועכ"פ יודיעני באריכות כל סדר המעשה הזה איך נפל הדבר מתחילה עד סוף וכו', ואשיבו דבר. ואני מבקש אותך מאד להשיבני דעתך על מכתבי זה, ומהנעשה עוד ביניהם באריכות ובפרטות גדול, כי אני צריך לדעת כל הפרטים כדי לדעת להחזיק מגן, כי לא דבר קטן הוא, מלאכת ה' הוא.

יהודה

דף קכג

ב"ה ד' חוקת פ"ז לאנדאן יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחי'

השבוע קבלתי מנה כפולה של מכתבים מפרשת שלח וקרח. בשבוע שעבר לא קבלתי כל מכתב. וחשבתי שלא כתבתם היות שביום ג' פרשת קרח מלאה שנה מיום שעזבתי אתכם... מה ש... נתפעל מאד מקושי'... בדבר "לא ראיתם כל תמונה", עד שכתב לי שגם חכמת שלמה קצרה מלפרנס קושיה גדולה כזו. - ואני קורא עליו מאמר חז"ל: "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו". ולוא היה לו אפילו חכמת משה רבינו ע"ה, שכתוב עליו: "ותמונת ה' יביט" היה יכול גם להקהות את שינוי כי יש צורה ברוחניות.

מה שכתבתי הוא לפי דעת השוטים, שפירשו מלת צורה ומלת תמונה בענין אחד. אבל תמה אני עליך. - שבו במקום שטחנתי חטה לקמח למאכל אדם, חזרת ועשית מהקמח חטה כדי לכוססה כבהמות יער. כי פירשתי באריכות גדולה ענין הצורה ושינוי הצורה, שאינו אלא הפרש בין מאציל לנאצל, שהכרחי שנמצא איזה הבחן שבגללו נקרא נאצל, ולא מאציל, ועל ההבחן הזה הנחתי "השם", כדי שיהיה אפשר לעסוק ולדבר הימנו.

וע"כ כיניתי אותו, שינוי צורה והשואת הצורה. ולפעמים אני מכנה - דביקות מעולה ודביקות מועטת. וכן אפשר לכנותו באיזה שם שנרצה, להסברת הענין המדובר. לאחר כל טחינת הדברים מכמה דפים שבספר. חזר ועשה אותם לחטה. והגשים תיבת הצורה, והלבישה בתמונה גשמית, עד שנאסרו ידיו ורגליו בתמונה זו באין עצה. כי בתורה כתוב בפירוש: "כי לא ראיתם כל תמונה". וכאן כתוב אשר יש "צורה ושינוי צורה והשתוות הצורה... הארכתי בדברך כדי להעריך על נטייתך לחיצוניות שצריך לפשפש במעשים. ומה שהר'... נ"י מדקדק בשם א"ס ואור א"ס, הנה הלשון שבס' חפצי בה: "וכל אלו העולמות ומלכות היו כלולים בעולם העליון כאו"א, וכן הם ג"כ כלולים בכתר והכללות דא"ס ית"ש שכל העולמות היו בתוכו מובלעים וכו'. והיה הכל אחדות גמורה, והיה הכל א"ס ית"ש". עכ"ל מלה במלה.

ומה שכתב בשם ספר שלה"ק דף כ', לא ידעתי הראשי תיבות של שם זה, גם לא הסופי תיבות. ומה שמדמה ללשוני בפתיחה: "דהאור וכל טוב כבר כלול במהותו, ית' עצמו". אין לו ענין לדברי בהתכללות עולמות התחתונים, בא"ס ב"ה. כי שם אני מסביר במיוחד ענין האור פשוט שאינו משתנה בכל מקום שהוא. וכל השינוי שבין מאציל לנאצל הוא דוקא בבחינת החשך, וע"כ כתבתי בדיוק נמרץ "במהותו" ית', שאין לו שם ומלה. ואפילו לאור אין סוף אין אני מתכוון שם ח"ו.

איני מבין אותך כלל, איך אתה מעיין ולא תטעום מה שאתה מדבר. ומדמי מלתא למלתא כי אוכלא לדנא. אין זה אלא מריבוי עסקים - או רצון לריבוי עסקים. ומה שמשוטט בשם "מחשבה" לדעת מקומה איה ותפש לשוני "בבינה" ובסדר אבי"ע איתא באצילות, וכן בתי"ז חכמה עילאה אתקרי מחשבה.

הנה זה מסודות הנפלאים והמכוסים. אבל עי' בשער מאמרי רשב"י, וזה לשונו במדרש הנעלם של רות, משה היינו דעת בסוד ת"ת, ור"ע בסוד בינה, הנקרא - "יש", וכו', שאילו נתנה התורה מצד הבינה, לא היו לקליפות התלבשות בתורה, והקב"ה רצה לתת חלק ואחיזה להם, כדרך שעלו הניצוצות הראשונות בחכמה ש"ך ניצוצין, וזהו, כך עלה במחשבה וכו'.

והנך מוצא כאן שר"ע בסוד בינה הנקרא "יש" שקשה לכאורה. כי נודע ש"יש" הוא שם חכמה? אלא עיין שם בענף ב' בפמ"ס בדברי (גם בהקדמת אח"פ) גם בפתיחה, בענין עליית המלכות לבינה, שמבואר אשר בחינה ד' עלתה לחכמה ונעשית בחינת נוקבא לחכמה דבחינה ד' אתקנת בסוד אימא עילאה. דע"כ יצאה הבינה שהיא בחינה ב' לחוץ. כלומר, למטה מבחינה ד', שסיומה נקרא פרסא, שמן בינה זו שיצאה לחוץ הותקנו ב' הפרצופים ישו"ת למטה מפרסא.

ובזה תבין שאותו המלכות שעלתה, עלתה באמת לחכמה, וקנתה שם אימא עילאה, והיא נקראת "יש", והיא נקראת מחשבה, ושמה סוד המתקת הדין ברחמים. וע"כ שמה עלו הש"ך ניצוצין. להיותם מבחינה ד'. אבל לא עלו לחכמה ממש, אלא לאימא עילאה, שהיא חכמה. וז"ס: "הכל במחשבה אתברירו". כי שם שורשם כנ"ל. ולפעמים נקראת בשם בינה להיות נוקבא דחכמה. וע"כ אמרתי דמלכות עלתה לבינה, כלומר, דקבלה צורת בינה עילאה. שנקראת מחשבה, ו"יש" מאין. כנ"ל. והוא העמוק שבעמקים, ע"כ קיצרו בזה המחברים.

ומ"ש דבפמ"ס דף ו' ד"ה אמנם, כתוב ט"ס, תוך וראש, כבר אין זה בנמצא בקונטרסים, אלא נדפס תוך וסוף.

ומ"ש הר'...שאפציר בעדו וכו'. הרי זה דומה למכונת קיטור ההולכת ועובדת. וכל מכונת מלאכה אשר תמשיך אליה רצועה ותדביקה למכונת הקיטור. נמצאת כוחה כמותה, אלא לדביקות אנו צריכים וד"ל.

יהודה ליב

* * *

דף קכה

ב"ה ד' פנחס תרפ"ז לונדון יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחיה

מכתבכם השגתי לנכון, והנני שולח עתה את ההקדמה: והגם שאיננה מוגהת מצידו, אפילו בכתיבה, אבל אני סומך עליכם כי תבינו איך להגיה אותה על צד השלימות. נייר מפה לא אוכל לשלוח לכם, פשוט - מפני חסרון כיס.

ההקדמה תחזיק כנראה בויגען וחצי, ששה דפים, ובצרוף לוח המפתחות והמראה מקומות יהיו שני קונטרסים שלמים, שמונה דפים.

אולם, כל ההקדמה היא ענין אחד שלם, ואין בה דין חלוקה כלל ועיקר, כי הם דברים העומדים ברומו של עולם, כמו שתראו אחר - שתבינו. ונכון למחר המעשה עד כמה שאפשר, בכדי שיהיה לי היכולת להיות ביו"ט בעה"י.

...ואנו מקוים שיהיה הכל לטובת השי"ת ולטובתנו, ואין לנו אלא להתאמץ בתורתו ועבודתו, למלאות החסרון ולתקן המעוות...

איני מבין את מיעוט הגעגועים שבקרבתכם, לתשובתי אליכם. וכשאתם לעצמי, אני מוצא באמת קרוב אליכם, לא פחות כלל וכלל, מידי היותי עמכם. ואני נוטל חלק בצערכם ובשמחתכם, ממש כמו שהייתי עמכם בבית אחד, והחלפנו דברנו זל"ז. אבל אתם תדעו שנים, ואני יודע אחד, ועל כן דברי מעטים. כל מה שכתבתי למעלה בענין שלמות ההקדמה, בטח תשמרו.

יהודא

* * *

דף קכו

ב"ה ה' פנחס תרפ"ז לאנדון יע"א

כבוד מ' ... נ"י

הנני בדברי אלה לגלות לך לבי: שאני מתפלא מאד שאין החבריא מתגעגעים כראוי, לשובי הקרוב הביתה. ואני חושב עליך, שעל כל פנים אתה המובחר מכולם, להיות שאינך יכול לכתוב אלי ולפרש שיחתך, ועל כן לקבלת פנים אתה צריך יותר מכולם. ומכיון שכן, אחשוב שאתה מתגעגע יותר מהם, וע"כ אשיחה וירוח לי.

...אולם לאידך גיסא, נספור נא את הרוחים אשר רכשת, בכל ימי שבתך עמי. והגם, שעדיין אינו ברור במי תלויה האשמה, אבל בין כך ובין כך, התקוה מתחלשת ולחזוק צריך. מצדי אני איני יכול להושיע לך בזה, רק לברר לך על בטח, שאין האשמה בי כלל ועיקר, רק בעצמך לבדך. והוא, מפני מיעוט דעתך, או מחולשתך באמונה, וכדומה. ועל כן לא הועילו לך כל תפלותי בעדך, כי לא הבנת עוד, איך להוציא הדבר לפועל, ולפיכך אתן לך הקדמה שלמה, ושמרת אותה, ויונעם לך. כי בשעה שהאדם מוצא חן בעיני השי"ת, והשי"ת קורא אותו להדבק בו ית', מובן שהוא מוכן ומזומן לזה, בכל לבבו ומאודו, דאי לאו הכי, לא היה מזמינו לסעודתו. ואם האמונה בלבבו כיתד שלא תמוט, אז מבין בקריאה הנאמנה, ומכיר את מקומו לנצח, וכן עושה ואוכל ומקבל פני המלך, ואינו מתפעל להתמעט ח"ו מחמת זה, להיותו בדעתו ואמונתו בשלמות. ואמרו ז"ל: "את ה' אלקיך תירא, לרבות ת"ח"; והוא לרבות המתאחד באחדות אמיתי, ואשרי לעומדים בזה.

ותוכל לראות אמיתיות הדברים, בך בעצמך, כי בהגיע השעה והיית כדאי להתחבר עמך, לא קלקלתי הזמן, לחכות עד שתבוא אלי הביתה, כי תיכף הייתי אצלך, והגם שלא ראית גשמיותי, אבל הרגשת אהבתי, ורוממות הקדושה, בעמקי לבך. ומה נשאר לך אז לעשות יותר, כי אם, למהר ולבוא לקבל פני באהבה. והחושק, עושה וגומר את שלו, וכן עשית, ורגשות אהבה, ורוממות ושמחה, היית שולח לאזני בכל הדרך, מביתך עד הגבעה, בתשוקה נאמנה.

אך אחר עלייתך אל הגבעה, וקבלת פני, התחילה השמחה והאהבה להתמעט. והוא, משום חוסר אמונתך בי, ובאהבתי הישרה אליך, כמו אתה אלי, כמים פנים אל פנים, והוא הפגם הראשון, ביני ובינך, אשר בהרהור הזה, מיד יצאת והתרחקת הימני, בזה השיעור, וכן טבע כל רוחני, שנארגים הענינים במהירות נפלאה, והריון ולידה קרובים, ועל כן אחר שהרהר בטנך בחשש הזה, מיד ילדת קש. כלומר, שההרהר אחר עצמך, ומחשבותיך הנעימים, והנשגבים, והרוממים עלי, כי המה היו נערכים יותר משיעור, ואולי אינו כן, ואחר כך ודאי אינו כן ח"ו. ונמצאתי בהכרח נפרד ממך, וכל עבודתי וטרחתי, קבצתי לפקדון, לזמן יותר מוכשר.

ובזמן המוכשר, חזרתי עמך כמקודם, וגם אתה חזרת על מעשיך הראשונים, פחות או יותר. ולפעמים היית רוצה לשמוע ממני דבורים בענין הזה בפרוש, כאשר ידבר איש אל רעהו, לא פחות כלל, ובדבר הזה אני חלש, כמו"ש: "כבד פה וכבד לשון אנכי". וגם אין לך לקוות לזה להבא אלא אם תזכה לקדש כל כך את גופך הגשמי, בעל הלשון והאזנים, שיהיה שוה כמעלת הרוחני ממש. ואינך יכול להבין זאת, מפני שאין לך עסק בנסתרות, אבל אנכי, כל מה שאני רשאי, איני מונע ח"ו כלל, "ויותר מה שהעגל" וכו'.

ואצייר לך עניניך הנזכרים עמי, בדרך משל: אדם ההולך באם הדרך, ורואה גן נחמד למראה, ושומע קול קורא מכוון אליו מהמלך אשר מתהלך בתוך הגן. מרוב התפעלות עבר בקפיצה אחת את הגדר והנה הוא בתוך הגן. ומתוך התרגשותו וזריזותו לא הרגיש שהוא הולך לפני המלך, והמלך נמצא בסמוך אליו ומטייל מאחוריו.

וכך הוא הולך ומודה ומשבח את המלך בכל כוחו בכוונה להכין את עצמו לקבל פני המלך. והוא אינו מרגיש כלל שהמלך מצוי לידו. ולפתע הוא מחזיר פניו ורואה את המלך נמצא לידו. כמובן שלשעתו, גדלה השמחה מאד. והתחיל לטייל אחרי המלך, בהלול ושבח כפי כוחו, כי המלך מלפניו והוא אחרי המלך. וכה הולכים ומטיילים, עד מקום הפתח. ונמצא האדם יוצא מהפתח, ושב אל מקומו כבתחילה, והמלך נשאר בגן ונועל הפתח. וכשמסתכל האדם שכבר נפרד הוא. ואין המלך עמו, הוא מתחיל לבקש פתח הגן

לעומת שיצא, באופן שהמלך יהיה מלפניו. אבל אין פתח כזה כלל. אלא לעומת שבא בפעם הראשונה באופן שהוא מקדים את המלך. והמלך היה מאחוריו מבלי שירגיש בזה. כן צריך להיות גם עתה. אבל צריך שיהיה אומן גדול לזה. והבן והשכל. במשל הזה, כי הוא מקרה נאמן בינינו. כי בהיותך אצלי והרגשתי את הקרירות שנולדה אצלך בערך הקודם, היה עליך על כל פנים, להסתיר פניך מהביט בי כאילו אני לא יודע כלום, מכל מה שעבר עליך ובלבך בכל הדרך, עד הגיעך אלי. וזה ענין "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", כי בשכר ויסתר משה פניו זכה לתמונת ה' יביט. כלומר, אם היית מאמין בתפילתי עליך, ובהיותי עמך ושמיעתי כל השבח וההלול שחשבת עלי, ודאי שהיית בוש מאד מפני הקרירות במקום חמימות. ואם היית מתבייש ומצטער כראוי היית זוכה לרחמי השי"ת עליך. ואז פחות או יותר ההתלהבות היתה שבה אליך. והיית זוכה להתאחד עמי כראוי לא ימוט לנצח.

יהודה ליב

* * *

דף קכח

ב"ה ה' פנחס תרפ"ז לונדון יע"א

כבוד הר' ... נ"י

...וכבר אמרו ז"ל: "מורא רבך כמורא שמים", אם כן אפוא יהיה שעור הרוממות שאיש כזה משיג בקדושתו יתברך, אשר בשום פנים לא יעלה רוממותו יתברך, למעלה מרוממות רבו. וזה שהתפאר הריז'נער ז"ל, כי זכה למדרגה גדולה מכל חכמי דורו, בעבור שקנה אמונת חכמים ביותר מכל בני דורו.

וצריכים להבין שהאמונה אינה על צד השאלה, כי אמונה כזו יכולים לקנות גם הפעוטים בני ו' שנה, אלא על צד הרגש הרוממות והתפעלות נפשו מחכמת חכמים, אשר חלק מחכמתו יתברך ליראיו. וכבר אמרתי והרחבתי דברים, שהוא המסך היותר גדול מכל, בעבודה בבני ארץ ישראל, כי שליטת קליפת כנען במקום הזה, וכל אחד ואחד שפל עד לעפר, וחבריו עוד למטה מעפרו, ורבו כמותו. בדרך צחות אפשר לומר מקרא ודרוש חז"ל, על הכתוב "אותי עזבו ותורתי שמרו", "הלואי אותי עזבו", כלומר, שהיו מתגאים ברוממות, ואף על גב "שאין אני והוא יכולין לדור במקום אחד". אבל על כל פנים "תורתי שמרו", שיהיו דבוקים בצדיק האמיתי, באמונת חכמים כראוי, שאז יש תקוה שהצדיק יחזיר אותם למוטב, ויכריע אותם לכף זכות כראוי למחיצתו של הקב"ה, ומה יוכל להיות מהעניויות ושפלות שלהם, כדי שלא לעזוב את הקב"ה להעתיק דירתם מהם, אם אין להם צדיק אמיתי שידריך אותם בתורתו ותפלתו ויגיעם למקום תורה וחכמה.

וכבר נודע שאסור להשיא בתו לעם הארץ. ובזה נמצאים לאט לאט מתיבשים כעצמות יבשות ח"ו, ומה אפשר לעשות בשבילם, אם לא להכפיל דברים כאלו מזמן לזמן, עד שהחי ישים אל לבו. ...וכתיב, "ומשה יקח את האהל" וכו', ולמה נטה אהלו חוץ למחנה. וסוברים הטפשים שעשה זאת כדי להשבית שטף מעיין החכמה, מסבת החטא. ח"ו לא יעלה על הדעת, כי אחר החטא, הם צריכים באמת למעיינות התורה והחכמה אלף אלפי פעמים יותר מבתחילה. וכמו"ש ז"ל: "אלמלא חטאו ישראל, לא ניתן להם, אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד". אלא אדרבה היא הסגולה הנאמנה לפתחון פה מעיינות החכמה למקור נאמן, להיות שאחר שנטה משה אהלו מחוץ למחנה, נתרבה אליו ההשתוקקות בתוך המחנה, כי "אינו דומה מי שיש לו פת בסלו" וכו'. ועמה גם הדביקות אליו, וממילא זכו להתפשטות נשמת משה ביניהם, שע"כ נקראו דור דעה.

וכבר אמרתי, גם הזכרתי לכם התורה שאמרתי בחג השבועות בטרם נסיעתי מכם, על הפסוק, "ברח דודי ודמה לך לצבי" "מה צבי זה כשהוא נס מחזיר פניו לאחוריו וכו'". אשר באין תחבולה להמציא הפנים, מטכסים המצאה זו, אשר מביאים הפנים באחוריים, וז"ש: "כך הקב"ה בשעה וכו', מחזיר פניו לאחוריו", כי על ידי הרגשת הפירוד והאחוריים ואי היכולת לקבל פני הקדושה, נמצאים מתרבים ועולים נצוצי ההשתוקקות במדה יתרה, עד שהאחוריים הם הפנים, כי הלוחות מזה ומזה הם כתובים. וכבר הגיע הזמן לשים לב לדברים האלו.

* * *

דף קל

ב"ה מטות פ"ז לאנדאן יע"א

כבוד התלמידים ה' עליהם יחי'

... ומשבח אני את הר' ... שאני מרגיש אותו קרוב אלי יותר מכל התלמידים, ובכוונה גדולה אני משבח אותו בפניו, כדי שיתן אל לבו, שבח והודיה להשי"ת על זאת, שאחר נטייתי הימנו על זמן קצר, זכה להתקשר עמי בשיעור גדול, אין זה כי את מתנת הוי'.

ומה שאני משיבו על שאלותיו בפרטיות, הוא כי כן דרכי בדברים נכבדים, לשנות את הכתובות מאיש לרעהו, בכדי שלא ליתן אחיזה לסט"א. וע"כ מחוייב כל אחד ואחד לאמץ את עצמו, להבין בכל המכתבים, בלי להשגיח על הכתובת כלל ועיקר.

ואל יחשדוני, שדבריו אינם נחקקים בלבבי כדבעי, חס מלהזכיר, אלא שאני נושא בעול עמו, בכל יגיעותיו וטרחותיו ומכאוביו.

הן אמת שזה איזה חדשים שהזכיר את עצמו לפני, בדבר המכאוב הגדול שאחז לו בחצי ראשו, ורציתי מאד, למהר לכתוב לו סגולה נאמנה והיא - להתאמץ בלמוד התורה. אבל כן דרכי מאז ומקדם, שבטרם שאני מודיע את הסגולה שלי, אבקש מהשי"ת, ששיג בעצמו. ואחר שהוא משיג מעצמו, אז גם אני אבוא ואמלא הדברים, "כי יהודה ועוד לקרא", ואומר לו אותה הסגולה.

ועל כן מה מאד ששו בני מעי, כשהשגתי זה איזה שבועות הימנו, ד"ת על הפסוק "והאיש משה עניו מאד", שגילה זה בשכל אמיתי, שכל ענין הישועה, הוא בהשגת החכמה, ורזי התורה וכו'. ונתתי שבח והודיה להשי"ת ע"ז.

אבל לאחר מכן קבלתי ממנו מכתב שהבנתי מתוכו, שעבר על "בל יחל דברו", ושוב מבין דרכים וישועות, בטרם השגת סודות התורה, היות שכתב לי ששוב אחזו הכאב בכל ראשו.

לפיכך באתי עתה להזכירו, אשר כבר מוסכם אצלו, שלא יצויר ישועה שלמה לנצחיות, בטרם שמשגי טעמי תורה, וטעמי מצוה, ועל כן, אסור לו להצטער, זולת להשגות התורה.

כי נודע, שאין הקב"ה משיא את בתו לעם הארץ, כמו שאמרו ז"ל: "כל המשיא בתו לעם הארץ, כאלו כופתה ומניחה לפני הארי", וכו'.

...ונודע שהאשה נקראת תמיד על שם האיש. דאיהו מלך, ואיהי מלכה. איהו חכם ואיהי חכמה. איהו נבון, ואיהי בינה. כמו שכתוב בתקוני זוהר. ונמצא על כן, דאשת עם הארץ, כסילות שמה, להיותו כסיל, שאינו יודע להזהר בכבוד מלכים. כי דירת קבע של היצה"ר, בלב פנוי מתורה, אלא שהתורה וחכמה, דוחה את היצר הרע מן הלב, לאט לאט, וכיון דאיהו כסיל, נמצא מוכנת לו אשת כסילות, שהיא קליפת נוגה דאפתי לחוה.

וזה שאומר הכתוב: "וכעס בלב כסילים ינוח". והנך מוצא טעם מובהק, למה לא יתן המלך, בתו לעם הארץ. אלא אם באמת חשקה נפשך בבת יעקב, אינך צריך להרבות מוהר ומתן, כדעת החיצון, של חמור אבי שכם החיוי, אלא להשתדל אחר השגות טעמי תורה, וטעמי מצוה, אחד מהם לא נעדר, כי אז חשקו וחשקה יגשו ויתחדו זה בזה, והאהבה גומרת את שלה מאליה, בלי שום סיוע מהצד, כלומר מכוח אנושי.

יהודה

* * *

דף קלב

כבוד התלמידים ה' עליהם יחיו

הנה אני מכין עצמי לשוב לביתי, ומה חשקה נפשי, למצוא אתכם מוכנים ומזומנים, לשמוע דבר ה' כיאות.

לעת עתה בוש אני מ... ומ... שהיו חשובים, המובחרים מהחבריא, וכעת מי יודע? ויכול להיות שגם ... נ"י, מתקרב אלי יותר מהם, ואם יזכה לבטחון השלם, ויקם ויחי. כמ"ש "הן אמת חפצת בטוחות ובסתם חכמה תודיעני", שבהשגת הבטחון, צרור ומתגלה, כל חכמת העולמות, עליונים ותחתונים, שכלום צריך להשגה זו, אלא לב טהור, שכבר מאוס בעיניו האהבה העצמית, ומוקטר ומוגש כליל לשמו ית', על כן יפה עשה שאינו מתפעל כלל ממה ש... נ"י ו... נ"י מבטלים אותו, מפני שחסר לו ערממיות, אלא ויגבה לבו בדרכי ה', וקטן וגדול שם הוא.

ומה אוכל לעשות עוד ל... נ"י, שהכל רוצה ללמוד ממני, זולת מענין השפלות, כי עסק זה לא ניחא ליה כל עיקר, ואינו מסופק שיפה ומשובח הוא, יותר מהאנשים הסומים והיבשים, ואין צריך לומר מאחיו, שפניו כפני ווינקלער, עד שבטוח שגם אנכי מודה לו בזה, היות שלא התבייש לכתוב לי, והיה נראה לי בעדו, שיאציל חלק חשוב מהזמן לעסוק זה.

אבל אין כוונתי כמו השפלי שפלים, כלומר, כמו השפלים שמחפשים שפלות, כי ההוא עוד גרוע מהגאות בעצמו. כי מי הוא שישבע על אבן שהוא אבן? אלא ודאי שיש הוה אמינא שהוא זהב. אלא שידע ויאמין, שכל הברואים, הם "כחומר ביד היוצר, ברצותו מרחיב וברצותו מקצר".

גם לא יכעוס כלל על הרשעים, אלא יחמול עליהם לא פחות משהוא חומל על נפשו עצמו, וכל זמן שלא זכה לרחמים העליונים, איך ידע מה להבחין, ולכעוס, אדרבה עליהם מתגבר הרחמים ביותר, להיותם עשוקים באין מנחם ר"ל.

כמו האב שב' בניו חולים ר"ל, האחד יש לו מעות לעסוק ברפואות, ולשני אין לו מעות, מובן, שלבו של האב מרחם יותר לאותו הבן שאין לו מעות לעסוק ברפואות, כי מי שיש לו מעות, ממ"נ, אם יחזור אחר רפואות יתרפא, ואם לא יחזור, איהו ח"ו דאפסיד אנפשיה, אבל על הבן השני, הרחמנות של אביו וכל רואיו, חותך הלב, ואם כן מה אתה מבטל כל כך לאחריך שיש לו פני ווינקלער, ואתה כועס על העולם, שהמה מכבדים אותו יותר ממך? לדעתי ראוי הוא יותר לכבוד ממך, כאמור לעיל, והוא פשוט, וכן טבע העולם, "אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי", וקל להבין.

מ... נודע לי בשבוע שעבר, שגמר בדעתו, להתפטר מעסקי, שהעמסתי עליו יותר מדי, ולבוא אלי לונדונה, בלי שאלת פי, כי איך ישאלני, ואני נוגע בדבר? ועוד, שגם תינוק הבורח מבית הספר יודע זאת, שלשבת סמוך לשולחן רבו, בהרחבה גדולה, ולהשתעשע בסודות התורה וברזין עליונים, מקובל ביותר, מלעסוק בדרכי רבו בדברים שפלים ומבוזים, שאין לשאוב מתוכם, אלא טרדות עצומות, באין יכולת להתפלל אפילו כאיש פשוט בפירוש המילות.

ואני משיב ללא שאלות, שמי שנוהג עמי ככה בעת הזאת, כשהוא צמא ומתגעגע, גדולה טובתי עמו, ומה עוד, יהיו מעשיו עמי, בעת שאזכה לקרבו תחת כנפי השכינה, כי יכול כאז, לחשוב בלבו, הרק אך במשה דבר ה', גם עמי דבר ה'. וגם לי שולחן לערוך, ולפרנס כל העולמות העליונים, ואיך אוכל כהיום להתבטל, לעסקי גופו של רבי ובקושיות אשר לקח?

כי כל עיקר כבוד ומורא בהשואה להשי"ת, נאמר ביחוד על העת הזאת, שכבר זכה להתלבשות השכינה הקדושה בתוך לבו לנצחיות, כי צריך אתה להאמין שעסקי הגוף של רבך, המה עסקי הנשמה ממש, דע"כ אמרו ז"ל: "למד לא נאמר, אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה". כי תלמיד אצל הרב צריך להיות בהתבטלות אמיתי, במלוא מובן המלה, כי אז מתאחד עמו, ויכול לפעול ישועות בעדו. ואי אפשר לתלמיד להיות דבוק בנשמת רבו, להיותה למעלה מהשגתו, וכמ"ש אלי ... נ"י, אשר מאמין שגוף של צדיק הוא גדול כמו נשמה של אחר. והגם שלא שמע מה שדיבר בעצמו, כי סיים על... ומכל מקום הוא מסכים לנטיעתי לאמריקא וכו', ואם היה שומע מה שאמר לא היה מסכים כל כך בפשיטות. אמנם כן הוא האמת, אשר גוף של צדיק אמיתי, הוא גדול ממש כמו הנשמה, אשר הצדיקים קדושי עליון, זוכים אליה. ולפיכך הלואי שתזכו להידיבק בבחינת גופי, ואז תהיה בטוח לראות עולמך בחייך, וע"כ שבחו חז"ל השימוש, להיותו קרוב לדביקות התלמיד ברב כאמור.

את הר'... נ"י, קשה לי לגמרי מלהשיגו, כי איך יתכן שאחר כל טרחתי הגדולה, שטרחתי בשבילו עד הנה, כי חברתי חבור נאה ויפה, הוא ספרי "אור הפנים", עם כל מיני הידורים בשבילו, בניר היפה, ואותיות

בולטות, הקדמה שלמה, ופתיחה כוללת. מפתחות העינים, וראשי תיבות. והיו לב' המאורות הגדולים, מאירות ומסבירות כהלכה.

גם, כמעט מדי שבוע בשבוע, אערוך לו מעשי אצבעותי למלחמה, מכתב ארוך ורחב, ולפעמים שני מכתבים בשבוע אחד. ולא אוכל לחושדו, שאינו ח"ו אורח טוב, שלא יאמר ח"ו, כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי. אלא שאני מוצא אותו יושב מוקף חומה הק', כי לולא ישב מחוץ לחומה, ודאי לא היה משוה עצמו עם יצרו, לנהוג מנהג היבש הזה. וחוששני עוד עליו, אשר יחד עם מנהגו זה, אומר עוד בלבבו, שדבוק ומקושר בי יותר מכל בני החבריא, כי אחר כוונת הלב הן הן הדברים, ורחמנא ליבא בעי, וכיון שנקודת לבו דבוקה בי, אינו צריך ליותר, לחזור אחר מעשים, שהמה נחוצים ונאותים, רק לקטני הדעת, שאין להם דרך אחר, מה שאין כן ליהודי מקושט כמותו (שיינער יוד בלע"ז) לב טוב עולה על כולנה, באופן שאינו צריך עוד לגלות כלי מעשה, בהכשר ויתרון.

הן אמת, שעדיין לא שמעתי מכל החבריא, שום התפעלות, מתוך ספרי "אור הפנים", זולת ... נ"י בלבד, שעל כל בויגן ובויוגן ששלחתי לכם, כתב לי תלי תילים של שירות ותשבחות, מעומק לבו, ומובטחני עליו ע"כ, שיועיל לו בעזה"ת. ... ויש לו פחות או יותר עין טובה להרגיש בערך איש ומפעלו, ועל כן לבו לב אנושי, על כל פנים להתפעלות מחוייב ע"ד שכתבתי מכבר, בפרוש הכתוב "הבן יקיר לי אפרים", "יקיר" כמו "יכיר", ו"יכיר" כמו "יקיר", כלומר שתלויים זה בזה, ובאים כאחד ממש, ודכירנא, מה שכתב אלי ... נ"י, והודה ולא בוש, אשר כל המכתב הלז הבין בטוב, חוץ מענין יכיר ויקיר, שמוכרח להכניס פילא בקופא דמחטא, ותלה זה שיכול להיות שחסר לו עוד הקדמות, וידיעות הצדיק. ולפיכך היא שניתנה לו בין אצבעותיו, לכתוב אלי במכתב האחרון, שיש מסגר סודי על ספרי, ולא ידע ולא יבין אותו. ומה יכולתי לענות לו? ע"כ אמרתי בלבבי, מה שלא יעשה השכל יעשה הזמן, ויתבאר לו שהכרה הוא לפי הרגש היקר, כלומר, ההתפעלות וההתבטלות מהטובה האמיתית. שזה מעלה ומחזיק הרוממות והיקר, ואז הולך ונוסף בו ההכרה, ואחריה מתרומם היקר, וכן הולכים ומתעלים במעלות הקדושה, עד שזוכים למלאות החסרון ולתקן המעוות, עד ליחוד השלם האמיתי.

במכתב הנ"ל כתבתי שענין יכיר כמו יקר על הש"י. אבל נודע שעולים בקנה אחד, כמ"ש "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". וכמ"ש ז"ל: "המהרהר אחר רבו כאלו מהרהר אחר שכונה", כי הרצון העליון השוה בדברים שיהיו נמדדים ובאים במידה אחת ממש.

ומה אשוחח אתכם ילידי הארץ, כסבורים אתם שאני בחו"ל ח"ו ואתם בארץ ישראל! אעידה עלי התורה הקדושה, במה שמשה רבנו עומד ומצוה עלינו בפרשת מסעי: "צו את בני ישראל וכו' כי אתם באים אל הארץ", בפסוקים אלו הוא מציין ומסמן לנו גבולות הארץ באר היטב, באופן, שכל הבא לארץ ישראל אין לו עוד כל ספק בהם.

הוא גוזר ואומר: "והיה לכם פאת נגב". "נגב" הוא מלשון נגיבה, כי "ישועת ה' כגן רטוב". ולפיכך יכונה ההסתלקות מאורו ית' בלשון "נגב". "והיה" הוא לשון שמחה, המורה על ישועת השי"ת שכולל את האות: "והיה לכם פאת נגב", כלומר, שידעו כי פאת נגב היא בבחינת פאה וגבול דמנכרא. בסו"ה: "ואבדתם מהרה". והיינו, "ממדבר צין על יד אדום", "צין" הוא מלשון "צינים ופחים" שאמרו ז"ל, שאינם בידי שמים, אלא על ידי "אדום". כי תכף כשיד אדום באמצע, אומר הקב"ה: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם". לפיכך אומר "והיה לכם גבול נגב". "גבול" הוא הסוף, אשר סוף הנגיבה הנ"ל מסתיים, "מקצה ים המלח קדמה". פירוש, כאשר רק תתחילו לנגוע בקצהו של מלכות שמים. "קדמה" כמקדם, מיד יסתיים לכם הניגוב ותתחיל השפע מטרות עוזו להופיע עליכם.

ומוסיף ואומר: "ונסב לכם הגבול מנגב". פירוש, כיון שתחילת הזריחה היתה אחר 'הנגיבה', "ובגבולה", לפיכך הולך ויצא המיצר לחוץ, ועוקם לצד צפונה של עולם באלכסון כמו שפרש"י ז"ל עש"ה. דהיינו, "למעלה עקרבים". פירוש, שבסיבה הנ"ל צומחים ועולים עקרבים לנגדכם.

"ועבר צינה", צינה נוראה עוברת ברוב העצמות המתפרצת ובאה ממדבר צין הקדים, דאיהו צין ואיהו צינה; וכתרגומו: "מדרומא למסקנא" דעקרבים.

"ועבר לצין", ע"ד שאמרו ז"ל: "ואפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק", אבל עקרב פוסק לדברי הכל; ועל כן: "ויהו מפקנהו מדרומא לרקם גיאה". כי הקנאה כאש אוכלת לעומת העקרבים, עד שמוכרח לבוא "לקדש ברנע", שהיא "רקם גיאה", פירוש, שמחשבותיו רוקמים לבוש גאות להפליא. עד "ויצא חצר אדר", כי הגם שהת'אדר' באדרת שער ולא יחטיא וכו' כמו היושבים ראשונה במלכות, מכל מקום הוא מרגיש שהוא עומד בחצר, ומחוץ יעמוד. וע"כ נקרא מקום זה "חצר אדר", כלומר, תרתי דסתרי אהדי, כנ"ל.

"ועבר עצמונה", עצמ' ונ' ה' איהו עצם ואיהו עצמון ואיהו עצמונה, כי המקום גרם, ונעשה כמו עצם קשה שאי אפשר לשברו. וכמו הפיל שאין לו צירים בעצמותיו, ואינו יכול להטות ראשו לאחוריו. וכשרוצה להביט לאחוריו, מחויב לטלטל ולהפך כל אורך קומתו מראשו עד זנבו כנודע לבקיאים בטבע החיות. וכמו שמסיק ואומר: "ונסב לכם הגבול מעצמון נחלה מצרים", פירוש, העצמונה שב להיות עצמון, ועל כן שב ל"נחל מצרים", אשר אמר ה': "לא תשוב בדרך הזה עוד". אבל אינו גלות מצרים ממש, אלא, על קצהו של הגלות הזה.

"והיו תוצאתיו הימה". כלומר, אחר שנלקח ונחלה ב"נחלה מצרים" - זוכה משם לתוצאות חכמה לשוטט בים החכמה. וכמו שפרש"י ז"ל: "אותה רצועה שבלטה לצד צפון היתה **מקדש ברנע עד עצמון** ומשם והלאה נתקצר המצר וכו' לנחל מצרים". עש"ה.

פירוש דבריו ז"ל: ע"ד שכתוב בשם האר"י ז"ל בזוהר הרקיע, וכמדומה שכן כתוב גם בשה"ק, שמתחילה נברא העולם ב"ב". - ונודע שנקודה באמצעות ד"ב", שה"ס חכמה, וצד צפון פרוץ. (עיין ברש"י בראשית) שאחר כך נתפשט האי נקודה דחכמה שבתוך ה"ב" כמו "ו" ושבה לצד צפונה של ה"ב" כזה: "ם" ונעשית מ"ם סתומה.

זוה פירוש מאמר חז"ל: "הלא במאמר אחד יכול להבראות", שזה ה"ם" ה"ס מאמר אחד. אבל החכמה לא היתה יכולה להתפשט מחמת ש"ם" זו היא אות סתומה מכל ד' הרוחות, ועל כן חזרה החכמה והצטמצמה, בסוד: נקודה באמצעות ה"ב" - בסוד "ו", ואז נתפשטה החכמה למתן שכר לצדיקים. וז"ס דע"כ "נברא העולם בעשרה מאמרות, כדי להפרע מהרשעים שמאבדין העולם שנברא בעשרה מאמרות" כנ"ל.

כי מתוך שמעצמון נסב לו הגבול לנחלה מצרים, כמ"ש: "ראיתי רשעים קבורים ובאו", וכמ"ש: "שלו הייתי ויפרפרני ואחז בערפי ויפצצני ויקימני לו למטרה". שכל זה מסיבת הרצועה הבולטת הנ"ל. שה"י" נתפשטה ל"ו" לצד צפונה של ה"ב", שעל כרחך נתקצר הגבול לנחלת מצרים כנ"ל. ועל כן נאבדו שם כל שונאי ישראל, ובני ישראל באים 'הימה' לשאוב מעיינות החכמה לחידוש העולם כבראשונה; והיינו, כדי ליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות".

ומסיים הכתוב: "וגבול ים והיה לכם הים הגדול", הוא עיקר המקווה לזכות לחכמה רבתי, שנקרא "ים הגדול", שמשם מתחילים לשאוף אוירא דארץ ישראל אשר נשבע ה' לתת לנו וכו'. ולזרז אותנו לדבר הזה, מכפיל הכתוב ואומר: "וגבול זה יהיה לכם גבול ים" כלומר, כל תוצאות ים החכמה אינם אלא לגבול זה! דהיינו, ים הגדול, ימה של ארץ ישראל, מוחין דגדלות! שאי אפשר לזכות בהם אלא אחר עברו על כל עשרת הגבולים. שה"ס "ותחלף את משכורתי עשרת מונים", שאחר זה זוכים להתיישב בארץ ישראל, ארץ זבת חלב ודבש. ארץ חמדה טובה ורחבה.

הנה נתתי לכם סוסים אם תוכלו לתת עליהם רוכבים, תגיעו עדי להתיישב בארץ חמדה טובה ורחבה לנצח נצחים, ועד אז, אל תאמרו ח"ו שאני נסעתי מארץ ישראל, אלא אתם מתרשלים בזה, ואינכם מתגעגעים כראוי לשבת בה עמי יחד.

כיון שקראתי לפניכם הפרשה, - אפטיר לכם בנביא: "שמעו דבר ה' בית יעקב וכל משפחות בית ישראל וכו' אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתנו, כי פנו אלי ערף וכו' ואיה אלקיך אשר עשית לך יקומו אם וישיעוך בעת רעתך" וכו'.

וכי יעלה על הדעת שאבותינו הק' שבזמן הבית והנבואה - כסילים היו, לומר לעץ ואבן אבא ואמא? רק טפשים ההולכים ומטפשים יוכלו להרהר כזאת על אבותינו ז"ל.

אלא הענין הוא, כי **עץ**, זה "עץ החיים", **אבן** זה "עץ הדעת", פירוש, שהנגלה כלפי האדם בדוק ומנוסה שהוא "עצת" ה', להיות שעל ידי עץ ועצה הללו, הולך וממשיך אור החיים העליונים, נקרא "עץ החיים". והנסתר ממערכי אנוש ותחבולותיו והיותו עדיין מסופק אם עץ טוב או רע הוא בעיני אדוניו למצוא חן בעיניו ית', נקרא "עץ הדעת טוב ורע" או: "אבן, מלשון: "אבין", כלומר, אתבונן ואראה אם טובה היא, או עצה רעה היא.

היושב ומצטער זמן רב, נקרא גם "מדוכה", כמו שרמזו ז"ל: "על מדוכה זו ישב חגי הנביא" וכו'. והיא נקראת מדוכה. להיותה מוכנה לאוילים לכתוש ולדכות עצמותיהם שם. כמו שכתוב: "אם תכתוש את האויל במכתש וכו' לא תסור מעליו אולתו".

יש להקשות: איך מונח האויל תחת העלי במכתש בדביקות נמרצת, ובשום אופן אינו פורש מאולתו? ועוד, אף שרואה בעיניו, אשר לאויל יהרוג כעש, ואל יעבור על זוהמתו?

אלא שהאויל מוצא לעצמו טעם גם בעת שבתו בתוך המדוכה, וכעין קורת רוח לו בזה.

ואין להתפלא על זה, כי על כיוצא בו אמרו: "ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו". - ולפיכך נקרא אליל זה "אלהי אבן". או "אבן משכית". כי שום גמול אינו משיב לעובדיו, שעובדים אותו במסירות נפש כנ"ל. ואין מושיע אותם בעת צרתם.

לעומת אליל האבן, נמצאים העובדים "לעץ", פירוש, שמסתפקים בהארתם המועטה בכמה שיכולים להציל להם. וכמו שקצרה יד ה' להושיע להם בעת צרתם. ואינם זזים מעץ הנגלה להם, כי נדמה להם שאף בעל הבית אינו יכול להציל משם את כליו, מאחר שעץ הזה כבר בדוק ומנוסה להם לאבי החיים. ושוכחים, או עושים עצמם שוכחים, אשר מעלין בקודש ולא מורידין.

ודבר זה סימן לקדוש וקדושה. כמ"ש: "אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת זאת", כי העובדים לאל אחר דאסתריס ולא עביד פירי, הולכים ומתמעטים כפרי החג. "וימותו ולא בחכמה" ח"ו. - ונמצאים כל ימיהם בהרגש, שהימים הראשונים היו טובים מאלה.

וזוה שמתמרמר עליהם הנביא, כי אחר שארכו להם הימים בעבודות זרות הנ"ל, כבושת גנב כי ימצא וכו', "אומרים לעץ אבי אתה". כלומר, כמו שמצילים מפני הדליקה, כן הם שמחים בחלקם, להיות העץ הזה להם כמו אבי החיים כנ"ל. "ולאבן את ילדתיני" כנ"ל.

ואחר שקבלו את שלהם, המשילם הנביא כאנשים המונחים בין העלי למכתש, ממשיך הנביא ושואל "ואיה אלהיך אשר עשית לך יקומו אם יושיעוך בעת רעתך". פירוש, חשבו כמה נתנו לכם אלהות האלו, וכמה הצילו אתכם מרעותיכם.

ומתמיה עליהם עוד, ואומר: "כי מספר עריך היו אלהיך יהודה". פירוש, שבכל התעוררות והתעוררות, מעירין האלו היה בעקשנות ובבטחה, לעומת הצדדין הנ"ל. לעץ או לאבן כנ"ל. עד שכל מלכי מזרח ומערב, לא היה ביכולתם להפריע את העבודות מעמכם. וכל עיר ועיר נעשה לך אלהית, כמו דבר אלקים וד"ל וכו'. ואתם כתבו לי באר היטב, כמה שאתם מבינים במכתב הארוך הזה, וכמה שאינכם מבינים. וביחוד תאריכו לבאר לי, בפרטות ובאריכות כל עשרת הגבולים, שציירתי לכם. ותפרשו לי יותר ממה שכתבתי בה. כי אני כתבתי בקצרה.

בעיקר אל תתבישו לגלות לי, כל מה שאינכם מבינים, וכל הפירושים שלכם, ואז אענה לכם את הדגן את התירוש ואת היצהר. ודבר אחד מדבריכם אחור לא ישוב ריקם.

יהודה

* * *

דף קמ

ב"ה מוצש"ק דשופטים פ"ז לאנדאן יע"א

כבוד גברא רבא חסידא ופרישא אוצר י"ש חכמה ודעת כדש"ת מה"ר ... שליט"א

מכתבכם קבלתי ושמחתי לראות כתב ידו שהי' לסימן לי על מיטב בריאותו בע"ה, ומ"ש שאינו מחזיק את הרב לבעל מקובל כמו שאני חושב, איני יודע מי הגיד ומי חשד את הרב הנ"ל לבעל מקובל, וע"כ אחשוב שכת"ה חושב שאני מתגעגע אחר הסכמתו בשביל חיזוק דברי תורת, וכבר כתבתי שרצוני בזה רק בשביל השגת כסף להדפיס את הספרים בהיות שאין לי הסכמה ממפורסם שיהי' חשוב במקום הזה כמו שכתבתי שם.

ע"כ אני חושב שכת"ה רוצה לתהות על קנקני ולכנס עמי בדברים בענין הזה וגם בזה הנני מוכן למשמעתו ואענה על הדברים כפי כוחי. ומכ"ש אחר שסילק את עצמו מענין ההשתדלות הנזכר שם, א"כ איני עתה שום נוגע בדבר והנני כמו ת"ח שבא קודם מעשה ששומעין לו ואענה על ראשון ראשון.

א'. מ"ש שאינו רואה בזמן הזה מי שהוא מקובל, אתמהא, איך אפשר לישוב בסביבה מוגבלת ולראות בכל העולם, ומכ"ש ראייה כזו מי שהוא בעל מקובל, והן אמת שגם אנכי לא ראיתי מקובל אמיתי בזמני זה, אבל אני מבין שלא אלמן ישראל ואין לך דור שאין בו כאברהם יצחק ויעקב - ובכלל לא ראינו אינו ראייה. ב'. מה שהודיעני בענין מקובל עד"ש "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי", שהקשה מה שאל ומה השיב, ותי' ששאל שיהי' מקבל ומקובל ביחד, "וזוה שהשיב לו אם תראה שאני מקבל ממך בעת, כעת שאתה מקבל

הימני והבן עכ"ל", הנה אני מודה שאיני מבין קוצר אמריו, והרי זה דומה אלי כמו שאחד מבקש מחבירו שיתן לו מתנה, והשיבו אם תראה שאני אתן לך מתנה אז יהי לך המתנה, שאין זה תשובה כלל, ומכ"ש שא"צ על זה תנאי כפול כמ"ש שם.

ג'. מ"ש אנכי ראיתי ברבותי מפ'... ומק'... צלל"ה שהיה להם מדרגה זו עכ"ל. הנה לדעתי בלי ספק כלל שא"א לראות שום מדרגה ברבותיו, מה שעדיין לא זכה בה בעצמו; ועל כיוצא בזה אמרו ז"ל, ש"אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה", ואפי' בחבירו א"א לראות מה שאינו ברשותו עצמו. ורצייתי לשמוע דעת כת"ה בזה.

ועתה אשתעשע מעט בדבריו, במ"ש בענין מקבל ומקובל כאחד, אשר הוראת הדברים האלו אפשר להבינם אך במדרגה לשון כמו שקוראים, דהיינו, שכל מקבל השפע מהשי"ת נמצא מתפאר בעטרות השי"ת, ומי שזכה להרגיש בשעת המעשה, איך שהשי"ת גם מתפאר עמו על שמצאו מוכן לקבל השפעתו, הוא נקרא מקובל, והיא ודאי מדרגה גדולה עד"ש: "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו" וכו' וד"ל. ובסו"ה פי שנים הנני לבאר עד"ד "תן לחכם" וכו' והוא בסו"ה: "לא יוכל לבכר את בן האהובה וכו' אותו יכיר לתת לו פי שנים" וכו'. וסוד הבכורה ידוע בשם הרבי ר' בער צלל"ה ממעזרעטש, בסוד איק בכר גלש, אמנם פי שנים הוא הפה דאתגנז ב'י האי רוחא דאתרחצנו ב'י אבהתנא ע'י באדרא. ואפרשהו לתתא וממנו ילמד לעילא.

נודע שיש ב' צדיקים, צדיק דעאל בה וצדיק דנפיק מינה בסוד "בצאת נפשה" וכו', וע"כ זווגיהו פסיק כנודע בזווגין דזו"נ אשר לע"ל יהי זווגיהו שלים ואז נקראת פי שנים, וזה שאמר לו אליהו ז"ל: "הקשית לשאול", שרמז לו עד היכן מגיע, דהיינו, "אם תראה אותי לקח מאתך", "לקח" הוא בקבוץ, שהוראתו נתלקח מאתך, פי' בהפך ממש ממה שחשבת עד היום, שאני אדוניך ואתה מתלקח הימני. אלא שאני מתלקח מאתך ואז "יהי לך כן" כי אז תזכה ל"פי שנים". ולפיכך לא היה לו כח באלישע לבקש אותו עוד על זה. (בדומה בערך כמ"ש באיש חסיד והחזיק בו כמו רבו).

אבל בסופו של דבר זכה לזה כמ"ש: "ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", פי', שראה איך כל כללות אורות ישראל שנכללין באליהו אדונו, כולם נמשכין ומתלקחין הימנו בעצמו, ולפיכך, הי' מתקשה מאד, כמו שאמר לו "הקשית" וכו'. שלא היה יכול לסבול זה עד שצעק: "אבי אבי", שה"ס פי שנים". שגם זו"ן תתאין כאו"א עלאין וכו'.

וע"כ "ולא ראהו עוד" להיות שראה אך את עצמו. וד"ל כנ"ל. והי' בלחץ גדול משום זה, וע"כ "ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים", פירוש, דכללות האורות בסוד "רכב ישראל ופרשיו" נרמזים בכתוב בסוד "בגדיו" וד"ל כנ"ל. ... עד שזכה בסו"ה "וירם את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו" שה"ס אדרת... שעד עתה חשבה לבח' ירודה וחיצוניות ועתה הבין להרים אותה למקומה ואז זכה באמת לפי שנים. ומכאן ואילך הי' לו בחי' הנפילה דאדרת אליהו לדוגמת העלאת מ"ן. וז"ש: "ויקח וכו' אשר נפלה מעליו וכו' ויאמר איה ה' אלקי אליהו אף-הוא" וכו'. "אף", ה"ס כלי הנפש, כמ"ש: "ויפח באפו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". וזה הנפילה דביני וביני, כנ"ל בסוד קריעת הבגדים נעשה לו בסוד "אף הוא וכו' ויעבור אלישע", וכו'. "ויאמרו נחה רוח אליהו על אלישע" וכו'. דהיינו, שכל מדרגות אליהו רבו נקשרו ודאי באלישע כנ"ל.

ובזה מובן מ"ש בליקוטי תורה מהאר"י ז"ל שאלישע גלגול קין שכתוב בו "ואל מנחתו לא שעה" אמנם הותתקן באלישע שאותיותיו אלי שעה והיינו כאמור בסוד "פי שנים".
(חסר ההמשך)

יהודה ליב

* * *

דף קמב

ב"ה יום ד' לחודש ... תרפ"ז

כבוד היקר לי כנפשי מה"ר ... לנצח נצחים.

הן היום הגיעני דבריך, ואחת אני רואה בהם, שיראתך עצומה עלי שלא אתרחק חס ושלום ממך כמלוא שיערה.

אמנם כן, מוטבע בבאי עולם, וכן נותן רשות... להמשיך שפע אמיתי לצד אחר, ובמקום ששפע היראה צריך לפעול על עצמך, לראות בלבבך בכל עת ותמיד לבלתי הרחק לבך ממני כשיערה, תהפוך יראה זו עלי שלא ירחק לבבי ממך, ונמצאת עומל ומתקן במקום השלם, שלא נתקלקל מעולם. ומקום השבור נשאר בקלקולו, מבלי משים לב עליו. ידעתי שגם דברים הללו יהיו לפניך בלתי צלולים, ולא תבין מאין מוצאם, ובשעת חדוה תוכל לחשוב ח"ו עוד.

מאד הומה לבי עליך יקירי, לזרוק לבית בליעתך טפה של אמת, אשר אין לה אף חובה אחת, בכל תרי"ג אברים של גוף בנין האנושי, וכמה פעמים הבנת זאת מפי, ועם כל זה, בכל עת שאקרב לפניך דבר אמת, תלחם עמי בכל כחך. אמנם כן טבע הרוחניות, אשר הדבוק בה', מרגיש את עצמו בבחינת אינו דבוק, ודואג ומהסס על זה, ועושה כל שימצא ידו בכוחו לזכות לדביקות.

כי חכם מרגיש הפוך, ממי שאינו דבוק בה', שירגיש עצמו מסתפק ושבע, ולא ידאג כראוי, אלא לקיים מצות דאגה וגעגועים, כי "שוטה אינו מרגיש". וכמו שאי אפשר להשכיל לעוור מתולדה מהות העדר הראיה, זולת בהנתן לו אור העינים, כן הדבר הזה. ודו"ק.

כבר כתבתי שאתם טועים בי לאמור, שנסעתי מכם, במקום שאתם צריכים להבין שאתם נסעתם ממני. האמינו לי, שעיני ולבי אתכם תמיד, בלי הרגש ריחוק מקום זמן כלל, ולולא צריכים לדעת השומע, אזי הייתם עדי ראייה בדבר זה. ואדרבה התרחקות גשמית מכם מסוגלת לפעול בכם ביתר מהירות, והאמת תדעו שכן קוותי, וכן אני מקוה, באם תבינו יותר.

הן אמת שגם אני ממשמש בכף זכות בעדכם, בהיותי משער את אוירא דירושלים ת"ו, בעודני מצוי לעיניכם. ומכל שכן בעת הסתרה מכם, וזו הסבה שסדרתי לכם סדרים, שעל ידם מסוגלים על כל פנים להחזיק מעמד ומצב, מבלי נטות אחורנית ח"ו, ואשר אחד המיוחד בהם הוא, דיבוק חברים.

והבטחתי נאמנה, שמסוגלת היא, האהבה הזאת. ואזכיר לכם כל דבר טוב שאתם צריכים, ואם הייתם מתחזקים, על כל פנים בדבר הזה, ודאי הלכתם מחיל אל חיל בעליות הקודש כמו שהבטחתי מקודם.

ואיך אסלח לכם לדבר הזה, והסולם המוצב ארצה פנוי הוא, באין עולה ומטפס עליו. ובמקום היום, תאמרו מחר. אמרו נא לי אתם, מה תרויחו מסליחתי, ואדעה ואענה לכם. לא גוזר גזרות ומחוקק חוקים אנכי, וזה תדעו גם אתם למדי, ולולא יגורתי מנטיה אחורנית, לא הייתי יוצא מגדרי, כי היה קשה עלי מאד מאד. אך כחס אנכי על אריכות הזמן... אבל סבלה נפשי מזה במדה לא נשערה מראש, גם במצב השוה, ומכל שכן ח"ו בנדנדוד לאחוריים, זה ראיתי מקדם, ואמרת לי לתקן קודם מעשה.

אשר על כן זכור אזכיר לכם. עוד תוקף הדבר **של אהבת חברים-על כל פנים בעת הזאת**, "אשר בזה תלוי זכות הקיום שלנו, ובו נמדד אמת המדה של הצלחתנו הקרובה לנו".

לכן פנו לכם מכל העסקים המדומים, ותנו לב לחשוב מחשבות ולהמציא המצאות נכונות לקשר לבכם בלב אחד ממש, ויקויים בכם הכתוב, "ואהבת לרעך כמוך" בפשיטות. כי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", והייתם נקיים ממחשבת האהבה שתהיה מכסה על כל פשעים, ובחנוני נא בזאת, ותתחילו להתקשר באהבה בשיעור אמיתי, ואז תראו "וחיך יטעם" וכל הבריות לא יפסיקו ביני ובינך וד"ל.

ובדבר התרשלותך, לבוא לתפלה, אני יודע ומרגיש גורלך וצערך. ולולא שאיני רואה אשר שיעור ההפסד לא נתמעט מצדקות הסבה, אז לא אמרתי דבר.

יהודה ליב

* * *

דף קמ"ד

ב"ה יום ג' תצ"א פ"ז לונדון יצ"ו

לכבוד התלמידים ה' עליכם

כל מכתביכם קבלתי לנכון, ומ"ש לי הר'... אודות הבזיונות והחבורים עליו, יאמין לי שאני נוטל בכל היסורים ועג"נ שלו, חלק כחלק עמו ולידיעתו אני מרגיש כאבו יותר הימנו עצמו.

אבל יזכהו השם ויהי משכורתו כפול בעז"ה, ואם היה יכול להתחזק לנהוג מנהג עובד השי"ת לאמור בפיו ולבו שוין "שרי לי' רחמנא לכל מאן דמצער לי", הייתי מיעץ לו להתחזק בזה מאד ויועילו לו לכל דרכיו בעז"ה.

ובדבר שאלותיו אם יכול להראות את המכתב והד"ת של הפ"ח והיית אך שמח וכו', דאי יכול להראות לכל החבריא.

ובמכתב הר'... נ"י אני שמח בראותי בו שכבר התחיל לעשות רצוני עמו בזה. ומש"כ הרב... נ"י שאינו רואה עצה אחרת כי אם לבוא בעצמי לביתי, הנני מסכים עמו בזה וכבר כל מחשבותי בהכנת צידה לדרך ולמהר ביאתי לביתי בכל האפשרות. ועבודה גדולה יש לי בזה לעמוד כנגד כל המניעות העומדים עלי לעכבני עוד פה.

וישאל לבני... למה לא הודיעני עוד מהפיוס השלם שנודע לי. ותודה ל... נ"י בעד הידיעה ממסיבת החבריא בה' סוכות, ומענין השלם בין החברים כבר כתבתי שאין לעשות בזה עבודות גדולות כי בעז"ה באופן שה' יגמור בעדינו שהתחלנו למען כבוד שמו ית' וית'...

יהודה ליב

* * *

דף קמה

ב"ה יום ג' תצ"א פ"ז לונדון יצ"ו

לכבוד התלמידים ה' עליכם

יחד ע"ז שאתן אימון בהתחייבותכם לקיים כל הגה שאוציא מפי תומ"י במס"נ באמת וכו', הנני מצווה, שתתחילו בכל מאמצי כחכם לאהוב איש את חברו - כמו את עצמו, ולהצטער בצרת חברו, ולשמוח בשמחת חברו עד כמה שאפשר. ואקוה שתקיימו בזה דברי ותשאו הענין בשלימותו.

המכתבים ומלואם קבלתי, ואין עתה בכוחי לענות בפרטיות, ומלבד מה שכבר עניתי לכאו"א במכתבים הקודמים הנני מבטיח לדבר עוד בהרחבה אי"ה.

והציוו הנ"ל כוונתי בדיוק בין החברים כי "רעך" כתוב וד"ל. ועל אנשים מבחוץ צריכים לימוד גדול כי ההפסד קרוב יותר משכר, מסבת דביקותם בגשמיות ובעצמיות, ואכמ"ל. ובין החברים ח"ו להתקבל, הזהר והזהר, המצפה לישועה כי קרובה היא...

יהודה

* * *

דף קמו

ב"ה א' תבוא פזפ"ז לאנדאן יצ"ו

כבוד התלמידים ה' עליכם יחי'

מכתבכם מפרשת שופטים קבלתי בצרוף חידושי התורה של כל אחד ואחד, פרט מ.... נ"י ואקוה מאד לקבל מכתבו היום.

רצוי מאד שתכתבו לי את החידושים שלכם בעבודות ה', וגם השאלות שיש לכם בענין זה. ואין כל נ"מ אם אענה לכם תרוצים, או שהעיר לכם, או אם איני כותב ואיני מעיר, כי עצם שאלתכם חצי תשובה היא. ואידך אני מביא לפני השי"ת שיענה לכם דבר בעתו, ואני מתפלא שעדיין אינכם מבינים את זה כל צרכו. הערה אחת אעיר לכם והיא: בשעה שאתם כותבים אלי חידושי תורה, אינכם מבינים כלל, אם הדרכים שאתם מדברים בהם, נמצאים כבר ברשותכם, או עכ"פ במדרגתכם, כלומר, שבידכם לעשותם, או אם הם

למעלה ממדרגתכם, אלא תצפו להשי"ת שיחונן אתכם דעת לעשותם, וכגון דא, צריכים אתם להזהר לפרש תמיד בלשון תפלה לה', שתזכו לחידוש שהשגתם, או לרמז, בדרך התנצלות, אשר עוד לא זכה לזה וכדומה.

הנה הראש של העתיד הנעים המקוה לנו בעזרתו ית' מתקרב אלינו. ועל כן אני חושק ומתגעגע מאד שתמצאו בסמוך לי בגוף ונפש. (דהיינו, שתתקרבו אתם אלי, ולא אני אליכם, שזהו מן הנמנע וגם ללא תועלת וד"ל).

והנני להתנצל עתה, אשר בתשרי העבר, היה עת רצון גדול מאד, אך לא הייתם בסמוך אלי באותו הזמן. ואת... נ"י בקשתי מאד בכל החודש הנזכר ולא מצאתי בגבולי כלל. ולא ראיתי רק אחד או שנים מכם. ומובן מעצמו הצער שהיה לי במשך כל השנה שעברה בגלל זה.

וסבת הדבר היא, הגאות והישות שהתגנב בכם, וכמדתה שנאת החנם ביניכם (מאגבה) בדבקות בחברים חומרניים אשר לא מחברתנו המה... וברור הוא כי אם אתם שונאים לאחד מבני החבורה, סימן מובהק הוא שגם אתי אינכם באהבה גמורה.

והגם שהיצה"ר מראה לכם מטתו של אותו חבר, כלומר, שמעשיו רעים וחטאים להשי"ת, היה עליכם להתפלל ולבטוח למענו להשי"ת שודאי יעזור לו, כיון שתלמיד שלי הוא.

ואם אתם כבר מבינים באותו חבר - שיד ה' קצרה בשבילו, וגם תפלותי אינם כדאים לעמוד לו בעת צרה, חס מלהזכיר, א"כ חוזר הדין ח"ו על השונא עצמו וד"ל. ובאו וראו ותנו על לבכם מהיום, שאל תיפלו יותר ברשת הזה.

... גם אין לכם להסתכל כלל וכלל אם אני מרחק בפה ממש לאיזה חבר... ותדונו אותו לכף זכות, באמת. והאמת אומר לכם, כי בהתרחקות שלי נמצאת אחדות גדולה יותר מבהתקרבות שלי, בדומה לכל אומן הטרוד באומנותו להשלים מלאכתו, באופן היותר נאות, אשר אין לאיש זר להסתכל עליו באמצע מלאכתו, כי לא יבין מנהגו במלאכתו, זולת אומן הגדול כמותו. ודי לכל הרוצה להבין.

הארכתי בענין זה כדי שתדעו כי בנפשכם הוא.

אף שאין דרכי לבוא בהדרכות פרטיות, מ"מ אני מוכרח להעיר לכם, על מה שהזהרתי אתכם זה כמה: שלא יאמר איש לחברו את "החידושי תורה" שלו שהשיג. "ולא להוכיח" כלל וכלל, ואפילו הרצון בזה, הוא פגם נורא מאד. זולת מה שהתירתי בשעה שאני מחוץ לביתי, לאמור חידושי תורה זל"ז, ממה שכבר הוצאתי מפי, בדיוק שאפשר להסבירם, אבל בדיוק נמרץ, בלי כל הוספה מדעתו.

כמו"כ דברי התורה שאמרת, ושאותו החבר עדיין לא שמע אותם מפי, אין לדבר אודותם, ויש להבליעו בהשכל ובדעת.

מצאתי לנחוץ לחזור ולהזהיר על הנ"ל מפני שאני מרגיש שכבר הרחבתם את הגבול שהגבלתם לכם. ותדעו נאמנה שבשמירה זו תזכו לאמור חידושי תורה לפני השי"ת ולהוכיח עצמיכם. והמפזר מדותיו באלה לא יכון בעיני השי"ת ו"דין פרוטה כדין מאה" בענין זה. והשי"ת יעזור לכם וידריך אתכם אל אדני האמת.

יהודה ליב

* * *

דף קמח

ב"ה יום ג' בין כסה לעשור דשנת תפר"ח פה לונדון יצ"ו

כבוד ידי"נ הנאמנים ... ה' עליהם יחי'

באשר שזמן שמחתנו ממשמש ובא, הנני לרמז עליו בע"ה.

כתוב "והיית אך שמח", הדקדוק מורגש שהי"ל והיית שמח. אבל הוא הדבר אשר דרשתי בה כמה פעמים, שכל הקושי בעבודתו ית', להיותה אצל העובד תמיד בבחינת "שני הפכים בנושא אחד", שאחדותו ית', פשוט, וצריכה להתלבש בגוף האדם, המורכב מגוף ונשמה, שהם שני הפכים.

על כן, בכל ענין רוחני המושג לאדם, מיד נעשה בו ב' צורות הפוכות, צורה אחת מצד הגוף. וצורה אחת מצד הנשמה. והאדם אינו מסוגל מצד בריאתו לברר את הגוף והנשמה, כמו שני נושאים, אלא הוא מורכב בכוח השי"ת לאחד. כלומר, לנושא אחד, ולפיכך קשה עליו ההשגה הרוחנית, ממש כמו שני הפכים, שאי

אפשר להתלבש בנושא אחד. ודומה לעקדת יצחק, שהשי"ת אמר לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע", והשי"ת אמר לו "והעלהו שם לעולה", אשר ודאי כלפי השי"ת הוא כמ"ש "אני הוי' לא שנית", אלא במושג המקבל, נעשה ההפכים, ועל כן כתוב "והיית אך שמח", ד"אכין ורקין מיעוטיין", ושמחת הרגל ודאי לשלמות צריך. אמנם, **שניהם כהייתן ממש** צריכים לבוא במושג המקבל לשמחת הרגל.

וכן כתוב: "מי עור כי אם עבדי וחרש כמלאכי אשלח", וכן כתוב "החרשים שמעו והעורים הביטו לראות" וכדומה יש הרבה, והיינו שאמרו ז"ל: "אף אתה עשה אזניך כאפרכסת", כלומר, כמו שלא היה כלל בבית דין של שמיעה, משפט הבחירה, לברר מי הוא חייב, ומי הוא זכאי וכדומה, כי אלו ואלו דברי אלקים חיים. כלומר, בסוד הכתוב, "אני הוי' לא שנית", שמצדו ית' אין כאן, אלא צורה אחת. וזה ענין המצוה "תשב", כמו תדורו, פירוש, ע"ד שדוד המלך ביקש "שבתי בבית הוי' כל ימי חיי לחזות בנועם ה'". כי בית ה', זו השכינה הקדושה כנודע, בסוד "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם". וכשזוכים ביותר, אז הוית לו כמו בית, בקביעות לנצחיות.

והיה ברצון השי"ת לומר לעבדיו, "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", דהיינו, רק בצלו ית' לבד, שה"ס מצוה קלה, מצות סוכה, שהאדם יושב בצל פסולת גורן ויקב, שהוא ממש צל השי"ת, ואע"ג שהם תרתי דסתרי, שהרי בעינים הגשמיים ובידים הגשמיים, אנו רואים וממששים שהצל מכוח פסולת בא. ובאמת הוא השי"ת בכבודו ובעצמו, אלא מצד המקבל בהכרח שיתרשמו בו ב' הצורות ההפכיות הללו כנ"ל. והענין, כי טרם שנברא האדם המורכב, אין כאן שום פסולת, אלא כיון שנברא האדם, ונרגש הפסולת והדין, נעשה באבריו המריבה. ע"ד שאמרו ז"ל: "התבן והקש והמוץ מדיינים זה עם זה, זה אומר בשבילי נזרעה השדה, וזה אומר בשבילי נזרעה השדה וכו'. כיון שהגיע זמן הגורן כולם יודעים בשבילי מי נזרעה השדה". וכל המריבה והדינים הללו נמשכו בימים נוראים, כי שלשה ספרים נפתחו מחמתם: צדיקים, רשעים, בינונים.

והנה אחר שנתבררו ונתלבנו הזכאים בדין, בסוד החטה, בסגולת יום הכפורים, והרשעים לאלתר למיתה "כמוץ אשר תדפנו רוח", כי הכל יודעים בשבילי מי נזרעה השדה, אז הגיענו המצוה, "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי". כלומר, כי תדע, כי רק דירת ארעי הוא, וח"ו לא ידח ממנו נדח. וד"ל. עד"ש ז"ל: "אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע", וז"ס הכתוב "והיית אך שמח", כנ"ל.

ועל כן נקרא חג האסיף זמן שמחתנו, ללמדך שהאדם צריך לשבת בצל סוכה בשמחה גדולה, בשוה ממש כמו בבית המלך, ויושבים ראשונה במלכות, "תשב"ו" כעין "תדורו", בלי שום נפקותא כלל וכלל. ועם כל זה ידע שיושב בצל סוכה, דהיינו, פסולת גורן ויקב, אלא ש"בצלו חמדתי וישבתי", להיותו שומע דברו "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי". ואלו ואלו דברי אלקים חיים. ואז יציאתו הנאה לו כביאתו, שזה דוקא בדיוק הנ"ל, "החרשים שמעו והעורים הביטו לראות", דאי לאו הכי, לא הוי אפילו צל סוכה, ופשוט הוא. כי לא אלינו אותם המגששים כעורים קיר, יושבים בצל מצל, דהיינו חשך כפול, שעליהם ר"ל נאמר: "ירש הצלצל", ב"מ, להיות הסכך שלהם ראוי עוד לקבל טומאה, כמו המסכך ביתדות, שה"ס חסרי ראש, או בשברי כלים, שיש בהם עוד מבחינת הסיגים, כי עוד נמצאים בבחינת התווה ושבירת הכלים ר"ל. ובזה תבינו שאין אדם יכול לקיים מצות סוכה, בטרם שזכה למדרגת היחוד, הוי' אדני, שה"ס חמה בנרתיקה" כנודע, וכן אמרו ז"ל להדיא כלפי אומות העולם: לעתיד, שמוציא הקב"ה חמה מנרתיקה וכל אחד בועט בסוכתו והולך לו, ופריך, ישראל נמי וכו', ותירצו "בעוטי לא מבעטי" עשה, הרי מפורש שבאם ח"ו אין האדם זוכה לסוד חמה בנרתיקה, אי אפשר לו כלל לקיים מצוות סוכה וד"ל, וז"ס שהוי' אדני בגי' צ"א, לרמז על "צא מדירת קבע" כנ"ל.

וז"ס "עכבו עמי עוד יום אחד". בסוד סעודה קטנה דעצרת, דהיינו, בזכות השמחה השלמה דחג, עד"ה **אך שמח**, שיקבל שני ההפכים בנושא אחד, ולא יבטל ח"ו אחת מפני חברתה, זוכה בסוד יום השמיני, שה"ס עכבו עמי עוד יום אחד, לאותו יום שכתוב עליו: "יום יודע לה", לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור וכו'". פירוש, דיום ה"ס מעשיהם של צדיקים, ולילה ה"ס מעשיהם של רשעים, כמ"ש במדרש רבה בראשית בסו"ה "ויאמר אלקים יהי אור" וכו', עדיין איני יודע במאי בחר השי"ת, אם במעשיהם של צדיקים, אם במעשיהם של רשעים, כשהוא אומר "ויקרא אלקים לאור יום" וכו', ללמדך שבחר במעשיהם של צדיקים עשה.

ועל כן בגמר התיקון, בסוד "לבלתי ידח ממנו נדח", כתוב: "יום יודע לה", לא יום ולא לילה", דהיינו, הבחירה הנ"ל, אלא לעת ערב, שהוא ענין "הפסולת גורן ויקב" כנ"ל, "יהיה אור", וכל זה בזכות העכבה דיום השמיני. וד"ל.

ועל כן נקרא חג העצרת, כלומר, כמו שעוצרין השמן מן הזית, דהיינו, אויסקוועשינג בלע"ז, שהוא הוא העיקר... מכל העבדות "דאך" יום, ונכתש במכתשת למען כבוד שמו ית', "ואמת מארץ תצמח", "והיה ה'

למלך על כל הארץ וכו' כי יהיה כולו לה', כי "אך" חלק, חציו מותר וחציו אסור, "חציו לכם, חציו לה".
אולם בסוד יום השמיני והעצרת נעשה כולו לה'.

יהודה ליב

* * *

דף קנא

ב"ה ערב סוכות תפר"ח פ"ה לונדוןכבוד מהר"ל... נ"י

כבוד מהר"ל... נ"י

מכתבך והפתקאות השגתי לנכון: והנה ר'... נ"י פירש לי את הכתוב "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" וכו'. לכאורה קשה אם השי"ת כבר במציאות אצלו, וכבר הוא קרוב, א"כ מה הצורך עוד לדרוש ולקרוא לו ית'? ותירץ, שהכתוב מדבר לאותם שכבר זכו לקרבת ה' תמיד, מזהיר אותם הנביא שאע"פ שכבר נדמה אצלם שאין עוד מה לבקש ולהשיג, ח"ו לחשוב כזה, דהוי כמקצץ בנטיעות, אלא ידרוש עוד ויקרא אל ה' להשגות יותר גדולות וכו' וכו' והדברים כנים.

אבל אמלא אחריו לפרש זה ע"פ דרכנו, דפשוט הוא שכל מי שזכה למציאות חן בעיני קונו ית', נמצא שהשי"ת ממלא לו כל משאלותיו, כמנהג האוהבים והידידים שמשלימים חפצם זה לזה, כל אחד לפי יכלתו, וכיון שהאדם הזה זכה להעשות ידיד ה', בהכרח שמורכב מגוף ונפש א"כ אינו... להם מקום לגלותם לפני השי"ת, אבל "על כל פשעים תכסה אהבה", ומכ"ש לפני ית' ודאי לא שייך דבר מגונה או פשעים, כמ"ש: "כל טנופת לא תטנפך אש אוכלה אש לא תשרפך" (עי' בשיר היחוד). ע"כ מכוח האהבה האמיתית בינו לבין השי"ת, לא ימלט שלא יגלה האדם גם רצונות גופניות לעיניו ית'.

ומובן מעצמו שיד השי"ת לא תקצר למלאות כל חפץ אוהבו, הן מה שהוא לפי הנימוס, והן מה שאינו לפי הנימוס, כי יכולת ה' בחפצו קשורה: אבל לאחר שכבר מלא השי"ת את חפצו, נמצא האדם בעצמו כמו וכדמיון מתחרט על משאלותיו היתרים, שהביא לפני השי"ת: ו"גמירי דמיהב יהבי (מהשמים) מישקל לא שקילי" כי כבר קדשו את השם.

ע"כ נמצא, שהאדם מוכרח לחזור ולתקן המעוות הנזכר, בשנים א': מה שזלזל בכבוד השי"ת להביא משאלות גופניות לפני המלך. ב': שלא נזהר לחבב מתנת מלך מה"מ הקב"ה אם קטן אם גדול.

כי ב' ערכים יש בכל מתנה, ערך א', היא המתנה, אם גדולה היא, או קטנה היא, ערך ב', הוא הנותן, אם חשוב הוא, או פחות הוא: כמובן שאדם חשוב אפי' נותן דבר קטן, יש למתנה ערך חשוב מאד נעלה, לפי מעלתו של הנותן ע"ד שאמרו ז"ל: ... .. להמצא בהיכל המלך, ומוכרח לצאת החוצה להתתקן: וכיון שיוצא החוצה, נמצא אובד כל השגותיו שכבר זכה להשיגם, היות שמתנותיו של השי"ת מיוחדים "בעולם שנה נפש". שצריך להיות "נפש" נבחר, וב"זמן" נבחר ו"במקום" נבחר, וכיון ששינה מקומו, נמצא נשתנים עליו גם "השנה נפש", כנ"ל: ואז נמצא האדם במבוכה גדולה.

וע"ז מזהיר הנביא: "דרשו ה' בהמצאו", פי' לחזור ולהמשיך ולהשיג כל עניני הרוחניות שהשיג, כי בענינים הנפשיים מצוי השי"ת לכל, וע"ז כתוב: **בהמצאו** "קראוהו בהיותו קרוב" הם ענינים הגופניים. שכבר השיג לסבת היותו "קרוב" כנ"ל. ומזהיר הנביא שכאן אסור **לדרוש** ח"ו מפני שזילותא דמלכא הוא ח"ו לבוא לפניו במשאלות גופניים, אלא מחויב "לקרוא" לו "בשם הזה" לבד, פי' בשעה שמציע תפילותיו לפני השי"ת, מחויב להזכיר רוב טובותיו שעשה עמו מלפנים בטוב ומטיב למלאות לו דברים גופניים, א"כ אצ"ל, שימלא לו עכשיו ענינים הנפשיים.

וז"ס דברי חז"ל, באומרת: "השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה". והדברים עמוקים. ובדברים האלו מתפרשים לנכון כל המשך הפטרה ש"בן הנכר" סובב על ענינים גופניים ו"הסריס" סובב על ענינים נפשיים, והמשכילים יבינו.

והנה הפי' הנ"ל עמוק עמוק מי ימצאנו: וע"כ אפרש ע"ד ע' פנים לתורה, כי הנה כשהאדם מישב א"ע ומרגיש מצבו הדל, ונתעורר לשוב אל ה', ושופך תפילותיו בגעגועים גדולים להדבק בה', הריהו חושב כל התפילות האלה, וכל ההתעוררות הזו, לכוח עצמו, ונמצא יושב ומצפה לישועת ה' קטנה או גדולה, ובהארץ

הענן ואינו רואה שום הסברת פנים ביותר מן השי"ת. נמצא ח"ו נופל ליאוש, כי לא יחפוץ בו ה', היות שאחר מספר גדול של הגעגועים האלו, לא פנה אליו ולא כלום ח"ו.

וע"כ אומר הכתוב: "דרשו ה' בהמצאו", כלומר, בשעה שהשי"ת ממציא את עצמו אליכם לדרישה, אז בהכרח שתדרשו אותו ג"כ, שדרך האיש להקדים, כלומר, שהשי"ת מקדים א"ע ליתן לכם לב לדרוש אותו. וכשתדע את זה בטח תתחזק מצדך כמה שתוכל לדרוש ביתר שאת וביתר תעצומות. כי המלך קורא אותך.

וכה"א: "קראהו בהיותו קרוב", כלומר, בשעה שתקראו אל ה' שיקרב אתכם אליו ית', תדעו, שכבר קרוב הוא אליכם, דאי לאו הכי, ודאי שלא הייתם קוראים לו, וזה ג"כ שיעור הכתוב "טרם יקראו ואני אענה", דהיינו כנ"ל, כי אם אתם קוראים אליו ית', הלא כבר פנה אליכם, ליתן לכם ההתעוררות לקרוא אותו. "עוד הם מדברים ואני אשמע", כלומר, ששיעור השמיעה של הקב"ה, תלוי ממש בשיעור הגעגועים המתגלים בדיבורי התפילה; ובהרגיש האדם געגועים יתרים, ידע בשעת מעשה, שהשי"ת שומע אליו ביותר. ומובן מעצמו, שביודע את זה, נמצא מתחזק ביותר בשפיכת לבו, כי אין לך זכות גדולה מזו. אשר מלכו של עולם מטה אוזן קשבת אליו; ודומה בערך, למה שאמרו חז"ל: "הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים", כי בתאותו של השי"ת להאדם שיתקרב אצלו, נתעורר כוח וגעגועים גדולים בהאדם לתאוב להשי"ת, כי "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". ונמצא ממש שדיבורי התפילה ושמיעת התפילה, עולים ובאים בקנה אחד, עד שיתקבצו לשיעור השלם וקונה הכל וכו' וז"ע "רוח אמיץ ואייתי רוח" וכו'. ושים לבך בדברים האלו שהם יסודות הראשונים בדרכי השי"ת.

הנה כתבת ודרשת שאקבל אותך בתור תלמיד, גם חשדתני, בספק שמא איני מרוצה בך. להיות שיש לי כבר די תלמידים. והנה האמת אומר לך, שכבד אתה עלי יותר מאחרים, והוא, כיון שאתה מיוחס יותר מאחרים. ובטח שמעת שהר"ר אלימלך זי"ע לא רצה בשום אופן לקבל תלמידים מיוחסים, והרבה הפצרות ובכיות שפך הרב מרופשיץ זי"ע לפני הר"ר אלימלך, ולא הועיל לו עד שהופג ממנו כל ריח היחוס, ואמר לפניו כלשון הזה: "וואס בין איך שילדיג אז דער טאטע מיינער איז אגרוסיער יחסן". ולאחר שהכיר באמיתיות דבריו אז קבלו.

ואל יהיה לך זה לפלא, כי ע"פ דעת בעלי הבתים נראה, אשר היחסן קרוב לה' מאיש פשוט, להיותו רואה ומסתכל במעשים הטובים של אביו מנעוריו, וגרסא דינקתא נקבע יותר בלב. אבל הענין, כי בכל תנועה ותנועה בעבודתו ית' נמצאים ב' הפכים בנושא אחד, כמו שהארכת במכתבים הקודמים, שהוא מסבת המקבל, להיותו מורכב מגוף ונשמה, שהם הפכים זל"ז, ע"כ עושה בכל השגה קטנה או גדולה ב' מיני צורות הפכים מהדדי.

והנה ב' כוללים יש בעבודות ה', א: הוא "תפילה ובקשה". ב: הוא "שבח והודאה". ומובן מאליו ששנים אלו מחויבים להיות על תכלית גובהם. והנה להשלמת ענין "התפילה" מחוייב האדם להרגיש קרבת ה' אליו כדבר מחוייב. כמו אבר המדולדל מהקומה כביכול. כי אז יכול להתמרמר ולשפוך לפניו כל לבו. אבל כנגד זה, לענין "שבח והודאה" על שלמותם, מחוייב האדם להרגיש קרבת ה' אליו, לדבר נוסף ולהעדפה, כמו דבר שאינו שייך לו כלל, כי "מה אדם ותדעהו, בן אנוש ותחשבהו", כי אז ודאי יכול ליתן שבח והודיה לשמו הגדול בשלמות, אשר בחרו בין כל העומדים עליו לשרת את ה'.

וזו עבודה גדולה לאדם המורכב, להשתלם בשני הפכים האלו שיהיו נקבעים בלבו לנצחיות בבת אחת. והנה בחי' ה' הנ"ל, להרגיש את עצמו שפל ורחוק טובת ה' לבחי' העדפה. הוא מושג יותר כבד מאד לאין ערוך מן המושג הא' הנ"ל. וע"פ רוב כל הנדחים ח"ו נכשלים רק במושג ה' ודו"ק היטב. ובזה תדע, אשר היחסן הוא רחוק יותר ממושג ה', מהאיש הפשוט, בהיותו מרגיש טובת ה' עליו במחוייב, ודו"ק כי אמת הוא.

ועכ"ז החשד הזה אין בי ח"ו, כי כבר שעבדתי א"ע להשי"ת לעבוד לפניו בכל אשר אמצא, אין עבודה כבדה בעולם שיבצר ממני למען כבוד שמו ית', ואדרבה אני אוהב תמיד, ומהדר אני אחר יגיעות גדולות לנ"ר לו ית', והראיה שבחרתי מקום עבודתי בא"י ששם שליטת הס"ם ביותר כנודע, ולא עוד אלא בירושלים, אשר אפי' האר"י הקדוש זי"ע פחד מלפתוח בירושלים את בית מדרשו כנודע... וכן אספתי ג"כ המיוחסים מירושלים לבית מדרשי. ... ומכ"ז תוכל לדעת שאין אני בורח מעבודה, אלא הכל תלוי בך לבדך! וזכור זה תמיד.

הנה הזמן קצר מאד שמחת יו"ט ממשמש ובא, לא אוכל להאריך לך בזה. ואם תאמין לי תזכה ג"כ לעמוד על סוף דעתי...

יהודה ליב

* * *

דף קנה

ב"ה א' נח תפר"ח לונדון יצ"ו

כבוד ידי"נ מוהר"ר ... נ"י לעד ולנצח.

...אמנם כן, הסיבותם לי עבודה רבה בענין הפירוד והשנאה אשר נזרע וגדל ביניכם, בשיעור אשר לא שערתי מראש, כי כל אחד מהתלמידים שיחי' נצח, הוא כמו אבר שלי עצמי, והנה אין שלום בעצמי מפני חטאתי, וע"כ, אני מוכרח להתחיל ולזכך את עצמי, כמו תינוק שנולד, עד שאזכה לעשות שלום בין התלמידים שיחי' נצח.

והאמת אכתוב לכם כי קויתי בטרם נסיעתי מביתי, אשר כל הגדיים שהנחתי אזכה בשובי לביתי לראות אותם תישיים, אשר ע"כ לקחתי על עצמי, כולי האי טלטולא דגברא, וטרדות עצומות, אשר מעודי לא טעמתי אותם, גם אפס קציהם. ובגלל הדבר הזה זכיתי באמת לישועה גדולה ונפלאה בעד כולכם, ונפתחו שערי שמים עלינו בעז"ה.

אולם הפירוד והשנאה, שאין להם שום שורש, זולת בקליפות ושמרי הקליפות המה הי' בעכרנו ועשו הפרעות על דרכינו כי דרך שם מצאו הקליפות מקום להתגנב בגופות, ולעקם את הצינורות הקודשים. למותר לפרש לכם גודל הגעגועים והצער, אשר הסבותם לי בדבר הזה. אודה ולא אבוש, שעד עתה לא הבנתי את נ"ע ענין האר"י ז"ל, אשר הצטער כל כך מסיבת המחלוקת שנעשה בין החבריא שלו עד נכ"י ח"י. עתה ראיתי "כי אין חכם כבעל הנסיון" וד"ל. אמנם אקוה לתקן הכל בעזה"י בשובי לביתי עצהיו"ט. הנביא שואל ומשיב "ומה ה' דורש מעמך כי עם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך", והדברים עמוקים מאד מי ימצאם.

והענין שאיתא בזוהר: "ג' עלמין לו לקב"ה וכו' ז"ס קדוש קדוש קדוש, דסובב על ג' עלמין הנ"ל אשר בכל אחד ואחד מלא כל הארץ כבודו", פי' עד"ה: "צדק ומשפט מכון כסאך" וכתוב "פתחו לי שערי צדק", ונודע שצדק הוא נעשה לך אלהות, כמו דבר אלקות וד"ל וכו'.

יהודה ליב

* * *

דף קנו

ב"ה יום א' שמות תפר"ח

לידי"נ מה"ר ... נ"י

היום קבלתי מכתבך, עם כל הני הרפתקאי דעדו עלוך, ומה שכתבת מליל ד' ויחי: "אשר אם היה האור מקיף לכל גופך אז כבר היית מוצל מכל מלחמותיך". עכ"ל.

הנה לפי זה נראה, שעדיין לא נבלע באבריך, את אשר אמרתי לך בטרם נסיעתך. "כי אין ישועה אחרת זולת השגת התורה, ואשר כל מרכבת הס"א, אינו אלא להשטות האדם בעינים אחרים, בכדי למנוע הימנו האמת הזה", שה"ע **גלות מצרים בחומר ובלבנים** וכו', והתפארות מלכם: "**לי יאורי ואני עשיתיני**".

וראה מש"כ בפרשה זו: "זוה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", פי', שהשי"ת ברצונו לאמת לו את המעמד הקדוש שזכה אז, (כמו שמפורש בכתובים) האמיתית לו "באות הזה", ששוב יזכה בלי ספק "לקבלת התורה באותו המקום" עש"ה. והבן זה היטב, שאפי' למשה שהי' פני השי"ת מתגלה אליו בתכלית הבהירות, עד כי ירא מהביט אל האלקים מ"מ היה צריך להבטחת התורה, דאי לאו הכי, ודאי לא היה השי"ת הבט אותו, והבן זה.

וז"ש "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" וכו'. פי', "בקשו את ה' בהמצאו", דהיינו, במקום שנמצא, ולא תכשלו בהס"א, המטה תמיד את האדם לבקשהו ית', במקום שלא נמצא. ונמצא מפזרת יגיעתו של אדם לריק ולבטלה, וע"כ מזהיר הנביא "דרשו ה' בהמצאו". דהיינו, במקום תורה, ולא במקום שאין שם תורה, כי לא נמצא כלל וכלל שמה.

ואומר עוד "קראוהו בהיותו קרוב" פי', בו בשעה שהשי"ת מאיר פניו עליכם, היא העת לקרוא אותו, כלומר, להגות ולעיין ברזי ובטעמי תורה שהיא הקריאה. כנ"ל, אולי יתעשת ה' ויפתח לבו של אדם לזכות בברכת התורה. והבן זה מאד ומאד. כי ז"ס "קב"ה אורייתא וישראל חד הוא", ובזה תוכל להתבונן גם בענין הצורך שהיה לו להשי"ת תיכף במעמד הנבואה הראשונה למשה רבנו ע"ה, להבטיחה נאמנה באות הזו של קבלת התורה כנ"ל דו"ק ותשכח.

וזה שיעור הכתוב: "מי יעלה בהר ה', ומי יקום במקום קודשו. נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי, ולא נשבע למרמה" וכו'.

איתא אשר בטרם יציאת האדם ממעי אמו משביעין אותו: "אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע" והענין צריך פירוש: כי כבר אמרו ז"ל: "ואל תהי רשע בפני עצמך", ומכל שכן כל העולם עדיו שצדיק הוא, יחזיק את עצמו לרשע, אתמהא, ועוד צריך להבין הלשון "היה בעיניך כרשע", שמשמע, אבל בלבו יוכל לידע האמת שהוא צדיק.

והענין שיש ב' עבודות: א' בלבא, ב' במוחא. כלומר, להפך הכלי קבלה שבשניהם ע"מ להשפיע כנודע. והנה בעת וברגע שאדם מטהר הכלי קבלה דבחי' ליבא, תיכף ראוי לאורו ית', ההולך ושופע תמיד ואינו נפסק. ואור זה נקרא נפש, ע"ש גילוי הנפישה בכל האברים.

וז"ש הכתוב: "מי יעלה בהר ה' ומי יקום וכו'", פי' שיהיה לו קומה לנצחיות, ולא יחזור ויפול. והיינו דוקא "אשר לא נשא לשוא נפשי", כלומר, אחר שפנה אליו השי"ת, וקרבהו מעט, צריך מאד להתחזק, ולקחת את האור הזה, לעיון התורה, למצוא רזיה ולהרבות הכרתו בהשי"ת, אשר ה"ס הגבהה עיינין דשכינתא קדישא, עד"ש "כלה שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה", ואם האדם אינו שם לבו להגביה העיינין. נמצא שנושא אור הנפש לשוא בלא תועלת. ועוד גרוע מזה, "נשבע למרמה".

כי בעת הלידה השביעו אותו "ואפילו כל העולם כולו אומרים לו צדיק אתה", פי', אפילו יזכה לאור הנפש אשר כל אברים וגידין דעולם קטן שלו, מרגישין שצדיק גמור הוא, ומוטל בגן עדן, מ"מ לא יתן שום אמון בזה, בטרם שמגביה עיינין דקדושה.

וז"ס "מי יעלה" "ומי יקום", היינו דוקא "נקי כפים", כלומר, שזכה לנקות ב' בחינות קבלה שלו, דמוחא, ודליבא "ובר לבב" היינו שזכה להשיג טעמי תורה וכל סודותיה כמ"ש "וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלקים וכו' אין עוד", "אשר לא נשא לשוא נפשי". כלומר, שהדין איך לעבוד ולשמש באור הנפש שהאיר לו השי"ת. "ולא נשבע למרמה". אלא הגביה העיינין כנ"ל; ודו"ק היטב בכל האמור פה כי היא העצה הישרה האמיתית שלא להלכד בעצת הס"א ההולכת ומשטת תמיד לדרוש ה' במקום שלא נמצא. כנ"ל. וע"כ צריך בכל יום להזכיר את עצמו בזה. וד"ל.

ומה אעשה לך אם לא תחשיב את דברי כראוי. ועל כן אתה מפזר כוחות בחנם, והלואי תשמע אותי מעכשיו, כי דברי תמיד בלא תוסיף ולא תגרע, וע"כ עדיין עומדים ומחכים אחר לב שומע ומי יתן! והנה דברי אלו נאמרים בעתם כי עבודה המדויקת הנזכרת, מסוגלת ביותר בימים אלו שנקראים בספרים תקון "שובבי"ם ת"ת".

ואגלה לך ענין זה, כי בספרים נמצא אך רמזים בלתי מובנים כלל ועיקר לההמון, אמנם סימנו "שובבי"ם ת"ת"ת"ת"ת תלמוד תורה, ואין תקון אחר זולת "ת"ת". ו"מאן דלא ידע ציוויה דמארי" וכו'.

והענין ע"ד הנ"ל, כי אור העליון המתקרב אל האדם להטותו לתחיה נק' **נפש**, ע"ש קבלת בחי' נפישה באברים כל חד לשיעורו בעתו, אבל אין לו זכות קיום כלל בלי רוח, דהיינו השגת התורה כנ"ל.

וע"כ נקרא אדם זה "שובב", כמו נער קטן הנותן שתי ידיו בשק מלא דינרין, ומפזז ומכרכר, ואינו יודע מה לעשות בדינרין הללו, כי אינו יודע בצורתא דזוזי, ובטוב מקח וממכר. ונמצא מי שנותן מתנה שק דינרין לנער קטן, אינו עושה לו בזה טובה, אלא אדרבה הוא משובב ומשגע אותו ביותר, וזה שיעור הכתוב "נפשי ישובב", וכו'. כלומר, באם השי"ת אינו נותן הרוח, אלא **נפש** לבד, נמצא שהוא משובב ומשגע אותו, אבל "מתוך שלא לשמה בא לשמה", כנודע, והיינו, דקמסירם "למען שמו" פיר', שמתוך זה יזכה לשמה. והבן.

וזה שאמר "שובו בנים שובבים" וכו', היינו, אותם שעוד לא זכו לרוח. שה"ע השגת התורה כנ"ל, וכמו שדברתי אתך טרם נסיעתך, שהוא ענין קליפת פרעה מלך מצרים, שהיתה קליפה קשה כזו, ששום עבד לא היה יכול לברוח ממצרים מפני האורות שהי' ברשותם ליתן לכל אלה שנפלו ברשותם, עד שלא היה יכול לפרוש מהם. בסו"ה. "לי יאורי ואני עשיתני", כמו שפרשתי לך בעודך פה. ... אשר ע"כ בפרשת שמות,

מתחיל השעבוד מגלות מצרים ומסתיים לא לפני פרשת יתרו בקבלת התורה. בסו"ה "זזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" כמו שפירשתי לעיל. ולפיכך מסוגל מאד לכל אדם הרוצה להשלים את החפץ הנדרש הימנו, שבאלו הסדרות "שובבי"ם תרומה תצוה" יפשפש במעשיו ויתקן דרכיו לקבלת התורה. ... וכל נצוצי אור נפשו שנשבו בקליפת מצרים, יקבץ אותם למקום תורה ובגעגועים ובכסופים גדולים. ובלמוד בשכל החיצוני על דרך "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה", כנודע, עד שנזכה שיפתח לבנו בתורתו ובעמקי סודותיו ונזכה לקבלת התורה כמפורש בפרשת יתרו, והמשך הסדרות משפטים תרומה תצוה ה"ע שמורה מעשיית העגל ושבירת הלוחות. והנה בספרים מרומז תקון שובבי"ם על ענין הוצאת שז"ל הנקרא קרי כל, אמנם הוא ענין אחד: ע"ד שפירשתי, שמי שלא טיהר את הכלי קבלה דבחי' לבא, בהכרח שגם כלי קבלה דמוחא מטונפים הם, ואמונתו פגומה, כי לא יכול להאמין מה שאין עיניו רואות וכו'.

עד"ז ממש, מי שכלי קבלה דלבא מטונפים, בהכרח שמהרהר איזה פעם ביום, יבוא לידי קרי בלילה. גם יחד עם זה ממש, בהכרח שיבוא לו מחשבה של מינות ח"ו הנק' "חמת קרי" כי כלי קבלה דלבא, וכלי קבלה דמוחא עולים ממש בקנה אחד, שאז "צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו", ונמצא כל אורות שקבל נופלים ברשת הס"א ודו"ק בזה! כי קצרתי, וכ"ז נמשך ר"ל עד שזוכים להמשיך רוח עם הנפש היינו קבלת התורה.

לא אוכל להמשיך בזה עוד וכבר בא העת שתקח דברי אל לבך אולי יתעשת ה' לנו ויערה עלינו רוח ממרום עד אשר חפץ ה' בידך נצליח...

יהודה ליב

* * *

דף קס

ב"ה ראש לחדשים נשיא לבני יהודה תרצ"א פעה"ק ירושלים תובב"א

לכבוד האברך המפורסם החסיד בנש"ק מו"ה ... נ"י.

מכתבך קבלתי, ובמקום שאתה מצטער על מה שאינו חסר, מוטב לדאוג, על מה שחסר. וזה הכלל, כל מה שתלוי ביד השי"ת, הוא מצוי בשפע גדול. ורק על כלי קבלה שאי אפשר שיותפעלו זולת על ידי התחתונים. כי ליגיעתם בקדושה וטהרה. הוא יתברך עומד ומצפה. ועל זה אנו דואגים, איך לזכות לרבו יגיעה. והמוסיף על זה ודואג ללא צורך, נמצא גורע. ומלבד שאין לו צורך כלל, נמצא גם כן למזיק. והבן זה היטב.

ובשאלת חבר שאתה שואל - אין לי ברגע זה במה להתנגד "וכל הערום יעשה בדעת" וכו'. וביתר השאלות שאתה רוצה תשובות ממני. אענה לך תשובתי האחת על כולנה.

אין מצב יותר מאושר בעולמו של האדם, אלא בשעה שמוצא עצמו **כמיואש מכחותיו עצמו**, כלומר, כי כבר יגע ועשה כל מה שמצוייר בכוחו לעשות ותרופה אין. כי אז ראוי לתפלה שלמה לעזרתו ית'. שהרי יודע בבטחה שעבודתו עצמו לא תביא לו התועלת, וכל עוד שמרגיש איזה כוח עבודה מצדו עצמו, אין תפלתו שלמה. כי היצר הרע מקדים עצמו, ואומר לו, שמחוייב קודם לעשות מה שבכוחו, ואחר כך יהיה רצוי להשי"ת.

ועל ז"א: "רם ה' ושפל יראה" וכו'. כי אחר שהאדם מתייגע בכל מיני עבודות ומתאכזב הוא בא לשפלות אמיתית. שידוע שהוא השפל שבאנשים, כי אין לו שום דבר המועיל בבנין גופו, ואז תפלתו שלמה, ונענה מידו הרחבה.

ועל זה אומר הכתוב: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה וכו' ותעל שועתם" וכו'. כי כלל ישראל באו בזמן ההוא למצב מיואש ר"ל "מן העבודה". כמו השואב בכלי מנוקב, שהולך ושואב כל היום, ואין לו טפת מים לרוות צמאונו, כן בני ישראל במצרים, כל כמה שבנו היה נבלע הבנין במקומו בקרקע, כמ"ש חז"ל.

כמו כן מי שלא זכה לאהבתו ית', כל מה שפעל בעבודתו בטהרת הנפש ביום האתמול, נמצא כמו נשרף כליל ביום מחר. וכל יום וכל רגע, צריך להתחיל מחדש, כמו שלא פעל כלום מימיו. ואז "ויאנחו בני ישראל

מן **העבודה**". כי ראו בעליל, שאינם מוכשרים לעולם, שיצמח מה מעבודתם עצמם. ועל כן היתה אנחתם ותפלתם בשלמות כראוי, ועל כן "ותעל שועתם" וכו'. כי השי"ת שומע תפלה, ורק לתפלה שלמה הוא מחכה. היוצא מהאמור, שאין שום דבר קטן או גדול, מושג רק בכח התפלה, וכל ענין היגיעה והעבודה שאנו מחוייבים, אינם אלא לגלות את מיעוט כחותינו ושפלותנו, שאין אנו ראויים לכלום מכחנו עצמנו, כי אז אנו מוכשרים לשפוך תפלה שלמה לפני יתברך.

ואין לטעון על זה, אם כן, אני מחליט מראש בלבי שאינני ראוי לכלום, וכל הטרחה והיגיעה למה לי? אמנם חוק הוא בטבע, שאין חכם כבעל הנסיון, ובטרם שאדם מנסה בפועל לעשות כל מה שבכוחו, אינו מוכשר בשום אופן לבוא לשפלות האמיתי, בשיעור האמיתי כאמור. ולכן אנו מחוייבים להתיגעו בקדושה וטהרה, כמ"ש: "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה וכו'". והבן זה, כי עמוק ואמת הוא.

לא גיליתי לך את האמת הזה, אלא כדי שלא תרפה ידיך ואל תתיאש ח"ו מן הרחמים. ואע"פ, שאינך רואה כלום, מפני שאפילו בשעה שנגמרה **הסאה של יגיעה**, הוא הזמן של תפלה. ועד שם האמן בחז"ל: "לא יגעת ומצאתי אל תאמין". וכשיגמר הסאה יהיה תפלתך בשלמות, והשי"ת יענה כידו הרחבה, וזה שהורינו ז"ל: "יגעת ומצאתי תאמין". כי אינו ראוי לתפלה מקודם זה, והשי"ת שומע תפלה.

יהודה הלוי

* * *

דף קסב

ב"ה ב' דר"כסלו ד' תולדות תרצ"ב פעה"ק ירושלים ת"ו בב"א

כבוד היקר לי מכל ... שליט"א

הן היום השגתי מכתבך עם בשורת הבנים, יתן ה' הברכה במז"ט ובשם טוב בקרב ישראל. בדרך כלל מצאתי במכתב הזה שעה אחת של קורת רוח. הגם שלא מנעת גם מכאן את החיק הגופני מליטול חלק בראש, עם-כל-זה הנקודה אמנם רבה על הכתב, כמו שכתבת בעצמך.

ומה שכתבת שאנכי בכעס, או בדאגה עליך, אל שלא כתבת לי כלום, זה שנתיים ימים, **כי כן אתה מרגיש**. הנני להשיבך: כי הגם שהרגשה זו איננה מאכזבת מכללה, אולם מאכזבת היא בצורתה, כי גלוי וידוע לפני השי"ת, שלא יקרני ח"ו שום טוב ורע ממשיגי הגוף, וכמאז כן עתה, אני עומד באחת, "ווי להאי שופרא דבלי בהאי עפרא", ומכאן כל ששוני וכל יגוני.

ואחר ההקדמה הזאת, אבוא למלא דרישתך, שכתבת לי בזה הלשון: "אבקשך מאד שתכתוב לי איזה **מלין חדתינ דאורייתא**".

יש לנו להתבונן מאד בדברי חז"ל, שכל דבריהם כגחלי אש. והנה אמרו: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה". אשר לכאורה רישא וסיפא סותרים זה את זה, כי לאחר שהחליטו, ששעה אחת של עולם הבא יפה מכל חיי העולם הזה, ואם כן ודאי שהכוונה על **החיים הרוחניים** שבעולם הזה. דהיינו, "תשובה ומעשים טובים". כי אין ח"ו לחשוד שהמשנה מדברת מחיים של תענוג המדומה, הנוהג אצל רשעים, שוטים וגסי רוח.

כי כבר הורו לנו חז"ל: ש"רשעים בחייהן קרויין מתים". כלומר, שאותה הצורה של חיים, אשר הרשע יכול להדמות אליה, הרי הצורה הזו **המות בעצמו**. דהיינו, **ההפכי מהחיים והאושר**, באופן שהמיתה המובנת אצל הרשע בהעדר של התענוג המדומה, הרי זה מובן של **שקר**. כי העדר תענוג גופני, אינו הפכי מהחיים, שיהיה ראוי להגדיר בשם מיתה. אלא אך ורק הישות של תענוגים הגופניים, שהרשעים מקבלים וששים ושמים, הן הם, אשר נארגים אליהם למחיצה של ברזל, ומפרידם מחיי החיים, ונשקעים בעלמא דמותא. כמו"ש: "הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המוות".

ולפי זה גלוי בבטחה שדברי המשנה: "חיי העולם הזה", מורים על **חיים רוחניים** שבעולם הזה, כי לשון חכמים מרפא, ולא ידברו כזב ח"ו.

ועל זה אמרו, **ששעה אחת של קורת רוח בעולם הזה יפה ממנו**. ואם-כן איך הוסיפו לומר **ששעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה יפה מכל חיי העולם הבא?** ואין לדחוק לחלק שענין תשובה ומעשים טובים, הוא דבר של טרחא וסבלנות. אשר על כן עומד נבדל מחיי העולם הזה, ועל-כן אמרו בתחילה, ששעה אחת של קורת רוח של העולם הזה יפה הימנו.

אמנם, הטרחא והיגיעה הריקנית מתענוג, הוא משובח מהתענוג הרוחני שבעולם הזה, שעולה עוד יותר מכל חיי העולם הבא. אולם דברים כאלו אינם מתקבלים רק בין קטני הדעת. ולא יבואו לעולם על שולחנם של חכמים. כי כבר הגדירו לנו חז"ל בזוהר הקדוש: "אשר באתר דאית טרחותא, תמן אית ס"א, בגין דס"א איהו בגריעו, וכן כל הכרוכים אחריה, מה שאין כן הקדושה, תמן אית שלימו, וכל עובדין דקדושה איהו בשלימא, בלי טרחא רק בתענוגים ואושר". עש"ה.

בטרם נחדור לעומק דבריהם ז"ל, אגדור לך היטב פירוש המילות האלו: עולם הזה ועולם הבא בדברי חז"ל: והוא כמו שמובא בזוהר בשם ספר הבהיר, דשאלו לר' רחימאי, מאי עולם הבא, ומאי לעתיד לבוא? והשיב להם: "בעלמא דאתי ובא". כלומר, שהשפע עומד לבוא לפנינו. ע"ש.

והנך רואה היטב ההפרש והגדר, בין עולם הזה לעולם הבא. אשר ענין הזה, הוא המושג לנו "בהוה", או שכבר השגנו "בהיה". מה שאין כן ענין עולם הבא, שאותה עדיין לא השגנו כאן עכשיו "בהוה", אלא שראוי לבוא לנו "בהיה". דהיינו, לאחר זמן. אבל שניהם מדברים **במה שאדם משיג ומקבל בעולם הזה**, כי המובן של שכר הנשמה המקווה בעתיד, מובא בזוהר הנ"ל - שהיא מוגדרת אך ורק במלה "לעתיד לבוא". כלומר, שבטרם התיקון אין בני אדם שבעולם הזה, מוכשרים כלל לקבלו, אלא הנשמות המופשטות מגוף, או לאחר גמר התיקון, שאז עולם הזה יתעלה במעלה גדולה של עולם האצילות, ואין עתה להאריך בזה.

איתא: "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו תרח אבי אברהם" וכו'. וצריכים להבין רצונו של בעל ההגדה, ביחס הזה של "תרח אבי אברהם", להזכיר לנו במובחר הזמנים, זמן חרותנו.

אולם אנו מוצאים כזה גם בתורה הקדושה, שכתוב: "וימת תרח בחרן". "ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וכו'". כי הנה הסמיכות הזו מפליאה ומתמיה, אשר התגלות ה' בראשונה לאב הראשון, שהוא השורש והגרעין של כלל ישראל, וכל התיקון שהוא כולל כל השפע והאושר המקווה שיתגלה לנו, ושפע בעולמות לכל הצדיקים והנביאים מראש ועד סוף.

כי כן חוק הקדושה והרוחניות, אשר השורש כולל בעצמו כל הצאצאים, אשר באים ומתגלים בסבתו, כמ"ש ז"ל על אדם הראשון שהיה כולל לכל הנשמות שיבואו בעולם. וכן הבכור, כולל לכל הבנים הנולדים אחריו כנודע בספרים. ואם כן היה צריך לכאורה להפסיק בכמה כתובים בין שמו של תרח, להתגלות הראשון של אברהם, שהוא שורש הכל, כאמור.

וצריך אני להסביר כאן ענין עבודה זרה בשורשה. והוא ע"ד שאיתא בספרים, על הפסוק: "לא יהיה בך אל זר", אשר המובן הוא, שהשי"ת, לא יהיה אצלך כמו זר. כלומר, כי העבודה לאדם זר הוא של טורח, ועל כן הוא ע"ז. אלא עבודת השי"ת צריכה להיות באהבה ובשמחה, ואז מקומה בקדושה, ולא זולת.

וכמו כן איתא בשם הבעש"ט ז"ל: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני", כי המאמין שיש כוחות אחרים (על פני) זולת כוח השי"ת, המכונה "אלקים", הרי זה עובד ע"ז, והדבר עמוק. והוא משום שהעובד ה' אינו צריך לשום שינוי במערכה הגשמית, להיותה מסודרת בעין טובה (ויפה) ונפלאה. כמ"ש בשיר היחוד: "מכל חפצך לא שכחת, ודבר אחד לא חסרת. לא החסרת ולא העדפת ודבר ריק בם לא פעלת".

והמערכה הגשמית מסודרת באופן כזה: שכל בני העולם יתחברו ויוכשרו לעבודתו ית', כמ"ש: "כל פעל ה' למענהו". וז"ש: "לא היה שמחה לפניו כיום שנברא בו שמים וארץ". וכן מקרא כתוב: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". אמנם מסודרת באופן הראוי לעבודה כזו, שמוכשרת לשכר הנפלא, אשר "עין לא ראתה אלקים זולתך". והוא ענין **העבודה ושכר**, המסודר לנו לעינינו בעולם הזה, בגשמיות.

וכאן אנו רואים שכל תשלום שכר, הוא לפי צער המושג לעובד בשעת העבודה. אבל המושג של היגיעה ויסורים המתגלים בשעת העבודה, נערכים ונמדדים בשיעור הרחקת התשלומים. משעת היגיעה, כי טבעי הוא, שהתשלומים מכבים ועוקרים היסורים של היגיעה משורשה. כלומר, שאינה מושגת לצער, לא מינה ולא מקצתה.

והגע בעצמך, אם אתה מחליף פרה בחמור, הרי מושג לך הקורת רוח שאתה משיג בחמור, בשוה בכל רחבה והקיפה אל הפרה, ועל כל פנים לא פחות הימנה. כי אלולא כן לא היית מחליף אותה בחמור. וגם הפועל, לולא בעל הבית היה נותן לו תשלומים ותמורה כזאת, אשר מעמידו בקורת רוח, לא פחות על-כל-

פנים מבטרים עבודתו. הנה ודאי, שלא החליף עמו עבודתו בשכרו. כי ודאי שכונת הפועל להרויח ולקבל נייחא דרוחא בסבת החליפים, ולא להרבות עוד איזה עצב על עצביו, והוא דבר פשוט ומובן לכל. ואמת שיש כאן פרטים יוצאים מהכלל, אבל הכוונה על רוב העולם. כי מחיר היגיעה לאמיתה, הנה מתאמתת רק ברוב בני העולם, ולא בפרטים.

והנה אחר כל האמור לעיל הרי שחוש מכחיש כי סוף סוף, נדמה כי הגוף לא יעשה חשבונות שכליות, והוא מרגיש כחוב פחות או יותר בשעת העבודה, ואין ענין תשלומים מכבה כלל, אש הכאב של היגיעה לשעתו.

אבל באמת החשבון צודק, כי הגוף אינו מתענג ומצטער מן היהיה, אלא מן ההוה. ולפיכך אם בעל הבית היה עומד עליו ומשלם לפועל את תשלומיו, בהוה, כלומר, לרגעיו, בעד כל הרגש הוא (הווי) יתן לו פרוטה, בטוח הדבר שלא היה מרגיש כלל את יגיעתו, מפני שהתשלומים היו מכבים את הכאב, והיו עוקרים אותו משורשו.

אולם בעל הבית לא יעשה כן, אלא משלם לו תשלומיו והחליפין בסוף עבודתו. אחר יום, או שבוע, או חודש. ועל-כן הגוף הבהמי שאינו מתענג ומצטער מהעתיד הוא יכאב וידאג, משום שהוא באמת מפסיד כל טרחתו להרגשה הבהמית.

היוצא מדברנו שהגוף המקבל את התשלומים לא עבד כלום, והגוף שעבד לא קיבל כלום תמורתו, דע"כ הוא בפירוודא, שאינו נהנה רק מרגע ההוה והרגש העתיד, נרגש לו כגוף זר. והבן זה מאד.

בוא וראה, הסוחר בעל החנות, אשר הוא באמת מקבל שכרו בהוה, דהיינו, בעד כל רגע ורגע, שטורח וסובל בעת שימוש את הקונים, הריהו באמת אינו מרגיש כלל בטרחתו, אלא אדרבה הוא שש ושמח בשעת הפדיון, והיגיעה הכרוכה עם הפדיון, נעקרת אצלו משורשה, ואינו דומה לפועל שמקבל שכרו בערב, שהוא בעצב ובצער בשעת עבודתו.

וזה שאמרתי: אשר כל מושג של כאב ויסורים שישנו במציאות, הוא אך ורק בהרחקת התשלומים משעת העבודה. גם אם תעיין יותר, תמצא אשר כריחוק הזמן ביניהם, כן יתרבה הכאב של העבודה, וממש כמו שתי טפות של מים שוים זה לזה.

ועם האמור מובן הגדר של ב' השמות, "צדיק" ו"רשע" כי האדם אינו הולך בטל בעולם הזה, ובהכרח בכל רגע יש לו איזה הרגשה בסבת מציאותו בעולם, או לברכה, או לקללה ח"ו. כלומר, שענין הברכה שאנו מצויים לברך את הבורא ית', הוא ענין הנעשה מאליו. כמו שהעשיר הנותן מתנה הגונה לעני, הוא יודע בבטחה, שהעני מברך אותו על זה, ואינו צריך להטות אליו אזנו למה שמוציא מפיו. וכן להפך אם אדם מכה ומקלל את חברו, הוא יודע בבטחה שחברו מקלל אותו, ואינו צריך לתת דעתו על זה.

ועל דרך זה ממש, אם האדם נהנה ממציאותו בעולמו של השי"ת, הרי באותו הזמן נמצא מברך לבוראו, שברא אותו להנותו, וכמעט שאינו צריך להוציא בפיו, כנ"ל. ולהפך ח"ו, אם האדם מרגיש איזה כאב, בזמן מציאותו בעולמו של השי"ת, הרי באותו הזמן, עושה להפך ח"ו, כנ"ל.

ואף-על-פי, שאינו מוציא דבר מגונה מפיו, מכל-מקום ההרגשה היא השולטת, וזהו השם: "רשע". כי בשעה שמשגיג איזה כאב, בהכרח הוא, שמרשיע ח"ו וכו'. כי התרעומת מתבטאת בהרגשה עצמה, ואינה צריכה להתגלות ברבים.

והגם שמוציא מפיו איזה ברכה, הרי זה דומה לחנופה ח"ו בדומה לבעל-הבית המכה את עבדו, והעבד אומר לו, אני נהנה מאד מהמכות, אני שש ושמח בכל לבי. על-זה נאמר: "דובר שקרים לא יכון".

ועל-פי הדברים האלו, תבין גם הגדר של השם: "צדיק", שהכוונה היא על אדם שרוי בעולמו של הקב"ה, ועם כל זה הולך ומקבל תמיד הרגשות טובות ונעימות, והוא שרוי בתענוג בתמידיות. אשר ע"כ נמצא תמיד מברך את השי"ת, שבוראו להמציא לו עולם טוב ומשמח כזה. וגם הוא, ודאי אינו צריך להוציא הדברים במוצאות הלשון דוקא, כי ההרגשות בעצמם המה הברכות שהוא הולך ומברך את השי"ת. כמוסבר במשל הנ"ל. וע"כ נקרא "צדיק". שמצדיק את הבריאה ומרגישה כמות שהיא באמת. כמ"ש: "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד". וז"ש: "וצדיק באמונתו יחיה". והוא בא ללמדנו כוחו של הצדיק, כי לכאורה הוא דבר בלתי מובן לאיש פשוט, כי איך אפשר שימצא אדם בעולם הזה, ויהיה נפלט מכאב ויסורים; ועוד יותר פליאה, שיהיה הולך ושורה בתענוג תמידי, שלכאורה הוא נגד החוש!

אבל עם האמור תבין, שכל ענין המושג של יגיעה וכאב שישנו במציאות, הוא מצוי רק בבחינת ההרחקה של התשלומים מן העבודה, אשר על-כן, אף-על-פי, שיש בערכם של התשלומים לכבות את היסורים, ולעקור אותם מעיקרם. מכל-מקום אינם פועלים עליו בשעת העבודה, ויש לו זמן להרגיש אותם כנ"ל בארוכה. וכמשל בעל החנות. - אשר כאב טרחתו נעקר לגמרי, והביט על מקומם ואינם כלל בשעת הפדיון

ושימוש הקונים. מהסיבה שהשכר והיגיעה באים כאחד, ואין ביניהם רוח של זמן שיתגלה הכאב של הטרחה. והבן היטב.

ובזה תבין בפשיטות דברי הזוהר: "אשר באתר דאית טרחותא תמן אית סטרא אחרא, בגין דאיהו בגרעו, וכל עובדין דילה הוא בגרעו" וכו' ע"ש. והוא כי מי שזכה לאמונה שלמה, הרי **היהיה משמש אצלו בהוה ממש**, דאי לאו הכי, לא נקראת שלמה. עד"מ: - אם אדם נאמן מבטיח לי דבר מה, הרי אני כאלו קבלתי הדבר בידי, ואם אמנם חסר מהרגשתי איזה שיעור, כלומר, שאני מרגיש שהיה נעים לי יותר אם הייתי מקבל באמת הדבר בידי, אם-כן נחסר לי זה השיעור ממש באמונתו בו. והבן זה מאד.

נמצא מובן מאליו, אשר אדם צדיק שזכה לאמונה שלמה, בשיעור שאמרו ז"ל: "נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך". בהכרח שמרגיש בכל קורטוב וקורטוב של כאב טרחותו, את תשלומיו שמקבל מהשי"ת, **אע"פ שעדיין לא קבלם בהוה**, אמנם בשביל זה מאירה לו אמונתו בשלמות, באופן אשר הנתנה בעצמה, אין לה מקום להוסיף אפילו חלק הקטן ביותר, של ניחא דרוחא.

כי אם היתה הנתנה חשובה במעט מן ההבטחה, - ואפילו שיהיה בתכלית הקטנות - א"כ עדיין לא הגיע לסופה של האמונה, ואם כן **לא נקרא צדיק**. אלא בהכרח שהגיע לסופה של האמונה, **שההבטחה משמשת לו כנתינה**, ואין לו כל חילוק בין **יהיה להוה**, ואם כן הרי הוא דומה לבעל החנות, שלא שייך שיתגלה אצלו מקום כאב הטרחה בשעה שמשמש את הקונים, היות שהטרחה והתשלומים באים כאחד. וז"ש: "וצדיק באמונתו יחיה".

ובזה מובן דברי הזוהר, **ד"באתר דאית טרחא תמן ס"א וכו'**, ואין **הקדושה שורה אלא בשלימו" וכו'**. ע"ש. שהרי סימן מובהק הוא, אם הוא זכה להיות דבוק בקדושה, בהכרח שזכה לאמונה שלמה. ואם כן הרגש הטרחה והיגיעה מניין לו? אלא בהכרח שהס"א שורה עליו, כי אמונתו אינה שלמה. ואם כן בהכרח, שהוא מקבל הרגשים של צער, שאז נקרא "רשע". כמ"ש לעיל בארוכה ע"ש.

וז"ש: ש"רשעים בחייהם קרויים מתים". שהרשע "קצר ימים ושבע רוגז". "וצדיק באמונתו יחיה". והבן. ובזה תבין קושיית הפילוסופים, על תורתנו הקדושה, במצוה של אהבת השי"ת. כי לפי חוקי הטבע, אין ענין מצוה וכפיה נהגת באהבה. אלא הוא ענין המגיע מאליו וכו'. כמו שהאריכו בשטותם.

ובהאמור, תבין כאן מקום שאלה. כי לא נתנה תורה אלא לבני-ישראל, שזכו מקודם לאמונה שלמה. כמ"ש: "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". וכן הקדימו "נעשה לנשמע" כנודע.

ועל דרך זה השגנו כל התרי"ג מצוות, לעבוד אותם בהקדם האמונה השלמה כנודע, שהוא התרעא לדרתא. ואם כן יהיה שיעור הכתוב **ואהבת את ה' אלקיך**, תלוי ממש בידו של האדם, דהיינו שיתאמץ בכל כוחו, לבוא במדריגה תמידית כזו, שיהיה הולך ומקבל תמיד שפע קודש, ומטרות עוז, וכל נועם בתענוג תמידי, ואז האהבה בטוחה לו מאליו, כפי שהיא ארוכה בחוקי הטבע, באופן ששיעור האהבה ומצוותה, הוא ענין הכשרתנו לקבל ממנו תענוג תמידי, נועם על נועם, כדרך הקדושה, שמעלין בקודש.

וזהו ודאי בידינו, דהיינו, תיקון האמונה, כאמור. שאם זה ודאי אור אהבתו ית' בא מאליו, כי הרגש קבלת התענוג, היא עצמה הביטוי של אהבה וברכה לנותן. בדומה לנר ואורה, והוא פשוט.

יהודה ליב

* * *

דף קע

ב"ה כ"ג כסלו וישב תרצ"ב

לכבוד החסיד וכו' מהר' ... נ"י

מכתבך קבלתי היום והבנתי אותו. - אולם אמצא לנכון, כי תדע גם את דעתי בדברך זה, הגם שלפי השערתי, אין לך עדיין כל קבלה עליהם. ועל כן לא יהיו הדברים משמחים אותך, ולא יהיו חביבים כ"כ בעיניך - ועל-זה האמת יורה דרכו.

הנה רבים אומרים "מי יראני טוב", ועם כל זה, מיעוטא דמיעוטא מוצאים את זה. וצריך אם כן להבין, איה טמון המכשול הגדול הנמרץ הזה, המכשיל את הרבים בלי חמלה.

כבר העירותיך כמה פעמים, על החוק המפורסם בספרים הקדושים: שאין שום דבר ניתן אלא "בזכות". דהיינו, על ידי יגיעה, המכונה בכל מקום: "אתערותא דלתתא". שזולתה לא יארע לעולם בשום פנים, כל **השפעה מלעילא** המכונה: "אתערותא דלעילא".

הדברים והחוקים הללו מפורסמים לכל, אולם שעורם לא ידוע, או לא ירצו לדעתם, ובגלל זה, יש בנין גדול של הס"א, העומד ומיקל בדבר - **אשר א"צ יגיעה למעלה מכח אנושי**. ובשעת הדחק, יש לו תורה שלמה מפי סופרים וספרים, להראות טובו ורחמנותו של הנהגתו ית', עם האדם שאינו מקפיד כל-כך. ויש לו מן המוכן אלף ראיות על זה ברגע אחד, כמ"ש: "אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו", וכדומה.

ועל זה וכיוצא בזה, אמרו ז"ל - שהתורה נקראת ס"ם. משום שאם לא זכה נעשה לו התורה עצמה סם המות, משום שלומדים תורה מפי ס"ם הרשע ר"ל, וממנו המה מבינים, ודברי תורה שלו מתקבלים מיד על הלב, גם שמורים בזכרון תמיד, שהוגים בהם יומם ולילה - ר"ל ממנו ומהכרוכים אחריו.

ומה נעשה לאלה ואיך נוכל להושיט להם ידינו, או להזיזם בשיעור מה ממקומם, באותה שעה שאינם מוכנים כלל **לאתערותא דלתתא**? רצוני לומר, אפילו אם נצליח על-ידי רחמי שמים, להמשיך עליהם התעררות הגדולה ביותר של הגוף, לנהום ולחשוך אליו ית'. עם-כל-זה לא ירצו, או לא יוכלו עם כוחם זה, לתת את **שיעור אתערותא דלתתא המשוער לאתערותא דלעילא**. אשר הקב"ה לא ותר על-זה מימות עולם עד היום הזה, ותמיד. כי "חוק נתן ולא יעבור".

ועל-זה נאמר: "בסאסאה בשלחה תריבנה", אשר הקב"ה מודד לאדם **סאה בסאה**. וכן מקרא כתוב: כי לא שלם עון האמרי עד הנה", שהכונה גם-כן על הנדון שלנו. כי **עון האמורי** הוא ענין הקליפה השומרת ומסבבת על הפרי, הנקראת "אתערותא דלעילא", או **ארץ ישראל**. והקליפה הזאת לא תזוז ממקומה כחוט השערה, בטרם שישראל משלימים בדיוק נמרץ את שיעור "אתערותא דלתתא", המחוייב שנקרא "זכות". דהיינו, **היגיעה ועמל למעלה מכח אנושי**.

כי כל שבכוחו לעשות נקרא **עבודה** סתם, ואינו נקרא עוד **יגיעה**, וכשבאים ישראל עד לנקדה זו, אז **משלימים שיעורם, ואז מכונה**: "כי שלם עון האמורי". כלומר, שניכר לכל, שאין ארץ-ישראל וכבוד ה', שה"ס השכינה הקדושה, שייכת להם. ואז שוברים אותה הקליפה שנקרא "אמורי", ומקימים שכינה מעפרא, ולא קודם לזה אפילו רגע כמימרא. שז"ס, המספר המפורש "ד' מאות שנים", המראה לנו בדיוק הגדול, השייך בענין הזה, שאין ענין ויתור נוהג כאן כלל וכלל. וכמו שאמרו ז"ל, שענין דילג את הקץ, שהיה מחוייב ומוכרח בשביל כלל ישראל, הנה, הדילוג הזה, גרם לכל הגלויות עד הנה, כנודע.

ונודע גם-כן, שכלל ופרט שוה, כי גם לכל פרט מישראל, בנוגע לנשמתו, נוהג בו ענין ביאת הארץ, וכל האמור בכלל ישראל. וכי **באתערותא דלתתא** שלו יש לו גם אותו המספר "ת" שנים, שה"ס "ת" מות, "ת" חיים. שאמרו ז"ל עש"ה - שענין ת' שנים של השעבוד, הוא ענין המקום שנותנים לו לפרוע שיעור היגיעה שלו, בדיוק, שבזה אין ויתור אפילו כחוט השערה, כאמור.

מכאן אמרו ז"ל: "לא יגעתו ומצאתי אל תאמן". וכן: "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה". וכן: "הרוצה לחיות ימית את עצמו". ועוד כהנה רבים.

וכנגד זה אמרו: "יגעתו ולא מצאתי אל תאמן", כי ידעו ז"ל שאותו ס"ם הרשע שתורתו בידו להראות כי אפשר למצוא את ישועת השי"ת, **בלי יגיעה למעלה מכח אנושי**, שבו מרפים ידיו מ"אתערותא דלתתא", ודוחים אותו יום יום לתהום רבה.

הנה אחר-כך, כשחוזר ומכיר בשקרו, ומוצא אמונתו בדברי חז"ל - אשר חסרון היגיעה ואתערותא דלתתא הורידו אותו לטמיון, ועל-כן רוצה להתחזק ולמסור נפשו בעבודת ה',- הנה אז מיד חוזר עליו בכפירה חדשה. אשר גם יגיעה אינה מועלת כלל, כי ח"ו אינו שומע תפלת כל פה. דהיינו, שיש לו ראיות מן המוכן, להראות שישנם מתיגעים ואינם מוצאים כלל ח"ו. ועל-כן הזהירו: "יגעתו ולא מצאתי אל תאמן" ח"ו.

הנה הראיתי לך את הרשת שבו נדונים נשמות העשוקות שאין להם מנחם. דהיינו, הטעות הזה, בפירוש המלה של **יגיעה**, אבל אמת הכתוב "ומשחרי ימצאנני".

עוד רעה רבה אראה בעולם, אשר הנלכדים ברשת הס"א, נמצאים שמתגעים שלא לצורך, שהוא רק ציור של עונשים. כלומר, שאינו מצטרף כלל בחשבון "ת" שנים. ועל-זה לבי דאבה יותר מהכל. ועל כיוצא בזה צריך אדם להתחזק בתפלה: "יהי רצון וכו', שלא ניגע לריק" ח"ו. כי צריכים **הצלחה גדולה** בדבר הזה.

גם תדע שענין **היגיעה והעמל** המתגלה בלב האדם בשעת תפלתו, היא היותר נאמנה ויותר מצלחת ומגיעה למטרתה מכל העיניים שבמציאות.

* * *

דף קעב

ב"ה יום ח' אדר תש"א לפ"ק פעה"ק ירושלים ת"ו

לכבוד הרה"ק מדברנאה דעמי' נהורא דנהיר עדי עד ולא פסיק לעלמין גזע קודש הקדשים וכו' ...

...השאלה היתה, מהו הרמז של "המן מן התורה מנין", מתוך הכתוב "המן העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו" וכו'. ואמר שהשאלה היתה היכן מצאנו בתורה שהשי"ת יזמין שליח להחזיר לאדם למוטב בעל כרחו, כמו שהיה בהמן, כמ"ש "אני אעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב". וזה שהראו חז"ל על הכתוב "המן העץ אשר צויתך" וכו'. כי אז נברא היצה"ר שהוא מלאך המות המכריח לאדם לעסוק בתורה, כמ"ש "בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין" כי אם לא יעסוק בתורה הרי היצה"ר ממית אותו. ונמצא שגילוי החטא דעצה"ד הממית המבואר בכתוב "המן העץ" וכו'. הוא השליח המכריח לאדם לחזור למוטב בעל כרחו. בדומה ל"אני אעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב". ואם לא הי' נלכד ברשת הנחש והמתין על שבת והיה מקדים אכילת עצה"ח לאכילת עצה"ד היה זוכה לתיקון שהיצה"ר יהי' תבלין לתורה, ולא היה צריך לשליח מכריח כהמן. ע"ד "בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין", אלא להפך שיצה"ר היה נעשה תבלין לתורה, ועכשיו שחטא הוצרך לשליח מכריח וכו'. ודפח"ח. ועל זה הוספתי על פי מקור יותר גבוה שיש בקדושת השבת, כי מה שהיצה"ר נעשה תבלין לתורה, ה"ס סעודת ליל שבת. וז"ס המרומז בזמירות האריז"ל "למעיל גו פתחין דבחקל תפוחין", בסו"ה "זה השער לה". וכמבואר בכל ההמשך של הזמירות אלו. וביום השבת בסעודת דעתיקא קדישא, אז אפשר לקבל ממקום הגבוה ביותר, אשר התורה אינה צריכה שם לשום תבלין, דהיינו, בסוד "אורייתא וקוב"ה חד הוא". והיינו, על ידי עליה לעולם האצילות, ששם נאמר "לא יגורך רע" כנודע. ולפי זה נמצא, שאם היה אדם הראשון ממתין בזווגו על שבת, היה זוכה למדרגה הנפלאה של "אורייתא וקוב"ה חד הוא". כי בזמן אדם הראשון היו העולמות גבוהים מאד, כמ"ש במרשב" קדושים.

ובאמת גם אחר החטא היה יכול לעלות לאצילות, בסוד העליה דשבת, ולא לירד משם. שזה סו"ה "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם". כי היה שם בסוד "אורייתא וקוב"ה חד הוא". אלא שהקב"ה גרשו משם, כמ"ש "ויגרש את האדם" וכו'. אכן יש להקשות ומאי איכפת ליה להשי"ת אם היה אוכל מעצה"ח וחי לעולם?

והתשובה היא, כי כל הקדושה הנפלאה ד"אורייתא וקוב"ה חד הוא", שהיתה מגולה בסוד השבת, היתה רק בסוד הלואה בלבד. כי שבת ה"ס "אתערותא דלעילא", בלי שום "אתערותא דלתתא". אמנם ודאי אין האורייתא נשלמת רק על ידי אתערותא דלתתא, בקיום התורה והמצות, ולפי זה יש לתמוה, איך זכה בשלימות בבחינת קוב"ה, אם האורייתא עוד לא היה לו בשלמות? וזה שתירצו חז"ל בסוד שאמר הקב"ה, "לוא עלי ואני פורע". כלומר, שאני יכול להלוות לכם שלמות התורה עד גמירא, עד שיהיה מספיק לבחינת "אורייתא וקוב"ה חד הוא", והוא משום "אני פורע", כלומר שאיני חושש כלל ל"לוא לרשע ולא ישלם". כי בידי הוא להעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב, ותקיימו התורה מאהבה. "וכל העומד לגבות כגבוי דמי". ועל כן אני מלווה לכם ביום השבת. בסו"ה "וצדיק חונן ונותן". ולפיכך לא רצה השי"ת "שישלח ידו ולקח מעץ החיים" וכו'. כי אז לא היה אדה"ר פורע ומגלה את אורייתא בבחינת אתערותא דלתתא, והיתה נשאר בבחינת הלואה. ואז היתה מופרכת מעיקרה. כי אורייתא שאינה נשלמת איננה ראויה כלל לבחינת "אורייתא וקוב"ה חד הוא". כמובן. אלא שהשי"ת כבר חושב ההלואה, כמו שכבר היתה נפרעת, מתוך שבידו הוא להכריחו. "וכל העומד לגבות כגבוי דמי" כנ"ל. ועל כן הכריחו באמת: "ויגרש את האדם" וכו'. כדי שישלם את ההלואה. ובאמת גם הגירושין הוא נמשך מאכילת עץ הדעת. וז"ס מה שאמרו חז"ל על הכתוב "נורא עלילה לבני אדם". ענין החטא דעץ הדעת בעלילה באת עליו וכו'. ומובן עם הנ"ל דהיינו, כדי להכריחו לשלם את מה שלוה.

ועם דברים אלו מתבאר גם כן דברי קדשו במ"ש שהרמז דהמן מן התורה הוא, כי ענין עץ הדעת הוא בחינת, "אני מעמיד עליכם מלך כהמן" וכו'. כי כמו שהמן רצה להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים טף ונשים ביום אחד, כן עץ הדעת, ביום אכלכם ממנו מות תמותון; וכמו שעל ידי פחד המיתה מכח גזירת המן הכריח אותם לתשובה מאהבה, כן גילוי החטא דעץ הדעת המבואר בסו"ה: "המן העץ אשר צויתך" וכו'. יכריח את האדם לתשובה מאהבה. בסוד "בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין". כי אם לא יעסוק בתורה תיכף ימות בעטיו של נחש. וכו'. והשי"ת יעזור לנו לשלם מה שהלוינו ונזכה לגאולה שלמה.

יהודה הלוי